

***PAŃSTWOWA INSPEKCJA SANITARNA
WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO***

***Ocena stanu sanitarnego
województwa podlaskiego
za 2020 rok***

Białystok, marzec 2021

SPIS TREŚCI

Tytuł rozdziału	Strona
<i>HISTORIA SŁUŻB SANITARNYCH WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO</i>	3
<i>OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO</i>	5
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE EPIDEMIOLOGII</i>	6
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY PRACY</i>	33
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA, MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ ORAZ PRODUKTÓW KOSMETYCZNYCH</i>	56
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ</i>	76
<i>OCENA STANU SANITARNEGO I HIGIENY PROCESÓW NAUCZANIA W PLACÓWKACH OŚWIATOWO - WYCHOWAWCZYCH</i>	99
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO</i>	108
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ</i>	113
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA</i>	122
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE ŚRODKÓW ZASTĘPCZYCH</i>	136
<i>DZIAŁALNOŚĆ LABORATORYJNA</i>	141
<i>DZIAŁALNOŚĆ MEDYCZNEGO LABORATORIUM DIAGNOSTYCZNEGO</i>	149
<i>SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKREDYTACJA DZIAŁALNOŚCI LABORATORYJNEJ</i>	154
<i>SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ W DZIAŁALNOŚCI INSPEKCYJNEJ</i>	156
<i>ZAŁĄCZNIKI</i>	157

INSPEKCJA SANITARNA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

HISTORIA SŁUŻB SANITARNYCH

województwa podlaskiego
Prace nad budowaniem systemu nadzoru sanitarno - epidemiologicznego w Polsce rozpoczęły się w roku 1918 po odzyskaniu przez Polskę niepodległości.

Powstanie służb sanitarnych na terenie woj. podlaskiego datuje się na rok 1945, kiedy to przy ulicy Warszawskiej 67 utworzono Filię Państwowego Zakładu Higieny. Jej kierownikiem został dr Marian Poznański. W 1951 roku siedzibę placówki przeniesiono na ulicę Dzierżyńskiego 8 (obecna Legionowa).

28 stycznia 1950 roku utworzone zostały: Wojewódzka i powiatowe kolumny sanitarne, których celem było zapobieganie chorobom zakaźnym, ich zwalczanie, propagowanie zasad higieny i prowadzenie akcji sanitarno - porządkowych.

21 kwietnia 1952 roku na bazie osobowej i majątkowej Filii PZH w Białymstoku i Wojewódzkiej Kolumny Sanitarnej utworzona została Wojewódzka Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Białymstoku.

Na podstawie dekretu z 14 sierpnia 1954 roku powołano Państwową Inspekcję Sanitarną podległą Ministrowi Zdrowia. Dr Marian Poznański został Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym i jednocześnie dyrektorem WSSE w Białymstoku.

3 czerwca 1957 roku Powiatowe Kolumny Sanitarne zostały przekształcone w Powiatowe Stacje Sanitarno - Epidemiologiczne.

W związku z reformą administracyjną kraju, w 1975 roku utworzono 3 wojewódzkie stacje sanitarno - epidemiologiczne: w Białymstoku, Łomży i Suwałkach, zlikwidowano stacje powiatowe oraz powołano stacje terenowe.

Z dniem 1 września 1985 roku weszła w życie ustawa z dnia 14 marca 1985 roku o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, która zastąpiła dekret z 1954 roku i po licznych nowelizacjach jest obowiązującym aktem prawnym.

Zarządzeniem Nr 77/99 Wojewody Podlaskiego z dnia 1999 roku utworzono: Wojewódzką Stację Sanitarno - Epidemiologiczną w Białymstoku z dwoma oddziałami zamiejscowymi w Łomży i Suwałkach, oraz 14 powiatowych stacji sanitarno - epidemiologicznych.

W kolejnych latach oddziały zamiejscowe WSSE w Białymstoku włączono do odpowiednich Powiatowych Stacji Sanitarno - Epidemiologicznych.

1 stycznia 2003 roku powołano Graniczną Stację Sanitarno - Epidemiologiczną w Suwałkach.

CELE I ZADANIA

Państwowa Inspekcja Sanitarna jest powołana do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego, w szczególności poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami:

- higieny środowiska,
- higieny pracy w zakładach pracy,
- higieny radiacyjnej,
- higieny procesów nauczania i wychowania,
- higieny wypoczynku i rekreacji,
- zdrowotnymi żywności, żywienia i produktów kosmetycznych,
- higieniczno sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, których są udzielane świadczenia zdrowotne - w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania chorob, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

PROWADZIMY

1. Badania:

- fizykochemiczne i mikrobiologiczne środków spożywczych, kosmetyków, próbek sanitarnych,
- materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- mikrobiologiczne wymazów sanitarnych,
- posiłków,
- żywności i pasz genetycznie modyfikowanych,
- fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody do spożycia,
- fizykochemiczne i mikrobiologiczne wód mineralnych, stołowych i źródłanych
- fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody w pływalniach,
- mikrobiologiczne wody w kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpielii,
- powietrza wewnątrz pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi,
- szkodliwych dla zdrowia czynników chemicznych i pyłów w środowisku pracy.

2. Pomiar:

- szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia czynników fizycznych występujących w środowisku pracy,
- budynkach mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej, pól elektromagnetycznych w środowisku.

3. Testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich.

4. Kurs na klasyfikatora grzybów świeżych.

5. Szczepienia ochronne przeciwko grypie, kleszczowemu zapaleniu mózgu, wirusowemu zapaleniu wątroby typu B.

6. Poradnictwo merytoryczne i metodyczne.

ORGANIZUJEMY I KOORDYNUJEMY:

1. Programy edukacyjne, kampanie informacyjne, akcje i imprezy prozdrowotne.
2. Konkursy, olimpiady.
3. Szkolenia personelu medycznego oraz kadry pedagogicznej.

UDOSTĘPNIAMY materiały informacyjno - edukacyjne

W REALIZACJI ZADAŃ WSPÓŁPRACUJEMY z: Podlaskim Urzędem Wojewódzkim, Urzędem Marszałkowskim Woj. Podlaskiego, Inspekcją Weterynaryjną, Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Państwową Inspekcją Farmaceutyczną, Państwową Inspekcją Handlową, Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno - Spożywczych, Inspekcją Ochrony Środowiska, Państwową Inspekcją Pracy,

Komendą Wojewódzką Policji w Białymstoku, Komendą Miejską Policji w Białymstoku, Krajową Administracją Skarbową, Kuratorium Oświaty w Białymstoku, Białostockim Centrum Onkologii, Centrum Edukacji Nauczycieli w Białymstoku, Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Białymstoku, Podlaskim Oddziałem Przewozów Regionalnych w Białymstoku oraz innymi organizacjami pozarządowymi i Inspekcjami.

Działania Służb Sanitarnych, a następnie Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa podlaskiego doprowadziły do:

- wzrostu świadomości zdrowotnej ludności,
- zmniejszenia zapadalności na szereg chorób zakaźnych,
- poprawy stanu sanitarnego województwa,
- poprawy jakości środków spożywczych oraz żywienia społeczeństwa,
- ograniczenia powstawania szkodliwych dla zdrowia czynników w środowisku pracy,
- zmniejszenie dostępności nowych narkotyków poprzez likwidację stacjonarnych punktów sprzedaży
- ograniczenia sprzedaży dilerkiej.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Województwo podlaskie położone jest w północno-wschodniej części kraju, w geograficznym środku Europy. Powierzchnia województwa wynosi 20187 km², co stanowi 6,5% powierzchni Polski i plasuje je na szóstej pozycji w kraju. Województwo podzielone jest na 17 powiatów (14 ziemskich i 3 grodzkie: Białystok, Łomża, Suwałki) oraz 118 gmin.

Zaludnienie: wg stanu na dzień 30.06.2020 r. Liczba ludności województwa podlaskiego wynosiła 1176576 osób, w tym: 573322 mężczyzn oraz 603254 kobiet.

Białystok z liczbą 297585 mieszkańców jest największym miastem w północno-wschodniej Polsce. Pełni funkcje administracyjnego, gospodarczego, naukowego i kulturalnego centrum Podlasia. Jest stolicą województwa i siedzibą jego władz.

Łomża zamieszkała przez 62795 osób jest ważnym ośrodkiem handlu oraz przetwórstwa produktów rolnych.

Suwałki liczą 69786 mieszkańców. Zlokalizowana na terenie miasta Specjalna Strefa Ekonomiczna stwarza dogodne warunki do rozwoju prywatnej przedsiębiorczości.

Bogactwo kulturowe: Podlasie jest najbardziej zróżnicowanym regionem w Polsce pod względem etnicznym i kulturowym. Od stuleci zamieszkują tutaj różne narodowości i wyznania. Poza ludnością polską województwo zamieszkują: Białorusini, Litwini, Tatarzy, Rosjanie, Ukraińcy, Romowie i Żydzi.

Walory krajoznawcze: najcenniejszym bogactwem Podlasia jest przyroda. Na terenie województwa istnieją 4 parki narodowe, w tym najstarszy w Polsce - Białowiecki Park Narodowy, a także Biebrzański Park Narodowy oraz Wigierski i Narwiański Park Narodowy. Ochrona przyrody i środowiska naturalnego obejmuje również 3 parki krajobrazowe i 87 rezerwatów przyrody. Atutem województwa jest nieskażone środowisko, z fragmentami pierwotnej puszczy oraz unikatowymi rozlewiskami Biebrzy. Województwo zaliczane jest do ekologicznie czystego obszaru „Zielonych Płuc Polski”.

ODDZIAŁ EPIDEMIOLOGII

STAN SANITARNY OBIEKTÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ

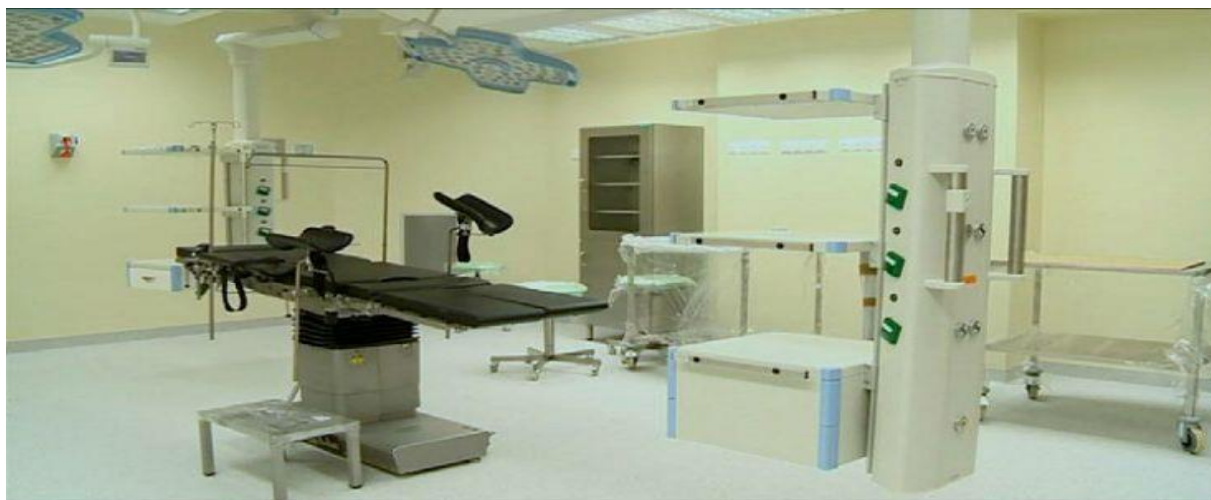
W 2020 roku ze względu na stan epidemii Covid-19 priorytetem działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej stanowiła praca związana z zapobieganiem rozprzestrzeniania się koronawirusa SARS-CoV-2.

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego w 2020 roku prowadziła nadzór nad działalnością wykonywaną przez podmioty lecznicze oraz przez praktyki zawodowe.

W województwie podlaskim objęto nadzorem działalność leczniczą w:

- 1073 podmiotach leczniczych, w tym: 40 szpitalach, 10 zakładach opiekuńczo-leczniczych, 4 zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych, 3 sanatoriach, 2 hospicjach, 827 przychodniach/ośrodkach zdrowia/poradniach/ambulatoriach z izbą chorych/lecznicach, 38 zakładach badań diagnostycznych i medycznych laboratoriach diagnostycznych, 32 zakładach rehabilitacji leczniczej, 117 innych.
- 959 praktykach zawodowych, w tym: 498 indywidualnych praktykach lekarskich, 382 specjalistycznych praktykach lekarskich, 27 grupowych praktykach lekarskich, 12 indywidualnych, grupowych i specjalistycznych praktykach pielęgniarstwach oraz 40 innych obiektach wykonujących działalność leczniczą przez praktyki zawodowe.

Źródło: www.pexels.com¹

Nadzór bieżący sprawowany był nad stanem higieniczno-sanitarnym, jaki powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne. Kontrole przeprowadzano w zakresie:

- podejmowanych działań zapobiegania oraz zwalczania zakażeń szpitalnych,
- szczepień ochronnych,
- prawidłowości opracowania i wdrożenia procedur dezynfekcyjnych i sterylizacyjnych oraz oceny sprzątnięcia i czystości bieżącej pomieszczeń,
- spełnienia wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą,
- sposobu postępowania z odpadami medycznymi w miejscu ich powstawania.

¹ Zdjęcia w Ocenie są pozyskane ze źródeł własnych WSSE Białostok oraz z www.pexels.com, www.pixabay.com

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

Tabela 1. Podmioty wykonujące działalność leczniczą wg kontroli PIS w 2020 r.

Wyszczególnienie				Liczba urządzeń i obiektów							
				według ewidencji na 31 XII 2020	skontrolowanych						
					ogółem	% kontrolowanych	ze stwierdzonym złym stanem				
higieniczno-sanitarnym i technicznym	tylko higieniczno-sanitarnym	tylko technicznym									
Ogółem				1	1073	70	6,5	3	0	0	
Działalność lecznicza wykonywana przez podmioty lecznicze	Stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne	szpitalne	szpitale ogółem	2	40	7	17,5	0	0	0	
			w tym szpitale jednodniowe	3	7	0	0	0	0	0	
			w tym szpitale uzdrowskowe	4	1	0	0	0	0	0	
		inne niż szpitalne	zakłady opiekuńczo-lecznicze	5	10	0	0	0	0	0	2
			zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze	6	4	0	0	0	0	0	0
			zakłady rehabilitacji leczniczej	7	0	0	0	0	0	0	0
			sanatoria	8	3	1	33,3	0	0	0	0
			hospicja	9	2	0	0	0	0	0	0
			inne	10	2	0	0	0	0	0	0
			Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne	przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria z izbą chorych, lecznice	11	827	47	5,7	3	0	0
	zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne	12		38	3	7,9	0	0	0	0	
	zakłady rehabilitacji leczniczej	13		32	1	3,1	0	0	0	0	
	inne ogółem	14		115	11	9,6	0	0	0	0	
	w tym uzdrowskowe	15		0	0	0	0	0	0	0	

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

Tabela 1.1. Praktyki zawodowe wykonujące działalność leczniczą wg kontroli PIS w 2020 r.

Wyszczególnienie			Liczba urządzeń i obiektów					
			według ewidencji na 31 XII 2020	Skontrolowanych				
				ogółem	% kontrolowanych	Ze stwierdzonym złym stanem		
higieniczno-sanitarnym i technicznym	tylko higieniczno-sanitarnym	tylko technicznym						
Działalność lecznicza wykonywana przez praktykę zawodową	Ogółem	1	959	45	4,7	0	1	0
	Indywidualne praktyki lekarskie ogółem	2	498	28	5,6	0	1	0
	W tym indywidualne praktyki lekarzy dentyistów	3	362	21	5,8	0	1	0
	Indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie ogółem	4	382	17	4,5	0	0	0
	W tym indywidualne specjalistyczne praktyki lekarzy dentyistów	5	169	7	4,1	0	0	0
	Grupowe praktyki lekarskie ogółem	6	27	0	0	0	0	0
	W tym grupowe praktyki lekarzy dentyistów	7	20	0	0	0	0	0
	Indywidualne praktyki pielęgniarek	8	3	0	0	0	0	0
	Indywidualne specjalistyczne praktyki pielęgniarek	9	1	0	0	0	0	0
	Grupowe praktyki pielęgniarek	10	8	0	0	0	0	0
	Inne	11	40	0	0	0	0	0

W związku z zaistniałą sytuacją epidemiologiczną związaną z rozprzestrzenianiem się i zwalczaniem koronawirusa SARS CoV-2 oraz dokonywania jedynie teleporad przez lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej zawieszono przeprowadzanie kontroli sanitarnych.

W 2020 roku na 2032 podmioty lecznicze i praktyki zawodowe skontrolowano 115 obiektów wykonujących działalność leczniczą. Negatywnie oceniono stan higieniczno-sanitarny w 4 obiektach.

Wydanych zostało 53804 decyzji merytorycznych. Decyzje dotyczyły głównie nałożenia obowiązku kwarantanny. Wydano 24 decyzje płatnicze, wystawiono 192 postanowienia, 1 tytuł wykonawczy, 1 wniosek o ukaranie oraz nałożono 7 mandatów karnych na kwotę 1700,00 zł. Nałożono 69 kar pieniężnych w drodze decyzji administracyjnych na kwotę 369000,00 zł za nieprzestrzeganie przepisów mających na celu ograniczenie epidemii COVID-19.

Działalność lecznicza wykonywana przez podmioty lecznicze

W skład podmiotów leczniczych wchodzi: szpitale, zakłady opiekuńczo-lecznicze, zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze, zakłady rehabilitacji leczniczej, hospicja i inne podmioty (pogotowie ratunkowe, stacja krwiodawstwa), przychodnie/ośrodki zdrowia/poradnie/ ambulatoria z izbami chorych/lecznice, zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne, zakłady rehabilitacji leczniczej.

Kontroli stanu sanitarnego dokonano w 70 obiektach tej grupy, co stanowiło 6,5% ujętych w ewidencji.

Stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne

Kontroli stanu sanitarnego dokonano w 8 obiektach tej grupy, co stanowiło 13,11 % ujętych w ewidencji.

Szpitale

W 2020 r. w województwie podlaskim nadzorem objęto 40 szpitali. Skontrolowanych zostało 7. Kontrole nie wykazały uchybień. Należy podkreślić, że w szpitalach priorytet stanowi podwyższenie standardu warunków sanitarno-technicznych, w jakich udzielane są świadczenia zdrowotne.

Podczas kontroli szpitali stwierdzono, że:

- warunki przechowywania wyrobów medycznych sterylnych w magazynach materiału sterylnego centralnych sterylizatorni były zgodnie z opracowanymi przez szpitale procedurami,
- czas przechowywania uwzględniał rodzaj opakowania materiałów,
- dobór metody sterylizacji uzależniony był ściśle od rodzaju i właściwości materiałów oraz rodzaju i sposobu ich opakowania,
- urządzenia sterylizacyjne systematycznie poddawano kontroli wewnętrznej,
- prawidłowo przygotowywano sprzęt i materiał do sterylizacji,
- stosowano właściwe systemy opakowań sterylizacyjnych.

Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne

W 2020 r. na terenie województwa podlaskiego funkcjonowały następujące podmioty wykonujące ambulatoryjne świadczenia zdrowotne: 827 przychodni/ośrodków/poradni/ambulatoriów; 38 zakładów badań diagnostycznych/medycznych laboratoriów diagnostycznych, 32 zakłady rehabilitacji leczniczej oraz 115 innych podmiotów udzielających ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych. Kontroli stanu sanitarnego dokonano w 62 obiektach tej grupy na 1012 zarejestrowanych, co stanowiło 6,1 % ujętych w ewidencji.

W trzech przypadkach stwierdzono naruszenie stanu higieniczno-sanitarnego (m.in. brak pojemników na ręczniki jednorazowego użytku, nieprawidłowe postępowanie z odpadami medycznymi, brak procedur zapobiegających zakażeniom i chorobom zakaźnym związanym z udzielaniem świadczeń zdrowotnych, personel bez zabezpieczeń w środki ochrony osobistej). Stwierdzono również zniszczenia ściany w gabinecie lekarskim oraz zniszczone krzesło w rejestracji.

Działalność lecznicza wykonywana w ramach praktyki zawodowej

Działalność lecznicza wykonywana jest w ramach: indywidualnej praktyki lekarskiej, indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarskiej, grupowej praktyki lekarskiej, indywidualnej praktyki lekarzy dentyków; indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarzy dentyków, indywidualnej praktyki pielęgniarek, indywidualnej specjalistycznej praktyki pielęgniarek, grupowej praktyki pielęgniarek. Kontroli stanu sanitarnego działalności leczniczej wykonywanej przez praktykę zawodową dokonano w 45 obiektach tej grupy, co stanowiło 4,7 % ujętych w ewidencji. Stan higieniczno - sanitarny ww. grupy obiektów zakwestionowano w prywatnym gabinecie stomatologicznym (brak do wglądu opracowanych procedur sanitarnych, brak dokumentów w zakresie kontroli biologicznej autoklawu, brak dokumentów potwierdzających przeprowadzenie kontroli wewnętrznej dotyczącej realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych).

Sterylizacja wyrobów medycznych odbywała się w autoklawach, które są na wyposażeniu gabinetów praktyk zawodowych. Największa liczba autoklawów przypada na: indywidualne praktyki lekarzy dentyków oraz indywidualne specjalistyczne praktyki lekarzy dentyków. W niewielkiej części usługa w zakresie dekontaminacji zlecana była innym podmiotom – centralnym sterylizatorniom funkcjonującym głównie w szpitalach.

Sterylizacja

Sterylizacja wyrobów medycznych przeprowadzana była najczęściej w sterylizatorniach centralnych i lokalnych, w punktach sterylizacji oraz jako stanowiska sterylizacji gabinetowej. Usługę sterylizacji zlecano również innym podmiotom. Kontrole dotyczyły wdrożenia procesów mycia i dezynfekcji narzędzi oraz sprzętu wielokrotnego użytku. Sprawdzano monitorowanie procesu sterylizacji oraz sporządzanie niezbędnej dokumentacji. Kontrole obejmowały sposób przygotowania sprzętu i materiału do sterylizacji, użycie odpowiedniego opakowania, sposób oznakowania pakietów, terminy ważności narzędzi oraz materiałów sterylizowanych. Większość autoklawów wyposażona jest w automatyczną rejestrację parametrów krytycznych procesu, co pozwala na szybką ocenę skuteczności procesu. W kontrolowanych podmiotach wydruki po przeprowadzeniu procesu sterylizacji były archiwizowane. Kontrole sanitarne wykazały, że autoklawy systematycznie podlegają przeglądom technicznym. Podczas kontroli weryfikowano opracowane procedury, których celem jest niedopuszczenie do zakażenia drobnoustrojami: z pacjenta na pacjenta, z personelu na pacjenta oraz odwrotnie na każdym etapie przygotowywania sprzętu. Oceniano również stosowanie systemu punktowego ustalania terminu utrzymania stanu jałowości. Dokonywano weryfikacji sprzętu jednorazowego użytku w stosunku do liczby przeprowadzonych zabiegów. Takie sprawdzanie pozwala na ocenę, że każdy zabieg wykonywany jest przy zastosowaniu tylko i wyłącznie wysterylizowanych, a co za tym idzie bezpiecznych biologicznie narzędzi. W jednym przypadku stwierdzono łamanie procedur higieniczno-sanitarnych w zakresie postępowania z narzędziami stomatologicznymi.

Odpady medyczne

W obiektach objętych nadzorem podczas czynności kontrolnych sprawdzano sposób postępowania z odpadami medycznymi, powstałymi w wyniku udzielania świadczeń zdrowotnych.

Weryfikowano procesy zbierania, czasowego magazynowania, warunki transportu wewnętrznego na terenie podmiotów leczniczych. Kontrolowano sposób segregacji poszczególnych odpadów na stanowiskach pracy. Sprawdzano czas przetrzymywania, sposób oznakowania pojemników przeznaczonych do zbierania odpadów medycznych. Sprawdzano opracowanie, wdrożenie i nadzór nad procedurami w zakresie gospodarki odpadami oraz dokumentację potwierdzającą ich odbiór i unieszkodliwienie. Skontrolowane podmioty dysponowały odpowiednimi zezwoleniami na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych oraz posiadały umowy na odbiór oraz utylizację odpadów zawarte z firmami specjalistycznymi. Na ogół odpady powstające w wyniku udzielanych świadczeń zdrowotnych segregowane były prawidłowo w miejscu ich powstania z uwzględnieniem właściwości, sposobu unieszkodliwiania oraz magazynowania. W trzech przypadkach stwierdzono między innymi brak zamkniętych pojemników do zbierania ostrych odpadów medycznych na stanowiskach zabiegowych, przepełnioną lodówkę na odpady medyczne, nieprawidłowo opisane pojemniki na odpady medyczne.

Podsumowanie

1. Niewielka liczba obiektów, w których przeprowadzono kontrolę wynikała z sytuacji epidemiologicznej związanej z wystąpieniem, rozprzestrzenianiem się i zwalczaniem koronawirusa SARS CoV-2.
2. Podczas czynności kontrolnych prowadzonych w szpitalach szczególną uwagę zwracano na wdrożenie procedur przeciwepidemicznych oraz postępowania w przypadku podejrzenia choroby zakaźnej.
3. Przeprowadzone remonty i modernizacje obiektów oraz zakup nowego sprzętu przyczyniają się do poprawy funkcjonalności i poziomu świadczonych usług medycznych.

SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA WYBRANYCH CHOROÓB ZAKAŹNYCH

Sytuację epidemiologiczną w zakresie zgłaszanych i rejestrowanych chorób zakaźnych w województwie podlaskim w 2020 r. z uwagi na panującą pandemię koronawirusa należy uznać za trudną. Nie obserwowano epidemicznego wzrostu występowania pozostałych chorób zakaźnych. Dane epidemiologiczne dotyczące wybranych chorób zakaźnych na terenie województwa zostały przedstawione w formie tabelarycznej w oparciu o przygotowane przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny (NIZP-PZH) w Warszawie, na zlecenie Głównego Inspektora Sanitarnego.

Tabela 2. Liczba zachorowań i współczynnik zapadalności w województwie podlaskim w 2020 roku.

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności
Salmonelloza - zatrucia pokarmowe	119	10,2
Salmonelloza - posocznica	2	0,2
Salmonelloza – inne zakażenia pozajelitowe	6	0,5

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>E. coli</i> biegunkotwórczą	2	0,2
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>E. coli</i> enterokrwotoczną	3	0,3
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>Campylobacter</i>	5	0,4
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>Yersinia enterocolitica</i> lub <i>pseudotuberculosis</i>	1	0,1
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>Clostridium difficile</i>	207	17,5
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe - inne określone	51	4,3
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe - nieokreślone	54	4,6
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	27	2,3
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe jadem kiełbasianym	1	0,1
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe nieokreślone	3	0,3
Giardioza (lamblioza)	49	4,1
Wirusowe zakażenia jelitowe – wywołane przez rotawirusy	98	8,3
Wirusowe zakażenia jelitowe – wywołane przez norowirusy	92	7,8
Wirusowe zakażenia jelitowe - inne określone	118	10,0
Wirusowe zakażenia jelitowe - nieokreślone	319	27,0
Wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	277	23,4
Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu - ogółem	608	51,5
Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu - dzieci do lat 2	115	9,7
Tularemia	2	0,2
Jersinioza pozajelitowa	1	0,1
Mikobakteriozy –inne i BNO	5	0,4
Listerioza	3	0,3
Krztusiec	68	5,8
Płonica (szkarlatyna)	181	15,3
Choroba meningokokowa inwazyjna - ogółem	3	0,3
Choroba meningokokowa inwazyjna - zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	1	0,1
Choroba meningokokowa inwazyjna - posocznica	3	0,3
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwazyjna - ogółem	76	6,4
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwazyjna –	72	6,1
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwazyjna- inna określona i nieokreślona	4	0,3
Kiła -wczesna	4	0,3
Rzeżączka	6	0,5

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

Inne choroby przenoszone drogą płciową przez Chlamydie	11	0,9
Borelioza z Lyme - ogółem	908	76,7
Borelioza z Lyme - neuroborelioza	1	0,1
Ostre porażenie wiotkie u dzieci w wieku 0-14 lat	1	0,1
Encefalopatie gąbczaste choroba Creutzfeldta-Jakoba (CJD)	1	0,1
Styczność i narażenie na wściekliznę / potrzeba szczepień	195	16,5
Kleszczowe zapalenie mózgu	78	6,6
Inne wirusowe zapalenie mózgu - opryszczkowe	1	0,1
Inne wirusowe zapalenie mózgu - nieokreślone	5	0,4
Wirusowe zap. opon mózgowych – enterowirusowe	3	0,3
Wirusowe zapalenie opon mózgowych - inne określone i	18	1,5
Ospa wietrzna	1979	167,5
Różyczka	2	0,2
Wirusowe zapalenie wątroby typu A	3	0,3
Wirusowe zapalenie wątroby typu B - ostre	1	0,1
Wirusowe zapalenie wątroby typu B – przewlekłe i BNO	26	2,2
Wirusowe zapalenie wątroby typu C – ostre - ogółem	1	0,1
Wirusowe zapalenie wątroby typu C – przewlekłe i BNO	21	1,8
AIDS – Zespół nabytego upośledzenia odporności	3	0,3
Nowo wykryte zakażenia HIV	19	1,6
Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	18	1,5
<i>Streptococcus pneumoniae</i> , inwazyjna - ogółem	11	0,9
<i>Streptococcus pneumoniae</i> inwazyjna - posocznica	9	0,8
<i>Streptococcus pneumoniae</i> inwazyjna- inna określona i	2	0,2
Zespół hemolityczno-mocznicowy w przebiegu zak. E.coli	3	0,3
Haemophilus influenzae, inwazyjna-ogółem	3	0,3
Haemophilus influenzae, inwazyjna-zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	1	0,1
Haemophilus influenzae inwaz.- posocznica	2	0,2
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu inne	1	0,1
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu inne, nieokreślone	2	0,2
Zapalenie opon mózgowych inne i nieokreślone	5	0,4
Zapalenie mózgu inne i nieokreślone	2	0,2
Grypa i podejrzenia grypy - ogółem	49	4,1
Grypa i podejrzenia grypy - u dzieci w wieku 0-14 lat	12	1,0
Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-19)	38863	3283,4
Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-19) – przypadki możliwe	36	3,0

Koronawirus SARS-CoV-2

SARS-CoV-2 to wirus z rodziny koronawirusów. Są to wirusy występujące wśród zwierząt i wywołujące u nich różne choroby. Do 2019 roku poznano 6 wirusów powodujących zakażenia u ludzi. Cztery z nich powodują łagodne przeziębienie. Dwa pozostałe (SARS i MERS) mogą prowadzić do ostrej niewydolności oddechowej. Epidemia koronawirusa SARS-CoV-2 rozpoczęła się w grudniu 2019 roku w Wuhan w Chinach, gdzie po raz pierwszy rozpoznano tego wirusa. Covid-19 to choroba wywoływana przez wirus SARS-CoV-2. Do najczęściej występujących objawów klinicznych zaliczamy: gorączkę, kaszel, duszność, zmęczenie. Charakterystycznym objawem koronawirusa jest nagła utrata węchu i smaku. Mniej powszechne są zapalenie spojówek, ból gardła, ból głowy, bóle mięśni i stawów, różne rodzaje wysypki, nudności, wymioty, biegunka, dreszcze lub zawroty głowy. Przebieg choroby może być zróżnicowany: od postaci bezobjawowych, po ciężkie zapalenie płuc z zespołem ostrej niewydolności oddechowej i/lub wielonarządowej. Czas od ekspozycji na COVID-19 do momentu wystąpienia objawów wynosi średnio 5-6 dni, ale może wynosić od 1 do 14 dni.

Dane z UE pokazują, że do 30% zdiagnozowanych przypadków COVID-19 jest hospitalizowanych, a do 20% hospitalizowanych wymaga wsparcia wentylacyjnego. Wskaźniki hospitalizacji są wyższe w przypadku osób w wieku 60 lat i starszych oraz osób obciążonych innymi schorzeniami.

W chwili obecnej szczepionka przeciw COVID-19 to jeden z najważniejszych elementów, dzięki któremu możemy powstrzymać epidemię. Wyzwala ona w organizmie człowieka naturalną produkcję przeciwciał. Stymuluje także komórki odpornościowe tak, aby chroniły przed zakażeniem.

Pierwszy dodatni wynik w województwie podlaskim uzyskano 17.03.2020 r. Był to przypadek importowany spoza Polski (pacjent podróżował po Europie Zachodniej).

Od początku epidemii na terenie województwa podlaskiego zebrano następujące dane statystyczne:

- liczba przypadków potwierdzonych zakażeń SARS-CoV-2 wynosi 38863, współczynnik zachorowalności – 3283,4 na 100000,
- liczba przypadków możliwych zakażeń SARS-CoV-2 wynosi 36, współczynnik zachorowalności – 3 na 100000,
- najmłodsza osoba zakażona SARS-CoV-2 miała 5 dni (chłopiec), a najstarsza 107 (kobieta),
- największa liczba przypadków zakażeń wystąpiła na terenie powiatu białostockiego, suwalskiego i łomżyńskiego, a najmniejsza w powiecie sejneńskim,
- izolacją objęto łącznie 35634 osoby,
- kwarantanną objęto łącznie od początku 170984 osoby,
- nadzorem epidemiologicznym objęto łącznie od początku 7696 osób,
- liczba zgonów z powodu koronawirusa wyniosła 873. Średnia wieku wśród zmarłych – 77, najmłodsza osoba miała 20 lat, a najstarsza 100. Najwięcej zgonów zanotowano na terenie powiatu białostockiego i suwalskiego, najmniej- zambrowskiego i sejneńskiego.
- liczba ozdrowieńców od początku wynosi – 25754,
- liczba osób hospitalizowanych w dniu składania raportu- 723. Najwięcej z powiatu białostockiego i suwalskiego. Jest to parametr, który zmienia się bardzo dynamicznie w związku z czym nie podlega zliczaniu w wymiarze rocznym.

Początkowo próby pobrane na terenie województwa podlaskiego badano w laboratorium Zakładu Wirusologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny i Epidemiologii oraz laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie, co generowało wyższe koszty transportu materiału biologicznego. Do 31 grudnia 2020 roku na terenie województwa podlaskiego działało 9 laboratoriów Covid-19, tj.:

1. WSSE w Białymstoku, ul. Legionowa 8, Białystok.
2. Akademicki Ośrodek Diagnostyki Patomorfologicznej i Genetyczno-Molekularnej Sp. z o. o., ul. Waszyngtona 13, Białystok.
3. Zakład Laboratoryjnej Diagnostyki Klinicznej w Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym w Białymstoku, ul. Waszyngtona 15a; Białystok.
4. Zakład Laboratoryjnej Diagnostyki Pediatrycznej w Uniwersyteckim Dziecięcym Szpitalu Klinicznym im. L. Zamenhofa w Białymstoku, ul. Jerzego Waszyngtona 17, Białystok.
5. Medyczne Laboratorium Diagnostyczne i Mikrobiologiczne w Szpitalu Wojewódzkim im. dr. Ludwika Rydygiera w Suwałkach, ul. Szpitalna 60, Suwałki.
6. Dział Laboratoryjny w Regionalnym Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Białymstoku, ul. M. Skłodowskiej-Curie 23, Białystok.
7. NZOZ Białostockie Centrum Analiz Medycznych Sp. z o o., ul. Choroszczańska 24, Białystok.
8. Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Medrex, ul. Krakowska 9, 15-875 Białystok.
9. Szpital Wojewódzki im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Łomży, Al. Piłsudskiego 11, 18-400 Łomża.

W roku sprawozdawczym 2020 wykonano łącznie 189256 badań w kierunku SARS CoV-2 dla osób z województwa podlaskiego. Laboratorium WSSE w Białymstoku wykonało 38799 badań, co stanowi 20,5% wszystkich badań wykonywanych na potrzeby woj. podlaskiego. Największą liczbę badań w WSSE wykonano 01.07.2020 r. - przebadano 326 prób.

W związku z panującą pandemią w województwie podlaskim podjęto następujące działania mające na celu walkę z pandemią:

1. Sporządzano codzienne raporty, w tym w dni wolne od pracy, dotyczące danych statystycznych (wykonane próby, hospitalizacje, kwarantanny, nadzory epidemiologiczne, ozdrowieńcy, zgony, przypadki potwierdzone zakażeń SARS-CoV-2).
2. Sporządzano codzienne raporty, w tym w dni wolne od pracy, dotyczące ognisk zakażeń koronawirusem w poszczególnych powiatach, zakładach pracy.
3. Prowadzono dokładny rejestr wszystkich osób z potwierdzonym wynikiem badań w kierunku SARS-CoV-2, a także rejestr zgonów, ozdrowieńców i osób kwarantannowanych.
4. Monitorowano sytuację epidemiologiczną w domach pomocy społecznej, zakładach opiekuńczo-leczniczych, hospicjach.
5. Zbierano informacje dotyczące nałożonych kar w drodze decyzji administracyjnych.
6. Prowadzono postępowania administracyjne jako organ I instancji oraz postępowania odwoławcze w związku z przypadkami naruszania zasad, przepisów mających na celu ograniczanie epidemii zakażeń SARS-CoV-2.
7. Udzielano odpowiedzi na liczne zapytania ze strony mediów oraz osób prywatnych na wnioski o udostępnienie informacji publicznej, udzielono również wielu wywiadów radiowych i telewizyjnych.

8. Przekazywano zasady postępowania z osobami podejrzanymi o zakażenie nowym koronawirusem opracowane przez GIS oraz definicję przypadku na potrzeby nadzoru nad zakażeniami ludzi nowym koronawirusem SARS-CoV-2.
9. Uaktualniano „Plan działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego na wypadek wystąpienia zagrożenia epidemicznego” oraz „Wojewódzkiego planu działania na wypadek wystąpienia epidemii w województwie podlaskim na lata 2018-2020”.
10. Uczestniczono w codziennych dyżurach telefonicznych dla mieszkańców województwa podlaskiego udzielając całodobowo informacji oraz wsparcia w rozwiązywaniu problemów związanych z tematyką wirusa SARS-CoV-2.
11. Przekazywano dane do PSSE, innych województw oraz GIS i NIZP-PZH dotyczące osób z województwa podlaskiego przebywających w innych częściach kraju i świata.
12. Wykorzystywano aktywnie nowe systemy teleinformatyczne: EWP (system Ewidencji Wjazdów do Polski) oraz SEPIS (System Ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej) do bieżącej pracy związanej z opracowywaniem danych do raportów, ognisk, analizy sytuacji epidemiologicznej.
13. Podjęto stałą współpracę z Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia Ministerstwa Zdrowia (Centrum e-Zdrowia).
14. Uczestniczono w ocenie warunków pomieszczeń, wyposażenia przeznaczonych do izolacji lub kwarantanny instytucjonalnej.
15. Przekazywano informacje dotyczące diagnostyki w kierunku koronawirusa 2019-nCoV, po wcześniejszym wykluczeniu zakażenia innymi wirusami oddechowymi (ściśle zalecenia WHO), następczej oceny testem (bez różnicowania) materiału pobranego od pacjenta zakwalifikowanego jako przypadek podejrzany.
16. Przekazywano procedury dotyczące postępowania w przypadku choroby wysoce niebezpiecznej w celu zastosowania zasad postępowania zawartych w tej procedurze w związku z występowaniem zachorowań spowodowanych nowym koronawirusem, dostosowując je do aktualnych informacji dotyczących ww. wirusa.
17. Przekazywano opracowane przez Ministerstwo Zdrowia Schematy postępowania dla Zespołów Ratownictwa Medycznego, POZ, AOS, NIŚZ, dyspozytorów medycznych PRM oraz wszelkie informacje przekazywane przez GIS dla szpitali.
18. Przeprowadzono szkolenia dla kierowników komórek organizacyjnych szpitala, pielęgniarek oddziałowych, lekarzy, Zespołu ds. Zakażeń Szpitalnych dotyczące wiadomości na temat koronawirusa, postępowania z osobami podejrzanymi o zakażenie koronawirusem ze szczególnym zwróceniem uwagi na zastosowanie środków ochrony.
19. Na bieżąco udzielano Zespołom ds. Zakażeń Szpitalnych informacji, porad i przeprowadzano konsultacje w sprawie organizacji miejsca ewentualnej izolacji pacjenta z podejrzeniem o zakażenie koronawirusem.
20. Uczestniczono w sesjach Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego, Narodowego Funduszu Zdrowia, Urzędu Marszałkowskiego w czasie których omawiano działania zapobiegające rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2.
21. Uczestniczono w spotkaniu Zespołu Zarządzania Kryzysowego Izby Administracji Skarbowej w Białymstoku podczas którego omówiono bieżącą sytuację epidemiologiczną oraz zagrożenia związane z rozprzestrzenianiem się koronawirusa SARS-CoV-2.

22. Uczestniczono w licznych szkoleniach i webinarach dotyczących bieżącej sytuacji epidemiologicznej, sposobów przeciwdziałania pandemii, metod diagnostyki i leczenia SARS-CoV-2.
23. Przekazywano ulotki, plakaty oraz instrukcje do mycia rąk, przypomniano również o konieczności zapewnienia wszelkich środków ochrony indywidualnej.
24. Przesyłano pisma do szpitali z poleceniem monitorowania i przekazywania informacji nt. podejrzeń/zakażeń koronawirusem.
25. Zamieszczano na stronie internetowej WSSE i PSSE oraz portalach społecznościowych informacje dotyczące nowego koronawirusa SARS –CoV-2.
26. Przeprowadzono szkolenia personelu medycznego i personelu firmy sprzątającej oraz dla personelu nt. postępowania z osobami podejrzanymi/zakażonymi koronawirusem.
27. Utrzymywano stały kontakt z oddziałami zakaźnymi i pracownikami zespołów zakażeń szpitalnych.
28. Udzielano wielu informacji dotyczących koronawirusa na bieżąco (24 godz. na dobę).
29. Zorganizowano w WSSE szkolenie pracownikom Oddziałów Epidemiologii PSSE dotyczące m. in. bieżącej sytuacji epidemiologicznej nowego koronawirusa SARS–CoV-2 oraz sposobu postępowania Inspekcji Sanitarnej w przypadku pojawienia podejrzenia/zachorowania.

Choroby zakaźne objęte przez Światową Organizację Zdrowia programami eradykacji i eliminacji: odra, różyczka, poliomyelitis, gruźlica.

Odra, różyczka

Odra jest ostrą chorobą zakaźną wywołaną przez wirus RNA, sklasyfikowany jako Morbillivirus, z rodziny Paramyxoviridae. Choroba przebiega z wysoką gorączką, zapaleniem spojówek, wysypką i kaszlem. Źródłem zakażenia jest chory na odrę w okresie zaraźliwości, tj. od 5 dni przed wystąpieniem wysypki i do 3 dni okresu wysypkowego.

Odra i różyczka odpowiadają cechom chorób możliwych do eliminacji. Konieczność różnicowania zakażeń wywołanych obydwoma wirusami oraz ich podobieństwo w zakresie możliwości eliminacji stały się podstawą włączenia obu tych wirusów do jednego programu Światowej Organizacji Zdrowia:

- rezerwuarem wirusów jest jedynie człowiek,
- po przebyciu zakażenia nie stwierdza się nosicielstwa wirusa,
- środowisko nie jest skażone tymi patogenami,
- istnieje skuteczny środek zapobiegawczy w postaci bezpiecznej szczepionki.

W Polsce od 2001 r. realizowany jest program eliminacji odrę i różyczki, koordynowany przez Światową Organizację Zdrowia. Program zakłada utrzymanie odsetka osób szczepionych przeciw odrze na poziomie 95% oraz raportowanie i potwierdzanie laboratoryjne wszystkich podejrzeń zachorowań na odrę. Odra jest nadal groźną chorobą zakaźną, szerzącą się głównie w środowisku osób nieszczepionych. Odsetek wyszczepialności przeciw odrze w województwie podlaskim w 2020 roku wśród dzieci do 2 roku życia wynosił 66%, wśród dzieci do 6 roku życia – 97% i 10 roku życia – 99%. Szczepienia ochronne odgrywają kluczową rolę w profilaktyce zachorowań na odrę. W 2020 roku w województwie podlaskim nie odnotowano zachorowań na odrę.

Różyczka jest ostrą chorobą wirusową przebiegającą z gorączką oraz wysypką. Pomimo relatywnie łagodnego przebiegu, zapobieganie różyczce jest niezwykle istotne ze względu

na powodowanie przez tę chorobę zespołu wad wrodzonych (zespół różyczki wrodzonej) u dzieci urodzone przez kobiety, które uległy zakażeniu w trakcie trwania ciąży.

W województwie podlaskim w 2020 roku zarejestrowano 2 przypadki różyczki (współczynnik zapadalności wynosił 0,2 na 100 tys. mieszkańców). Odnotowano spadek zachorowań w stosunku do roku 2019 o 4 przypadki.

Pomimo, odnotowywanego od kilku lat spadku liczby przypadków, Polska uznawana jest za kraj, w którym różyczka występuje endemicznie.

Poliomyelitis (ostre nagminne porażenie wiotkie)

Poliomyelitis jest ostrą chorobą wirusową przebiegającą najczęściej w postaci bezobjawowego zakażenia lub niecharakterystycznych objawów z przewodu pokarmowego. W przypadku wystąpienia postaci porażennej powoduje trwale upośledzenie narządu ruchu lub nawet zgon spowodowany porażeniem mięśni oddechowych. W 2020 r. zachorowania na poliomyelitis występowały w 2 krajach: w Afganistanie i Pakistanie, gdzie odnotowano globalnie 140 zachorowań (2019 r. -137) wywołanych typem 1 dzikiego wirusa polio (WPV1): Afganistan (56 przypadków, w 2019 r. -26) i Pakistan (84, w 2019 r. - 111). Od 1988 r. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO), UNICEF oraz organizacje humanitarne prowadzą ogólnoswiatowy program eradykacji *poliomyelitis*. Masowe szczepienia przeciw *poliomyelitis*, prowadzone w ramach tego programu, doprowadziły w krótkim czasie do radykalnego spadku liczby zachorowań, szczególnie w Europie, Ameryce Północnej, Japonii i Australii. Europa jest wolna od polio, ale ryzyko zawleczenia zachorowań do Regionu Europejskiego istnieje. 25 sierpnia 2020 roku Regionalna Komisja Certyfikująca ds. Eradykacji Poliomyelitis w Regionie Afrykańskim WHO oficjalnie ogłosiła, że Afryka jest wolna od zachorowań wywołanych dzikim wirusem poliomyelitis. W październiku 2019 roku Dyrektor Generalny Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) oraz przewodniczący Global Polio Eradication Initiative poinformowali, że osiągnięto eradykację dzikiego szczepu wirusa polio typu 3. Natomiast ostatni przypadek poliomyelitis wywołany przez wirusa typu 2 potwierdzono w 1999 roku.

W województwie podlaskim w 2020 roku zarejestrowano 1 przypadek ostrego porażenia wiotkiego u dziecka w wieku 0-14 lat (współczynnik zapadalności 0,1 na 100 tys. mieszkańców).

W Polsce prowadzony jest intensywny nadzór wirusologiczny poprzez badanie próbek kału w kierunku obecności wirusa polio u wszystkich dzieci, u których występują porażenia.

Tabela 3. Ostre porażenia wiotkie w województwie podlaskim i w Polsce w latach 2013-2020.

ROK	Ostre porażenia wiotkie			
	Województwo podlaskie	Zapadalność na 100 000	Polska	Zapadalność na 100 000
2013	2	1,16	39	0,67
2014	2	1,16	58	1,01
2015	5	2,93	39	0,68
2016	3	1,76	62	1,08
2017	2	1,17	53	0,91
2018	1	0,58	46	0,79
2019	2	0,2	41	0,70
2020	1	0,2	17	0,29

Gruźlica

Wywoływana jest przez *Mycobacterium tuberculosis*. Początek choroby jest trudny do uchwycenia z powodu braku objawów charakterystycznych dla gruźlicy. Bakterie wywołujące gruźlicę atakują głównie układ oddechowy, jednak choroba może dotyczyć również innych tkanek i narządów (np. kości, ośrodkowego układu nerwowego).

W województwie podlaskim, podobnie jak w całym kraju, najczęściej występującą postacią kliniczną choroby jest gruźlica płuc. Na przestrzeni ostatnich lat liczba zachorowań na gruźlicę jest na porównywalnym poziomie.

W 2020 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 62 zachorowania (współczynnik zapadalności wynosi 5,3 przypadków na 100 tys. mieszkańców) i jest niższy niż w roku 2019 (współczynnik zapadalności wyniósł 9,5 przypadków na 100 tys. mieszkańców). Najwyższa zapadalność występuje wśród osób dorosłych, natomiast wśród dzieci i młodzieży odnotowuje się znacznie niższy odsetek zachorowań. W 2020 r. odnotowano 4 zgony z powodu gruźlicy.

Powiatami o najwyższych w województwie współczynnikach zachorowalności są: białostocki, łomżyński oraz suwalski.

Strukturę zachorowań w województwie podlaskim na przestrzeni lat 2013-2020 obrazuje poniższa tabela:

Tabela 4. Liczba zachorowań na gruźlicę wszystkich postaci w województwie podlaskim wg grup wieku w latach 2013-2020.

Lata	Ogółem	0-14 lat	15-19 lat	20-44 lata	45-64 lata	≥65 lat	Zapadalność na 100 tys.
2013	150	0	2	30	67	51	12,5
2014	134	2	2	35	57	38	11,2
2015	125	2	1	39	52	31	10,5
2016	121	0	0	25	53	43	10,2
2017	131	1	2	32	56	40	11,1
2018	95	1	0	28	38	28	8,0
2019	114	2	3	23	58	28	9,5
2020	62	6	2	15	28	11	5,3

* dane dot. 2020 r. zebrane zostały na podstawie formularzy ZLK-2, ZLB-2, które po weryfikacji przez IGiChP mogą ulec zmianie.

Jedną z ważniejszych metod zapobiegania szerzeniu się gruźlicy w społeczeństwie jest wczesne wykrycie choroby i natychmiastowe poddanie chorego leczeniu.

Przepisy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi nakładają na osoby chore na gruźlicę obowiązek leczenia gruźlicy oraz przewidują obowiązek leczenia szpitalnego osób chorych na gruźlicę w okresie wydalania prątków gruźliczych (prątkowania) lub z uzasadnionym podejrzeniem o prątkowanie. Osoby ze styczności z chorymi na gruźlicę w okresie prątkowania podlegają nadzorowi epidemiologicznemu, badaniom klinicznym i diagnostycznym. Swoistą metodą zapobiegania gruźlicy jest szczepienie BCG, wykonywane zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych u noworodków w dowolnym czasie przed wypisaniem dziecka z oddziału noworodkowego.

Zachorowania i podejrzenia zachorowań na grype

Grypa jest ostrą chorobą zakaźną układu oddechowego wywołaną zakażeniem wirusem grypy. Grypa przenosi się drogą kropelkową. Zachorowania występują przez cały rok, ale

najwyższą zapadalność na grypę obserwuje się w miesiącach zimowych, tj. od stycznia do marca. Epidemie grypy mogą swoim zasięgiem obejmować cały kontynent lub też stanowić globalne zagrożenie, dlatego nadzór nad zachorowaniami na grypę oraz wirusem grypy wymaga globalnej koordynacji epidemiologicznej.

Występują trzy rodzaje wirusa grypy, tj. A, B i C. Rezerwuarem wirusa grypy A są ludzie oraz zwierzęta (np. świnie, ptaki, konie). Charakteryzuje się, w porównaniu do innych typów, znaczną genetyczną zmiennością związaną z występowaniem mutacji genetycznej. Ponadto ewolucja wirusa ma zasadnicze znaczenie dla występowania epidemii.

W Polsce jako przypadki zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę, rejestruje się zachorowania przebiegające pod postacią zespołów objawów klinicznych, takich jak: grypa, zachorowania grypopodobne (ILI) lub ostre zakażenia górnych dróg oddechowych (ARI), zgodnie z definicją przypadku przyjętą przez ECDC dla celów nadzoru epidemiologicznego.

W województwie podlaskim w 2020 roku zachorowało 40460 osób (współczynnik zapadalności wynosił 3433,6 na 100 tys. mieszkańców), w tym 17966 zachorowań dotyczyło dzieci do 14 r.ż. (współczynnik zapadalności wynosił 11133,97 na ogólną liczbę dzieci do 14 r.ż. w województwie.) – zał. nr 1 i 2.

W województwie podlaskim prowadzony był monitoring zachorowań i podejrzeń zachorowań w ramach programu SENTINEL. Nadzór prowadzono cotygodniowo przez cały rok. Brało w nim udział 17 wytypowanych lekarzy medycyny rodzinnej z całego województwa podlaskiego. Wirusologiczny nadzór SENTINEL polega na badaniu w Medycznym Laboratorium Diagnostycznym Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku wymazów z nosogardła od pacjentów, u których wystąpiły objawy podejrzenia grypy. Następnie wyniki dotyczące typu oraz podtypu wirusa grypy izolowane od pacjentów przekazywane są do Krajowego Ośrodka ds. Grypy w Narodowym Instytucie Zdrowia Publicznego - Państwowym Zakładzie Higieny.

W 2020 roku w ramach nadzoru SENTINEL ogółem pobrano do badań wirusologicznych 45 wymazów od pacjentów, w tym w 6 przypadkach potwierdzono obecność wirusa grypy typu A i podtypu A/H1N1/pdm09, w 13 przypadkach obecność wirusa grypy typu A podtypu A /H3N2 i w 1 przypadku wirusa typu A. W 2019 roku dominującym wirusem izolowanym od pacjentów z podejrzeniem grypy był również typ A i podtyp A/H1N1/pdm09 – 12 przypadków.

Krztusiec

Krztusiec jest bakteryjną chorobą zakaźną, wysoce zaraźliwą wywoływaną przez pałeczkę krztuśca *Bordetella pertussis*.

W 2020 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 68 przypadków zachorowań na krztusiec (współczynnik zapadalności 5,8 na 100 tys. mieszkańców) - zał. nr 3. Odnotowano spadek zachorowań w stosunku do roku 2019 o 49 przypadków.

Pomimo spadku liczby zachorowań na krztusiec, chorobę tę należy traktować jako nawracające zagrożenie dla zdrowia publicznego, nie tylko wśród dzieci, ale również młodzieży i osób dorosłych. W zwalczaniu krztuśca rekomenduje się obok prowadzenia powszechnych szczepień u dzieci i młodzieży zgodnie z kalendarzem szczepień ochronnych, także szczepienia przypominające u osób dorosłych.

Choroby przenoszone drogą krwi

Wirusowe zapalenia wątroby typu C

W województwie podlaskim w 2020 roku zarejestrowano 22 przypadki WZW typu C (współczynnik zapadalności 5,8 na 100 tys. mieszkańców) - *zał. nr 4*. Nastąpił spadek zachorowań w porównaniu do roku 2019 (współczynnik zapadalności 9,3 na 100 tys. mieszkańców).

Ze względu na bezobjawowy przebieg choroby oraz brak szczepionki, wirus HCV stanowi bardzo poważne zagrożenie, gdyż nieleczone zakażenie może doprowadzić do poważnych konsekwencji zdrowotnych, takich jak: marskość wątroby, rak wątroby.

Rozpoznanie zakażenia wirusem HCV, możliwie wczesne od chwili zakażenia, zwiększa szanse na skuteczne leczenie przeciwwirusowe.

Brak szczepionki przeciwko HCV powoduje, że szerzeniu się zachorowań na WZW C można zapobiec jedynie w drodze działań nieswoistych, polegających na wdrażaniu i utrzymywaniu wysokich standardów higieniczno-sanitarnych wykonywania świadczeń zdrowotnych oraz zabiegów o charakterze niemedycznym przebiegających z naruszeniem ciągłości tkanek. Celowe są również działania o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym, mające na celu podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa o WZW typu C z zakresu zapobiegania szerzeniu się zakażenia HCV.

Nowo wykryte zakażenia HIV i zachorowania na AIDS

Wirus HIV szerzy się za pośrednictwem kontaktów seksualnych, poprzez kontakt z zakażoną krwią lub drogą wertykalną (z matki na dziecko). Kontakty seksualne to obecnie główna droga zakażeń w Polsce. Obserwuje się powszechny brak odniesienia ryzyka zakażenia HIV do własnej osoby. Często jest mniemanie, iż problem ten dotyczy wyłącznie określonych grup ryzyka.

Podstawą oceny sytuacji epidemiologicznej w 2020 r. były wyniki analizy zgłoszeń nowo wykrytych zakażeń HIV i zachorowań AIDS rozpoznanych w roku 2020 roku. W województwie podlaskim liczba nowo wykrytych zakażeń HIV spadła w stosunku do 2019 roku. Zarejestrowano 19 przypadków (współczynnik zapadalności 1,6 na 100 tys. mieszkańców), w tym u mężczyzn – 14 przypadków (73,7 %), u kobiet – 5 przypadków (26,3 %). Rozkład zakażeń wg. wieku jest następujący: 20-29 lat (4 przypadki), 30-39 lat (5 przypadków), 40- 49 lat (6 przypadków), 50-59 lat (3 przypadki) i 60-69 lat (1 przypadek) – *zał. nr 5*.

W 2020 r. w województwie podlaskim rozpoznano 3 przypadki AIDS, w tym u mężczyzn – 2 przypadki (66,7%), u kobiet – 1 przypadek (33,3%) – *zał. nr 6*.

Choroby przenoszone drogą pokarmową

Do chorób przenoszonych drogą pokarmową zalicza się zarówno choroby odzwierzęce przenoszone poprzez żywność, które są najpowszechniejszą przyczyną zakażeń w tej grupie chorób, jak również choroby, które występują wyłącznie u człowieka, takie jak zakażenia rotawirusowe, norowirusowe.

Zakażenia bakteryjne

W 2020 r. liczba zachorowań na salmonelozę - zatrucia pokarmowe spadła o 94 przypadki. Zarejestrowano 119 przypadków (współczynnik zapadalności 10,2 na 100 tys. mieszkańców), co obrazuje *zał. nr 7*.

Głównym źródłem zakażeń pokarmowych spowodowanych odzwierzęcymi pałeczkami *Salmonella* było mięso drobiowe oraz jaja i produkty je zawierające.

W województwie podlaskim na dzień 31.12.2020 roku było zarejestrowanych 73 nosicieli pałeczek *Salmonella*, w tym 4 nosicieli *Salmonella Typhi* oraz 5 nosicieli *Paratyphi B*.

W 2020 roku zarejestrowano 3 przypadki listeriozy wywoływane przez bakterię *Listeria monocytogenes* (współczynnik zapadalności 0,3 na 100 tys. mieszkańców). Nastąpił spadek zachorowań w porównaniu do roku 2018, natomiast w stosunku do roku 2019 liczba zachorowań pozostała bez zmian (w 2018 i 2019 roku współczynnik zapadalności wynosił odpowiednio 0,6 i 0,3). W wyniku posocznicy listeriozowej zmarły 2 osoby.

Do zakażeń u człowieka dochodzi poprzez spożycie żywności zanieczyszczonej tym drobnoustrojem, głównie: wieprzowiny, drobiu, serów z niepasteryzowanego mleka krowiego. Najbardziej narażone na zakażenie pałeczkami *Listerii* są osoby z obniżoną odpornością, tj. dzieci, kobiety w ciąży, chorzy przyjmujący leki immunosupresyjne.

Zakażenia wirusowe

Biegunki i zatrucia pokarmowe nadal są istotną przyczyną chorobowości u dzieci w wieku do lat 2. W większości były one spowodowane zakażeniami wirusowymi, zwłaszcza wywołanymi przez rotawirusy. Należy zauważyć, że do zakażeń i zatruc pokarmowych u dzieci w wieku do lat 2 dochodzi niemal wyłącznie w środowisku domowym.

W województwie podlaskim w 2020 roku zarejestrowano 98 przypadków wirusowego zakażenia jelitowego – wywołanych przez rotawirusy (współczynnik zapadalności 8,3 na 100 tys. mieszkańców). Nastąpił znaczny spadek zachorowań w porównaniu do roku 2019 o 1088 przypadków (współczynnik zapadalności wynosił 100,1 na 100 tys. mieszkańców).

Przyczyną zakażeń pokarmowych o etiologii wirusowej, są także zakażenia norowirusowe.

W 2020 r. zarejestrowano 92 przypadki zachorowań (współczynnik zapadalności 7,8 na 100 tys. mieszkańców). Odnotowano spadek zachorowań w stosunku do roku 2019 o 114 przypadków.

W zapobieganiu zbiorowym zakażeniom układu pokarmowego, występujących w środowisku domowym najważniejszą rolę odgrywa oświata zdrowotna, poprzez propagowanie szczepień ochronnych małych dzieci przeciw rotawirusom oraz kształtowanie zachowań prozdrowotnych na rzecz zwiększania higieny osobistej, otoczenia oraz higieny przygotowania posiłków. W 2020 r., w związku z pandemią koronawirusa i potrzebą ograniczenia kontaktów społecznych, a także okresowymi lockdownami doszło do przecięcia dróg szerzenia wirusowych zakażeń pokarmowych, co wpłynęło na drastyczny spadek liczby zachorowań.

Ogniska zakażeń pokarmowych

W 2020 roku w województwie podlaskim odnotowano 3 ogniska zbiorowych zatruc pokarmowych, w 2019 – 17 ognisk, 2018 – 14 ognisk, w 2017 - 12 ognisk, w 2016 - 22 ogniska.

W sumie w zbiorowych ogniskach zachorowało 11 osób, w tym 2 dzieci do lat 14, hospitalizowano 2 osoby dorosłe.

Czynnikiem etiologicznym zatruc pokarmowych były: Salmonella Enteritidis – 2 ogniska, Giardia lamblia – 1 ognisko. We wszystkich ogniskach zatruc pokarmowych miejscem narażenia było środowisko domowe. W minionym roku nie odnotowano ognisk w obiektach żywienia zbiorowego.

Najczęstszym źródłem ognisk zbiorowych zatruc i zakażeń pokarmowych były jaja oraz produkty je zawierające oraz mięso wieprzowe, drobiowe i ryby.

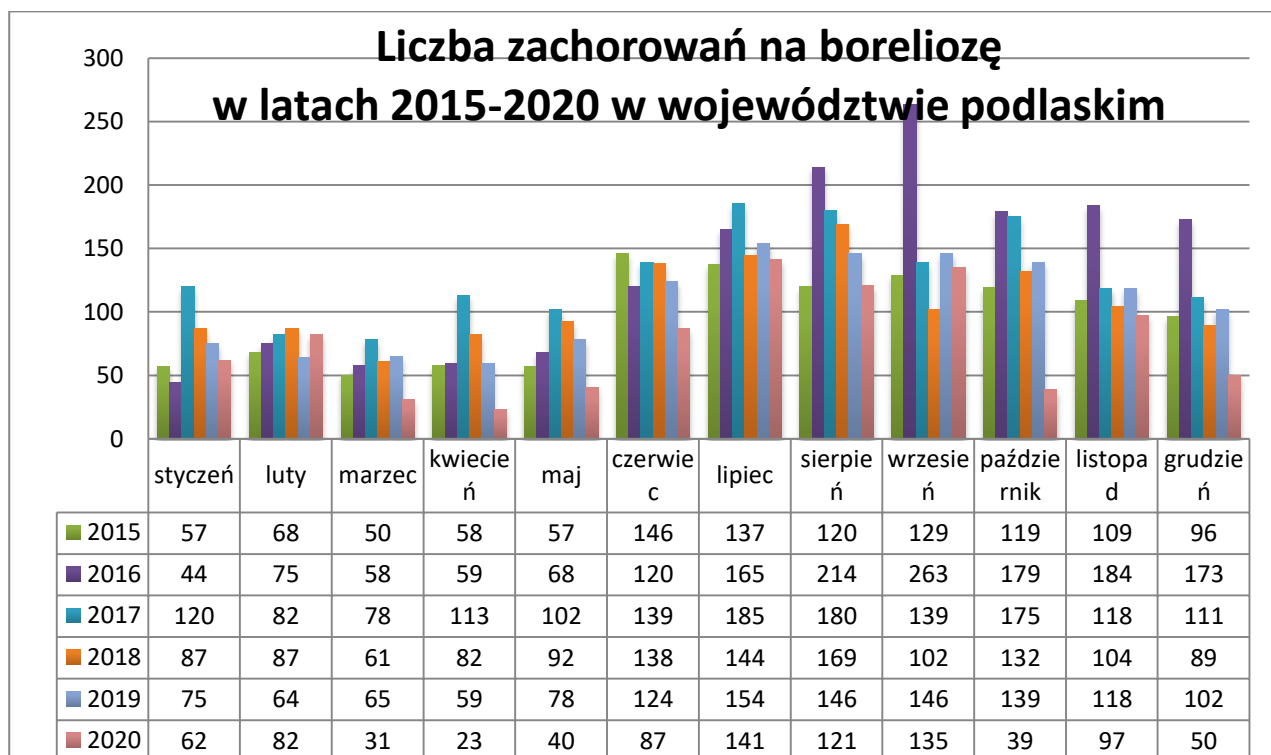
Głównym powodem występowania chorobotwórczych drobnoustrojów w spożywanej żywności była nieodpowiednia obróbka termiczna żywności (niewłaściwa temperatura, zbyt krótki czas obróbki), brak dbałości o higienę przygotowywania potraw, niewłaściwe warunki przechowywania żywności, w tym nieprzestrzeganie warunków chłodzenia.

W każdym przypadku ogniska choroby przenoszonej drogą pokarmową prowadzone były dochodzenia epidemiologiczne i podejmowano adekwatne do sytuacji działania przeciwepidemiczne.

Choroby przenoszone przez kleszcze

Województwo podlaskie jest terenem endemicznego występowania chorób, których wektorem przenoszenia są kleszcze. Obecność na naszym terenie kompleksów leśnych sprzyja zachorowaniom związanym z istnieniem ognisk w przyrodzie, w których patogeny krążą w biocenozie naturalnych gospodarzy – zwierząt i ich przenosicieli kleszczy.

W roku 2020 roku w województwie podlaskim na boreliozę zachorowało 908 osób (współczynnik zapadalności wynosił 76,85 na 100 tys. mieszkańców), w 2019 roku odnotowano 1270 przypadków zachorowań (Wyk. 1). Najwyższą zapadalność zanotowano w powiatach: sejneńskim, hajnowskim, sokólskim (odpowiednio współczynnik zapadalności wyniósł 243,88 208,61; 148,22 na 100 tys. mieszkańców) – zał. nr 8.

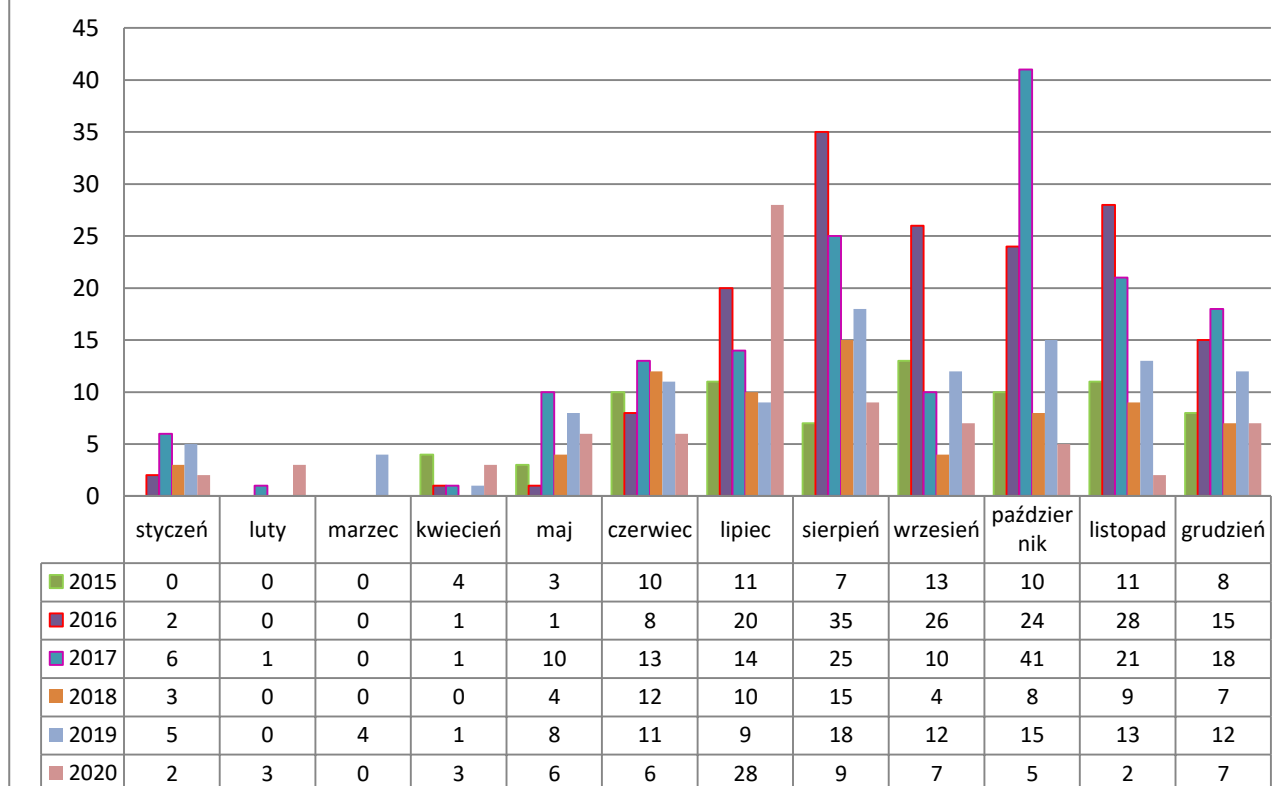
Wykres 1. Liczba zachorowań na boreliozę w latach 2015-2020 w województwie podlaskim.

Drugą pod względem częstości występowania chorobą przenoszoną przez kleszcze jest kleszczowe zapalenie mózgu (KZM). W 2020 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 78 zachorowań na KZM (współczynnik zapadalności 6,6 na 100 tys. mieszkańców) i odnotowano spadek w porównaniu do roku 2019 (108 przypadków zachorowań). Najwyższą zapadalność zanotowano w powiatach: hajnowskim, bielskim i augustowskim (odpowiednio współczynnik zapadalności wyniósł 39,4; 29,16; 17,13 na 100 tys.) (Wyk. 2) – *zał. nr 9*.

Wieloletnie badania i obserwacje wykazały, że szczepienia są uznawane za najskuteczniejsze zabezpieczenie przed kleszczowym zapaleniem mózgu i jego następstwami.

Liczba zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu w latach 2015-2020 w województwie podlaskim

Wykres 2. Liczba zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu w latach 2015-2020 w województwie podlaskim.

Styczność i narażenie na wściekliznę

Wścieklizna to ostra wirusowa choroba ośrodkowego układu nerwowego ssaków, dla człowieka śmiertelna. Wirus wścieklizny przenoszony jest na człowieka ze śliną chorego zwierzęcia poprzez ugryzienie albo oślinienie uszkodzonej skóry lub błony śluzowej. Głównym rezerwuarem wirusa są zwierzęta dzikie i domowe (tj. psy, wilki, lisy, nietoperze, ale także wiewiórki i koty). Jedynym sposobem zapobiegania śmiertelnym skutkom zakażenia jest jak najwcześniejsze wdrożenie szczepień p/wściekliznie.

Nadal zagrożeniem dla ludności województwa podlaskiego są pokąsania przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę – zał. nr 10. Z powodu kontaktu ze zwierzętami podejrzany o wściekliznę do szczepień w 2020 roku zakwalifikowano 195 osób.

Osoby podejrzane o narażenie na zakażenie wirusem wścieklizny poddawane są szczepieniom poekspozycyjnym (cykl 5 szczepień p/wściekliznie). Powodem przerywania cyklu szczepień jest wykluczenie choroby u zwierzęcia poddanego obserwacji, będącego źródłem narażenia. W 2020 roku na terenie województwa podlaskiego nie wykryto żadnego przypadku wścieklizny.

Choroby zakaźne wywoływane przez bakterie otoczkowe

Inwazyjna choroba meningokokowa

W 2020 r. w woj. podlaskim zarejestrowano 3 przypadki zachorowań na inwazyjną chorobę meningokokową (współczynnik zapadalności 0,3 na 100 tys. mieszkańców), w tym trzy posocznice oraz jeden przypadek zapalenia opon mózgowych i/lub mózgu - zał. nr 11 i 12. We wszystkich przypadkach potwierdzono szczep *Neisseria meningitidis* z grupy B.

W prowadzonym dochodzeniu epidemiologicznym objęto nadzorem osoby mające kontakt z chorymi i zastosowano wobec nich chemioprophylaktykę. Wszystkie zachorowania miały charakter zachorowań sporadycznych. Prowadzono skoordynowane działania zapobiegawcze przez lekarzy, mikrobiologów, pracowników stacji sanitarno-epidemiologicznych i Krajowego Ośrodka Referencyjnego ds. Diagnostyki Bakteryjnych Zakażeń OUN.

Inwazyjna choroba pneumokokowa

Szczepy *Streptococcus pneumoniae* są przyczyną zapalenia ucha środkowego, zapalenia gardła, zatok oraz zapalenia płuc często o ciężkim przebiegu z posocnicą i zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych. Zakażenia pneumokokami występują we wszystkich grupach wiekowych, ale najbardziej narażone są małe dzieci do 2 lat i osoby starsze powyżej 65 lat. Bezobjawowe nosicielstwo w jamie nosowo-gardłowej jest duże u niemowląt oraz u dzieci w wieku przedszkolnym i sięga 60%. Skuteczną metodą zapobiegania zakażeniom pneumokokowym są szczepienia ochronne. W 2020 roku w województwie podlaskim odnotowano 11 zakażeń *Streptococcus pneumoniae* (współczynnik zapadalności 0,9 na 100 tys. mieszkańców), w tym 9 przypadków posocznicy oraz 2 przypadki inne określone. Nie odnotowano zgonów z powodu sepsy o etiologii *S. pneumoniae*.

Masowe szczepienia małych dzieci chronią też pośrednio osoby starsze, które najczęściej zakażają się od dzieci.

Zakażenia szpitalne

W 2020 roku poważny problem wszystkich szpitali w województwie podlaskim stanowią zakażenia szpitalne związane z rozprzestrzeniającym się wirusem SARS CoV-2.

W bieżącym okresie sprawozdawczym w mniejszym stopniu w porównaniu do 2019 roku zgłaszano pacjentów zakażonych patogenami wielolekoopornymi, jak *Enterobacteriaceae*, trudnymi do wyeliminowania ze środowiska szpitalnego.

Funkcjonujące szpitale na terenie województwa podlaskiego w 2020 roku zgłosiły łącznie 54 ogniska zakażeń szpitalnych. Ogniska wywołane były następującymi czynnikami etiologicznymi:

- SARS-CoV-2 – 43 ogniska;
- *Klebsiella pneumoniae* NDM – 5 ognisk oraz 1 transmisja kolonizacji;
- *Klebsiella pneumoniae* MBL – 1 ognisko oraz 2 transmisje kolonizacji;
- *Clostridium difficile* AB – 2 ogniska;
- *Enterococcus faecium* VRE – 1 ognisko;
- *Acinetobacter baumannii* – 1 ognisko;
- Wirus grypy – 1 ognisko.

Spośród wszystkich zgłoszonych w 2020 roku ognisk szpitalnych, 20 ognisk wystąpiło w szpitalach wojewódzkich, 11 ognisk w szpitalach klinicznych, 14 ognisk w szpitalach powiatowych, 6 ognisk w szpitalach specjalistycznych oraz 3 ogniska w szpitalach miejskich.

Dominującym czynnikiem etiologicznym ognisk epidemicznych zgłoszonych w 2020 roku, był nowy koronawirus SARS-CoV-2. W województwie podlaskim zgłoszono łącznie 43 ogniska zakażeń szpitalnych wywołujących COVID-19. W szpitalach wojewódzkich zgłoszono 17 ognisk, 12 ognisk wystąpiło w szpitalach powiatowych, 7 ognisk w szpitalach klinicznych, 4 ogniska zgłoszono w szpitalach specjalistycznych (kardiologicznym, psychiatrycznym i onkologicznym) oraz 3 ogniska zgłosiły szpitale miejskie.

W związku z szybko rozprzestrzeniającym się wirusem i wzrostem liczby ognisk zakażeń wywołanych wirusem SARS-CoV-2 w województwie podlaskim zostały podjęte następujące działania zapobiegawcze:

- na bieżąco analizowano sytuację epidemiologiczną na terenie województwa podlaskiego;
- aktualizowano zasady postępowania epidemiologicznego i medycznego w związku z ryzykiem rozprzestrzeniania się zakażenia, dostosowywano do aktualnych potrzeb;
- wzmożono nadzór epidemiologiczny nad szpitalami poprzez przekazywanie aktualnych danych nt. epidemii, zasad postępowania oraz algorytmów kwalifikacji osób do dalszego postępowania w związku z sytuacją epidemiologiczną COVID-19;
- na bieżąco udzielano Zespołowi ds. Zakażeń Szpitalnych informacji, porad oraz przeprowadzano konsultacje w sprawie organizacji miejsc ewentualnej izolacji pacjentów z podejrzeniem o zakażenie koronawirusem;
- ściśle współpracowano z Głównym Inspektorem Sanitarnym oraz NIZP-Państwowym Zakładem Higieny, konsultantami wojewódzkimi w dziedzinie epidemiologii i chorób zakaźnych, mikrobiologii i innymi jednostkami organizacyjnymi i zarządzającymi województwem;
- przeprowadzano szkolenia dla kierowników komórek organizacyjnych szpitala, pielęgniarek oddziałowych, lekarzy, Zespołu ds. Zakażeń Szpitalnych, dotyczące wiadomości na temat koronawirusa, postępowania z osobami podejrzanymi o zakażenie koronawirusem ze szczególnym zwróceniem uwagi na zastosowanie środków ochrony;
- na bieżąco pozyskiwano informacje i raportowano do Ministerstwa Zdrowia, Głównego Inspektora Sanitarnego oraz Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego dotyczące osób hospitalizowanych, poddanych kwarantannie, izolacji i nadzorowi sanitarnemu;
- zamieszczano aktualne informacje wraz z materiałami do pobrania na stronach internetowych WSSE i PSSE oraz w mediach społecznościowych;

- weryfikowano potrzeby na środki ochrony osobistej w celu zabezpieczenia pracowników inspekcji sanitarnej.

W 2020 roku w mniejszym stopniu w porównaniu do lat ubiegłych zgłoszono antybiotykooporne szczepy *Klebsiella pneumoniae*: 6 ognisk i 3 transmisje kolonizacji. W poprzednim okresie sprawozdawczym zgłoszonych było 13 ognisk szpitalnych. W stosunku do lat poprzednich zmniejszyła się liczba wykonywanych badań przesiewowych w nadzorowanych Zakładach Opieki Zdrowotnej (w 2018 r. – 45565, w 2019 r. – 53977, w 2020 r. – 31258). W 2020 r. do Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgłoszono 324 pacjentów (w 2018 r. – 798, w 2019 r. – 629 osób), u których zidentyfikowano szczep *Klebsiella pneumoniae* New Delhi.

W 2020 r. z powodu zakażenia COVID-19 zmarły 873 osoby, a w wyniku zapalenia jelita cienkiego i grubego wywołanego przez *Clostridium difficile* – 4 osoby.

Podsumowanie

1. Rok 2020 został całkowicie zdominowany przez panującą na całym świecie pandemię koronawirusa. Wszystkie siły zostały skierowane do walki z nową chorobą. W związku z tym, że podstawową formą zwalczania wirusa było przecięcie dróg szerzenia, a tym samym zmniejszenie ekspozycji na jego działanie nastąpiło zdecydowane ograniczenie kontaktów społecznych. W minionym roku podstawą funkcjonowania społeczeństwa było nauka i praca zdalna. Pojawiły się restrykcyjne zasady dotyczące higieny rąk, używania środków ochrony osobistej, utrzymywania dystansu społecznego i ograniczania kontaktów międzyludzkich. Działania te przyczyniły się do znacznego spadku ilości innych chorób zakaźnych, a w niektórych jednostkach całkowitej ich eliminacji. Niestety walka z pandemią nadal trwa. Stosowanie szczepień ochronnych oraz dalsze utrzymywanie reżimu sanitarnego dają nadzieję na poprawę sytuacji i pożegnanie SARS-CoV-2. Warto zwrócić uwagę na fakt, że dostęp do świadczeń podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej był bardzo utrudniony. Przełożyło się to na spadek rozpoznawania wielu chorób zakaźnych. Podobnie jak obawa przed obowiązkiem izolacji, która powodowała, że wiele osób leczyło się w domu samodzielnie.
2. Należy dążyć do zmniejszenia liczby zachorowań na choroby przenoszone przez kleszcze na człowieka poprzez powszechną edukację oraz promowanie szczepień ochronnych jako skutecznej metody profilaktyki kleszczowego zapalenia mózgu.
3. Grypa jest w dalszym ciągu chorobą wymagającą stałego nadzoru epidemiologicznego. Nadzór epidemiologiczny i wirusologiczny nad grypą oparty na systemie SENTINEL jest niezbędny dla systemu wczesnego ostrzegania w sytuacji epidemii czy pandemii grypy oraz rozpoznawania szczepów wirusa aktualnie krążących w populacji.
4. Pomimo spadku liczby rozpoznanych zakażeń wywołanych przez *Klebsiella pneumoniae* NDM+ nadal stanowi to problem epidemiologiczny szpitali województwa podlaskiego. Kluczowym elementem strategii jest jak najszybsze wykrycie szczepów i wdrożenie procedur zapobiegających ograniczenie rozprzestrzeniania szczepów wytwarzających karbapenemazy typu NDM.
5. Brak szczepień ochronnych zapobiegających zakażeniom HCV, wymusza działania polegające na wdrażaniu i utrzymywaniu wysokich standardów higieniczno-sanitarnych

wykonywania świadczeń medycznych oraz usług pozamedycznych przebiegających z naruszeniem ciągłości tkanek.

6. Wobec braku dostępnej szczepionki przeciwko boreliozie podstawą jej profilaktyki jest stałe upowszechnianie wiedzy na temat tej choroby oraz edukacja społeczeństwa w zakresie stosowania środków ochronnych oraz właściwego postępowania w przypadku ukłucia przez kleszcza.

Szczepienia ochronne

Obowiązkowe szczepienia dzieci i młodzieży zapobiegające gruźlicy, wirusowemu zapaleniu wątroby typu B, błonicy, tężcowi, krztuścowi, inwazyjnemu zakażeniu *Haemophilus influenzae* typu b, poliomyelitis, inwazyjnym zakażeniom *Streptococcus pneumoniae*, odrze, nagminnemu zakażeniu przyusznic (śwince), różyczce, ospie wietrznej oraz wścieklicznie finansowane ze środków publicznych przez Ministerstwo Zdrowia były realizowane zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych na 2020 rok. Dokument, o którym mowa opublikowano w Dzienniku Urzędowym Ministra Zdrowia, poz. 87 w formie Komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 16.10.2019 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na 2020 rok, na podstawie art. 17 ust. 11 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2020 r. poz.1845). Program ten w porównaniu z rokiem 2019 nie zawierał istotnych zmian.

W zakresie szczepień obowiązkowych dotyczył jedynie czasu podania pierwszej dawki szczepienia przeciwko odrze, śwince i różyczce. W 2019 r. była wykonywana w 13-tym miesiącu życia, w 2020 roku wprowadzono zapis pomiędzy 13-tym a 15-tym miesiącem życia. Dawkę przypominającą realizowano w dwóch rocznikach, tj. w 6-tym roku życia do czasu osiągnięcia 10-go roku życia i w 10-tym roku życia. Przeniesienie dawki przypominającej tego szczepienia uzasadnione było sytuacją epidemiologiczną odry w Europie.

Pomimo oczekiwań nie wprowadzono do kalendarza szczepień obowiązkowych szczepień przeciwko rotawirusom, HPV oraz meningokokom, nadal mają status szczepień zalecanych.

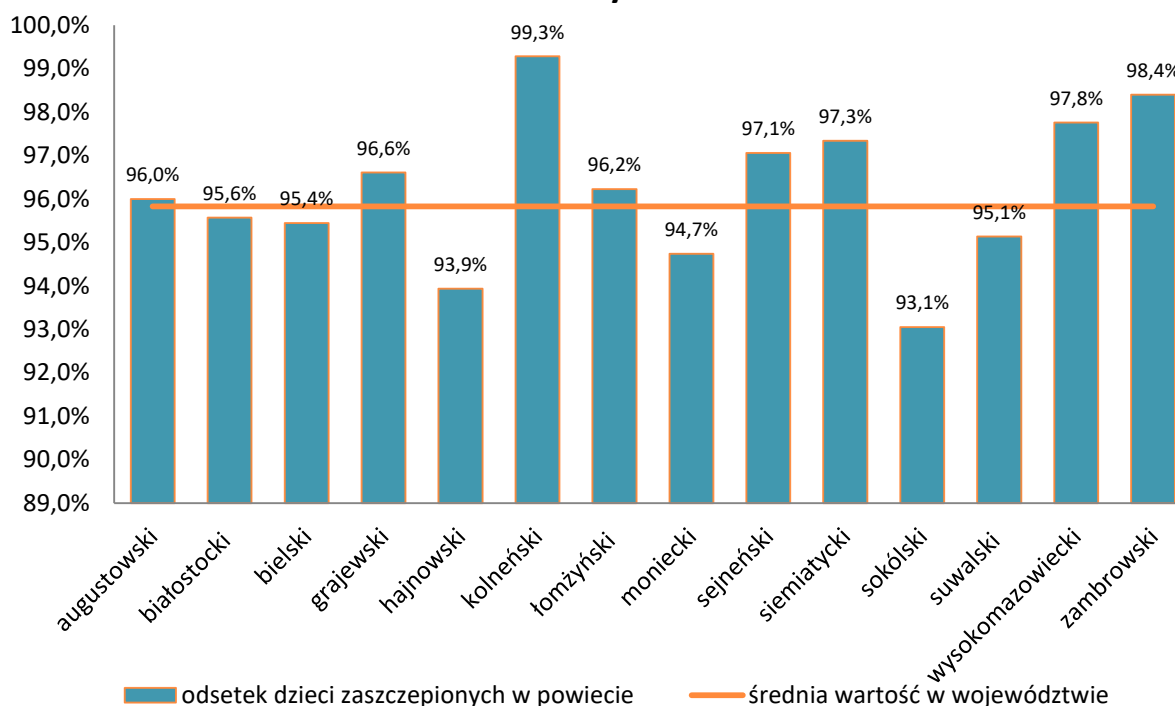

Jednym ze szczepień zalecanych wszystkim dzieciom po 6-tym miesiącu życia jest szczepienie przeciwko grypie. Dostępny aktualnie w Polsce preparat atenuowanej szczepionki donosowej przeciwko grypie, zarejestrowany u dzieci powyżej 24-go miesiąca życia, został uwzględniony w aktualizacji PSO.

Jednym z pierwszych szczepień obowiązkowych, jakie przyjmuje dziecko jest szczepienie przeciw gruźlicy. Powinno być ono przeprowadzone przed wypisaniem dziecka z oddziału noworodkowego. Szczepienie BCG w pierwszych dobach życia zmniejsza ryzyko zachorowania na gruźlicę o ciężkim przebiegu u dzieci, pod postacią rozsianą, gruźliczego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych lub zgonu w przebiegu gruźlicy. W województwie podlaskim w 2020 r. na 10053 urodzonych dzieci,

zaszczepionych zostało 9634 noworodków i niemowląt – około 96%. Stan zaszczepienia noworodków i niemowląt na terenie powiatów województwa podlaskiego obrazuje poniższy wykres. Najniższy poziom wyszczepialności odnotowany został na terenie powiatu sokólskiego i hajnowskiego. Najwyższy stan zaszczepienia – na poziomie 99,3%, odnotowany został na terenie powiatu kolneńskiego, równie wysoki na poziomie 98,4% na terenie powiatu zambrowskiego.

Odsetek dzieci zaszczepionych szczepionką przeciwgruźliczą urodzonych w 2020 r.

Wykres 3. Stan zaszczepienia dzieci urodzonych w 2020 r. szczepionką przeciwgruźliczą finansowaną ze środków MZ.

Szczepienia przeciwko błonicy i tężcowi wykonuje się, wg Programu Szczepień Ochronnych (PSO), w pierwszym, drugim, szóstym, czternastym oraz piętnastym roku życia. Odsetek osób zaszczepionych w porównaniu do roku ubiegłego zgodnie z PSO znacznie wzrósł w trzech wymienionych wyżej grupach wiekowych (w 6, 14 i 19 r.ż.), zaś w jednej (w 2 r.ż.) zaobserwowano niewielki 1% spadek, co obrazuje poniższa tabela. Najlepiej wyszczepioną grupą dzieci przeciw błonicy i tężcowi była w 2020 r. populacja czternastolatków i piętnastolatków, gdzie odsetek zaszczepionych dzieci wynosił prawie 100% oraz bardzo wysoką w grupie sześciolatków na poziomie prawie 98% i dobrą w grupie dwulatków, co zapewnia odporność zbiorowiskową przeciw błonicy w tych grupach wiekowych.

Tabela 5. Stan zaszczepienia dzieci i młodzieży poniżej 20 lat szczepionką p/błonicy, tężcowi finansowaną ze środków MZ w województwie podlaskim w 2019 i 2020 r. wg powiatów.

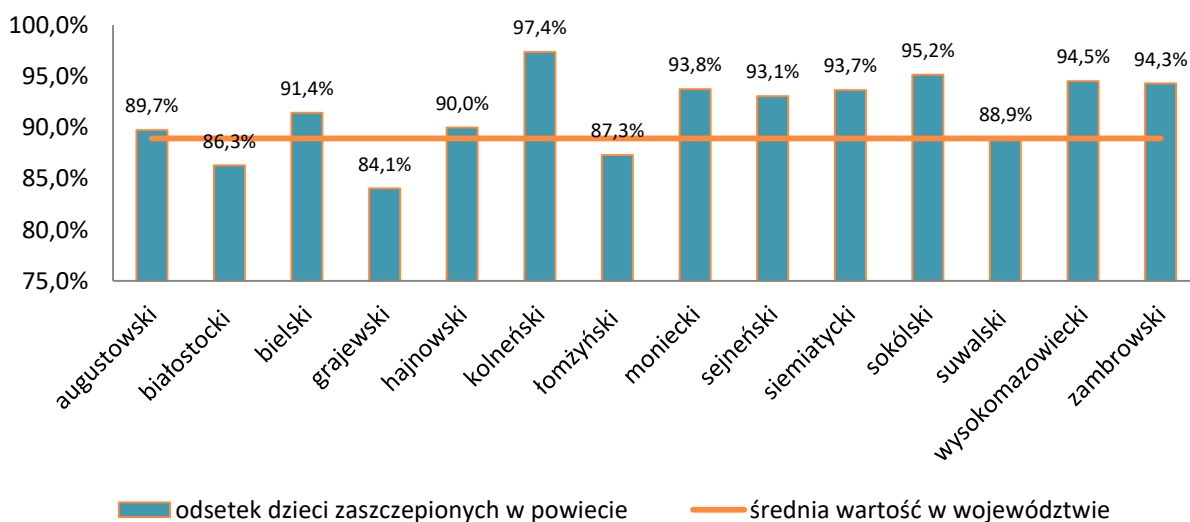
	2019				2020			
	2 r.ż.	6 r.ż.	14 r.ż.	19 r.ż.	2 r.ż.	6 r.ż.	14 r.ż.	19 r.ż.
augustowski	87,5	70,7	83,6	73,6	88,5	98,1	100,0	100,0
białostocki	88,3	61,6	69,9	56,3	87,1	97,3	99,7	100,0

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

bielski	94,3	75,6	86,5	79,8	94,2	97,5	100,0	100,0
grajewski	93,6	87,4	94,5	93,5	88,4	99,5	100,0	100,0
hajnowski	89,6	77,7	94,0	85,5	88,1	97,8	99,7	100,0
kolneński	98,8	80,9	87,8	61,0	98,0	91,1	99,7	94,4
łomżyński	88,9	57,6	62,6	55,7	87,9	97,2	99,9	100,0
moniecki	94,1	84,2	87,9	86,2	94,4	99,3	100,0	100,0
sejneński	91,2	83,0	97,2	81,8	89,2	99,3	100,0	94,0
siemiatycki	93,8	87,2	92,3	94,6	93,7	98,1	100,0	100,0
sokółski	94,3	78,7	91,2	83,7	94,5	99,4	97,3	100,0
suwalski	90,5	72,7	83,4	80,7	90,6	99,1	99,8	99,7
wysokomazowiecki	95,5	84,5	94,6	90,9	92,5	99,3	99,7	100,0
zambrowski	95,1	83,6	90,6	88,2	92,8	98,7	99,5	96,7
województwo	90,5	69,5	79,1	71,1	89,5	97,8	99,7	99,5

Szczepienia przeciw pneumokokom należą do szczepień obowiązkowych od 2017 r., wg Programu Szczepień Ochronnych (PSO), powinny być podawane bezpłatnie dzieciom od 6 tygodnia i w 2 roku życia oraz dzieciom do ukończenia 5 roku życia z grup ryzyka wymienionych w Programie Szczepień Ochronnych. W 2020 roku, podobnie jak w latach poprzednich obowiązkowe szczepienia przeciwko pneumokokom w populacji ogólnej dzieci były realizowane preparatem 10-walentnym – Synflorix. W województwie podlaskim w 2020 r. podobnie jak w roku 2019 zaszczepionych szczepionką finansowaną ze środków publicznych było około 89% dwulatków. Najwięcej zaszczepionych dwulatków odnotował powiat kolneński – 97,4% , natomiast najniższy poziom wyszczepialności sprawozdano w powiecie grajewskim, gdzie zaszczepiono 84,1% omawianej grupy. Odsetek zaszczepionych dzieci w 2 r.ż. w poszczególnych powiatach obrazuje wykres nr 4.

Odsetek dzieci w 2 r.ż. zaszczepionych dawkami szczepienia podstawowego p./zakażeniom *S. pneumoniae*

Wykres 4. Stan zaszczepienia dzieci w 2 r.ż. w 2020 r. w woj. podlaskim szczepionką p/zakażeniom wywołanym przez *Streptococcus pneumoniae*.

Dnia 20 marca 2020 roku Minister Zdrowia ogłosił na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stan epidemii. W związku z powyższym Minister Zdrowia, Główny Inspektor Sanitarny wraz z konsultantami krajowymi w dziedzinie epidemiologii, medycyny rodzinnej, neonatologii i pediatrii zarekomendowali odroczenie szczepień obowiązkowych w ramach PSO u dzieci na 30 dni, tj. do 18 kwietnia 2020 r. Zalecenia te miały na celu ograniczenie skupisk dzieci i rodziców w przychodniach. Szczepienia w oddziałach noworodkowych oraz szczepienia poekspozycyjne odbywały się na dotychczasowych zasadach. Po 18 kwietnia 2020 r. powrócono do realizacji szczepień ochronnych u dzieci i młodzieży. Sytuacja ta i dalszy wzrost zachorowań na Covid-19 spowodowały spadek wykonawstwa szczepień obowiązkowych u dzieci do lat 2, na korzyść roczników dzieci starszych.

Kolejnym powodem obniżenia wykonawstwa szczepień obowiązkowych u dzieci i młodzieży była podobnie jak w latach poprzednich działalność formalnych i nieformalnych grup antyszczepionkowych oraz wpływ środowisk propagujących medycynę alternatywną. W wyniku tych działań rodzice nie wyrażali zgody na szczepienie dzieci. W porównaniu z 2019 rokiem, na podstawie danych z kwartalnych sprawozdań z obowiązkowych szczepień ochronnych sporządzonych wg informacji zawartych w kartach uodpornienia, przechowywanych przez składającego sprawozdanie, odnotowano mniejszą ilość osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych (w 2019 roku 984, a w 2020 roku 703). Zmniejszona ilość osób uchylających się, wynika z faktu, iż rodzice dzieci nie zapisują ich do placówek realizujących Program Szczepień Ochronnych, a w razie potrzeby korzystają z porad lekarzy praktykujących prywatnie lub rządziej udają się do punktów nocnej i świątecznej pomocy lekarskiej, zgłaszając nagłe zachorowanie.

Powiatowe Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne nałożyły w roku 2020, 42 upomnienia zawierające wezwanie do wykonania obowiązku szczepień ochronnych z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę egzekucji administracyjnej. Wystawiły 20 tytułów wykonawczych kierując 20 wniosków o egzekucję administracyjną.

W 2020 roku zarejestrowano 43 niepożądane odczyny poszczepienne, głównie po szczepieniu przeciw gruźlicy, pneumokokom, odrze, śwince i różyczce oraz szczepieniu przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi z komponentą pełnokomórkową.

Szczepieniami obowiązkowymi objęto 217853 dzieci i młodzieży do lat 19 (dane wg sprawozdania MZ-54 za 2020 r.). 271 świadczeniodawców prowadziło szczepienia ochronne w 450 punktach szczepień.

ODDZIAŁ HIGIENY PRACY

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY PRACY

Głównym celem działania pionu higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest ochrona zdrowia pracowników przed niekorzystnym wpływem czynników szkodliwych i uciążliwych występujących w środowisku pracy oraz zapobieganie chorobom zawodowym.

Kluczowe kierunki działania są realizowane poprzez sprawowanie bieżącego nadzoru

sanitarnego w zakładach pracy, które obejmują kontrole przestrzegania przepisów między innymi z zakresu: bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach pracy, oceny ryzyka zawodowego, występowania substancji chemicznych i ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy, występowania

szkodliwych czynników biologicznych w środowisku pracy, a także wprowadzania do obrotu i stosowania substancji chemicznych i ich mieszanin, produktów biobójczych, detergentów oraz prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3.

Działalność kontrolna w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego

W 2020 r. w ewidencji pionu higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowało się 5052 zakłady pracy zatrudniające ogółem 133 522 pracowników.

Tabela 6. Ewidencja zakładów pionu higieny pracy woj. podlaskiego w 2020 r.

Grupa ewidencji	Liczba zakładów	Liczba osób zatrudnionych w zakładach	Liczba osób pracujących w warunkach czynników szkodliwych	Razem w ewidencji PIS	Ogólna liczba zatrudnionych w zakładach	Ogólna liczba pracujących w warunkach czynników szkodliwych
I	1909	13641	839	5052	133 522	80 289
II	2642	66317	41733			
III	501	53564	37717			

Trzystopniowa ewidencja województwa podlaskiego przedstawiała się następująco:

I grupa: zakłady, w których podczas wstępnej oceny nie stwierdzono występowania czynników szkodliwych dla zdrowia lub w których czynniki szkodliwe dla zdrowia występują poniżej 0,1 NDS oraz poniżej 0,2 NDN – 1909 zakładów;

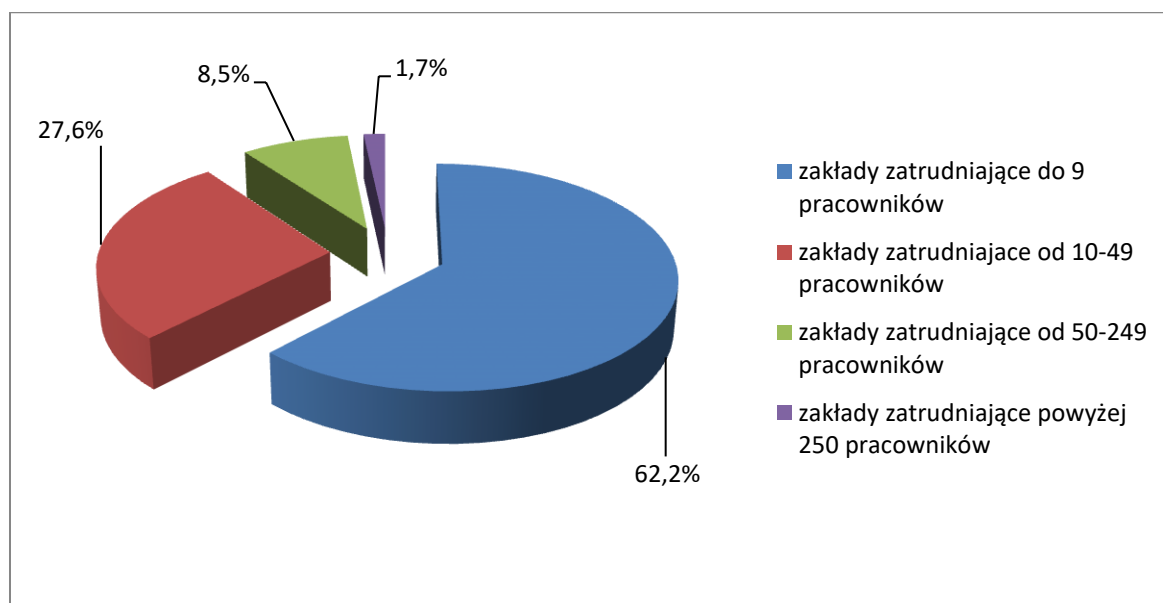
II grupa: zakłady, w których występują czynniki szkodliwe ale ich stężenia i natężenia nie przekraczają dopuszczalnych poziomów - występują w przedziale od 0,1 do 1,0 NDS oraz od 0,2 do 1,0 NDN włącznie – 2642 zakłady;

III grupa: zakłady, w których stwierdza się przekroczenie dopuszczalnych poziomów czynników szkodliwych dla zdrowia (powyżej 1,0 NDS/N) lub występują w nich czynniki rakotwórcze – 501 zakładów.

W województwie podlaskim przeważają zakłady małe, zatrudniające do 9 osób – 3140 zakładów, co stanowi 62,2%. W poszczególnych powiatach liczba działających podmiotów

gospodarczych jest zróżnicowana, najczęściej zewidencjonowano w powiecie białostockim – 1974 obiekty (w powiecie białostockim działa 39,1% wszystkich zakładów województwa podlaskiego), najmniejsza liczba zakładów znajdowała się w powiecie sejneńskim – 83 obiekty. Struktura zakładów w ewidencji w zależności od zatrudnionych pracowników przedstawia się następująco:

- zakłady zatrudniające do 9 pracowników – 3140 (62,2%),
- zakłady zatrudniające od 10 - 49 pracowników – 1395 (27,6%),
- zakłady zatrudniające od 50 - 249 pracowników – 429 (8,5%),
- zakłady zatrudniające powyżej 250 pracowników – 88 (1,7%).

Wykres 5. Struktura zakładów wg wielkości zatrudnienia

Największą liczbę pracowników zatrudniają zakłady w następujących działach gospodarki:

- opieka zdrowotna (PKD 86) – 15 464 pracowników,
- produkcja artykułów spożywczych (PKD 10) – 15 239 pracowników,
- handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (PKD 46) – 7632 pracowników,
- edukacja (PKD 85) – 5655 pracowników.

Na terenie województwa podlaskiego, podobnie jak w latach poprzednich, najczęściej zakładów pracy znajdowało się w następujących branżach:

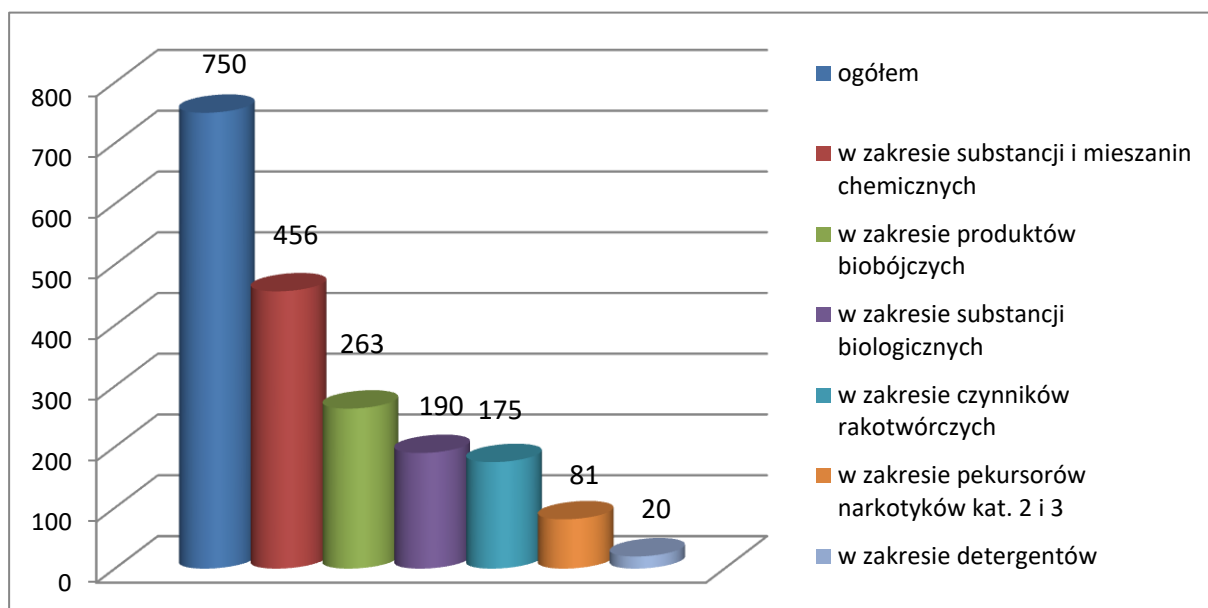
- handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi (PKD 47) – 738 zakładów,
- handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (PKD 46) – 552 zakładów,
- handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych (PKD 45) – 479 zakłady,
- opieka zdrowotna (PKD 86) – 314 zakładów.

W roku 2020 ze względu na sytuację epidemiczną w kraju i ograniczoną możliwość kontroli obiektów, w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego przeprowadzono tylko 750 kontroli, podczas których skontrolowano 649 zakładów, zatrudniających łącznie 27 557 osób. Pracownicy pionu higieny pracy województwa podlaskiego podczas kontroli zwracali szczególną uwagę na:

- przestrzeganie przepisów w zakresie warunków zdrowotnych środowiska pracy oraz profilaktyki chorób zawodowych,

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

- ekspozycję pracowników na szkodliwe i uciążliwe czynniki w środowisku pracy,
- narażenie na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- wprowadzanie do obrotu i stosowanie substancji chemicznych i ich mieszanin, prekursorów narkotyków kat 2 i 3, produktów biobójczych oraz detergentów,
- warunki pracy i wypełnianie przez pracodawców obowiązków, wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników narażonych na substancje rakotwórcze zawarte w lekach cytostatycznych,
- bezpieczne usuwanie wyrobów zawierających azbest.

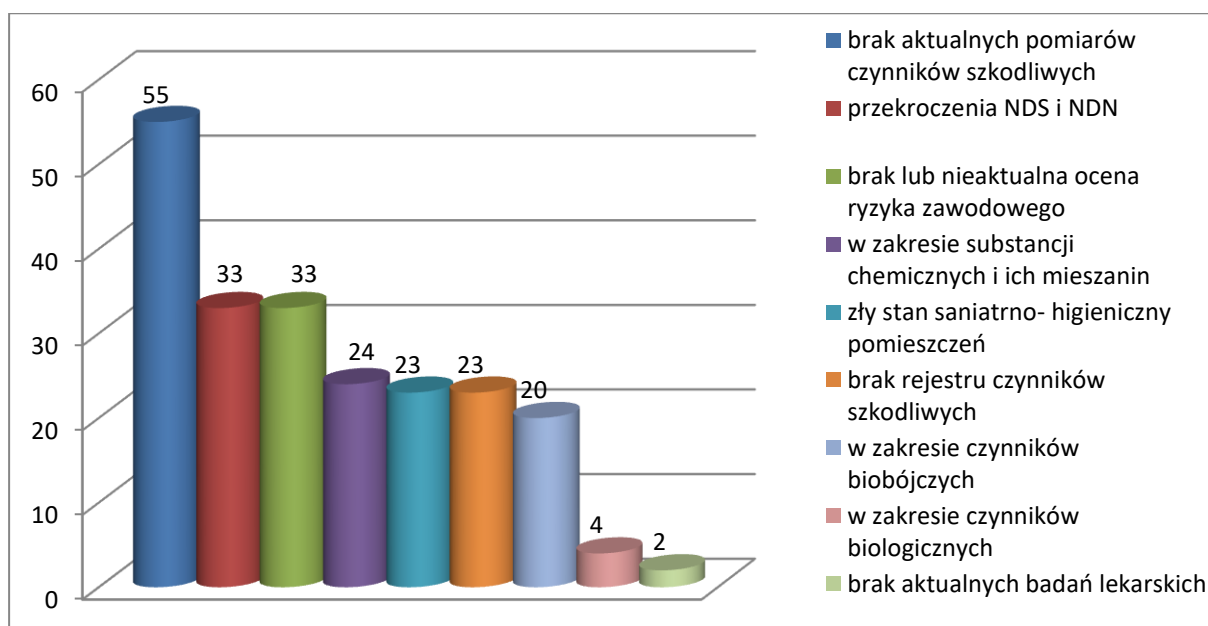

Wykres 6. Liczba kontroli w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w 2020 roku

W obiektach objętych nadzorem, podobnie jak w roku ubiegłym, najczęściej stwierdzano następujące nieprawidłowości:

- brak aktualnych badań i pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy – w 55 zakładach (8,5%),
- zły stan sanitarno – higieniczny pomieszczeń - w 33 zakładach (5,1%),
- przekroczenia NDS i NDN – w 33 zakładach (5,1%),
- uchybienia w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin – w 24 zakładach (3,7%),
- brak lub nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego - w 23 zakładach (3,5%),
- uchybienia w zakresie czynników rakotwórczych lub mutagennych – w 23 zakładach (3,5%),
- uchybienia w zakresie produktów biobójczych – w 20 zakładach (3,1%),
- brak rejestru czynników szkodliwych – w 11 zakładach (1,7%),
- uchybienia w zakresie czynników biologicznych - w 4 zakładach (0,6%),
- brak aktualnych badań lekarskich – w 2 zakładach (0,3%).

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

Wykres 7. Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w skontrolowanych zakładach w 2020 roku

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami wymogów higieniczno-zdrowotnych wydano 239 decyzji administracyjnych zawierających 654 nakazy mające na celu poprawę warunków pracy. Nałożone nakazy dotyczyły między innymi:

- badań i pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy – 224 nakazy,
- obniżenia NDS/N czynników szkodliwych – 159 nakazów,
- substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy - 70 nakazów,
- oceny ryzyka zawodowego - 52 nakazy,
- substancji chemicznych i ich mieszanin - 42 nakazy,
- produktów biobójczych – 22 nakazy,
- czynników biologicznych – 14 nakazów.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 7 Realizacja zadań pionu higieny pracy województwa podlaskiego w 2020 roku

PSSE i WSSE	Liczba zakładów w ewidencji PIS	Ogólna liczba zatrudnionych w zakładach objętych ewidencją	Liczba zakładów pracy skontrolowanych	Liczba zatrudnionych w zakładach skontrolowanych	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
Augustów	273	7823	39	1961	42	11	46
Białystok	1974	56091	103	8167	134	110	248
Bielsk Podlaski	237	8868	20	1443	22	2	8
Grajewo	148	4003	28	881	28	10	74
Hajnówka	287	7356	70	2444	104	22	24
Kolno	100	1883	25	665	26	3	10

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

Łomża	403	9603	74	2144	85	1	3
Mońki	136	1778	17	598	17	1	1
Sejny	83	829	20	270	20	3	5
Siemiatycze	265	3322	53	1215	54	15	119
Sokółka	285	4540	75	864	86	20	64
Suwałki	444	15737	35	925	36	24	10
Wysokie Mazowieckie	258	6496	45	2907	46	8	29
Zambrów	151	5123	41	2187	46	9	13
WSSE Białystok	8	70	4	886	4	0	0
SUMA	5052	133 522	649	27557	750	239	654

Ocena środowiska pracy i narażenia zawodowego

Analiza narażenia zawodowego na czynniki szkodliwe dla zdrowia przeprowadzona na podstawie wyników badań i pomiarów wykazała, że w przekroczonych normatywach czynników

szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy pracowały 2753 osoby, co stanowi 10 % ogółu zatrudnionych w skontrolowanych zakładach. Dominującym czynnikiem szkodliwym dla zdrowia w środowisku pracy na terenie województwa podlaskiego, nadal pozostaje ponadnormatywny hałas- narażonych 1855 osób co stanowi 6,7 %.

Narażenie na poszczególne grupy czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, dla których stwierdzono przekroczone normatywy

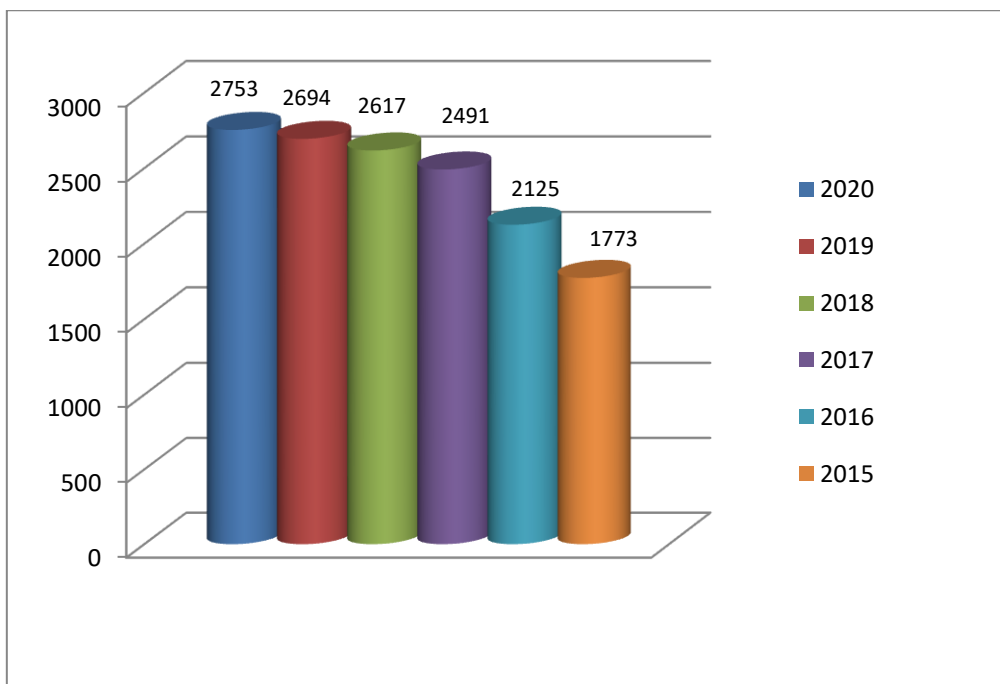
higieniczne w oparciu o wyniki badań środowiskowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Zestawienie liczby osób pracujących w przekroczonych normatywach czynników szkodliwych w latach 2017-2020

Nazwa czynnika	Liczba osób pracujących w przekroczonych normatywach (% ogółu zatrudnionych)							
	2017 rok		2018 rok		2019 rok		2020 rok	
hałas	1730	1,97%	1716	2,24%	1816	2,21%	1855	6,73%
pyły	107	0,12%	78	0,10%	56	0,07%	69	0,25%
czynniki chemiczne	63	0,07%	20	0,03%	33	0,04%	52	0,19%
drżania	12	0,013%	28	0,04%	5	0,01%	5	0,02%
promieniowanie optyczne	719	0,82%	618	0,81%	800	0,97%	795	2,88%

Dane odnośnie liczby osób pracujących w przekroczonych normatywach czynników szkodliwych dla zdrowia w zakładach na terenie województwa podlaskiego w latach 2015-2020 przedstawia poniższy wykres.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

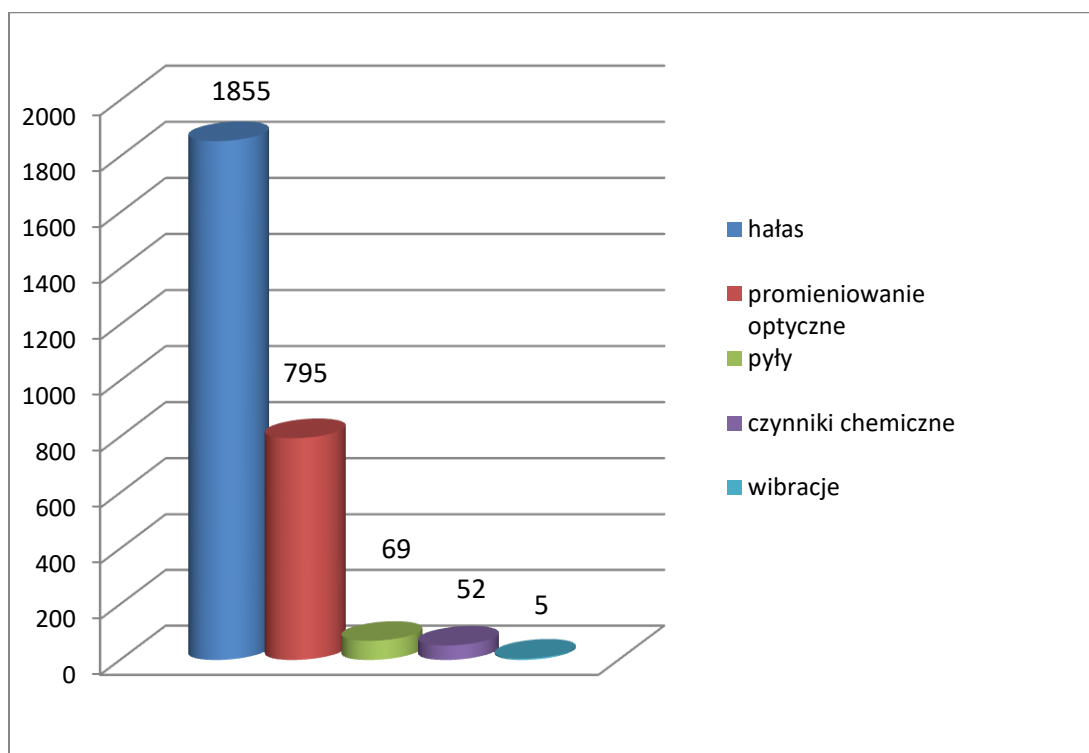

Wykres 8. Liczba osób pracujących w przekroczonych normatywach czynników szkodliwych w latach 2015-2020

W 2020 roku w 33 zakładach (5% skontrolowanych obiektów), występowały przekroczenia NDS/N i MDE czynników szkodliwych w środowisku pracy.

Stwierdzono przekroczenia czynników szkodliwych w zakresie:

- hałasu - w 19 zakładach,
- promieniowania optycznego – w 10 zakładach,
- pyłów - w 3 zakładach,
- czynników chemicznych – w 2 zakładach.

Wykres 9. Liczba zatrudnionych na stanowiskach pracy, gdzie stwierdzono przekroczenie NDS/NDN/MDE

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

W wyniku prowadzonych postępowań administracyjnych wydano 23 decyzje zobowiązujące pracodawców do wdrożenia programów organizacyjno – technicznych mających na celu wyeliminowanie bądź obniżenie do obowiązujących norm przekroczonych wartości czynników szkodliwych.

Ponadto podczas kontroli w powyższych obiektach, w ramach promocji zdrowia, pracownicy pionu higieny pracy województwa podlaskiego informowali pracodawców o celowości stosowania środków ochrony indywidualnej, potrzebie monitorowania narażenia na czynniki szkodliwe w środowisku pracy oraz konieczności przeprowadzania analizy stanu zdrowia pracowników.

W efekcie prowadzonego nadzoru poprawiono warunki pracy w zakresie obniżenia normatywów higienicznych 336 osobom.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 9. Nadzór nad zakładami pracy, w których występują przekroczenia czynników szkodliwych dla zdrowia

PSSE/WSSE	Liczba skontrolowanych zakładów pracy, w których występują przekroczenia NDS/NDN	Liczba pracowników pracujących w przekroczeniach				Liczba wydanych decyzji dotyczących obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych
		NDS/NDN (ogółem)	NDS czynników chemicznych	NDS pyłów	NDN czynników fizycznych	
Augustów	1	425	0	6	419	1
Białystok	11	1286	6	0	1286	7
Bielsk Podlaski	1	39	0	0	39	1
Grajewo	1	41	41	0	0	1
Hajnówka	6	103	3	0	100	1
Kolno	1	1	0	0	1	1
Łomża	1	2	0	0	2	1
Mońki	0	0	0	0	0	0
Sejny	0	0	0	0	0	0
Siemiatycze	4	174	0	0	174	6
Sokółka	1	162	0	22	140	1
Suwałki	1	347	2	41	321	1
Wysokie Mazowieckie	3	35	0	0	35	1
Zambrów	2	138	0	0	138	1
WSSE Białystok	0	0	0	0	0	0
Suma	33	2753	52	69	2655	23

Nadzór nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków, wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników narażonych na substancje rakotwórcze zawarte w lekach cytostatycznych w latach 2019-2020

W latach 2019-2020 pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w ramach bieżącego nadzoru przeprowadzili 7 kontroli w zakresie wypełnienia przez pracodawców obowiązku stosowania zasad bezpiecznej i higienicznej pracy podczas przygotowania, podawania i przechowywania leków cytostatycznych. Potencjalnie grupę zawodową największego ryzyka narażoną na substancje rakotwórcze lub mutagenne zawarte w lekach cytostatycznych stanowi personel medyczny. W kontrolowanych zakładach stwierdzano następujące

nieprawidłowości:

- brak oceny ryzyka zawodowego dla pracowników przygotowujących i stosujących substancje o działaniu rakotwórczym i mutagennym zawarte w lekach – 2 zakłady,
- brak ujętych substancji niebezpiecznych (cytostatyki o działaniu rakotwórczym) w spisie stosowanych substancji chemicznych – 1 zakład,
- nie zapoznano pracowników z informacjami zawartymi w kartach charakterystyki
- w zakresie stopnia szkodliwości dla zdrowia substancji niebezpiecznych zawierających cytostatyki – 1 zakład,
- niewłaściwie zorganizowano pomieszczenia jadali dla pracowników przygotowujących cytostatyki – 2 zakłady,
- brak badań stężeń substancji rakotwórczej zawartej w lekach cytostatycznych – 1 zakład.
- Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni wydali 3 decyzje administracyjne, zawierające 6 nakazów usunięcia przedmiotowych uchybień.

Liczba stosowanych cytostatyków w skontrolowanych zakładach pracy województwa podlaskiego ogółem wyniosła 147, w tym zawierających substancję czynną sklasyfikowaną jako rakotwórcza lub mutagenna kategorii 1A i 1 B - 28. Liczba osób narażonych na cytostatyki zawierające substancję czynną sklasyfikowaną jako rakotwórcza lub mutagenna kategorii 1A i 1B to 230 osób, z czego 224 osoby stanowią kobiety (w tym do 45 roku życia 30 kobiet).

Tabela 10. Nadzór nad warunkami pracy pracowników narażonych na substancje rakotwórcze zawarte w lekach cytostatycznych w woj. podlaskim w latach 2019-2020.

PSSE/WSSE	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów	Liczba stosowanych cytostatyków	Liczba osób narażonych na cytostatyki
WSSE Białystok	1	0	0	14	17
PSE Białystok	4	2	2	39	186
PSSE Łomża	1	0	0	28	22
PSSE Suwałki	1	1	4	66	5
Suma	7	3	6	147	230

Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami

Nadzór nad przestrzeganiem przepisów prawa dotyczących substancji chemicznych i ich mieszanin był prowadzony zarówno u podmiotów wprowadzających do obrotu substancje i mieszaniny chemiczne jak też w zakładach pracy stosujących je w działalności zawodowej. Na terenie województwa podlaskiego w 2020 roku zewidencjonowano 1 producenta, 6 importerów, 18 formulatorów, 890 dystrybutorów oraz 1813 stosujących substancje i mieszaniny chemiczne w działalności zawodowej.

W ramach nadzoru w zakresie wprowadzania do obrotu substancji i mieszanin chemicznych, w roku sprawozdawczym, skontrolowano 161 podmiotów przeprowadzając u nich 169 kontrole. Podczas 8 inspekcji stwierdzono nieprawidłowości. W związku z czym Państwowi Inspektorzy Sanitarni nałożyli 1 mandat karny na kwotę 100 zł oraz wystawili 6 decyzji administracyjnych, zawierających 16 nakazów usunięcia przedmiotowych nieprawidłowości. Podobnie jak w latach ubiegłych, nakazywano:

- zapewnienie prawidłowego oznakowania opakowania mieszaniny chemicznej – 13 nakazów,
- zapewnienie prawidłowych kart charakterystyki – 2 nakazy,
- wstrzymania obrotu ze względu na sprzedaż mieszaniny niebezpiecznej dla konsumentów w opakowaniu bez wyczuwalnego dotykaniem ostrzeżenia o niebezpieczeństwie i/lub bez zamknięcia utrudniającego otwarcie przez dzieci – 1 nakaz.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli, w zakresie wprowadzania do obrotu substancji i mieszanin chemicznych, w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 11. Nadzór nad zakładami wprowadzającymi do obrotu substancje chemiczne i ich mieszaniny na terenie województwa podlaskiego w 2020 roku

PSSE/WSSE	Liczba zakładów w ewidencji	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
Augustów	81	16	17	0	0
Białystok	328	32	35	6	16
Bielsk Podlaski	61	9	11	0	0
Grajewo	35	3	3	0	0
Hajnówka	30	16	16	0	0
Kolno	15	9	9	0	0
Łomża	50	6	6	0	0
Mońki	11	5	5	0	0
Sejny	21	4	4	0	0
Siemiatycze	53	10	10	0	0
Sokółka	52	17	17	0	0
Suwałki	86	7	7	0	0
Wysokie Mazowieckie	70	15	15	0	0
Zambrów	22	12	14	0	0
Suma	915	161	169	6	16

Ponadto skontrolowano 281 zakładów pracy stosujących w działalności zawodowej substancje i mieszaniny chemiczne przeprowadzając w nich 287 kontrole. Podczas 16 inspekcji stwierdzono nieprawidłowości. W związku z tym Państwowi Inspektorzy Sanitarni wystawili 11

decyzji administracyjnych, zawierających 26 nakazów usunięcia przedmiotowych nieprawidłowości. Podobnie jak w latach ubiegłych, nakazywano:

- zapewnienie prawidłowych kart charakterystyki dla stosowanych substancji oraz mieszanin chemicznych – 7 nakazów,
- założenie lub zaktualizowanie spisu substancji i mieszanin chemicznych – 5 nakazów,
- udostępnienie i zapoznanie pracowników z kartami charakterystyki – 3 nakazy,
- zapewnienie prawidłowego oznakowania opakowań stosowanych mieszanin chemicznych – 8 nakazów,
- sporządzenie instrukcji bezpiecznego i higienicznego postępowania z niebezpiecznymi mieszaninami chemicznymi – 1 nakaz,
- udostępnienie pracownikom instrukcji bezpiecznego i higienicznego postępowania z niebezpiecznymi mieszaninami chemicznymi – 1 nakaz,
- zapewnienie natrysków ratunkowych – 1 nakaz.

Skontrolowane zakłady pracy zatrudniały 23 406 pracowników, z pośród których 7 105 pracowało w narażeniu na czynnik chemiczny.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli, w zakresie stosowania w działalności zawodowej, substancji i mieszanin chemicznych, w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 12. Nadzór nad zakładami stosującymi substancje chemiczne i ich mieszaniny na terenie województwa podlaskiego w 2020 roku

WSSE/PSSE	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
WSSE Białystok	4	4	0	0
Augustów	5	5	0	0
Białystok	51	52	10	25
Bielsk Podlaski	6	6	0	0
Grajewo	12	12	0	0
Hajnówka	24	26	0	0
Kolno	11	12	0	0
Łomża	56	56	0	0
Mońki	9	9	0	0
Sejny	7	7	0	0
Siemiatycze	27	27	1	1
Sokółka	26	26	0	0
Suwałki	11	11	0	0
Wysokie Mazowieckie	16	17	0	0
Zambrów	16	17	0	0
Suma	281	287	11	26

W 2020 roku pracownicy pionu higieny pracy województwa podlaskiego uczestniczyli w realizowanym przez *Forum wymiany informacji o egzekwowaniu przepisów, działającego przy Europejskiej Agencji Chemikaliów w Helsinkach projekcie REACH-EN-FORCE 8*, który dotyczył kontroli sprzedaży internetowej substancji chemicznych i ich mieszanin, wyrobów oraz produktów biobójczych. Realizując przedmiotowy projekt przeprowadzono 8 kontroli, z czego 6 ofert sprzedaży internetowej była niezgodna z przepisami. W związku z tym wydano decyzje

administracyjne oraz zastosowano 2 pouczenia słowne celem usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.

Nadzór nad prekursorami narkotyków kat. 2 i 3

Na terenie województwa podlaskiego w 2020 roku 119 podmiotów wprowadzało do obrotu prekursorami narkotyków kat. 2 i 3. W 1 obiekcie prowadzono obrót prekursorami kat. 2, tj. nadmanganianem potasu, natomiast w 119 zakładach wprowadzano do obrotu między innymi kwas siarkowy, aceton, kwas solny, toluen sklasyfikowane jako prekursorzy kat. 3.

W ramach nadzoru skontrolowano 33 podmioty wprowadzające do obrotu prekursorzy narkotyków kat. 2 i 3 przeprowadzając w nich 35 kontroli. Podczas inspekcji nie stwierdzono nieprawidłowości. W związku z czym nie wydawano decyzji administracyjnych.

Jednocześnie w 2020 roku stacje sanitarno – epidemiologiczne województwa podlaskiego zewidencjonowały 205 podmiotów stosujących w swojej działalności prekursorzy kat. 2 i 3. Prekursorzy, które znajdują się w dyspozycji poszczególnych podmiotów, wykorzystywane są najczęściej na ich własne potrzeby i używane głównie do analiz chemicznych, laboratoryjnych oraz w procesach przemysłowych, czyszczących, a także przy uzdatnianiu wody. Pracownicy pionu higieny pracy w 2020 roku przeprowadzili 46 kontroli w powyższych obiektach.

W 2020 roku nie odnotowano przypadków zgłoszeń przez podmioty gospodarcze nietypowych zamówień lub transakcji z udziałem prekursorów narkotyków kat. 2 i 3, które mogły budzić podejrzenie wykorzystania substancji do celów nielegalnego wytwarzania środków odurzających lub substancji psychotropowych. Informacje przesyłane przez nadzorowane podmioty gospodarcze dotyczące prowadzonych transakcji z udziałem prekursorów narkotyków są szczegółowo weryfikowane w zakresie deklarowanego wykorzystania kupowanych substancji.

Dane z zakresu legalnego obrotu prekursorami narkotyków na terenie województwa podlaskiego są zbierane, na podstawie formularza INCB, oraz przekazywane do Głównego Inspektora Sanitarnego w Warszawie.

Nadzór nad produktami biobójczymi

W 2020 roku w województwie podlaskim zewidencjonowano 458 obiektów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze, w tym 8 podmiotów było zobowiązanych do uzyskania pozwoleń na obrót. W ramach realizacji przedmiotowego zagadnienia skontrolowano

97 podmiotów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze. W wyżej wymienionych obiektach przeprowadzono 101 kontroli. Podczas 14 inspekcji stwierdzono uchybienia. W związku z czym wydano 9 decyzji merytorycznych, w których zawarto 17 nakazów. Wystawione decyzje dotyczyły wprowadzania produktów biobójczych bez wymaganego pozwolenia oraz wprowadzania produktów biobójczych w opakowaniach niewłaściwie oznakowanych.

Skontrolowano również 154 zakłady stosujące w działalności zawodowej produkty biobójcze, przeprowadzając w nich 162 inspekcje. Podczas 6 kontroli stwierdzono nieprawidłowości. W związku z czym wydano 2 decyzje, w których zawarto 5 nakazów dotyczących zapewnienia prawidłowego oznakowania stosowanych produktów oraz zaprzestania stosowania do dezynfekcji powierzchni w zakładzie pracy produktów nie posiadających pozwolenia na stosowanie w tym zakresie. Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w zakresie

wprowadzania do obrotu oraz stosowania produktów biobójczych w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 13. Nadzór nad wprowadzaniem do obrotu oraz stosowaniem produktów biobójczych na terenie województwa podlaskiego w 2020 roku

WSSE/PSSE	Liczba kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych	Liczba kontroli w zakresie stosowania produktów biobójczych	Liczba kontroli z uchybieniami	Liczba decyzji
WSSE Białystok	0	4	0	0
Augustów	16	2	2	4
Białystok	21	28	9	18
Bielsk Podlaski	7	4	0	0
Grajewo	2	5	0	0
Hajnówka	9	11	0	0
Kolno	5	7	0	0
Łomża	4	20	0	0
Mońki	3	7	0	0
Sejny	2	5	0	0
Siemiatycze	8	3	0	0
Sokółka	12	8	0	0
Suwałki	7	4	0	0
Wysokie Mazowieckie	2	12	0	0
Zambrów	3	42	0	0
Suma	101	162	11	22

Nadzór nad detergentami

W 2020 roku na obszarze działalności Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych w Białymstoku, Grajewie oraz Wysokiem Mazowieckim prowadziło działalność 14 podmiotów będących producentami detergentów. Przedsiębiorstwa produkowały, m.in. płyny do mycia naczyń, proszki do prania, płyny do prania, mydła w płynie.

W ramach realizacji przedmiotowego zagadnienia w 2020 roku skontrolowano 6 producentów detergentów oraz 13 podmiotów wprowadzających do obrotu detergenty.

W powyższych obiektach przeprowadzono łącznie 20 kontroli. Podczas inspekcji nie stwierdzono nieprawidłowości. W związku z czym nie wydawano decyzji administracyjnych.

Rozpowszechnianie informacji nt. bezpiecznych warunków pracy prowadzonych przez Krajowy Punkt Centralny (CIOP-PIB) w ramach kampanii Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy z siedzibą w Bilbao

W trakcie bieżącego nadzoru sanitarnego w 2020 roku pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego kontynuowali rozpowszechnianie informacji dotyczącej europejskiej kampanii „Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy: substancje niebezpieczne pod kontrolą” koordynowanej przez Centralny Instytut Ochrony Pracy. Ponadto współuczestniczyli w realizacji

kampanii Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy z siedzibą w Bilbao „Zdrowe i bezpieczne miejsca pracy – Kręgosłup i spółka proszą o uwagę” zaplanowanej na lata 2020–2022.

Zaburzenia układu mięśniowo – szkieletowego stanowią problem dotyczący pracowników wszystkich sektorów gospodarki. W związku z sytuacją epidemiczną w kraju nowego znaczenia nabrało wykonywanie pracy w formie zdalnej, które przyczyniło się do zwiększenia ryzyka wystąpienia zaburzeń układu mięśniowo – szkieletowego.

Działania pracowników pionu higieny pracy opierały się przede wszystkim na podniesieniu wiedzy i świadomości pracodawców w przedmiotowym zakresie oraz wprowadzaniu działań niezbędnych do formułowania i wdrażania skutecznej polityki w dziedzinie bezpieczeństwa i ochrony pracowników. Rozpowszechniano materiały informacyjne,

przeprowadzono rozmowy z wykorzystaniem telekomunikacyjnych metod kontaktu, zwracano uwagę na warunki pracy pracowników wykonujących pracę siedzącą. Dodatkowo na stronie internetowej powiatowych stacji województwa podlaskiego umieszczano aktualne materiały informacyjne.

Projekt ten podnosi świadomość i dostarcza praktycznych porad na temat zagrożeń i rozwiązań związanych z długotrwałym statycznym siedzeniem i stanem, co nabrało szczególnego znaczenia w trakcie wykonywania pracy zdalnej.

Nadzór nad czynnikami biologicznymi

Na terenie województwa podlaskiego zewidencjonowano 1221 zakładów, w których

występują szkodliwe czynniki biologiczne. W roku sprawozdawczym w przedmiotowym zakresie skontrolowano 187 zakładów pracy, wykonując w nich 190 kontroli.

W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami wydano 6 decyzji, zawierających 14 nakazów zobowiązujących pracodawców do usunięcia tych uchybień.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w poszczególnych powiatach

województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 14. Nadzór nad zakładami pracy, w których występują szkodliwe czynniki biologiczne na terenie województwa podlaskiego w 2020 roku

PSSE/WSSE	Liczba zakładów w ewidencji	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji
WSSE Białystok	8	2	2	0
Augustów	93	6	6	0
Białystok	330	16	16	5
Bielsk Podlaski	68	6	6	0
Grajewo	44	11	11	0

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

Hajnówka	69	20	20	0
Kolno	37	9	10	0
Łomża	112	17	17	0
Mońki	33	6	6	0
Sejny	25	10	10	0
Siemiatycze	64	14	14	0
Sokółka	95	31	31	0
Suwałki	82	9	9	0
Wysokie Mazowieckie	89	17	18	1
Zambrów	72	13	14	0
Suma	1221	187	190	6

W skontrolowanych zakładach w narażeniu na czynniki biologiczne pracowało 5031 osób, w tym na czynniki biologiczne zaklasyfikowane do 2 grupy zagrożenia pracowało 4997 osób, zaś na czynniki biologiczne zaliczane do 3 grupy pracowało 2801 osób. Ponadto 36 pracowników było narażonych na szkodliwe czynniki biologiczne z 4 grupy zagrożenia. Najwięcej pracowników narażonych na szkodliwe czynniki biologiczne było zatrudnionych w produkcji artykułów spożywczych (2166 osób) oraz w obiektach służby zdrowia (1034 osób).

Nadzór nad realizacją obowiązków wynikających z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 roku w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy

W ewidencji stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa podlaskiego znajdowało się 415 zakładów pracy, w których na stanowiskach pracy występowały substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym.

Narażenie zawodowe pracowników woj. podlaskiego na czynniki rakotwórcze lub mutagenne było monitorowane poprzez przeprowadzane kontrole oraz zbieranie i analizowanie informacji przesyłanych przez pracodawców do Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. W 2020 r. stwierdzono występowanie tej grupy czynników w 415 zakładach pracy, z których skontrolowano 168. Przeprowadzono 175 kontroli sprawdzających spełnienie wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. poz. 890 z późn. zm.).

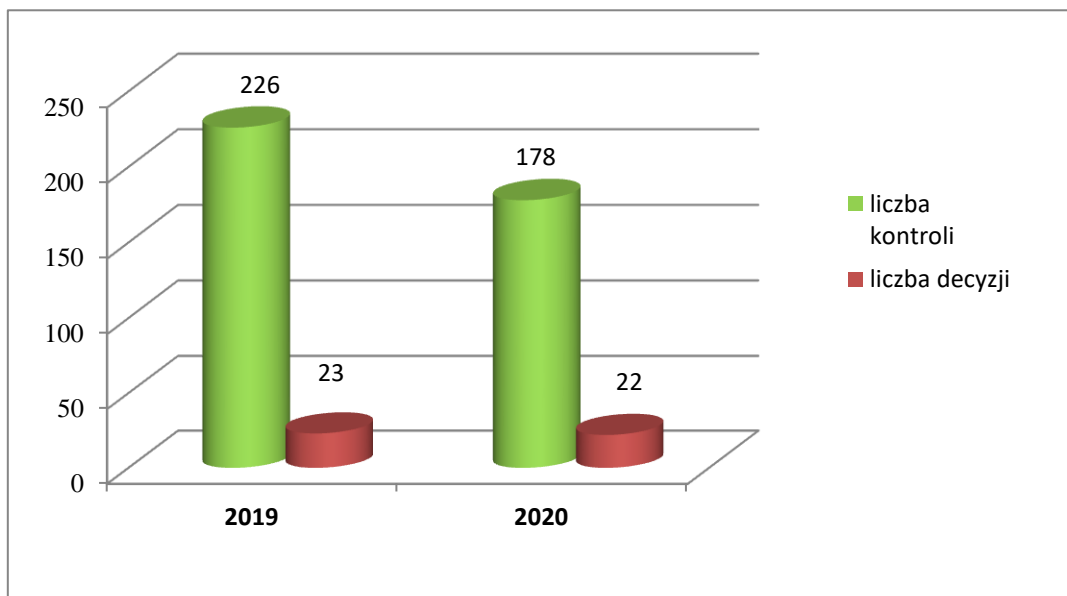
Pracownicy pionu higieny pracy stwierdzili, iż w narażeniu na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w 2020 r. zatrudnionych było 2614 pracowników (co stanowiło 21,92 % wszystkich zatrudnionych), w tym 510 kobiet (4,27 % z ogółu zatrudnionych).

Najczęściej występującymi czynnikami kancerogennymi w skontrolowanych zakładach były:

- krzemionka krystaliczna - 992 osoby,
- pył drewna - 929 osób,
- formaldehyd - 486 osób,
- benzyna niskowrząca niespecyfikowana- 240 osób,
- benzen-207 osób.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości dotyczących czynników rakotwórczych i mutagennych państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego w 2020 roku wydali 22 decyzje administracyjne.

Wykres 10. Dane liczbowe z zakresu kontroli nad substancjami rakotwórczymi w latach 2019-2020

Najczęściej stwierdzane uchybienia podczas kontroli to:

- brak rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawiania w kontakcie z substancjami, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- brak rejestru pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- brak przeszkolenia pracowników, w związku z występowaniem w środowisku pracy substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym.

Zakłady stosujące czynniki rakotwórcze czynią starania zmierzające do ich eliminacji poprzez:

- ograniczanie czasu ekspozycji oraz wyposażenie pracowników w środki ochrony osobistej
- wprowadzenie automatyzacji i hermetyzacji procesów produkcyjnych
- stosowanie odpowiednich środków ochrony zbiorowej (miejscowe odciągi pyłu, wentylacja mechaniczna, dygestoria),
- okresowe szkolenia pracowników w zakresie czynników rakotwórczych lub mutagennych w środowisku pracy,
- stosowanie odpowiednich środków zabezpieczających pracowników przed nadmiernym narażeniem (nawilżenie wodą i utrzymanie w stanie wilgotnym dachu do demontażu, prawidłowa gospodarka odpadami).

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

Tabela 15. Dane liczbowe z zakresu nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi lub mutagennymi z terenu województwa podlaskiego w 2020 roku

PSSE	Liczba zakładów pracy w ewidencji w PSSE	Liczba zakładów skontrolowanych w roku sprawozdawczym	Liczba osób narażonych na czynniki rakotwórcze			Liczba kontroli w roku sprawozdawczym	Liczba wydanych decyzji
			ogółem	kobiet	mężczyzn		
Augustów	22	4	129	14	115	4	1
Białystok	128	31	741	70	671	34	7
Bielsk Podlaski	19	5	29	20	9	5	0
Grajewo	20	13	346	16	330	13	0
Hajnówka	34	22	626	184	442	24	5
Kolno	9	6	23	4	19	6	0
Łomża	45	7	72	31	41	7	0
Mońki	7	5	27	11	16	5	0
Sejny	5	1	4	1	3	1	0
Siemiatycze	23	8	81	15	66	8	0
Sokółka	30	27	177	27	150	27	7
Suwałki	35	12	108	37	71	12	1
Wysokie Mazowieckie	13	10	63	32	31	10	1
Zambrów	25	17	188	48	140	19	0
Suma	415	168	2614	510	2104	175	22

Tabela 16. Struktura narażenia na poszczególne kancerogeny na terenie województwa podlaskiego w 2020 roku

PSSE	Liczba osób zatrudnionych w zakładach	Liczba osób pracujących w kontakcie z czynnikami rakotwórczymi	Liczba osób narażonych na czynniki rakotwórcze					
			Promieniowanie jonizujące	Pył drewna twardego	Benzen	Benzyna, niskowrząca niespecyfikowana ^a	Formaldehyd	Krzemionka
Augustów	1125	129	41	81	0	0	0	45
Białystok	4802	741	15	447	81	12	216	233
Bielsk Podlaski	144	29	0	5	0	11	13	0
Grajewo	704	346	0	65	4	0	242	35
Hajnówka	922	626	0	65	10	31	6	521
Kolno	31	23	0	12	8	0	0	0
Łomża	880	72	0	33	8	9	0	0
Mońki	97	27	0	5	23	23	0	0
Sejny	4	4	0	0	0	0	0	0
Siemiatycze	147	81	0	58	23	0	0	29
Sokółka	363	177	0	45	50	62	0	60
Suwałki	668	108	0	76	0	0	9	6
Wysokie Mazowieckie	435	63	2	8	0	29	0	0
Zambrów	1601	188	0	29	0	63	0	63
Suma	11923	2614	58	929	207	240	486	992

Nadzór nad kontrolą przygotowania pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bhp podczas usuwania bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest w ramach realizacji rządowego „Programu Oczyszczania kraju z Azbestu na lata 2009-2032”

W województwie podlaskim Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni zewidencjonowali 24 zakłady zajmujące się usuwaniem, zabezpieczaniem oraz transportem wyrobów zawierających azbest oraz 118 zgłoszeń dotyczących zamiaru przeprowadzenia prac polegających

na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest. W 2020 roku przeprowadzono 4 kontrole w siedzibach tych firm oraz 38 kontroli w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem. Podczas kontroli, pracownicy pionu higieny pracy, zwracali szczególną uwagę na zabezpieczenie pracowników w odpowiednie środki ochrony indywidualnej, odzież i obuwie robocze, ocenę ryzyka zawodowego oraz posiadanie odpowiednich zezwoleń, decyzji, zatwierdzonych programów gospodarowania

odpadami niebezpiecznymi.

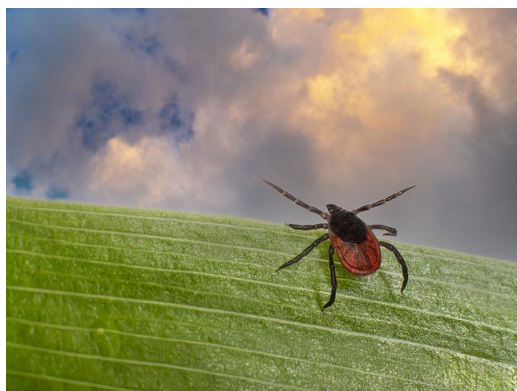
Liczba przeprowadzonych kontroli w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem 38 kontroli w tym:

- 32 kontrole polegające na zabezpieczaniu wyrobów zawierających azbest
- 8 kontroli polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest
- 29 kontroli polegających na transporcie wyrobów zawierających azbest
- 4 kontrole podczas innych prac powodujących kontakt z azbestem(prace związane z odbiorem płyt azbestowo-cementowych tj. zabezpieczeniem złożonego na palecie transportowej eternitu, oznakowaniem, ważeniem i załadunkiem na środek transportu, prace porządkowe po rozbiórce).

W narażeniu, które najczęściej występuje podczas prac polegających na zabezpieczeniu oraz demontażu pokryć dachowych budynków mieszkalnych i gospodarczych zawierających azbest pracowało 42 pracowników.

Choroby zawodowe

Choroba zawodowa jest to choroba, wymieniona w wykazie chorób zawodowych, która została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy albo w związku ze sposobem wykonywania pracy.

W 2020 r. do Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego zgłoszono 80 podejrzeń chorób zawodowych. W wyniku przeprowadzonych 72 postępowań administracyjnych oraz na podstawie danych zawartych w orzeczeniach lekarskich, wydawanych przez jednostki służby zdrowia uprawnione do rozpoznawania chorób zawodowych i analizy oceny narażenia zawodowego pracowników, organy I instancji

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wydały 60 decyzji stwierdzających chorobę zawodową oraz 12 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej.

W wyniku uprawomocnienia się decyzji administracyjnych na terenie województwa podlaskiego w 2020 roku stwierdzono 61 chorób zawodowych. Sporządzono 61 kart stwierdzeń chorób zawodowych, które wysłano do Centralnego Rejestru Chorób Zawodowych Instytutu Medycyny Pracy im. Prof. dr med. Jerzego Nofera w Łodzi. W porównaniu do roku ubiegłego (103 choroby zawodowe) nastąpił spadek stwierdzanych chorób zawodowych, spowodowany między innymi sytuacją epidemiczną w Polsce.

Tabela 17. Liczba decyzji pozytywnych i negatywnych wydawanych przez poszczególne PSSE na terenie województwa podlaskiego w 2019 r. i 2020 r.

Poszczególne PSSE	Decyzje w 2019 r.		Decyzje w 2020 r.	
	Pozytywne	Negatywne	Pozytywne	Negatywne
Augustów	11	0	5	0
Białystok	26	15	14	3
Bielsk Podlaski	5	2	3	0
Grajewo	4	0	4	0
Hajnówka	4	0	0	0
Kolno	4	3	1	4
Łomża	1	2	3	1
Mońki	3	0	1	0
Sejny	6	0	0	0
Siemiatycze	3	3	6	2
Sokółka	9	0	6	1
Suwałki	10	0	6	0
Wysokie Mazowieckie	15	4	11	1
Zambrów	2	1	0	0
Razem	103	30	60	12

Tabela 18. Ocena narażenia zawodowego i postępowanie administracyjne w zakresie chorób zawodowych na terenie województwa podlaskiego w 2020 r.

Nr choroby zawodowej z wykazu	Ocena narażenia zawodowego i postępowanie administracyjne w I instancji					
	Liczba sporządzonych kart oceny narażenia zawodowego przez PPIS	Liczba wydanych decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej	Liczba stwierdzonych chorób zawodowych	Liczba wystawionych kart stwierdzenia choroby zawodowej	Liczba wydanych decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej	Liczba wydanych postanowień w sprawach chorób zawodowych zgodnie z Kpa
1						
2						
3						
4						

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

5						
6						
7	3	1	1	1		
8						
9						
10						
11						
12					1	
13						
14						
15					8	3
16						
17					1	1
18	2	1	1	1	1	
19						
20	2	2	2	3	1	
21				1		6
22						
23						
24						
25						
26	42	56	55	55		
Razem	49	60	59	61	12	10

Największą grupę stwierdzonych chorób zawodowych jak co roku stanowią choroby zakaźne lub pasożytnicze - 55 przypadków. Wśród nich znaczący udział stanowiła borelioza- 49 przypadków. Zachorowania były najczęściej wśród rolników indywidualnych (36 przypadków) i pracowników leśnictwa. Rozpoznania zaś kleszczowego zapalenia mózgu stanowiły 2 przypadki, wśród chorób zakaźnych i pasożytniczych. Wszystkie rozpoznane choroby KZM dotyczyły rolników indywidualnych. Zjawisko to związane jest z występowaniem terenów endemicznych siedlisk kleszcza pospolitego, będącego przenosicielem tych schorzeń.

Tabela 19. Analiza zawodowych chorób zakaźnych lub pasożytniczych stwierdzanych w województwie podlaskim w latach 2015-2020

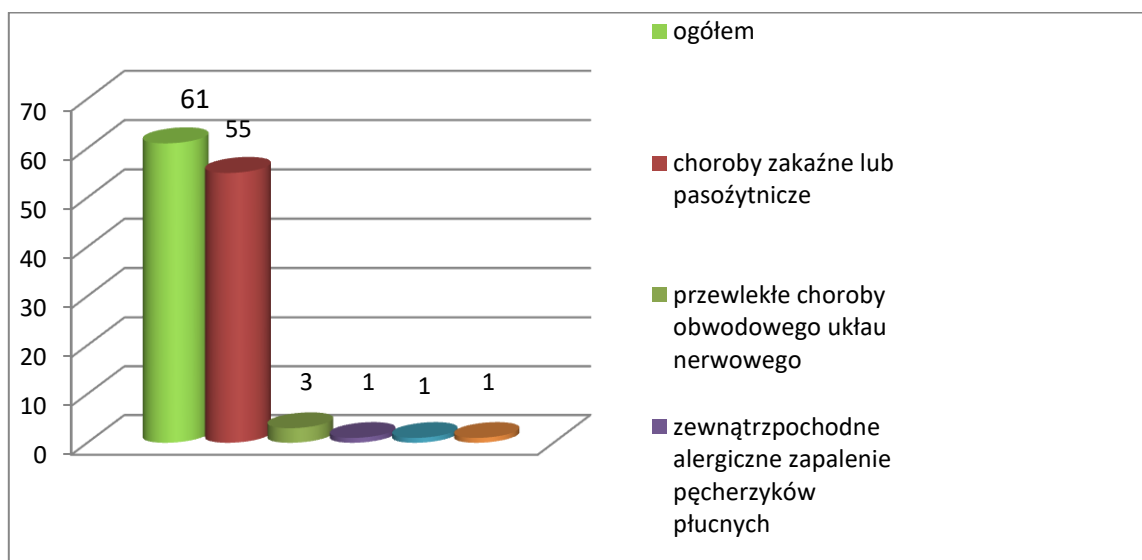
Rok	WZW typu B	WZW typu C	Gruźlica	Inne			Razem
				Borelioza	KZM	Pozostałe	
2015	0	1	1	69	6	0	77
2016	1	0	2	58	13	2	76
2017	0	0	0	89	9	3	101
2018	0	1	1	82	13	1	98
2019	0	0	0	77	7	2	86
2020	0	0	2	49	2	2	55

Struktura zachorowań na choroby zawodowe w 2020 r. przedstawia się następująco:

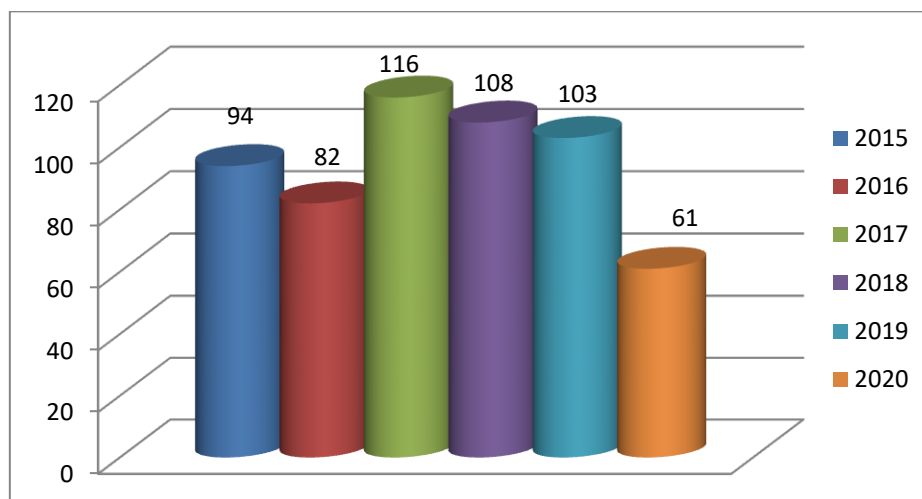
1. Zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych, poz. 7 wykazu chorób zawodowych- 1 przypadek
2. Choroby skóry, poz. 18 wykazu chorób zawodowych – 1 przypadek
3. Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy- zespół cieśni w obrębie nadgarstka, poz. 20 wykazu chorób zawodowych – 3 przypadki

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

4. Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu czuciowo- nerwowego spowodowany hałasem, poz. 21 wykazu chorób zawodowych – 1 przypadek
5. Choroby zakaźne lub pasożytnicze, poz. 26 wykazu chorób zawodowych –55 przypadków, w tym:
  - borelioza – 49 przypadków,
  - kleszczowe zapalenie mózgu – 2 przypadki,
  - gruźlica płuc – 2 przypadki,
  - gorączka Q – 1 przypadek,
  - COVID-19 – 1 przypadek.

Wykres 11. Struktura występowania chorób zawodowych w 2020 r.

Wykres 12. Liczba stwierdzonych chorób zawodowych na terenie województwa podlaskiego w latach 2015-2020.

Tabela 20. Częstotliwość występowania chorób zawodowych w latach 2015-2020 na terenie województwa podlaskiego

Poz. wykazu	Nazwa choroby zawodowej	Liczba stwierdzonych przypadków w roku					
		2015	2016	2017	2018	2019	2020
3	pylica płuc	0	0	0	1	0	0
4	choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu	0	0	0	0	1	0

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

6	astma oskrzelowa	1	0	3	1	0	0
7	zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	5	4	5	5	5	1
12	alergiczny nieżyt nosa	1	0	1	1	0	0
15	przewlekłe choroby narządu głosu	2	0	3	1	1	0
17	nowotwory złośliwe	1	0	0	0	0	0
18	choroby skóry	1	1	1	0	2	1
19	przewlekłe choroby narządu ruchu	1	1	1	0	1	0
20	przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego	3	0	0	1	6	3
21	obustronny ubytek słuchu spowodowany hałasem	1	0	1	0	1	1
25	choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi	1	0	0	0	0	0
26	choroby zakaźne lub pasożytnicze	77	76	101	98	86	55
Razem		94	82	116	108	103	61

W 2020 r. najwięcej chorób zawodowych stwierdzono na terenie działania następujących stacji sanitarno-epidemiologicznych:

- PSSE Białystok (15 przypadków),
- PSSE Wysokie Mazowieckie (11 przypadków),
- PSSE Siemiatycze (6 przypadków),
- PSSE Sokółka (6 przypadków),
- PSSE Suwałki (6 przypadków).

Choroby zawodowe stwierdzone na terenie działania wyżej wymienionych stacji sanitarno-epidemiologicznych stanowią 72 % wszystkich chorób zawodowych stwierdzonych w województwie podlaskim w 2020 r.

Promocja zdrowia oraz współpraca z innymi jednostkami

W 2020 roku działania profilaktyczne pionu higieny pracy były ukierunkowane przede wszystkim na minimalizowanie zachorowań na COVID-19. W związku z sytuacją epidemiczną, w ramach czynności kontrolnych, prowadzono

czynne poradnictwo w aspekcie rozprzestrzeniania się koronawirusa SARS CoV-2. Ponadto przekazywano materiały informacyjne, wytyczne branżowe oraz adresy stron internetowych, na których pracodawcy mogli zapoznać się z najnowszymi doniesieniami na temat zakażeń oraz materiałami informacyjnymi pozwalającymi ograniczyć transmisję wirusa w zakładach pracy. Jednocześnie informowano zarówno przedsiębiorców, jak i obywateli na temat

bezpiecznego stosowania środków dezynfekcyjnych. Instruowano osoby odpowiedzialne za wprowadzanie do obrotu produktów biobójczych przeznaczonych do dezynfekcji o obowiązkach wynikających z przepisów prawa między innymi w zakresie prawidłowości znakowania, kart charakterystyki, pozwoleń na obrót.

Ponadto pracownicy pionu higieny pracy województwa podlaskiego, podczas bieżących kontroli, prowadzili poradnictwo w aspekcie zagrożeń zawodowych, stopnia ich oceny,

przedsięwzięć eliminujących lub ograniczających ich wpływ oraz przeprowadzania oceny ryzyka zawodowego, ze szczególnym uwzględnieniem chemicznych i biologicznych czynników szkodliwych dla zdrowia. Jednocześnie przypominano pracodawcom o zmianach przepisów prawnych.

W celu zwiększenia bezpieczeństwa pracowników w miejscu ich pracy kontynuowano współpracę z Państwową Inspekcją Pracy w zakresie wymiany informacji o chorobach zawodowych oraz nieprawidłowościach dotyczących nieprzestrzegania przez pracowników i pracodawców ograniczeń, nakazów, zakazów w związku z zapobieganiem rozprzestrzeniania się koronawirusa SARS CoV-2. W ramach uczestnictwa w kampanii, Państwowej Inspekcji Pracy, „Dobry przepis na bezpieczeństwo” informowano pracowników zakładów przetwórstwa mięsnego o zagrożeniach, przyczynach wypadków oraz bezpiecznych zachowaniach w trakcie pracy. Rozdystrybuowano ulotki „Bezpieczna praca przy przetwórstwie mięsa”.

Ponadto Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego współdziałała z Instytutem Medycyny Pracy w Łodzi przekazując karty stwierdzeń choroby zawodowej, informacje o czynnikach rakotwórczych w programie CZYN-RAK oraz informacje o czynnikach biologicznych w Krajowym Rejestrze Czynniki Biologicznych.

Jednocześnie w ramach nadzoru nad chemikaliami współpracowano z Państwową Inspekcją Handlową, Centrum Zarządzania Kryzysowego, Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Ponadto podczas bieżącego nadzoru nad produktami biobójczymi oraz substancjami i mieszaninami chemicznymi korzystano ze specjalistycznej wiedzy pracowników Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych oraz Biura do spraw Substancji Chemicznych.

W związku z sytuacją epidemiczną nawiązano współpracę z Policją w zakresie wspólnych kontroli przedsiębiorców dotyczących przestrzegania nakazów, zakazów i ograniczeń wynikających z przepisów prawa. Ponadto wspólnie z Lekarzami Weterynarii kontrolowano zakłady produkujące żywność pochodzenia zwierzęcego, sprawdzając w nich stosowanie reżimu sanitarnego. Powyższe działania spowodowały większe zaangażowanie pracodawców, jak i pracowników w prowadzeniu działań na rzecz ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa i higieny pracy.

ODDZIAŁ BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCI I ŻYWIENIA

OCENA STANU SANITRANEGO W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOCI, ŻYWIENIA, MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOCIĄ ORAZ PRODUKTÓW KOSMETYCZNYCH

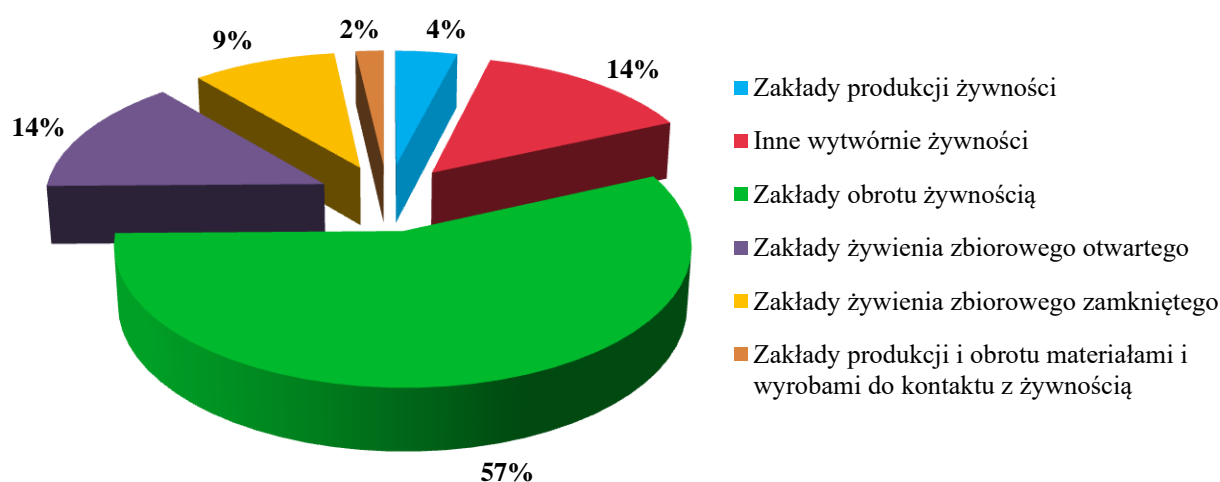
Urzędowa kontrola żywności

W 2020 r. pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego obejmował nadzorem łącznie 13854 zakłady, w tym 13601 obiektów produkcji żywności, obrotu i żywienia zbiorowego, 253 zakłady produkcji i obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. Dodatkowo Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. podlaskiego obejmowała nadzorem 153 zakłady produkcji, konfekcjonowania i obrotu produktami kosmetycznymi.

W rejestrach zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowało się odpowiednio:

- 2537 zakładów produkcji żywności, w tym: 556 zakładów produkcyjnych oraz 1981 innych zakładów wywarzających środki spożywcze, np.: produkcja pierwotna i dostawy bezpośrednio, rhd, produkcja domowa i inne,
- 7822 obiekty obrotu żywnością,
- 1945 zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego,
- 1297 zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego,
- 30 wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- 223 miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością,
- 153 obiekty produkcji, konfekcjonowania i obrotu produktami kosmetycznymi.

Spośród nadzorowanych zakładów żywności i żywienia 13389 wdrożyło i stosuje zasady Dobrej Praktyki Higienicznej i Dobrej Praktyki Produkcyjnej (GHP/GMP), natomiast 2608 posiada wdrożony system HACCP.

Wykres 13. Rodzaje obiektów żywności i żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością nadzorowanych w roku 2020.

W roku 2020 skontrolowano 3422 zakłady branży spożywczej. W nadzorowanych obiektach przeprowadzono łącznie 4663 kontrole i rekontrole, w tym 540 kontroli interwencyjnych.

W 1601 zakładach dokonano kompleksowej oceny stanu sanitarnego, w oparciu o jednolite w skali kraju kryteria zawarte w procedurach urzędowej kontroli żywności. Jako niezgodne z wymaganiami oceniono 23 obiekty, co stanowi niewielki odsetek ogółu ocenionych (1,4%).

Ryzyko zagrożenia bezpieczeństwa żywności na poziomie wysokim lub średnim odnotowane w ww. obiektach dotyczyło:

- 1 zakładu produkcji żywności (automat do lodów),
- 8 obiektów obrotu żywnością (sklepy spożywcze),
- 14 zakładów żywienia zbiorowego otwartego.

Wśród najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości w zakładach sektora spożywczego skontrolowanych w 2020 roku odnotowano:

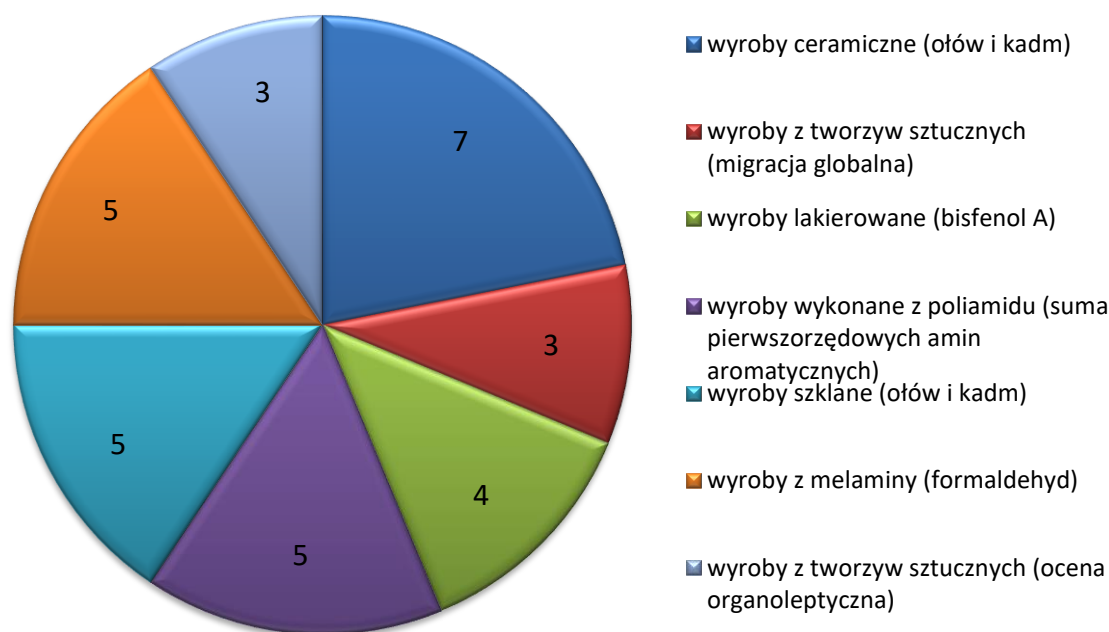
- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń i wyposażenia zakładu,
- brak odpowiedniej segregacji asortymentowej surowców i potraw w urządzeniach chłodniczych,
- sprzedaż lub wykorzystywanie do przygotowywania potraw środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia, daty minimalnej trwałości oraz z oznakami zepsucia,
- brak zapewnionej w miejscu dostępnym bezpośrednio konsumentowi finalnemu informacji na temat wykazu składników oraz nazw substancji lub produktów powodujących alergię lub reakcje nietolerancji,
- brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych personelu,
- brak lub niewłaściwa odzież ochronna personelu,
- wykorzystywanie pomieszczeń/stanowisk pracy niezgodnie z przeznaczeniem,
- niewłaściwe warunki przechowywania środków spożywczych oraz opakowań przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- brak identyfikowalności produktów środków spożywczych,
- nieprawidłowe oznakowanie środków spożywczych/ brak oznakowania żywności sprzedawanej luzem,
- prowadzenie działalności niezgodnej z zakresem decyzji zatwierdzającej PPIS,
- brak aktualnych wyników badania wody,
- brak dokumentacji potwierdzającej szkolenia personelu,
- brak właściwego zabezpieczenia przed szkodnikami,
- nieprawidłowo prowadzona kontrola wewnętrzna oparta o zasady GHP/GMP i procedury systemu HACCP, w tym brak systematycznych zapisów potwierdzających zgodność działania z obowiązującymi w zakładzie procedurami i instrukcjami,
- brak bieżącej wody ciepłej i/lub zimnej w poszczególnych pomieszczeniach zakładu,
- brak lub niedostateczne wyposażenie stanowisk do mycia rąk przeznaczonych dla personelu,
- stosowanie praktyki zamrażania przygotowywanych potraw i półproduktów,
- nie przestrzeganie obostrzeń przeciwepidemicznych.

Urzędowa kontrola materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Pion nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej obejmował nadzorem 30 wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz 223 podmioty specjalizujące się w obrocie omawianym asortymentem (41 hurtowni oraz 182 sklepy).

W wytwórniach produkowane były między innymi: folie opakowaniowe i opakowania z tworzyw sztucznych, blachy i formy do pieczenia (m.in. silikonowe, z blachy stalowej ocynowanej), tłoczone tacki i talerze z tektury, worki papierowe. Ponadto część wytwórców prowadziła działalność w obszarze wykonywania nadruków na materiałach do kontaktu z żywnością oraz etykiet samoprzylepnych, zawieszek i kopertek do herbat. Wyroby dystrybuowane były na terenie Polski, Unii Europejskiej oraz krajów trzecich. Skontrolowano 1 wytwórnię oraz 53 miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (6 hurtowni oraz 47 sklepów).

Na przestrzeni roku do badań laboratoryjnych pobrano ogółem 32 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, żadnej z nich nie kwestionowano.

Wykres 14. Asortyment, liczba i kierunek badań próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością w roku 2020.

Ponadto w 2020 r. Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach na przejściach granicznych województwa podlaskiego ocenił 290 partii materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Największą grupę stanowiły wyroby stołowe i kuchenne z tworzyw sztucznych (kubki, maselniczki, podstawki do jajek itp.) – 265 partii oraz sztuczne osłonki do kiełbas pochodzące z Białorusi – 17 partii. Wydano 64 świadectwa spełnienia wymagań zdrowotnych przez materiały lub wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością przekraczające granicę.

Urzędowa kontrola produktów kosmetycznych

Pion bezpieczeństwa żywności Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2020 r. obejmował nadzorem łącznie 153 obiekty produkcji, konfekcjonowania i obrotu produktami kosmetycznymi, w tym 11 zakładów produkujących i konfekcjonujących, 10 zakładów produkcji (bez konfekcjonowania) oraz 132 obiekty obrotu (19 hurtowni i 113 sklepów). Zakłady produkcyjne znajdujące się na terenie województwa podlaskiego prowadzą sprzedaż zróżnicowanego asortymentu produktów kosmetycznych, w tym tzw. kosmetyków naturalnych/ekologicznych oraz chemii gospodarczej, głównie na rynek lokalny i krajowy, w mniejszym stopniu na eksport. Zamówienia są realizowane dla odbiorców indywidualnych, jak również na zlecenie zakładów pracy. Na terenie województwa działalność prowadzi również bezpośredni importer produktów z Rosji (szamponów, odżywek, balsamów, masek do włosów, glinek do twarzy, kremów).

W ramach nadzoru nad bezpieczeństwem produktów kosmetycznych przeprowadzono 40 kontroli i rekontroli w 39 zakładach (2 zakładach produkcji i konfekcjonowania oraz 37 zakładach obrotu: 6 hurtowniach i 31 sklepach), z których 2 zostały ocenione w zakresie spełnienia wymagań dotyczących warunków produkcji, 3 – w zakresie oceny prowadzonej dokumentacji, a 28 – w zakresie oceny prawidłowości oznakowania opakowań jednostkowych. Jako niezgodny z wymaganiami oceniono 1 obiekt (ze względu na nieprawidłowe oznakowanie opakowań jednostkowych kosmetyków). Wydano 4 decyzje administracyjne. Wystosowano do Prokuratury Rejonowej 1 zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

W związku z powiadomieniami z systemu RAPEX, nadzorem nad wycofywaniem z obrotu wadliwych produktów oraz skargami konsumenckimi przeprowadzono 18 kontroli interwencyjnych/tematycznych. W celu oceny jakości produkowanych i wprowadzanych do obrotu produktów kosmetycznych pobrano do badań laboratoryjnych 15 próbek (11 w zakładach produkcji i obrotu produktami kosmetycznymi oraz 4 w zakładach obrotu żywnością). Asortyment pobranych próbek stanowiły: produkty dla niemowląt i małych dzieci (4), produkty dla pozostałych grup konsumentów takie jak szampony, balsamy (5), pasty wybielające do zębów (3)

i produkty do trwałej koloryzacji włosów (3). Żadnej z próbek nie zakwestionowano.

Nie stwierdzono w kontrolowanych zakładach obecności produktów kosmetycznych testowanych na zwierzętach.

Działania w zakresie egzekwowania obowiązujących wymagań

Łącznie pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2020 roku wydał w I i II instancji 2025 decyzji administracyjnych merytorycznych oraz 861 decyzji obciążających opłatą. W związku ze stwierdzonymi naruszeniami wymagań przepisów żywnościowych wydano 1544 decyzje, w tym 13 dotyczących unieruchomienia

lub przerwania działalności zakładu oraz 17 zakazujących wprowadzania do obrotu żywności niespełniającej wymagań prawa.

Za stwierdzone naruszenia wymagań higieniczno-sanitarnych nałożono 251 mandatów karnych na łączną kwotę 53 300 zł.

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, działając jako organ I instancji, na mocy art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2019 r. poz. 1252), w roku 2020 wydał 6 decyzji administracyjnych, nakładających na przedsiębiorców kary pieniężne w łącznej kwocie 38 600 zł.

Kary pieniężne wymierzono z tytułu:

– nieprzestrzegania wymagań w zakresie znakowania suplementów diety, w tym w zakresie prezentacji, reklamy i promocji (art. 103 ust. 1 pkt 1 i 1b lit. c ww. ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia),

– prowadzenia działalności w zakresie produkcji lub obrotu żywnością bez złożenia wniosku o wpis do rejestru zakładów lub o zatwierdzenie zakładu i wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej (art. 103 ust. 1 pkt 4 ww. ustawy).

Ponadto nałożono dwie kary pieniężne na przedsiębiorców z tytułu nieprzestrzegania obowiązujących nakazów, zakazów i ograniczeń związanych z Covid-19, w łącznej kwocie 20.000 zł. Reasumując pion bezpieczeństwa żywności PIS wymierzył łącznie 8 kar administracyjnych w łącznej kwocie 58 600 zł.

Bezpieczeństwo żywności, jakość i sposób żywienia oraz jakość zdrowotna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

W roku 2020 pion nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i żywienia na terenie województwa podlaskiego pobrał:

- 2043 próbek żywności w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego oraz granicznej kontroli sanitarnej zrealizowanej w BCP przez PGIS w Suwałkach (59 próbek),
- 32 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- 38 próbek sanitarnych,
- 15 próbek produktów kosmetycznych.

Próbki pobierano zgodnie z obowiązującym krajowym „*Planem pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej na 2020 rok*” oraz jako dodatkowe w przypadku podejrzenia niewłaściwej jakości zdrowotnej produktu, interwencji konsumentów oraz w ramach kontroli importu towarów pochodzących z państw trzecich.

Tabela 21. Kierunki badań pobranych próbek żywności w roku 2020

Lp.	Kierunek badania	Liczba próbek
1	Pozostałości pestycydów	201
2	Metale szkodliwe dla zdrowia	121
3	Azotany	10
4	3-MCPD	12
5	Zanieczyszczenia mikrobiologiczne	1211
6	Mykotoksyny	56
7	Histamina	18
8	Metanol i cyjanowodór oraz karbaminian etylu	4
9	Dozwolone substancje dodatkowe	97
10	Parametry czystości substancji dodatkowych oraz rozpuszczalników ekstrakcyjnych	5
11	Barwniki z grupy Sudan	4
12	GMO	22
13	Skażenia promieniotwórcze żywności	15
14	Środki spożywcze poddane działaniu promieniowania jonizującego	14
15	Zawartość izotopów cezu	36
16	Jod w soli kuchennej	10
17	Zawartość witamin, składników mineralnych oraz ocena znakowania suplementów diety, żywności wzbogacanej oraz żywności dla określonych grup	47
18	Żywność dla wybranych grup	13
19	Żywność wzbogacana	16
20	Identyfikacja w suplementach diety niedeklarowanych aktywnych farmakologicznie substancji oraz substancji zabronionych z listy ŚAA (WADA) oraz substancji niedozwolonych	16
21	WWA	36
22	Furan	7
23	Izomery trans kwasów tłuszczowych	3
24	Akryloamid	9
25	Oleje mineralne	2
26	Tłuszcze przeznaczone do smażenia	4
27	Inne parametry (zanieczyszczenia fizyczne, biologiczne)	22
28	Parametry jęlczenia i kwas erukowy	9
29	Alkaloidy tropanowe	4
30	Gluten	19
OGÓŁEM		2043

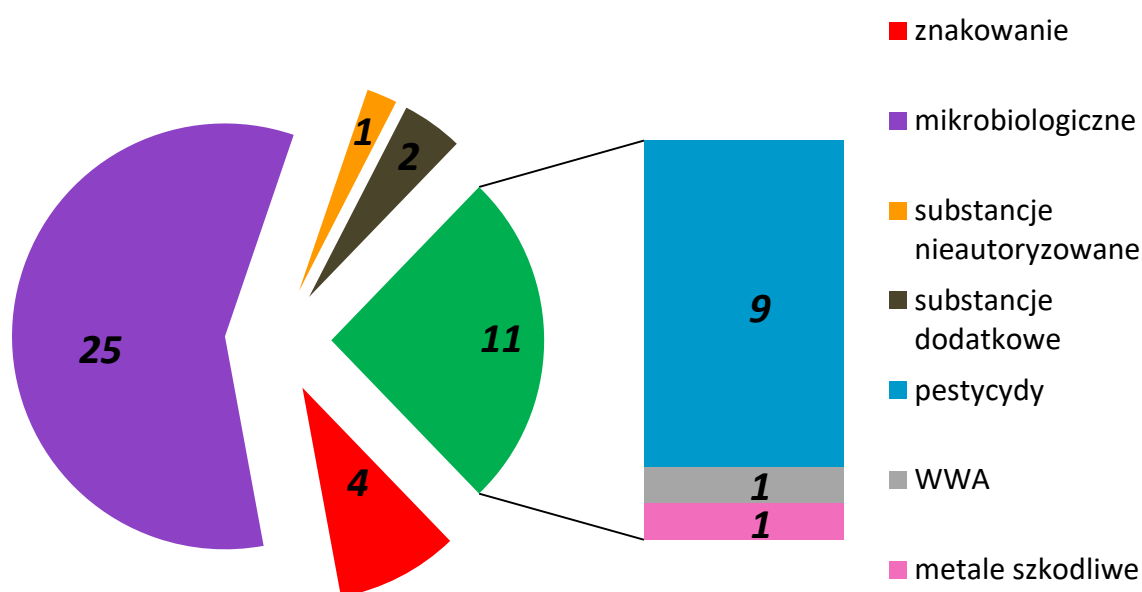
Z ogólnej liczby pobranych próbek zakwestionowano 47, w tym:

- 43 próbki żywności,
- 4 próbki sanitarne.

W poszczególnych grupach obiektów, liczby próbek pobranych i kwestionowanych przedstawiały się następująco:

- zakłady produkcji żywności – pobrano 543 próbki, z których zakwestionowano 31, w tym 28 próbek żywności i 3 sanitarne,
- zakłady wprowadzające żywność do obrotu – pobrano 1444 próbki, zakwestionowano 15 próbek żywności,
- zakłady żywienia zbiorowego - pobrano 109 próbek, zakwestionowano 1 próbkę sanitarną,
- zakłady produkcji i wprowadzania do obrotu materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością – pobrano 19 próbek, żadnej nie kwestionowano,
- obiekty produkcji, konfekcjonowania i obrotu produktami kosmetycznymi – pobrano 11 próbek, żadnej nie kwestionowano,
- przejścia graniczne, składy celne i miejsca docelowego przeznaczenia towarów przywożonych z państw trzecich – pobrano 62 próbki żywności, których nie kwestionowano.

Realizując zadania ustawowe, pion bezpieczeństwa żywności pobrał również 4 próbki z prywatnego gospodarstwa domowego, w ramach opracowywania ogniska zatrucia pokarmowego. Zakwestionowano 1 próbkę.

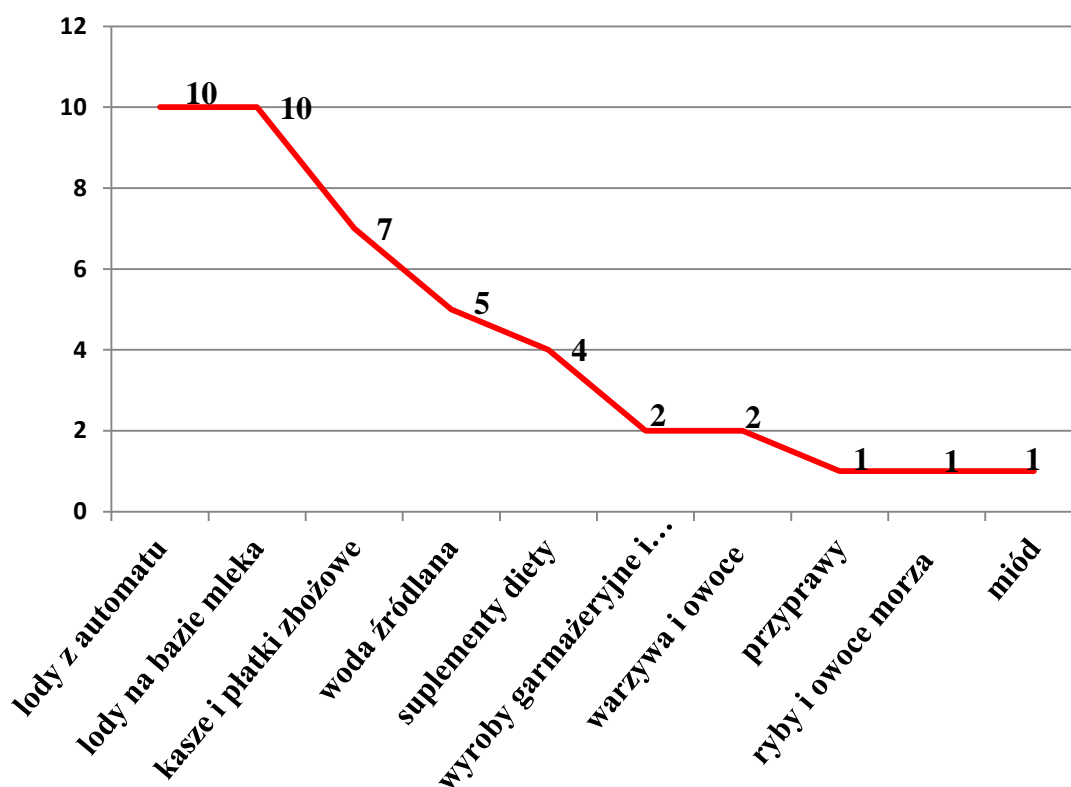
Wykres 15. Przyczyny kwestionowania żywności w roku 2020.

Powodem kwestionowania 43 próbek żywności były:

- zanieczyszczenia mikrobiologiczne – 25 próbek: lody z automatu – 10 próbek, lody na bazie mleka – 10 próbek, woda źródłana niegazowana – 5 próbek,
- pozostałości pestycydów – 9 próbek: 7 z grupy ziarno zbóż i przetwory zbożowo – mączne (płatki jaglane - 4 próbki, kasza gryczana – 3 - obecność glifosatu), 1 próbkę z grupy warzywa, w tym strączkowe (brukselka), 1 próbkę z grupy owoce (maliny),

Ocena stanu sanitarnego w zakresie bezpieczeństwa żywności i żywienia

- nieprawidłowe znakowanie – 4 próbki: suplementy diety – 3, 1 - próbka z grupy ryby, owoce morza i ich przetwory,
- przekroczony najwyższy poziom substancji dodatkowych dozwolonych (suma kwasu benzoowego i sorbowego) - 2 próbki z grupy wyroby garmażeryjne i kulinarne (sałatki warzywne),
- przekroczony poziom metali szkodliwych dla zdrowia - 1 próbka – miód,
- przekroczony najwyższy dopuszczalny poziom wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych – 1 próbka z grupy asortymentowej ziola i przyprawy (cynamon),
- obecność substancji niedozwolonej w żywności, nieautoryzowanej w UE (THC) - 1 próbka suplementu diety.

Wykres 16. Asortyment żywności kwestionowany w roku 2020.

Głównym powodem kwestionowania środków spożywczych była obecność zanieczyszczeń mikrobiologicznych oraz przekroczenie najwyższych dopuszczalnych pozostałości pestycydów,

w tym stwierdzenie pozostałości glifosatu stosowanego w uprawie zbóż, natomiast w dalszej kolejności nieprawidłowe znakowanie żywności. Większość kwestionowanych próbek pochodziła z zakładów produkcji żywności (31), co świadczy o nieprzestrzeganiu wymagań już na etapie wytwarzania wyrobu. Biorąc pod uwagę, że gro próbek stanowiła żywność gotowa do spożycia (RTE – lody) niezbędnym jest prowadzenie ukierunkowanych działań kontrolnych w obszarze przestrzegania przez podlaskich przedsiębiorców kryteriów czystości

mikrobiologicznej żywności ustalonych prawem europejskim, w tym w oparciu o prawidłowo wdrożoną i prowadzoną kontrolę wewnętrzną opartą o zasady i procedury systemu HACCP.

W każdym przypadku kwestionowania próbek podejmowano działania mające na celu wyeliminowanie stwierdzonych niezgodności. Prowadzono m.in. postępowanie administracyjne, kierowano wystąpienia, przekazywano pisma informujące o wynikach badań według właściwości i posiadanych kompetencji. W przypadkach stanowiących zagrożenie dla zdrowia dokonywano zgłoszenia w ramach systemu RASFF.

Nadzór nad bezpieczeństwem środków spożywczych prowadzono we wszystkich grupach obiektów branży spożywczej nadzorowanych przez PIS. Niemniej w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego, obok oceny spełnienia wymagań dla stosowanych surowców, ich identyfikowalności, prawidłowości przebiegu procesów technologicznych kontrolą obejmowano również jakość i sposób żywienia. W tym obszarze badaniami objęto 158 zakładów, z czego największy udział stanowiły stołówki na koloniach, obozach, półkoloniach – 51 zakładów, następnie stołówki szkolne – 33 zakłady i stołówki w przedszkolach - 24 obiekty. Oceny sposobu i jakości żywienia dokonano na podstawie oceny prawidłowości sporządzenia 170 jadłospisów oraz oceny teoretycznej prawidłowości realizacji żywienia, w oparciu o pobrane dekadowe zestawienie zużytych produktów i 7 próbek posiłków pobranych do badań laboratoryjnych. Ocenione teoretycznie materiały, zostały zakwestionowane ze względu na niezgodną z zaleceniami zawartość wapnia oraz niewłaściwą zawartość witaminy C.

W 7 próbkach posiłków oceniono wartość energetyczną, procentowy udział energii z białka oraz z tłuszczu, zawartość wapnia i żelaza. Jako nieprawidłowe oceniono wszystkie 7 próbek posiłków, z uwagi na kwestionowanie w różnych, badanych parametrach, w tym: ze względu na niewłaściwą wartość energetyczną - zakwestionowano 1 próbkę, nieprawidłowy procentowy udział energii z białka w ocenianych posiłkach - zakwestionowano 1 próbkę, nieprawidłowy procentowy udział energii z tłuszczu - zakwestionowano 2 próbki, niewłaściwą zawartość żelaza oraz wapnia - 2 próbki.

System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF).

Źródło: <https://gis.gov.pl/zywnosc-i-woda/rasff/>

W 2020 r. pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego podejmował działania wynikające z uczestnictwa w sieci powiadamiania i współpracy w Polsce (ang. Alert and Cooperation Network, ACN) w ramach systemu wczesnego

ostrzeżenia o niebezpiecznej żywności i paszach (ang. Rapid Alert System for Food and Feed, RASFF), systemu współpracy i pomocy administracyjnej (ang. Administrative Assistance and Cooperation, AAC), jak również sieci powiadamiania na rzecz przeciwdziałania fałszowaniu żywności (ang. Food Fraud Network, FFN).

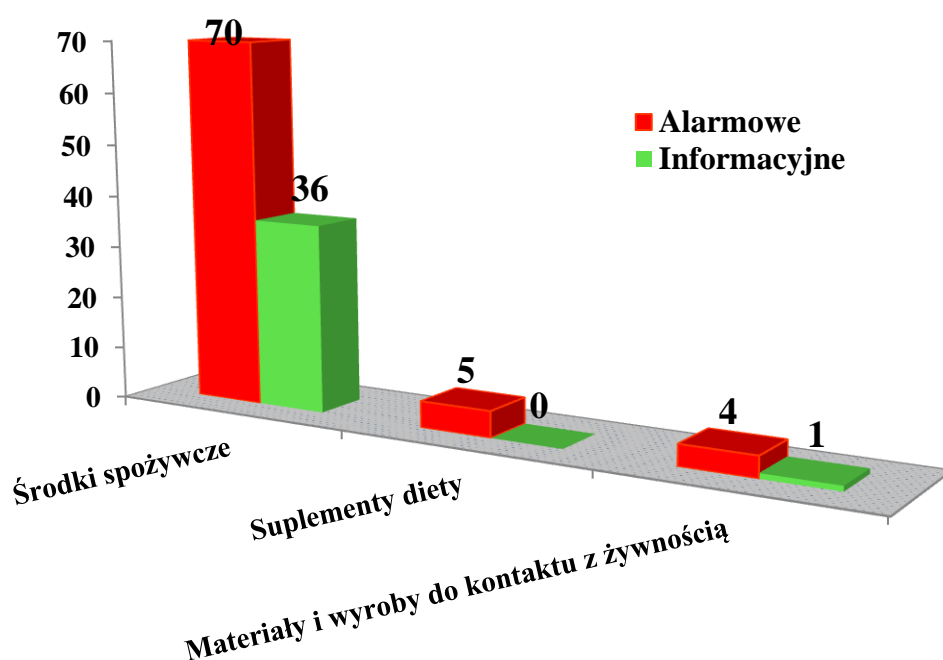
Zasadniczym celem systemu RASFF jest szybkie wyeliminowanie z rynku żywności oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością zagrażających zdrowiu i/lub życiu ludzi.

Wojewódzki Punkt Kontaktowy w WSSE w Białymstoku w roku 2020 otrzymał łącznie 116 powiadomień, w tym 79 alarmowych oraz 37 informacyjnych.

Z powyższych powiadomień 50 przekazano z Punktów Kontaktowych innych krajów członkowskich UE, zaś 66 pochodziło z krajowej sieci RASFF, przy czym 34 zgłoszenia przesłały do systemu organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a 32 organy Inspekcji Weterynaryjnej.

Z ogólnej liczby 116 powiadomień, 111 dotyczyło żywności (w tym 5 suplementów diety), zaś 5 materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością.

Wykres 17. Rodzaje produktów przekazanych w systemie RASFF w roku 2020 do Wojewódzkiego Punktu Kontaktowego w WSSE w Białymstoku w trybie alarmowym i informacyjnym.

Powodem umieszczenia ww. produktów w systemie RASFF były:

- zanieczyszczenia mikrobiologiczne - 53 zgłoszenia,
- zanieczyszczenia chemiczne - 28,
- zanieczyszczenia fizyczne - 5,

- zanieczyszczenia biologiczne - 1,
- zmiany organoleptyczne – 2,
- wykrycie obecności w żywności niezadeklarowanego składnika alergennego - 4,
- niedozwolna modyfikacja genetyczna składnika żywności – 1,
- obecność substancji (lub składnika żywności) nieautoryzowanej i/lub niedozwolonej do stosowania w żywności - 18,
- inne - 4.

Ponadto Wojewódzki Punkt Kontaktowy w WSSE w Białymstoku otrzymał 5 powiadomień w ramach systemu współpracy i pomocy administracyjnej (ang. Administrative Assistance and Cooperation, AAC) oraz 1 w ramach sieci na rzecz przeciwdziałania fałszowaniu żywności (ang. Food Fraud Network, FF).

Informacje wraz z dokumentacją przesyłane były bezpośrednio z Krajowego Punktu Kontaktowego w Głównym Inspektoracie Sanitarnym oraz za pośrednictwem innych Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych. Otrzymane powiadomienia w trybie pilnym przesyłano do właściwych Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych celem podjęcia działań kontrolno-wyjaśniających, w tym monitorowania procesu wycofania produktów niezgodnych z obrotem handlowego. W uzasadnionych przypadkach sprawy przekazywano według właściwości innym organom celem prowadzenia postępowania wyjaśniającego.

W następstwie otrzymanych powiadomień pracownicy pionu bezpieczeństwa żywności PSSE prowadzili postępowania kontrolno - wyjaśniające w podlaskich zakładach produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. Przeprowadzono ogółem 284 kontrole interwencyjnych w miejscu. W związku ze stanem epidemii w Polsce, w części spraw korzystano z uprawnień przewidzianych w *Rozporządzeniu Wykonawczym Komisji (UE) 2020/466 z dnia 30.03.2020 r. (Dz.U. UE L 98/30 z 31.3.2020, ze zm.)*, tj. kontrole urzędowe i inne czynności urzędowe prowadzono w formie pisemnej oraz zdalnej za pomocą dostępnych środków łączności (telefon, mail, fax).

Informacje zwrotne z wyników przeprowadzonych działań przekazywano do Krajowego Punktu Kontaktowego w Głównym Inspektoracie Sanitarnym oraz właściwych Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych. PPWIS w Białymstoku przesłał do KPK w GIS oraz innych PWIS łącznie 151 informacji zbiorczych zawierających rezultaty działań podjętych celem wyeliminowania zagrożeń zgłoszonych w systemie.

W roku 2020 Wojewódzki Punkt Kontaktowy systemu RASFF w WSSE w Białymstoku otrzymał z terenowej sieci powiadamiania woj. podlaskiego (PSSE) 11 zgłoszeń o potencjalnie niebezpiecznej żywności, w tym:

- 2 zgłoszenia w trybie alarmowym (PPIS w Białymstoku – 1, PPIS w Hajnówce – 1)
- 9 zgłoszeń w trybie informacyjnym (PPIS w Łomży – 2, PPIS w Siemiatyczach – 2, PPIS w Hajnówce – 1, PPIS w Grajewie – 1, PPIS w Białymstoku – 1, PPIS w Suwałkach – 1, PPIS w Wysokim Mazowieckiem – 1).

Zgłoszenia dotyczyły odpowiednio:

- przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu benzo(a)pirenu oraz sumy benzo(a)pirenu, benz(a)antracenu, benzo(b)fluorantenu i chryzenu w produkcie cynamon mielony,

Ocena stanu sanitarnego w zakresie bezpieczeństwa żywności i żywienia

- przekroczenie najwyższej dopuszczalnej pozostałości NDP dla ołowiu w miodzie nektarowym spadziowym,
- przekroczenia najwyższej dopuszczalnej pozostałości NDP pestycydu – glifosatu w kaszy gryczanej oraz płatkach jaglanych (łącznie 7 produktów),
- przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości NDP pestycydu – pentiopyradu w malinach świeżych,
- przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości NDP pestycydu – chlorpyryfosu w brukselce.

Wszystkie zgłoszenia zostały przesłane do Krajowego Punktu Kontaktowego w Głównym Inspektoracie Sanitarnym, z czego 1 powiadomienie zostało umieszczone w systemie UE z uwagi na konieczność zaangażowania innych krajów członkowskich, (powiadomienie alarmowe 2020.5858 – cynamon mielony), zaś w 1 przypadku (miód) postępowanie przekazano do prowadzenia Inspekcji Weterynaryjnej.

W związku z wynikiem oceny ryzyka przygotowanej przez ekspertów Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny osiem z przekazanych zgłoszeń nie zostało ostatecznie przyjęte do systemu RASFF z uwagi na brak bezpośredniego lub pośredniego poważnego ryzyka dla zdrowia ludzi związanego z poziomem wykrytego zanieczyszczenia. Dalsze działania urzędowe prowadzono w trybie zwykłych postępowań administracyjnych we współpracy z innymi organami.

W ramach działań urzędowych prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. podlaskiego w następstwie powiadomień i informacji przekazywanych w systemie RASFF prowadzono współpracę z innymi organami kontrolnymi, w tym głównie z Inspekcją Weterynaryjną oraz Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

Graniczna kontrola sanitarna produktów przywożonych z państw trzecich na teren Unii Europejskiej lub wywożonych poza jej obszar.

Graniczne kontrole sanitarne w województwie podlaskim przeprowadzono:

- w punktach kontroli granicznej (BCP) wyznaczonych zgodnie z rozporządzeniem (UE) nr 2017/625 na drogowych przejściach granicznych województwa podlaskiego w Bobrownikach i Kuźnicy Białostockiej – przez pracowników GSSE w Suwałkach,
- w miejscach przeznaczenia towarów, siedzibie importera/eksportera albo odbiorcy towarów, składach celnych – przez pracowników właściwych PSSE.

W 2020 roku w punktach kontroli granicznej na przejściach granicznych w Bobrownikach i Kuźnicy Białostockiej oceniono łącznie 1740 partii produktów z importu, w tym 1450 partii żywności oraz 290 partii materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach wystawił ogółem 946 świadectw/CHED-D, w tym:

- 688 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych (w tym 624 świadectwa dotyczące żywności oraz 64 świadectwa dla materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością),
- 1 świadectwo niespełnienia wymagań zdrowotnych (grzyby w solance z Białorusi),
- 257 wspólnych zdrowotnych dokumentów wejścia (CHED-D) o dopuszczeniu przesyłki na rynek wewnętrzny, z czego 150 dotyczyło żywności wwiezionej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zaś 107 przewieziono w tranzycie do innych krajów Unii Europejskiej.

Do badań laboratoryjnych pobrano 59 próbek żywności, których w zbadanych parametrach nie kwestionowano.

Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach wydał 1 decyzję zakazującą wprowadzania do obrotu środka spożywczego niespełniającego wymagań zdrowotnych, tj. grzybów w solance (kurki z Białorusi) i nakazującą wywóz całej przesyłki za granicę kraju do nadawcy. Powodem kwestionowania były niewłaściwe cechy organoleptyczne.

Asortyment produktów objętych graniczną kontrolą sanitarną na przejściach granicznych województwa stanowiły głównie: owoce i ich przetwory, ziarna roślin oleistych, przetwory zbożowo – mączne i ziarno zbóż, grzyby, orzechy, napoje alkoholowe, materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością.

W roku 2020 r. pracownicy Powiatowych Stacji Sanitarно-Epidemiologicznych województwa podlaskiego w związku ze składanymi przez importerów lub eksporterów wnioskami o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej ocenili łącznie 165 partii żywności, w tym:

- 56 z importu z państw trzecich, w tym 1 partia w ramach zwrotu towaru;
- 117 w ramach eksportu.

W wyniku granicznych kontroli sanitarnych, Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni wystawili łącznie 147 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych ocenianej żywności, w tym 95 w ramach eksportu. Nie wydawano decyzji zakazujących wprowadzania do obrotu.

W ramach oceny jakości zdrowotnej importowanej żywności pobrano do badań laboratoryjnych 3 próbki środków spożywczych. W wyniku badań laboratoryjnych próbek nie kwestionowano.

Oceniany asortyment towarów z importu w miejscach docelowego przeznaczenia towaru i składach celnych

to między innymi: grzyby, owoce i ich przetwory, warzywa, orzechy, herbata, koncentraty soków, substancje dodatkowe.

Realizując graniczną kontrolę sanitarną służby Państwowej Inspekcji Sanitarnej ściśle współpracowały z organami Krajowej Administracji Skarbowej.

Urzędowa kontrola żywności „prozdrowotnej”.

Na terenie województwa podlaskiego w 2020 r. zarejestrowanych było 14 zakładów produkujących i/lub konfekcjonujących suplementy diety (z tego 5 klasyfikowanych stricte jako wytwórcy suplementów diety) oraz 25 zakładów magazynujących żywność prozdrowotną. Nie prowadzą natomiast działalności producenci żywności dla określonych grup (tj.: preparatów do początkowego żywienia niemowląt i preparatów do dalszego żywienia niemowląt, produktów zbożowych przetworzonych oraz żywności dla dzieci, żywności specjalnego przeznaczenia medycznego, środków spożywczych zastępujących całodzienną dietę, do kontroli masy ciała) oraz żywności wzbogacanej.

Wśród produkowanych suplementów diety znajdowały się produkty na bazie surowców sproszkowanych, trwałych mikro - biologicznie, z suszu ziołowego, herbatki, oleje oraz suplementy diety w kapsułkach. Ponadto przedsiębiorcy prowadzili działalność w zakresie produkcji usługowej/kontraktowej na zlecenie innych podmiotów: suplementów diety w postaci proszku, kapsułek i tabletek pakowanych w opakowania jednostkowe.

W zakresie nadzoru nad obrotem żywnością prozdrowotną organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2020 r. obejmowały nadzorem 1517 obiektów (w tym: 19 hurtowni suplementów diety, 177 hiper- i supermarketów, 887 sklepów spożywczych, 34 sklepy specjalistyczne/zielarskie, 21 sklepów kosmetycznych, 325 aptek, 15 punktów sprzedaży w klubach sportowych i 39 innych obiektów).

Realizując omawiane zagadnienie, pion nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i żywienia skontrolował łącznie 205 obiektów, w tym: 3 wytwórnie suplementów diety, 2 zakłady magazynowania żywności prozdrowotnej i 200 obiektów obrotu (w tym 11 hurtowni suplementów diety). Znaczny odsetek działań kontrolnych w zakresie omawianej grupy prowadzono w sklepach spożywczych (108), hiper i supermarketach (35) oraz aptekach (35), dla których obrót omawianą grupą asortymentową środków spożywczych nie jest działalnością wiodącą. W ww. zakładach przeprowadzono łącznie 220 kontroli sanitarnych, w tym 7 kontroli interwencyjnych.

W trakcie przeprowadzonych działań kontrolnych oceniono sposób znakowania 479 partii żywności prozdrowotnej, w tym: 204 partii suplementów diety, 101 partii żywności dla określonych grup, 174 partii żywności wzbogacanej. Łącznie zakwestionowano 8 partii.

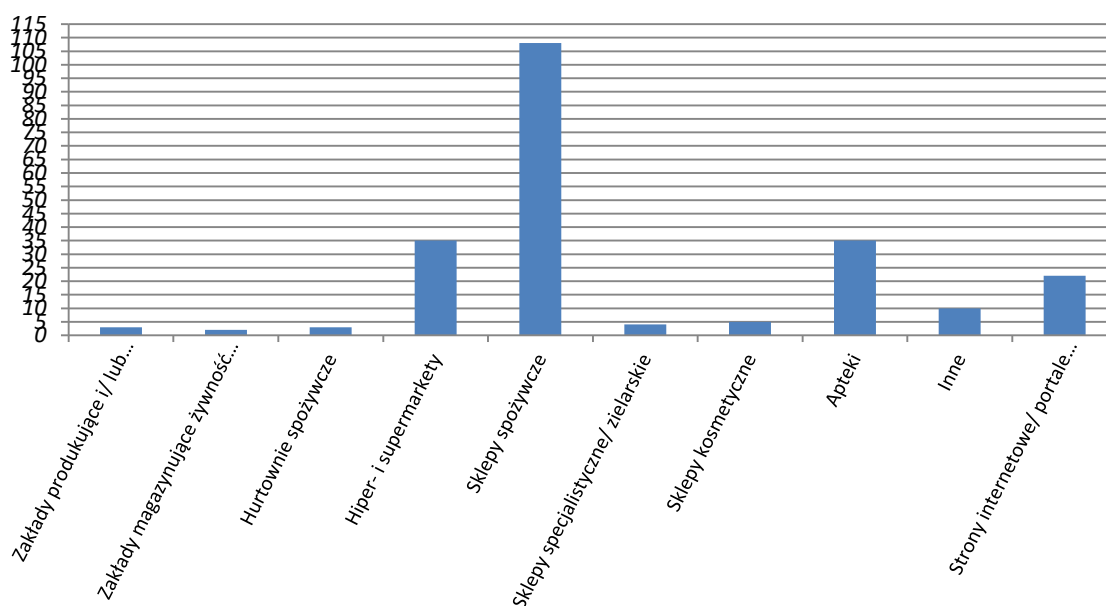
Niezależnie od powyższego, w ramach sprawowanego nadzoru pracownicy pionu bezpieczeństwa żywności dokonywali regularnego monitoringu ofert zamieszczanych na stronach internetowych czy portalach aukcyjnych specjalizujących się w sprzedaży żywności prozdrowotnej „na odległość”. W 2020 roku zarejestrowanych było 78 podmiotów prowadzących sprzedaż żywności prozdrowotnej przez Internet. Dokonano przeglądu 22 stron internetowych, przeprowadzając 30 kontroli, w tym 22 interwencyjne. W powyższym obszarze oceniono 37 partii suplementów diety, z których 23 zakwestionowano (co stanowi 62 % ocenionych partii). Głównym powodem kwestionowania była niewłaściwa prezentacja i reklama produktów, w tym wskazująca na właściwości lecznicze produktów, co jest niezgodne z ustawodawstwem żywnościowym.

W celu wyegzekwowania obowiązujących wymagań, Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego w 2020 r. w zakresie nadzoru nad żywnością prozdrowotną

wydali łącznie 9 decyzji nakazowych, w tym 1 decyzję czasowego wstrzymania wprowadzania do obrotu oraz 2 decyzje wycofania z obrotu środków spożywczych. Ponadto wydano 20 decyzji płatniczych na łączną kwotę 3 423 zł. Nie stosowano sankcji karnych w postaci mandatów.

W wyniku badań laboratoryjnych zakwestionowano łącznie 4 próbki suplementów diety, w tym 3 ze względu na niezgodności w znakowaniu produktów, 1 z uwagi na obecność substancji niedozwolonej w żywności (THC).

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, w następstwie otrzymanych od państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych wniosków o wymierzenie kar pieniężnych z tytułu naruszeń przepisów prawa żywnościowego odnoszących się do żywności prozdrowotnej, w 2020 roku wydał 5 decyzji administracyjnych nakładających na przedsiębiorców kary pieniężne o łącznej wartości 37 600 zł.

Wykres 18. Liczba obiektów skontrolowanych w zakresie nadzoru nad żywnością prozdrowotną (w tym sprzedaż na odległość).

Urzędowe kontrole w obszarze produkcji pierwotnej, dostaw bezpośrednich i rolniczego handlu detalicznego.

Państwowa Inspekcja Sanitarna na przestrzeni roku realizowała postanowienia „Planu działania na 2020 r. dotyczącego **produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego** realizowanego w ramach porozumienia z dnia 20.01.2015 r. w sprawie współdziałania Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego”.

Priorytetowymi obszarami nadzoru były: produkcja pierwotna owoców miękkich (malin, truskawek, borówek, porzeczek, agrestu, jeżyn), kiełków przeznaczonych do bezpośredniego spożycia, warzyw liściastych jedzonych na surowo (sałata, szpinak, rukola), pomidorów i ogórków oraz jabłek. Skontrolowano 47 podmiotów, z czego 46 kontroli przeprowadzono z udziałem Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, w tym 12 z dodatkowym udziałem przedstawicieli Inspekcji Ochrony Środowiska. Podczas kontroli podmiotów wytypowanych do wspólnych kontroli stwierdzono nieprawidłowości w zakresie higieny, m.in.: brak dokumentacji

potwierdzającej właściwą jakość wody używanej do nawadniania upraw oraz potwierdzającej stan zdrowia osób pracujących przy zbiorach owoców, brak badań potwierdzających właściwą jakość zdrowotną uprawianego owocu. PPIS wdrażali postępowanie administracyjne oraz kierowali wystąpienia celem podjęcia działań zmierzających do wyeliminowania odnotowanych nieprawidłowości.

Poza szczegółowym planem wspólnych kontroli, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadziły dodatkowo 67 kontroli podmiotów produkcji pierwotnej i dostaw bezpośrednich. Również podczas tych kontroli odnotowywano nieprawidłowości, skutkujące podejmowaniem postępowania administracyjnego.

Łącznie na etapie produkcji pierwotnej pobrano 42 próbki żywności pochodzenia roślinnego, celem wykonania badań laboratoryjnych w kierunku pozostałości pestycydów, zanieczyszczeń metalami ciężkimi, zawartości azotanów i azotynów, obecności *Salmonella spp.*, *Listeria monocytogenes*, *Escherichia coli* wytwarzającej toksynę Shiga (STEC), skażeń promieniotwórczych. W zbadanych parametrach próbek nie kwestionowano.

Na przestrzeni 2020 r. Państwowa Inspekcja Sanitarna prowadziła również urzędowe kontrole podmiotów prowadzących rolniczy handel detaliczny. Na dzień 31.12.2020 r. nadzorem na terenie województwa obejmowano 72 podmioty. Asortyment produkowanych wyrobów przedstawiał się następująco: przetwory z warzyw – 29 podmiotów, przetwory z owoców i warzyw, w tym soki – 26, przetwory z owoców – 13, przetwory zbożowe – 3, przyprawy – 1, oleje – 6, pieczywo – 7, gotowe posiłki (potrawy) bezmięsne – 5, napoje bezalkoholowe – 1. W ramach rolniczego handlu detalicznego 43 podmioty oferowały wyłącznie surowce pochodzenia roślinnego, zbywane w trybie i na zasadach określonych rozporządzeniem *Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16.12.16 r. w sprawie maksymalnych ilości żywności zbywanej w ramach rolniczego handlu detalicznego (Dz. U. nr 206, poz. 259)*. Kontrole ww. podmiotów były prowadzone w oparciu o obowiązujące procedury kontroli.

Działania kontrolne, edukacyjno-informacyjne i inne związane z zapobieganiem ryzyka rozprzestrzeniania się epidemii COVID-19

Na przestrzeni 2020 r. pion bezpieczeństwa żywności i żywienia angażował się również w realizację działań związanych z wystąpieniem stanu epidemii wywołanego zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

W ramach powyższego prowadzono kontrole tematyczne, ukierunkowane na sprawdzenie przestrzegania w nadzorowanych zakładach postanowień Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 marca 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. poz. 566, ze zm.). Podczas czynności kontrolnych sprawdzano, czy przestrzegane są ograniczenia, nakazy i zakazy wynikające z ww. rozporządzenia, m.in. dotyczące:

- przestrzegania obowiązku zasłaniania ust i nosa przez zatrudniony personel,

- dostępności środków dezynfekujących dla personelu oraz klientów lub dostępności rękawic jednorazowych,
- zachowania odległości między konsumentami (odstępny między stolikami w zakładach żywienia zbiorowego, dezynfekcja i oznaczanie miejsc konsumpcyjnych, wyznaczone linie w kolejkach do kas i stoisk sprzedaży),
- dezynfekcji powierzchni częstego kontaktu.

Ogółem na terenie województwa podlaskiego przeprowadzono łącznie 790 kontroli tematycznych. Kontrolowano głównie zakłady żywienia zbiorowego otwartego oraz zakłady obrotu żywnością. Postępowaniem kontrolno-wyjaśniającym objęto również zakłady produkcji żywności, sale weselne, kluby rozrywki, targowiska oraz zakłady ruchome i tymczasowe. Większość kontroli przeprowadzono wspólnie z przedstawicielami służb Policji. Na podkreślenie w tym zakresie zasługują skoordynowane działania obu służb przeprowadzone dnia 31.12.2020 r. mające na celu sprawdzenie, czy przedsiębiorcy nie organizują imprez sylwestrowych. Na terenie województwa stwierdzono tylko jeden incydent w tym zakresie.

Pion bezpieczeństwa żywności i żywienia PSSE przeprowadził ponadto 145 kontroli interwencyjnych, związanych z otrzymanymi doniesieniami. Wnoszone interwencje dotyczyły:

- nieprzestrzegania obowiązujących zasad higieny w związku z wystąpieniem stanu epidemii,
- przekroczenia dopuszczalnej liczby klientów w sklepie,
- nieprzestrzegania przez klientów godzin dla seniorów,
- braku środków dezynfekujących dostępnych dla pracowników zakładu lub konsumentów.

W ramach prowadzonego postępowania pokontrolnego wydano łącznie 15 decyzji administracyjnych, w tym 2 nakładające na przedsiębiorców kary pieniężne za nieprzestrzeganie obowiązujących obostrzeń, w łącznej kwocie 20 000 zł. Ponadto stosowano sankcje karne – nałożono łącznie 15 mandatów karnych na łączną kwotę 1900 zł.

Niezależnie od działalności kontrolnej prowadzono również liczne działania informacyjno – edukacyjne kierowane do właścicieli/ zarządzających zakładami.

Zakres tematyczny wystąpień do przedsiębiorców dotyczył m.in.:

- rekomendacji GIS dla branży żywnościowej w związku z potencjalnym ryzykiem zakażenia koronawirusem,
- zaleceń dla konsumentów w związku z sytuacją epidemiczną,
- wytycznych dla producentów rolnych dotyczących zatrudniania cudzoziemców przy pracach sezonowych,
- zasad organizacji przyjęć typu wesela, komunie, konsolacje w lokalach gastronomicznych,
- zasad oferowania do sprzedaży żywności nieopakowanej (pieczywo, wyroby cukiernicze i ciastkarskie),
- wskazań dotyczących wprowadzenia na rynek pieczywa tj. zwiększenia udziału produktów piekarniczych zapakowanych u producenta,
- obostrzeń związanych z konsumpcją żywności w zakładach gastronomicznych (nakaz wyłączenia powierzchni samoobsługowej, w tym dozowników do samodzielnego nalewania napojów).

Na podkreślenie zasługują wystąpienia do zarządców galerii handlowych, przypominające o wymaganiach wynikających z obowiązujących przepisów przeciwepidemicznych oraz zobowiązujące do zapewnienia przestrzegania tych wymagań na terenie całej galerii.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie bezpieczeństwa żywności i żywienia

Ponadto do innych organów przekazano „Wytyczne MRiRW oraz GIS dla producentów rolnych zatrudniających cudzoziemców przy pracach sezonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS COV-2” (KRUS, PUP, Urzędy Gmin).

Służby Państwowej Inspekcji Sanitarnej w kierowanych do przedsiębiorców wystąpieniach podkreślały konieczność przestrzegania na każdym etapie dobrych praktyk higienicznych związanych z produkcją, przetwarzaniem, przechowywaniem i dystrybucją żywności w kontekście obowiązujących przepisów przeciwepidemicznych. Jednocześnie wymagały od nadzorowanych podmiotów odpowiedzialnego podejścia i bezwzględnego przestrzegania obowiązujących wymagań prawnych oraz rekomendacji Głównego Inspektora Sanitarnego.

Na prośbę placówek kultury (np. muzeów) oceniano przedkładane procedury i instrukcje zapewniające bezpieczeństwo dla zwiedzających oraz pracowników pod kątem zgodności z obowiązującymi zasadami i ograniczeniami w okresie stanu epidemii COVID-19.

Rekomendacje, zalecenia kierowane zarówno do ogółu społeczeństwa oraz konkretnych grup obiektów były systematycznie zamieszczane na stronach internetowych WSSE i PSSE.

Pracownicy pionu bezpieczeństwa żywności i żywienia aktywnie uczestniczyli również w realizacji innych zadań w omawianym obszarze, m.in: przeprowadzali wywiady epidemiologiczne wśród osób chorych na COVID-19, wprowadzali informacje w systemie EWP, podejmowali zgłoszenia w systemie SEPIS oraz udzielali informacji osobom dzwoniącym, w tym na telefon alarmowy. Cały pion BŻŻ aktywnie uczestniczył również w sprawozdawczości w zakresie COVID-19, prowadzonej na potrzeby Głównego Inspektora Sanitarnego, Ministerstwa Zdrowia oraz Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Grafika na podstawie materiałów opracowanych przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - PZH w oparciu o wytyczne Światowej Organizacji Zdrowia (WHO)

Podsumowanie i wnioski.

1. Stan sanitarny zakładów żywności i żywienia na terenie woj. podlaskiego należy uznać za zadowalający, biorąc pod uwagę niewielki odsetek zakładów, w których ryzyko zagrożenia bezpieczeństwa żywności oceniono jako wysokie lub średnie. Niemniej jednak należy mieć na uwadze, że w związku z ogłoszonym stanem epidemii, skutkującym min.: ograniczeniami w działalności zakładów branży spożywczej, ilość zrealizowanych kontroli planowanych była niższa, niż w roku 2019.
2. Wysoki odsetek próbek kwestionowanych ze względu na zanieczyszczenia mikrobiologiczne wymaga wzmożenia działań kontrolnych oraz informacyjnych w przedmiocie obowiązku badań właścicielskich realizowanych przez nadzorowane podmioty.
3. Zauważalnym jest utrzymujący się trend niewłaściwego znakowania żywności prozdrowotnej, w tym głównie suplementów diety. Z puli próbek zakwestionowanych w roku 2020 ze względu na znakowanie znaczącą większość stanowiły suplementy diety. Niewłaściwa prezentacja i znakowanie tego typu żywności, w szczególności błędne stosowanie oświadczeń zdrowotnych było najczęstszą przyczyną wymierzenia kar pieniężnych przez Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w roku 2020.
4. Niepokojącym jest wysoki odsetek próbek kwestionowanych ze względu na przekroczenia NDP pestycydów, głównie glifosatu stosowanego w uprawie roślin. Powyższe wymaga kontynuacji współpracy służb PIS i PIORiN celem zablokowania wprowadzania na rynek zanieczyszczonej żywności oraz wyegzekwowania od rolników poprawy w tym zakresie.
5. Ze względu na ogłoszony stan epidemii na terenie kraju skutkujący ograniczeniem działalności wielu zakładów, głównie żywienia zbiorowego (w tym dzieci i młodzieży), utrudniona była ocena jakości i sposobu żywienia, z uwagi na niewystarczające dane w tym zakresie.
6. Prowadzenie intensywnych działań informacyjno-edukacyjnych w obszarze egzekwowania zachowań minimalizujących ryzyko rozprzestrzeniania się wirusa SARS COV-2 było znaczącym wkładem pionu bezpieczeństwa żywności i żywienia w ochronę życia i zdrowia mieszkańców województwa podlaskiego.

ODDZIAŁ HIGIENY KOMUNALNEJ

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ

Wodociągi zbiorowego zaopatrzenia oraz indywidualne urządzenia wodociągowe zaopatrujące w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi

Jednostkami odpowiedzialnymi za jakość wody produkowanej i podawanej do sieci wodociągowej są producenci wody, czyli przedsiębiorstwa wodociągowe oraz podmioty wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnych ujęć jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej.

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego w 2020 roku prowadziła nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi poprzez monitoringowe badania próbek wody oraz egzekwowanie od producentów wody właściwej jej jakości na podstawie: ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 195), ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2020 r. poz. 2028) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294).

W 2020 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego objęła nadzorem jakość wody w 300 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia oraz 84 indywidualnych urządzeniach wodociągowych zaopatrujących ludność zamieszkałą oraz tymczasowo przebywającą w obiektach hotelarskich, domach pomocy społecznej, szkołach, szpitalach oraz innych obiektach użyteczności publicznej.

Badania wody prowadzone były w ramach monitoringu parametrów grupy A i parametrów grupy B przez zarządców /właścicieli urządzeń wodociągowych oraz Państwową Inspekcję Sanitarną.

Celem monitoringu:

- parametrów grupy A było regularne dostarczanie informacji o organoleptycznej, fizykochemicznej i mikrobiologicznej jakości wody dostarczanej do spożycia przez ludzi, a także informacji o efektywności uzdatniania wody do spożycia i stwierdzeniu, czy badana woda odpowiadała normatywom,
- parametrów grupy B było rozszerzenie (uzupełnienie) monitoringu parametrów grupy A oraz dostarczenie informacji niezbędnych do określenia, czy wszystkie wartości parametrów ustanowione w obowiązujących przepisach były spełnione.

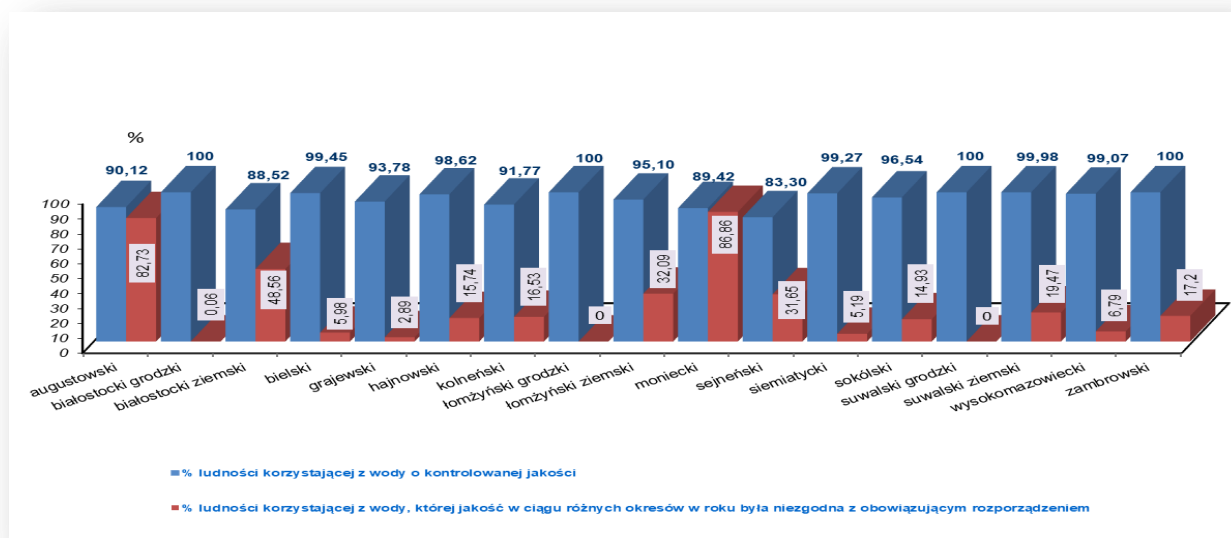
Częstotliwość pobierania próbek wody do badań zależy od objętości dostarczanej lub produkowanej wody przez dany wodociąg w strefie zaopatrzenia. W związku z tym wodociągi na terenie województwa podlaskiego podzielono na 4 grupy.

W zakresie wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę najliczniejszą grupę, tj. 223 wodociągi (stanowiących 74,3%) tworzyły wodociągi produkujące wodę w przedziale 101-1000 m³/dobę; 19,4% - wodociągi o produkcji ≤ 100 m³/dobę. Tylko 6% wodociągów znajdowało się w grupie produkującej wodę w przedziale 1001-10000 m³/dobę. Najmniejszy procent wodociągów - 0,3 stanowił Wodociąg Białystok o produkcji 41406,1 m³/d zaliczany jako jedyny do grupy 10001-100000 m³/dobę.

Poza wodociągami zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia, w 2020 roku na terenie województwa podlaskiego Państwowa Inspekcja Sanitarna objęła nadzorem 84 indywidualne podmioty produkujące wodę przeznaczoną do spożycia. Zaopatrywały one około 0,3% ludności spożywającej wodę o kontrolowanej jakości. Były to m. in. urzędy wodociągowe zaopatrujące ludność zamieszkałą oraz tymczasowo przebywającą w obiektach: hotelarskich, domach pomocy społecznej, szkołach, szpitalach oraz innych obiektach użyteczności publicznej.

Wodę o kontrolowanej jakości w województwie podlaskim spożywało 1135243 osób, tj. 96,3% (1131519 z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia i 3724 z indywidualnych urzędów wodociągowych) z czego 927183 osób, tj. ok. 81,67% o niekwestionowanej jej jakości. Wodę o kontrolowanej jakości największa liczba ludności spożywała m. in. w następujących powiatach: białostockim grodzkim (100%), łomżyńskim grodzkim (100%), suwalskim grodzkim (100%), zambrowskim (100%), suwalskim ziemskim (99,98%), bielskim (99,45%), siemiatyckim (99,27%), wysokomazowieckim (99,07%). Podobnie jak w latach ubiegłych najmniej ludzi spożywało wodę o kontrolowanej jakości w powiecie sejneńskim (83,30%).

W 2020 roku spośród ludności spożywającej wodę o kontrolowanej jakości (1135243 osób) 206993 osób, tj. około 18,23% spożywało wodę, której jakość w ciągu roku, w różnych okresach, w zakresie różnych parametrów była kwestionowana, a więc nie spełniała wymogów określonych w rozporządzeniu w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Wodę, której jakość nie odpowiadała wymogom obowiązującego rozporządzenia w różnych okresach roku najwięcej osób spożywało w powiatach: monieckim, augustowskim i białostockim ziemskim.

Wykres 19. Procent ludności województwa podlaskiego korzystającej z wody o kontrolowanej jakości oraz wody, której jakość w ciągu roku w różnych okresach nie odpowiadała wymogom obowiązującego rozporządzenia

Próbki wody do badań w ramach realizacji harmonogramu kontroli wewnętrznej i urzędowej pobierane były przez przeszkolonych i uprawnionych do tego celu próbkobiorców, w ustalonych punktach zgodności.

Analiza poszczególnych parametrów i wskaźników wykazała, że wśród najczęstszych przyczyn kwestionowania jakości wody

wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia były:

mętność: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 38 wodociągach, co stanowi 12,7% tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 8,93% ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim),

mangan: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 32 wodociągach, co stanowi 10,7% tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały 4,93% ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim),

żelazo: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 11 wodociągach, co stanowi 3,7% tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 2,53% ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim),

jon amonowy: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 10 wodociągach, co stanowi 3,3% tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 1,76% ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim),

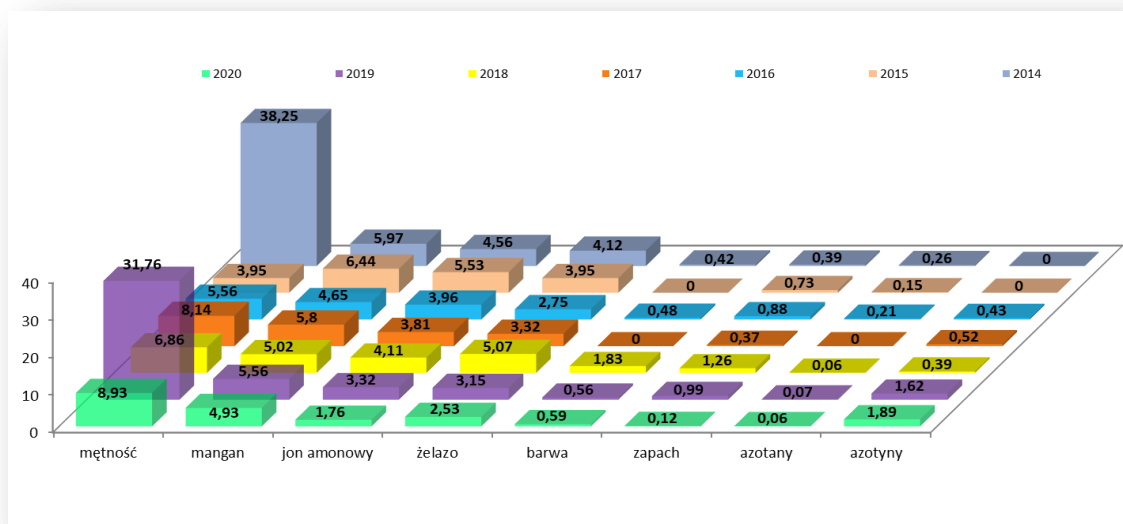
azotyny: kwestionowano w 6 wodociągach, co stanowi 2% tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 1,89% ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim),

barwa: ponadnormatywna wartość wystąpiła w 6 wodociągach, co stanowi 2% tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 0,6% ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim),

azotany: ponadnormatywna wartość wystąpiła w 2 wodociągach, co stanowi 0,7% tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 0,06% ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim),

zapach: kwestionowano w 2 wodociągach, co stanowi 0,7% tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 0,12% ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim).

Ponadto w pojedynczych wodociągach stwierdzono ponadnormatywną wartość **chlorków** oraz **utlenialności nadmanganianowej**.

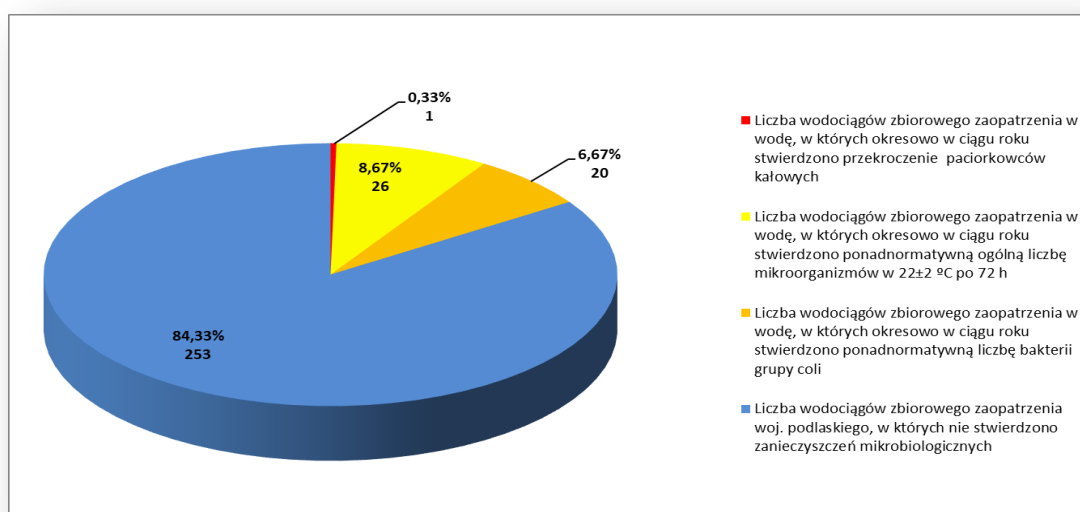

Wykres 20. Procent ludności województwa podlaskiego zaopatrywanej przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia spożywającej okresowo w ciągu roku wodę z ponadnormatywną zawartością poszczególnych parametrów fizykochemicznych i organoleptycznych w latach 2014 – 2020

Monitoringiem w zakresie wymagań mikrobiologicznych, jakim powinna odpowiadać woda do spożycia objęto pięć parametrów: Bakterie grupy coli, Ogólną liczbę mikroorganizmów w 22°C, Escherichia coli, Enterokoki i Clostridium perfringens.

Najczęściej stwierdzano przekroczenie ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C (w 26 wodociągach stanowiących 8,67% wodociągów zbiorowego zaopatrzenia zaopatrujących około 3,83 % ludności spożywającej kontrolowaną wodę). Trwały one od 4 do 197 dni.

Kolejnym stwierdzanym przekroczeniem mikrobiologicznym w wodzie wodociągów zbiorowego zaopatrzenia były bakterie grupy coli (w 20 wodociągach stanowiących 6,67 % wodociągów zbiorowego zaopatrzenia zaopatrujących około 3,02 % ludności spożywającej kontrolowaną wodę). Natomiast w jednym wodociągu w powiecie monieckim wystąpiło również czasowe przekroczenie paciorkowców kałowych.

Wykres 21. Procent wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę woj. podlaskiego wykazujących okresowe przekroczenia parametrów mikrobiologicznych

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294) w powyższych przypadkach organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej stwierdzały:

- warunkową przydatność wody do spożycia obejmującą przekroczenia w badanej próbce wody wskaźnikowych parametrów mikrobiologicznych (przy jednoczesnym wykonaniu, w przypadku przekroczenia wartości parametrycznej bakterii grupy coli <10 jtk/NPL w 100 ml, badań jakości wody wykluczających obecność w badanej próbce parametru E. coli i enterokoków oraz uznania, iż stwierdzona niezgodność nie stwarza zagrożenia dla zdrowia konsumentów, a producenci wody podjęli natychmiastowe działania naprawcze),
- brak przydatności wody do spożycia przez ludzi (w pozostałych przypadkach przekroczeń mikrobiologicznych).

W 2020 r. na terenie woj. podlaskiego w 9 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia (3 z powiatu białostockiego: Zawady, Michałowo, Saniki oraz po jednym z powiatów: grajewskiego – Ławsk; monieckiego – Goniądz;

zambrowskiego - Wyszomierz Wielki; sokólskiego – Jałówka; kolneńskiego – Janów; hajnowskiego - Czerlonka) stwierdzono brak przydatności wody do spożycia przez ludzi.

Po zakończeniu działań naprawczych zarówno administratorzy wodociągów w ramach kontroli wewnętrznej jak i organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach kontroli urzędowej dokonywali badań laboratoryjnych wody w celu potwierdzenia ich skuteczności oraz dokonania oceny wody pod kątem przydatności do spożycia przez ludzi.

Analiza poszczególnych parametrów i wskaźników w innych urządzeniach wodociągowych dostarczających wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi (m. in. zaopatrujących ludność zamieszkałą oraz tymczasowo przebywającą w obiektach: hotelarskich, domach pomocy społecznej, szkołach, szpitalach oraz innych obiektach użyteczności publicznej) wykazała, że najczęstszymi przyczynami kwestionowania jakości wody, pod względem fizykochemicznym były: mangan, mętność (ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 6 indywidualnych urządzeniach wodociągowych), żelazo, jon amonowy (ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 3 indywidualnych urządzeniach wodociągowych) i parametry, które wystąpiły w pojedynczych wodociągach - azotany, azotyny, fluorki, arsen oraz pod względem mikrobiologicznym: ogólna liczba mikroorganizmów w 22°C (zakwestionowana w 11 indywidualnych urządzeniach wodociągowych), bakterie grupy coli (zakwestionowane w 4 indywidualnych urządzeniach wodociągowych).

W wyniku nadzoru nad wodociągami na terenie województwa podlaskiego Państwowa Inspekcja Sanitarna wydała ogółem 275 decyzji, w tym: 14 stwierdzających warunkową przydatność wody do spożycia w związku z przekroczeniami mikrobiologicznymi, 8 stwierdzających brak przydatności wody do spożycia w związku z przekroczeniami mikrobiologicznymi, 36 stwierdzających warunkową przydatność wody do spożycia w związku z przekroczeniami fizykochemicznymi, 5 wydanych na stan techniczny wodociągów, 57 prolongujących termin wcześniej wydanych decyzji m. in. na jakość wody, stan techniczny, 76 umarzających postępowanie administracyjne, 48 płatniczych, 14 dot. ocen higienicznych oraz 17 innych decyzji (na zastosowanie materiałów, wygaszające, weryfikujące materiały zastosowane do dystrybucji wody, uchylające). W ramach współpracy przekazano do właścicieli i zarządców

wodociągów zbiorowego zaopatrzenia 110 wystąpień: dot. stanu technicznego, jakości wody, realizacji harmonogramu. Wydano 2093 oceny jakości wody oraz 8 ocen higienicznych na zastosowane materiały i wyroby do uzdatniania wody.

Kąpieliska i miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego sprawowały nadzór nad kąpieliskami i miejscami okazjonalnie wykorzystywanymi do kąpeli w oparciu o zapisy ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2020 r. poz. 310 ze zm.), rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpeli (Dz.U. poz. 255) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie ewidencji kąpielisk oraz sposobu oznakowania kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli (Dz. U. poz. 2476).

Przed sezonem kąpielowym w 2020 roku na terenie województwa podlaskiego zgłoszonych zostało do zaopiniowania 14 projektów uchwał dotyczących organizacji kąpielisk. Funkcjonowało w sezonie 13 z nich. Mimo deklaracji otwarcia przez organizatora kąpieliska nad J. Czarne (powiat suwalski), przez cały sezon kąpielisko było nieczynne.

Najwięcej kąpielisk zlokalizowanych było na terenie powiatu białostockiego - 4 Powiaty: augustowski, siemiatycki, wysokomazowiecki i suwalski posiadały po 2 kąpieliska. W powiecie sokólskim czynne było jedno kąpielisko miejskie. Szczegółowy wykaz kąpielisk funkcjonujących w sezonie kąpielowym 2020 w poszczególnych powiatach wraz z ich lokalizacją i oceną jakości wody przedstawia poniższa tabela.

Tabela 22. Liczba kąpielisk w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego wraz z ich lokalizacją i oceną jakości wody w sezonie letnim 2020 r.

Lp	Powiat	Miejscowość	Nazwa kąpieliska	Nazwa akwenu	Jakość wody w sezonie kąpielowym 2020 r.
1.	augustowski	Serwy	Camp Serwy	Jezioro Serwy	przydatna
2.	augustowski	Augustów	Plaża Radiowej Trójki	Jezioro Necko	przydatna
3.	białostocki	Zarzeczany	Zarzeczany	Zalew Zarzeczany	przydatna
4.	białostocki	Supraśl	Plaża miejska w Supraślu	Rzeka Supraśl	nieprzydatna ze względu na ponadnormatywną liczbę Enterokoków (9 dni w sezonie)
5.	białostocki	Michałow	Na Fali	Rzeka Supraśl	przydatna
6.	m. Białystok	Białystok	Plaża miejska na terenie Ośrodka Sportów Wodnych Dojlidy	Zalew Dojlidy	nieprzydatna ze względu na ponadnormatywną liczbę Enterokoków (6 dni w sezonie)
7.	siemiatycki	Siemiatycze	Miejskie w Siemiatyczach	Rzeka Kamionka	przydatna
8.	siemiatycki	Drohiczyn	Na rzece Bug przy ul. Szmita w Drohiczynie	Rzeka Bug	przydatna
9.	sokólski	Sokołka	Kąpielisko miejskie w Sokółce	Sokołka	nieprzydatna ze względu na zakwit sinic (1 dzień w sezonie)
10.	wysokomazowiecki	Czyżew	Kąpielisko miejskie w Czyżewie	Rzeka Brok (zbiornik retencyjno-rekreacyjny)	nieprzydatna ze względu na ponadnormatywną liczbę bakterii Escherichia i Enterokoków (29 dni w sezonie)
11.	wysokomazowiecki	Ciechanowiec	Wyspa w Ciechanowcu	Rzeka Nurzec (zalew)	przydatna
12.	m. Suwałki	Suwałki	Arkadia	Zalew Arkadia w Suwałkach	przydatna
13.	suwalski	Stary Folwark	PTTK w Starym Folwarku	Jezioro Wigry	przydatna

Badania wody w kąpieliskach były wykonywane zarówno przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jak i przez zarządców kąpielisk zgodnie z harmonogramami ustalonymi z właściwymi terenowo państwowymi powiatowymi inspektorami sanitarnymi. Ogółem wykonano 58 badań jakości wody w kąpieliskach. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wykonały przed sezonem 13 badań, a podczas trwania sezonu 4. Organizatorzy w ramach kontroli wewnętrznej wykonali ogółem 41 badań wody w kąpieliskach.

Na podstawie wyników badań, właściwi terenowo państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni dokonywali bieżących ocen jakości wody funkcjonujących kąpielisk. Ogółem wydano 54 oceny o przydatności wody do kąpieleli.

W czasie trwania sezonu kąpielowego woda nie spełniała wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie nadzoru nad kąpieliskami i miejscami okazjonalnie wykorzystywanymi do kąpieleli w czterech kąpieliskach:

- miejskim w Czyżewie ze względu na wystąpienie ponadnormatywnej liczby bakterii *Escherichia coli* i Enterokoków (przekroczenie trwało 29 dni),
- Plaży miejskiej w Supraślu ze względu na ponadnormatywną liczbę Enterokoków. (przekroczenie trwało 9 dni),
- Plaży miejskiej na terenie Ośrodka Sportów Wodnych Dojlidy w Białymstoku ze względu na wykrycie w wodzie ponadnormatywnej liczby Enterokoków (przekroczenie trwało 6 dni),
- miejskim w Sokółce z powodu zakwitnięcia sinic (zakwit sinic utrzymywał się jeden dzień).

W związku z nieprawidłowościami w wyżej wymienionych kąpieliskach wydane zostały 3 decyzje administracyjne o braku spełnienia wymagań jakości wody do kąpieleli pod względem mikrobiologicznym oraz jedna ze względu na zakwitnięcie sinic - o tymczasowym zakazie kąpieleli.

W sezonie letnim 2020 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadziły 11 kontroli kąpielisk m.in. w zakresie właściwej lokalizacji tablic informacyjnych, stanu higieniczno-sanitarnego toalety oraz dostatecznej ilości i czystości koszy na odpady komunalne. Nieprawidłowości w tym zakresie nie stwierdzono. Grzywnien w drodze mandatów karnych nie nałożono.

Wykaz kąpielisk w poszczególnych powiatach wraz ze wskazaniem organizatorów, stacji nadzorujących oraz terminów ich funkcjonowania znajdowały się na stronie internetowej WSSE w Białymstoku www.wsse.bialystok.pl oraz w Serwisie kąpieliskowym prowadzonym przez Główny Inspektorat Sanitarny - www.sk.gis.gov.pl. W Serwisie kąpieliskowym umieszczane były szczegółowe informacje dotyczące kąpielisk, w tym bieżące oceny jakości wody.

W analizowanym roku sprawozdawczym na terenie województwa podlaskiego nie stwierdzono krótkotrwałych zanieczyszczeń, sytuacji wyjątkowych, nie wystąpiły również zawieszenia harmonogramów w żadnym z kąpielisk.

Po zakończeniu sezonu kąpielowego właściwi terenowo państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni dokonali ocen sezonowych wszystkich z funkcjonujących kąpielisk. Sklasyfikowano jakość wody jako niedostateczną w jednym kąpielisku na terenie miasta Białystok.

W 2020 roku na terenie województwa podlaskiego zgłoszonych zostało przez organizatorów 6 miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli, przy czym w sezonie funkcjonowało 5 z nich.

W powiecie augustowskim mimo deklaracji nie nastąpiło otwarcie miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpieli - Albatros/PROSERWY.

Wszystkie projekty uchwał dotyczące miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli zostały pozytywnie zaopiniowane przez właściwych terenowo państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa podlaskiego.

W powiecie grajewskim i sejneńskim funkcjonowały po 2 miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli. Na terenie miasta Łomża zlokalizowane było jedno miejsce.

Szczegółowy wykaz miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli funkcjonujących na terenie województwa podlaskiego w sezonie kąpielowym 2020 wraz z ich lokalizacją i oceną jakości wody przedstawiono poniżej.

Tabela nr 23. Liczba miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego wraz z ich lokalizacją i oceną jakości wody w sezonie letnim 2020 r.

Lp	Powiat	Miejscowość	Nazwa miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpieli	Nazwa akwenu	Jakość wody w sezonie kąpielowym 2020 r.
1.	grajewski	Rajgród ul. Szkolna b/n	MOWdK Miejskie Rajgród „Góra Zamkowa”	Jezioro Rajgrodzkie	przydatna
2.	grajewski	Ośrodek WOPR w Tamie k/Rajgrodu	MOWdK WOPR	Jezioro Rajgrodzkie	przydatna
3.	m. Łomża	Łomża ul. Sikorskiego	MOWdK na rzece Narew w mieście Łomża	Rzeka Narew	przydatna
4.	sejneński	Posejnele nr działki 464 gm. Giby	MOWdK Pomorze	Jezioro Pomorze	przydatna
5.	sejneński	Sumowo nr działki 171 gm. Sejny	MOWdK Dmitrowo	Jezioro Dmitrowo	przydatna

Badania wody w miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli wykonywane były przez organizatorów. Jakość wody nie była kwestionowana w żadnym z funkcjonujących miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli.

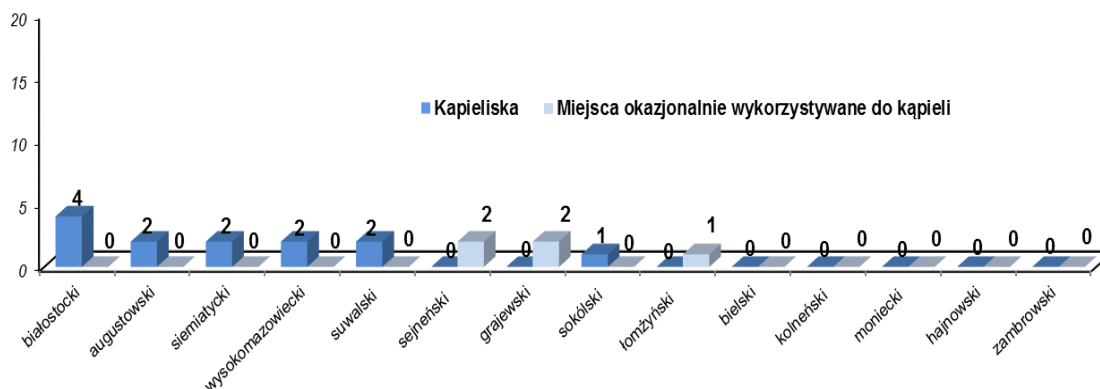
Na podstawie sprawozdań przedstawionych przez organizatorów właściwi terenowo państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni wydali 9 ocen bieżących dotyczących przydatności wody do kąpieli.

Skontrolowano pod względem stanu sanitarnego-higienicznego i technicznego jedno miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli w Łomży. Uchybień podczas kontroli nie stwierdzono, mandatów karnych nie nałożono.

Informacje na temat przydatności wody w miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli na bieżąco umieszczane były na stronie internetowej Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej –

Epidemiologicznej w Białymstoku: www.wsse.bialystok.pl oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Liczbę kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego w 2020 r. przedstawia poniższy wykres.

Wykres 22. Liczba kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego w 2020 r.

Pływalnie kryte i odkryte

Nadzór nad pływalniami, tak jak w latach poprzednich, sprawowany był przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej głównie w oparciu o zapisy ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 350) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz.U. poz. 2016 ze zm.).

W wymienionym wyżej rozporządzeniu określone zostały normatywy mikrobiologiczne i fizykochemiczne, jakim powinna odpowiadać woda w pływalniach, częstotliwość badań, sposób przekazywania sprawozdań z badań przez zarządcę pływalni właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu, sposób dokonywania ocen jakości wody przez zarządcę i organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz sposób informowania o jakości wody na pływalni osób z niej korzystających.

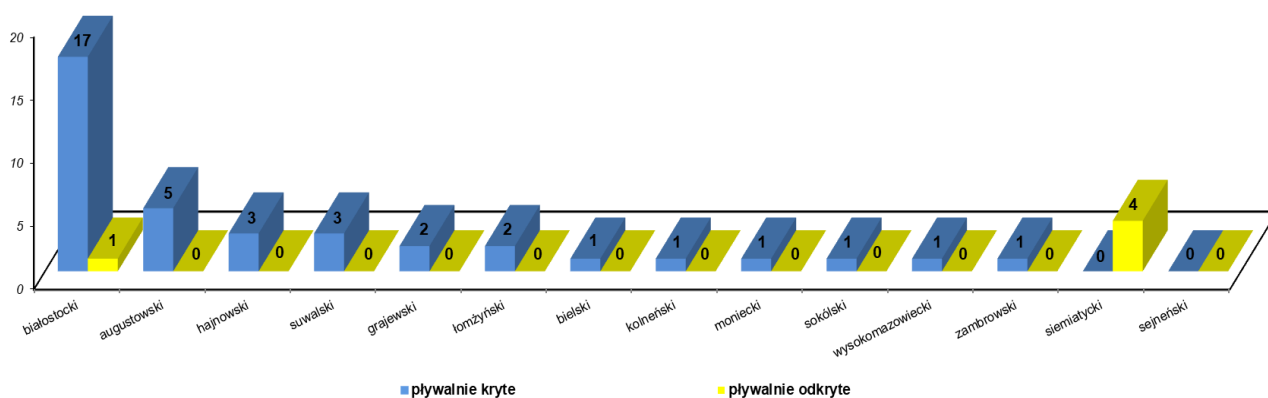
Zarządzający pływalniami zgodnie z zapisami wyżej cytowanego rozporządzenia mają obowiązek dokonywania bieżącej oceny jakości wody w nieckach poprzez obserwację wody i odnotowywanie spostrzeżeń dotyczących oceny przejrzystości wody, widocznych zanieczyszczeń, w tym incydentów kałowych oraz podjęcia działań naprawczych w tym zakresie. Zarządcy prowadzą również systematyczny i udokumentowany nadzór pracy urządzeń oraz badania jakości wody zgodne z harmonogramem ustalonym z właściwym terenowo państwowym inspektorem sanitarnym. Obowiązkiem zarządcy jest umieszczanie komunikatów dotyczących jakości wody na tablicach informacyjnych, zlokalizowanych w miejscach widocznych, dla osób korzystających z obiektu oraz na stronie internetowej, jeżeli taką stronę prowadzą. W przypadku zmian jakości wody na pływalni zarządcy są zobowiązani do niezwłocznej aktualizacji komunikatu.

Na właściwych terenowo państwowych powiatowych inspektorach sanitarnych ciąży

obowiązek dokonania oceny zbiorczej rocznej m. in. poprzez analizę wyników badań wykonanych przez zarządzającego oraz badań wykonanych w ramach kontroli urzędowej.

W związku z wystąpieniem stanu epidemii w kraju i ograniczeń w funkcjonowaniu pływalni, jak również obciążenia organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej dodatkowymi zadaniami wynikającymi z działań mających na celu przeciwdziałanie i zwalczanie epidemii, nie we wszystkich obiektach dokonano kontroli urzędowej polegającej m.in. na poborze prób przed wydaniem zbiorczej rocznej oceny. Nie wszystkie obiekty zostały również skontrolowane pod względem stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego. W związku z obowiązującymi zakazami harmonogramy badań nie były w pełni realizowane. Zarządcy pływalni dokonywali poboru prób jedynie w okresie ich funkcjonowania.

W 2020 roku w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowały się ogółem 43 pływalnie: 38 pływalni krytych (w tym 6 parków wodnych) oraz 5 pływalni odkrytych. Do ewidencji wpisano nową pływalnię krytą zlokalizowaną przy jednym z hoteli w Białymstoku oraz 2 pływalnie odkryte w powiecie siemiatyckim.

Wykres 23. Liczba pływalni krytych i odkrytych w powiatach województwa podlaskiego w 2020 r.

Spośród 38 pływalni krytych objętych ewidencją dwie nie prowadziły działalności w 2020 roku (1 z powiatu augustowskiego i 1 z powiatu grajewskiego). Natomiast na terenie powiatu siemiatyckiego przez cały rok nieczynna była jedna pływalnia odkryta. W powiecie augustowskim podczas kontroli obiektu hotelarskiego (mimo wcześniejszej pisemnej deklaracji zarządcy o zamknięciu pływalni przy obiekcie) stwierdzono korzystanie z niej osób przebywających w hotelu. Obiekt funkcjonował bez uzgodnionego harmonogramu oraz bez pełnych badań jakości wody. W rezultacie Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Augustowie wszczął postępowanie w sprawie. Jedna z pływalni krytych w Augustowie funkcjonowała tylko dwa i pół miesiąca na początku 2020 r. Po ogłoszeniu stanu epidemii została zamknięta do odwołania.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2020 r. w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego spośród ogólnej liczby 43 pływalni objętych ewidencją skontrolowały 29 z nich (26 krytych i 3 odkryte), co stanowi 67,4% pływalni będących w ewidencji.

W ramach sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego nad pływalniami upoważnieni pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili łącznie 36 kontrole pływalni, w tym 33 kontrole pływalni krytych i 3 kontrole pływalni odkrytych.

Do badań laboratoryjnych w ramach kontroli urzędowej pobrano ogółem 308 prób wody, w tym, w kierunku oznaczeń mikrobiologicznych 160 prób oraz 148 prób w kierunku oznaczeń fizykochemicznych.

Badania przeprowadzane przez zarządców obiektów przesyłane były w większości przypadków do właściwych terenowo państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych w ustawowym terminie, za wyjątkiem przerw w funkcjonowaniu obiektów w związku z trwającą w kraju epidemią Covid -19.

W analizowanym okresie w:

- nieckach basenowych wyposażonych w urządzenia wytwarzające aerozol wodno-powietrzny pływalni krytych stwierdzano najczęściej przekroczenia normatywów fizykochemicznych takich jak: chlor wolny, potencjał redox, chloroform, chlor związany. W odniesieniu do parametrów mikrobiologicznych najwięcej przekroczeń dotyczyło ogólnej liczby mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 48 h w 1 ml wody i bakterii *Pseudomonas aeruginosa*. Przekroczenia ogólnej liczby mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 48 h w 1 ml wody stwierdzono w ww. nieckach w pływalniach krytych na terenie powiatu białostockiego, hajnowskiego, sokólskiego, wysokomazowieckiego i m. Łomża. Ponadnormatywną liczbę bakterii *Pseudomonas aeruginosa* odnotowano w powiecie sokólskim i na terenie m. Łomża. W pływalni z terenu powiatu wysokomazowieckiego w niecce basenowej wyposażonej w urządzenia wytwarzające aerozol wodno-powietrzny stwierdzono również bakterie *Legionella* sp.,
- nieckach basenowych, które nie posiadały urządzeń wytwarzających aerozol wodno-powietrzny przekroczenia parametrów fizykochemicznych dotyczyły najczęściej chloroformu, chloru wolnego i utlenialności, zaś mikrobiologicznych bakterii *Pseudomonas aeruginosa*. Bakterie *Pseudomonas aeruginosa* w ilości przekraczającej najwyższą dopuszczalną liczbę wystąpiły w tego typu nieckach pływalni krytych na terenie powiatu białostockiego, m. Łomża, sokólskiego i zambrowskiego. Sporadycznie notowano przekroczenia ogólnej liczby mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 48 h w 1 ml wody w pływalni krytej w powiecie zambrowskim,
- wodzie wprowadzanej do niecki basenowej z systemu cyrkulacji w większości przekroczenia normatywów fizykochemicznych dotyczyły chloru związanego, chloroformu i mętności, a ze wskaźników mikrobiologicznych - ogólnej liczby mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 48 h w 1 ml wody i bakterii *Pseudomonas aeruginosa*. Normatyw ogólnej liczby mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 48 h w 1 ml wody został przekroczony w wodzie wprowadzanej do niecki basenowej z systemu cyrkulacji w pływalniach krytych zlokalizowanych w powiecie białostockim, grajewskim, hajnowskim, monieckim, sokólskim i suwalskim. Przekroczenia bakterii *Pseudomonas aeruginosa* odnotowano w pływalniach powiatu białostockiego, hajnowskiego, kolneńskiego, sokólskiego, suwalskiego i na terenie m. Łomża. W 2 pływalniach z powiatu białostockiego wykryto w wodzie wprowadzanej do niecek bakterie *Legionella* sp.

W 4 powiatach (białostockim, łomżyńskim, wysokomazowieckim i suwalskim) w wodzie w natryskach w szatniach/przebieralniach wykryto bakterie *Legionella* sp.

Nie notowano przekroczeń parametrów fizykochemicznych i mikrobiologicznych w 3 pływalniach krytych (2 na terenie powiatu augustowskiego i jednej na terenie powiatu bielskiego).

W badaniach wykonanych w pływalniach odkrytych zlokalizowanych na terenie powiatu siemiatyckiego stwierdzono tylko przekroczenia chloroformu.

Do pływalni krytych ocenionych jako złe pod względem stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego zakwalifikowano 2 obiekty, co stanowi 7,69% pływalni krytych skontrolowanych.

W jednej z pływalni zlokalizowanej przy obiekcie hotelarskim w powiecie augustowskim stwierdzono niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny. Brak było pełnego zakresu badań wody z pływalni oraz ustalonego z państwowym powiatowym inspektorem sanitarnym harmonogramu.

W powiecie suwalskim do obiektów ze złym stanem technicznym zaliczono pływalnię przy jednej ze szkół w Suwałkach. W obiekcie stwierdzono m.in. zły stan sanitarno-techniczny sufitów, drzwi do toalet i przebieralni w szatniach damskiej i męskiej, krzeseł w obu szatniach, ścian w poczekalni oraz zły stan sanitarno-techniczny lin torowych w niecce basenowej. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Suwałkach prowadzi w tym zakresie postępowanie administracyjne.

Ogółem w 2020 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydały 20 decyzji, w tym 9 merytorycznych, 11 umarzających. Postępowanie administracyjne dotyczyło w większości jakości wody na pływalniach.

W wielu przypadkach związanych z przekroczeniami normatywów fizykochemicznych i/lub bakteriologicznych wszczynano postępowanie administracyjne, a ze względu na podejmowane natychmiastowe działania naprawcze przez administratorów skutkujące doprowadzeniem wody do właściwej jakości, postępowanie umarzono.

Działania naprawcze polegały m.in. na unieruchamianiu niecek lub całych kompleksów basenowych przez właścicieli/zarządców obiektów i poddawaniu dezynfekcji chemicznej lub termicznej wody, opróżnianiu niecek z wody, dopuszczaniu nowej wody, myciu i dezynfekcji wanień jacuzzi, przelewów i kratek przelewowych, płukaniu filtrów czy czyszczeniu sond.

W okresie sprawozdawczym właściwi terenowo państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni dokonali 36 zbiorczych, rocznych ocen wody na pływalniach (dot. 35 ocen pływalni krytych i jednej oceny pływalni odkrytej). Pomimo okresowych, krótkotrwałych przekroczeń wszystkie obiekty oceniono jako spełniające wymogi obowiązującego rozporządzenia.

W związku z trwającą epidemią Covid -19 oceny roczne, zbiorcze wydawane były indywidualnie z uwzględnieniem przerw w funkcjonowaniu obiektów, wyników przesyłanych przez zarządców - z okresu kiedy obiekty były czynne i /lub na podstawie analizy badań z kontroli urzędowych.

W bieżącym roku sprawozdawczym państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego wystosowali ogółem 14 wystąpień do właścicieli /zarządców pływalni. Większość z nich dotyczyła opracowania i przysłania do akceptacji harmonogramów badań wody, terminowego przekazywania wyników badań z przekroczeniami, braku komunikatów na stronach internetowych informujących o jakości wody basenowej. Przekazane były również Wytyczne dla funkcjonowania pływalni, saun i podobnych obiektów rekreacji w trakcie pandemii SARS-CoV-2 oraz instrukcje mycia rąk.

Badania wody ciepłej użytkowej z instalacji wewnętrznej podmiotów wykonujących działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne oraz użyteczności publicznej województwa podlaskiego w kierunku wykrywania bakterii *Legionella sp.*

W związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 wprowadzony w marcu 2020 roku na terenie całej Polski stan epidemii spowodował ograniczenie dostępu i działalności wielu obiektów użyteczności publicznej. Wystąpiły liczne utrudnienia w realizacji zamierzonych planów poboru próbek wody ciepłej na 2020 rok, szczególnie w zakresie kontroli wewnętrznej realizowanej przez podmioty. W bardzo wielu przypadkach terminy poboru prób wody ciepłej trzeba było przesunąć na późniejszy, niż zaplanowany. Taka sytuacja miała miejsce w odniesieniu do poborów wody ciepłej z 29 obiektów. Natomiast w 31 obiektach województwa podlaskiego, w których zaplanowano pobór wody w zakresie występowania bakterii *Legionella sp.* nie wykonano ich, z uwagi na obostrzenia sanitarne związane z epidemią SARS-CoV-2 lub zamknięcie z tego powodu obiektów.

Realizując kontrolę urzędową państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni w 2020 roku wykonali badania ciepłej wody w kierunku występowania bakterii *Legionella sp.* w sieci wewnętrznej w 27 obiektach województwa podlaskiego:

- 8 podmiotach wykonujących działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne z terenu powiatów: augustowskiego (w tym sanatorium), monieckiego, suwalskiego (po 2 obiekty) oraz białostockiego i wysokomazowieckiego (1). Tylko w odniesieniu do jednego obiektu przesunięto termin badania wody, natomiast w jednym (szpitalu) w związku z sytuacją epidemiczną odstępiono od badania,
- 7 obiektach hotelarskich i świadczących usługi noclegowe z terenu powiatu, z czego w 6 z terenu powiatu sokólskiego i 1 hajnowskiego. Tylko w jednym przesunięto termin badania,
- 7 domach pomocy społecznej i placówkach zapewniających całodobową opiekę osobom starszym zlokalizowanych na terenie powiatu bielskiego i sokólskiego (po 2 obiekty) oraz augustowskiego, białostockiego i siemiatyckiego (po 1 obiekcie). W 2 przypadkach pobór przełożono w czasie, a w jednym przypadku na 2021 rok,
- 4 obiektach oświatowych i opiekuńczo - wychowawczych dla dzieci i młodzieży takich jak: zakład poprawczy, pogotowie opiekuńcze, młodzieżowy ośrodek socjoterapii i salezjański ośrodek wychowawczy. W 2 przypadkach pobór przełożono w czasie, a w jednym przypadku przesunięto na 2021 rok,
- 1 na terenie powiatu augustowskiego stanowiący obiekt wypoczynkowo-szkoleniowy z aqua parkiem.

W 6 obiektach przesunięto termin realizacji badań, które jednak wykonano. Natomiast w odniesieniu do 3 obiektów (placówki całodobowej opieki nad osobami starszymi, szpitala i internatu).

Do badań laboratoryjnych pobrano łącznie 30 prób z instalacji wewnętrznej wody ciepłej w kierunku występowania bakterii *Legionella sp.* Spośród tej liczby zakwestionowano 5, co stanowiło 16,67% ogółu wykonanych w ramach kontroli urzędowej prób. W jednym obiekcie – zakładzie poprawczym z terenu powiatu białostockiego, stwierdzono wysokie skażenie sieci ciepłej wody bakteriami *Legionella sp.* na poziomie 2100 jtk/100 ml. wody. W 4 obiektach stwierdzono średnie skażenie: w 2 podmiotach leczniczych z terenu powiatu monieckiego i suwalskiego, w 1

obiekcie hotelarskim z powiatu hajnowskiego i w 1 - pogotowiu opiekuńczym z powiatu białostockiego.

W odniesieniu do zakwestionowanych prób państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni wydali decyzje administracyjne mające na celu wyegzekwowanie jakości wody ciepłej, zgodnej z zapisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294).

Do wykonywania badań wody ciepłej użytkowej w kierunku oznaczania liczby bakterii *Legionella sp.*, są zobowiązane przedsiębiorstwa podmiotu wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, właściciele/ zarządcy budynków zamieszkania zbiorowego oraz użyteczności publicznej, w których w trakcie użytkowania wytwarzany jest aerozol wodno-powietrzny. Na 70 obiektów, w których zaplanowano pobór prób wody ciepłej, w 21 nie wykonano części badań. Powodem tego było czasowe ograniczenia w funkcjonowaniu obiektów z powodu obostrzeń epidemicznych, szczególnie w podmiotach leczniczych w ramach minimalizowania ryzyka przenoszenia wirusa SARS-CoV-2.

W województwie podlaskim w grupie obiektów, w których w 2020 roku zaplanowano badania wody ciepłej znalazły się:

- 41 podmiotów wykonujących działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, gdzie badań nie wykonano w 17 z nich,
- 28 budynków zamieszkania zbiorowego oraz użyteczności publicznej, w tym 15 domów pomocy społecznej, 2 obiekty świadczące usługi noclegowe - we wszystkich badania przeprowadzono oraz 4 obiekty szkolno-wychowawcze, gdzie w 1 nie przeprowadzono badań i 7 innych obiektów np. środowiskowe domy samopomocy, gdzie w 3 nie przeprowadzono badań z uwagi na zamknięcie obiektów.

Do badań laboratoryjnych w ramach kontroli wewnętrznej właściciele/zarządcy pobrali 225 prób w kierunku bakterii *Legionella sp.* z instalacji wewnętrznej wody ciepłej. Spośród tej liczby zakwestionowano 12, co stanowi 5,34% ogółu pobranych prób w ramach kontroli wewnętrznej. Wszystkie próby zakwestionowano w 4 szpitalach, gdzie stwierdzono skażenie bakteriami *Legionella sp.* w: 6 próbkach na poziomie wysokim, w 4 bardzo wysokim i w 2 średnim.

Na podstawie otrzymanych wyników badań laboratoryjnych wykonanych w ramach kontroli wewnętrznej przez właścicieli/zarządców obiektów potwierdzających skażenie instalacji ciepłej wody bakteriami *Legionella sp.* organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego prowadziły postępowanie administracyjne nakazujące podjęcie działań zmierzających do redukcji tych bakterii w zależności od rodzaju skażenia.

Wydane w tym zakresie decyzje administracyjne nakazywały:

- w przypadku skażenia średniego - przystąpienie do działań interwencyjnych zmierzających do redukcji liczby bakterii,
- w przypadku skażenia wysokiego - przystąpienie do działań interwencyjnych włącznie z czyszczeniem i dezynfekcją systemu instalacji wewnętrznej wody ciepłej w obiekcie oraz zakazania korzystania z pryszniców,
- w przypadku skażenia bardzo wysokiego - natychmiastowe wyłączenie z eksploatacji urządzeń i instalacji wody ciepłej oraz przeprowadzenia zabiegów ich czyszczenia i dezynfekcji.

Należy podkreślić, że prowadzone postępowanie organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej ma na celu przede wszystkim zapobieganie zagrożeniom dotyczącym zachorowań na legionellozę. Na redukcję bakterii *Legionella sp.* ma decydujący wpływ przestrzeganie właściwej temperatury

wody. Szczegółowe zasady w tym zakresie określone są w § 120 ust. 2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2019 r. poz. 1065 z późn. zm.). Zgodnie z zapisami wyżej wymienionego paragrafu instalacja ciepłej wody powinna zapewnić uzyskanie w punktach czerpalnych temperaturę wody nie niższej niż 55°C i nie wyższej niż 60°C. Ponadto instalacja ta powinna umożliwiać przeprowadzenie jej ciągłej lub okresowej dezynfekcji termicznej przy temperaturze wody nie niższej niż 70°C i nie wyższej niż 80°C.

Obiekty użyteczności publicznej

W ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2020 roku były 4502 obiekty pełniące funkcje użyteczności publicznej. Liczba tych obiektów w porównaniu z 2019 r. zwiększyła się o 197. W 2020 roku skontrolowano 1152 obiektów, co stanowiło 25,58% objętych ewidencją.

Tabela 24. Grupy wybranych obiektów użyteczności publicznej województwa podlaskiego, ich ilość w ewidencji, liczba obiektów skontrolowanych oraz liczba obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym w latach 2019– 2020.

Lp.	Grupa obiektów użyteczności publicznej	2019 rok			2020 rok		
		Liczba obiektów objętych ewidencją	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym	Liczba obiektów objętych ewidencją	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym
1	Ustępy publiczne	33	30	0	31	19	0
2	Ustępy ogólnodostępne	6	5	0	6	3	0
3	Pływalnie kryte	37	34	2	38	26	2
4	Pływalnie odkryte	3	2	0	5	3	0
5	Domy pomocy społecznej i inne jednostki pomocy społecznej oraz placówki zapewniające całodobową opiekę	60	44	1	63	7	1
6	Noclegownie i domy dla bezdomnych	8	8	1	8	1	0
7	Hotele	51	34	0	50	31	2
8	Motele	2	2	0	2	2	0
9	Pensjonaty	11	8	0	11	8	0
10	Kempingi	4	4	0	5	3	0
11	Schroniska, w tym schroniska młodzieżowe i pola biwakowe	32	20	1	34	6	1
12	Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie	580	389	12	579	237	9
13	Zakłady fryzjerskie	1115	297	11	1180	226	4
14	Zakłady kosmetyczne	746	260	16	859	136	1

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej

15	Zakłady tatuażu	22	8	0	23	5	0
16	Zakłady odnowy biologicznej	128	37	0	132	21	0
17	Inne zakłady świadczące usługi łączone w zakresie fryzjerstwa, kosmetyki, tatuażu i odnowy biologicznej	148	67	6	153	37	0
18	Dworce autobusowe	11	10	0	11	7	1
19	Dworce i stacje kolejowe	25	22	0	25	12	0
20	Przystanie żeglugi śródlądowej	1	1	0	1	0	0
21	Przystanie jednostek pływających rekreacyjnych i sportowych	5	5	0	5	3	0
22	Przejścia graniczne ogółem	7	7	0	7	0	0
23	Tereny rekreacyjne	352	257	0	363	160	2
24	Cmentarze	324	89	2	328	41	0
25	Domy przedpogrzebowe	74	22	0	76	15	0
26	Zakłady karne i areszty śledcze	6	6	1	6	2	0
27	Inne obiekty	514	238	6	501	140	1
Ogółem		4305	1906	59	4502	1152	24

Z grupy wszystkich obiektów skontrolowanych w 2020 roku jako nieodpowiadające wymaganiom oceniono 24, co stanowi 2,08% obiektów skontrolowanych. W grupie placówek ocenionych jako złe znalazło się 9 obiektów, które nie spełniały wymagań higieniczno-sanitarnych, 8 ze złym stanem technicznym oraz 7 ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i technicznym. Najliczniejszą grupę ocenionych jako złe w województwie podlaskim w 2020 roku stanowiły inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie. Ze złym stanem technicznym było 5 takich obiektów, ze złym sanitarnym i technicznym - 3, a ze złym stanem higieniczno-sanitarnym jeden obiekt.

Wprowadzony w marcu 2020 roku na terenie całej Polski stan epidemii spowodował ograniczenie dostępu do wielu obiektów użyteczności publicznej. Pewne ich grupy przez kilka miesięcy, z uwagi na liczne zakazy były zmuszone ograniczyć lub zawiesić swoją działalność np. hotele, baseny, siłownie, zakłady fryzjerskie. W związku z tym przeprowadzenie kontroli w terminach określonych w planach państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych na 2020 rok było często niemożliwe.

W bardzo wielu przypadkach terminy kontroli obiektów trzeba było przesunąć, a kontroli części obiektów w ogóle nie przeprowadzono. Skontrolowano jedynie 25,58% obiektów pełniących funkcje użyteczności publicznej objętych ewidencją. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2020 roku zostały obarczone dodatkowymi zadaniami związanymi z walką z epidemią spowodowaną wirusa SARS-CoV-2 na terenie kraju.

Bieżący nadzór sanitarny w znacznej mierze ukierunkowany był na przestrzeganie reżimu sanitarnego oraz zakazów, nakazów i ograniczeń nałożonych w celu minimalizowania ryzyka rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2.

Domy pomocy społecznej, inne placówki organizacyjne pomocy społecznej i placówki zapewniające całodobową opiekę oraz noclegownie i domy dla bezdomnych

W 2020 roku organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego ewidencją objęły 71 obiektów pomocy społecznej, z czego: 21 to domy pomocy społecznej, 16 innych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, 26 placówek zapewniających całodobową opiekę, 8 noclegowni i domów dla bezdomnych.

Skontrolowano jedynie 8 z nich, co stanowiło 11,26% tego typu placówek zewidencjonowanych. Spośród skontrolowanych, połowę, czyli 4 stanowiły placówki zapewniające całodobową opiekę, ponadto 2 domy pomocy społecznej oraz po 1 placówce z reszty tej grupy obiektów.

Jedną placówkę spośród skontrolowanych oceniono jako złą pod względem higieniczno-sanitarnym i technicznym. To placówka w powiecie bielskim zapewniająca całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub w podeszłym wieku, gdzie stwierdzono zniszczone ściany na korytarzu i w kilku pokojach oraz uszkodzone podłogi i drzwi pokoi mieszkańców.

W 2020 roku nadzorem objęto 5 placówek zapewniających całodobową opiekę, do których należały 4 w powiecie łomżyńskim i 1 białostockim.

Obiekty hotelarskie

W 2020 roku w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowały się 102 obiekty hotelarskie, w tym 50 hoteli, 2 motele, 11 pensjonatów, 5 kempingów oraz 34 schroniska i pola biwakowe.

Największa liczba obiektów hotelarskich funkcjonuje na terenie powiatu augustowskiego (39) oraz powiatu białostockiego (28).

W bieżącym okresie sprawozdawczym, spośród ww. obiektów ogółem skontrolowano 50, co stanowiło 49,02% obiektów objętych ewidencją.

Do obiektów złych zakwalifikowano łącznie 3, co stanowi 6,00% obiektów skontrolowanych. W dwóch hotelach w powiecie białostockim stwierdzono niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny i techniczny. Wymogów higieniczno-sanitarnych nie spełniało również pole biwakowe zlokalizowane w powiecie augustowskim.

Przyczyną stwierdzenia złego stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego były zniszczone, z ubytkami lub z zaciekami ściany i sufity pralni oraz pomieszczeń magazynowych (magazyn pościeli), a ponadto niewłaściwy bieżący stan sanitarny (brak środków dezynfekcyjnych do rąk i powierzchni, brudne pomieszczenia domku, brudne wyposażenie).

W celu wyegzekwowania dobrego stanu higieniczno-sanitarnego lub/ i technicznego nadzorowanych obiektów prowadzone było postępowanie administracyjne. Wydano 2 decyzje, których zalecenia zostały zrealizowane.

Na właściciela pola biwakowego został nałożony mandat karny w wysokości 200,00 zł.

Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie

W województwie podlaskim w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajduje się 579 innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie. Najwięcej - 115

obiektów - zlokalizowanych jest na terenie powiatu augustowskiego, 98 - na terenie powiatu suwalskiego oraz 78 - w powiecie łomżyńskim.

W 2020 roku skontrolowano 237 placówek, co stanowiło 40,93% obiektów objętych ewidencją. Spośród skontrolowanych obiektów: 3 oceniono jako złe pod względem higieniczno-sanitarnym i technicznym (2 w powiecie grajewskim, 1 w powiecie sejneńskim), 1 pod względem higieniczno-sanitarnym (w powiecie augustowskim) oraz 5 pod względem technicznym (4 w powiecie augustowskim, 1 w powiecie hajnowskim).

Podczas prowadzonego nadzoru najczęstszą przyczyną stwierdzenia złego stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego były brudne, z zaciekami, z ubytkami i śladami pleśni ściany i sufity w pokojach mieszkalnych, ciągach komunikacyjnych oraz sanitariatach, a ponadto zniszczone powierzchnie wyposażenia pomieszczeń, w tym pomieszczeń sanitarnych (m.in. wyeksploatowana stolarka okienna, uszkodzone drzwi, zużyta powierzchnia brodzików w łazienkach).

W związku ze stwierdzonymi uchybieniami państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego prowadzili postępowanie administracyjne mające na celu wyegzekwowanie dobrego stanu higieniczno-sanitarnego lub/i technicznego nadzorowanych obiektów. W trzech obiektach postępowanie administracyjne zakończono.

W 2020 r. w jednym z ww. obiektów nałożono mandat karny na kwotę 100,00 zł. za niewłaściwy bieżący stan sanitarny.

Dworce autobusowe, dworce i stacje kolejowe

W ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2020 roku znajdowało się 25 dworców i stacji kolejowych. Kontrolami sanitarnymi objęto 12 z nich, co stanowi 48% obiektów wykazanych w ewidencji.

Spośród 11 dworców autobusowych, będących pod nadzorem w 2020 r. skontrolowano 7, co stanowi 63,64% obiektów objętych ewidencją.

W tej grupie, w I kwartale 2020 roku w jednym z obiektów (dworzec autobusowy) stwierdzono niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny i w związku z tym nałożono mandat karny w wysokości 200,00 zł.

Poza ww. jednym przypadkiem, wśród dworców autobusowych oraz dworców i stacji kolejowych, obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym nie odnotowano.

Ustępy publiczne i ogólnodostępne

Pod nadzorem sanitarnym organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2020 roku znajdowało się ogółem 37 ustępów, w tym 31 ustępów publicznych oraz 6 ogólnodostępnych. Kontrolami sanitarnymi objęto łącznie 22 ustępy, w tym 19 ustępów publicznych i 3 ogólnodostępne, co stanowiło 59,46% ustępów objętych ewidencją.

Żaden ze skontrolowanych obiektów nie został zakwalifikowany jako zły pod względem stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego. Podczas przeprowadzonych kontroli zachowany był porządek w pomieszczeniach. Nie stwierdzono braków środków czystościowych i higienicznych.

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej i inne, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z ww. usług

W 2020 roku w ewidencji państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa podlaskiego ujęto ogółem 2347 tego rodzaju zakładów. Analizując dane z lat poprzednich należy stwierdzić, że liczba tego typu obiektów co roku ulega zwiększeniu. W 2020 roku w stosunku do roku ubiegłego, nadzorem objęto o 188 takich obiektów więcej. Najliczniejszą grupę w nadzorze od lat stanowią zakłady fryzjerskie – według ewidencji na dzień 31.XII.2020 r. było ich 1180. Kolejne znaczące liczbowo grupy to: zakłady kosmetyczne – 859, zakłady świadczące łącznie więcej niż jedną usługę – 153, zakłady odnowy biologicznej - 132.

Najmniejszą grupę tworzą zakłady świadczące usługi tatuażu, których w województwie podlaskim w 2020 roku było 23 (ich liczba zwiększyła się o 1 w stosunku do roku 2019).

Na terenie województwa podlaskiego najwięcej obiektów świadczących wszystkie wyżej wymienione usługi zlokalizowanych jest w powiecie białostockim – 1120, co stanowi 47,72% ogółu tego typu obiektów objętych nadzorem przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa podlaskiego. Mniej liczna, ale znacząca grupa ww. obiektów występuje na terenie powiatu suwalskiego, gdzie ewidencją objęto 223 zakłady (stanowi to 9,50% wszystkich placówek w ewidencji) oraz w powiecie łomżyńskim - 210 obiektów (co stanowi 8,95% wszystkich zakładów zewidencjonowanych).

W bieżącym roku sprawozdawczym pracownicy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego skontrolowali łącznie 425 ww. obiektów, co stanowi 18,11% ogólnej liczby obiektów tego typu będących w ewidencji.

Spośród skontrolowanych w 2020 roku obiektów świadczących ww. usługi, 5 zakładów zakwalifikowano do grupy niespełniającej wymagań sanitarno-higienicznych i/lub technicznych, co stanowi 1,18% obiektów będących w ewidencji.

Stwierdzone podczas prowadzonych kontroli uchybienia dotyczyły głównie złego stanu higieniczno-sanitarnego. Tylko w jednym przypadku odnotowano nieprawidłowości natury technicznej.

Zły stan higieniczno-sanitarny stwierdzono ogółem w 4 zakładach – tj. 3 zakładach fryzjerskich oraz w 1 zakładzie kosmetycznym, co stanowi 0,94% obiektów skontrolowanych.

Uchybienia tylko techniczne stwierdzono w jednym zakładzie fryzjerskim, co wynosi 0,24% placówek skontrolowanych.

W 2020 roku w ww. obiektach stwierdzono następujące uchybienia: brak środków dezynfekcyjnych, brak zachowanej czystości przy świadczeniu usług (brudne narzędzia fryzjerskie, brudne elementy wyposażenia), brak orzeczenia lekarskiego o zdolności do pracy pracownika zatrudnionego w zakładzie, brudne ściany - z zaciekami oraz łuszczącą się farbą, zniszczone fotele dla klientów.

W odniesieniu do stwierdzonych uchybień państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego prowadzili postępowanie administracyjne mające na celu wyegzekwowanie poprawy stanu higieniczno-sanitarnego lub/ i technicznego obiektów będących pod nadzorem.

W 2020 r. w czterech z ww. zakładów nałożono mandaty karne na łączną kwotę 500,00 zł.

Wciąż brak jest szczegółowego aktu prawnego dotyczącego prowadzenia nadzoru nad obiektami świadczącymi usługi w zakresie fryzjerstwa, kosmetyki, tatuażu i odnowy biologicznej

stanowiącymi największą grupę obiektów użyteczności publicznej nadzorowanych przez pion higieny komunalnej. W związku z powyższym nadzór nad ww. obiektami prowadzi się w oparciu o następujące przepisy prawne:

- ustawę z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz.U. z 2021 r. poz.195),
- ustawę z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. z 2020 r. poz. 1845 z późn. zm.),
- ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. z 2020 r. poz. 1333 z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2019 r. poz. 1065 z późn. zm),
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz.U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650 z późn.zm.),
- rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 października 2002 r. w sprawie nadania funkcyjności organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej uprawnień do nakładania grzywien
- w drodze mandatu karnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 1364).

Solaria

W 2020 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego objęły nadzorem 99 obiektów świadczących usługi solaryjne.

W 75,76% ogółu tego rodzaju obiektów, ujętych w ewidencji, solaria stanowiły dodatkowo oferowaną usługę, np. przy zakładach fryzjerskich, kosmetycznych, odnowy biologicznej czy w siłowniach, 24,24% zakładów (24 obiekty) funkcjonowało jako odrębne solaria.

W porównaniu do poprzedniego okresu sprawozdawczego ogólna liczba wszystkich usług solaryjnych zwiększyła się o 1.

Najwięcej tego typu zakładów znajduje się w powiecie białostockim – 24, co stanowi ok. 24,24% wszystkich tego typu obiektów objętych ewidencją w województwie.

W 2020 r. w stosunku do roku ubiegłego, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej na obszarze województwa podlaskiego skontrolowały znacznie mniej solariów (26), co stanowi 26,26% obiektów wykazanych w ewidencji. Ogółem przeprowadzono 27 kontroli.

Kontrole sanitarne obejmowały przestrzeganie wymagań określonych w ustawie z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium. Oceniano również stan sanitarny, czystość bieżącą, stan techniczny pomieszczeń, urządzeń i wyposażenia, postępowanie z odpadami, przeprowadzanie dezynfekcji oraz zaopatrzenie w środki higieny.

W wyniku przeprowadzonych kontroli w jednym z obiektów stwierdzono nieprawidłowości wyłącznie natury technicznej (zniszczone ściany). W związku z tym została wydana decyzja administracyjna, której zalecenia zostały zrealizowane.

Poza tym, we wszystkich skontrolowanych obiektach świadczących usługi solaryjne spełnione zostały zapisy ww. ustawy. W zakładach umieszczano czytelne, widoczne informacje o zakazie udostępniania solarium osobom, które nie ukończyły 18 roku życia oraz o ryzyku związanym z korzystaniem z solarium. W żaden sposób nie reklamowano i nie promowano świadczenia tych usług.

W zakresie usług solaryjnych w 2020 roku nie wydano zaleceń w formie pouczeń w protokole oraz nie nakładano w tym zakresie kar.

Środki transportu

W bieżącym okresie sprawozdawczym organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego skontrolowały ogółem 148 środków transportu. W obrębie grupy skontrolowanych znajdowało się: 30 samochodów do przewozu zwłok i szczątków ludzkich, 85 autobusów komunikacji publicznej, 2 autobusy turystyczne, 14 wagonów w pociągach pasażerskich (w tym 8 wagonów w pociągach dalekobieżnych i 6 wagonów w pociągach podmiejskich), 2 samochody do przewozu chorych, 6 statków pasażerskich żeglugi śródlądowej oraz 9 innych środków transportu (7 autobusów szkolnych i 2 taksówki).

Stan objętych nadzorem środków transportu, pod względem higieniczno-sanitarnym i technicznym, nie budził zastrzeżeń. Wszystkie były utrzymane czysto oraz prawidłowo oznakowane.

Przejścia graniczne województwa podlaskiego

W województwie podlaskim w 2020 r. pod nadzorem Państwowego Granicznego Inspektora Sanitarnego w Suwałkach znajdowało się 7 przejść granicznych, w tym: 4 drogowe, 2 kolejowe i 1 rzeczne oraz 2 indywidualne urządzenia wodociągowe zlokalizowane w obszarze drogowych przejść granicznych w Bobrownikach i Białowieży.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono 2 kontrole stanu sanitarno-technicznego ww. urządzeń wodociągowych. Podczas kontroli sprawdzano: stan sanitarno-techniczny ujęć wody i hydroforni, sposób zabezpieczenia studni i wentylacji ujęcia, sposób zagospodarowania strefy ochrony bezpośredniej i zabezpieczenia jej przed dostępem osób nieupoważnionych, dokumentację zdrowotną pracowników upoważnionych do obsługi urządzeń wodociągowych. Nieprawidłowości w tym zakresie nie stwierdzono.

Pod nadzorem Państwowego Granicznego Inspektora Sanitarnego w Suwałkach znajdowały się:

4 drogowe przejścia graniczne:

- Bobrowniki – Bierestowica – o dozwolonym rodzaju ruchu granicznego: osobowym i towarowym, zlokalizowane w powiecie białostockim,
- Kuźnica Białostocka – Bruzgi – o dozwolonym rodzaju ruchu granicznego: osobowym i towarowym, zlokalizowane w powiecie sokólskim,
- Białowieża – Piererow – o dozwolonym rodzaju ruchu granicznego osobowym: pieszym i rowerowym, położone w powiecie hajnowskim (od 15.03.2020 r. zawieszony ruch graniczny),
- Połowce – Pieszczatka – o dozwolonym rodzaju ruchu granicznego osobowym, położone w powiecie hajnowskim (od 15.03.2020 r. zawieszony ruch graniczny).

2 kolejowe przejścia graniczne tj.:

- Kuźnica Białostocka – Grodno – o dozwolonym rodzaju ruchu granicznego: osobowym i towarowym, zlokalizowane w powiecie sokólskim,
- Siemianówka – Swisłocz – o dozwolonym rodzaju ruchu granicznego towarowym, zlokalizowane w powiecie hajnowskim oraz

rzeczne przejście graniczne

- Rudawka – Lesnaja – o dozwolonym rodzaju ruchu granicznego osobowym, zlokalizowane w powiecie augustowskim (od 15.03.2020 r. zawieszony ruch graniczny).

Mając na względzie zaistniałą sytuację epidemiczną związaną z występowaniem koronawirusa SARS CoV-2 oraz poleceniem Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczącym ograniczenia liczby kontroli w terenie, Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach, z uwagi na dotychczasowe wyniki kontroli nadzorowanych przejść granicznych, których stan sanitarno-higieniczny od wielu lat nie budził zastrzeżeń, odstąpił od przeprowadzania kontroli, zgodnie z harmonogramem kontroli na 2020 rok.

W okresie sprawozdawczym z mocy prawa zostało wstrzymane przemieszczanie się pasażerów w transporcie kolejowym związanym z przekroczeniem granicy Rzeczypospolitej Polskiej, stanowiącej granicę zewnętrzną. W związku z powyższym nie przeprowadzono kontroli stanu sanitarnego-technicznego pociągów uczestniczących w ruchu międzynarodowym.

Podsumowanie

Ogółem w 2020 r. pracownicy pionu higieny komunalnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego przeprowadzili 2177 kontroli. Wydano w okresie sprawozdawczym łącznie 441 decyzji merytorycznych i 173 decyzji płatniczych w I instancji. Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał 5 decyzji jako organ drugiej instancji. Nadto wydano 394 postanowień, 7 tytułów wykonawczych.

Za uchybienia stwierdzone podczas kontroli nałożono ogółem 10 mandatów karnych na łączną kwotę 1600,00 zł. Nałożono również 3 kary pieniężne na kwotę 30 000,00 zł.

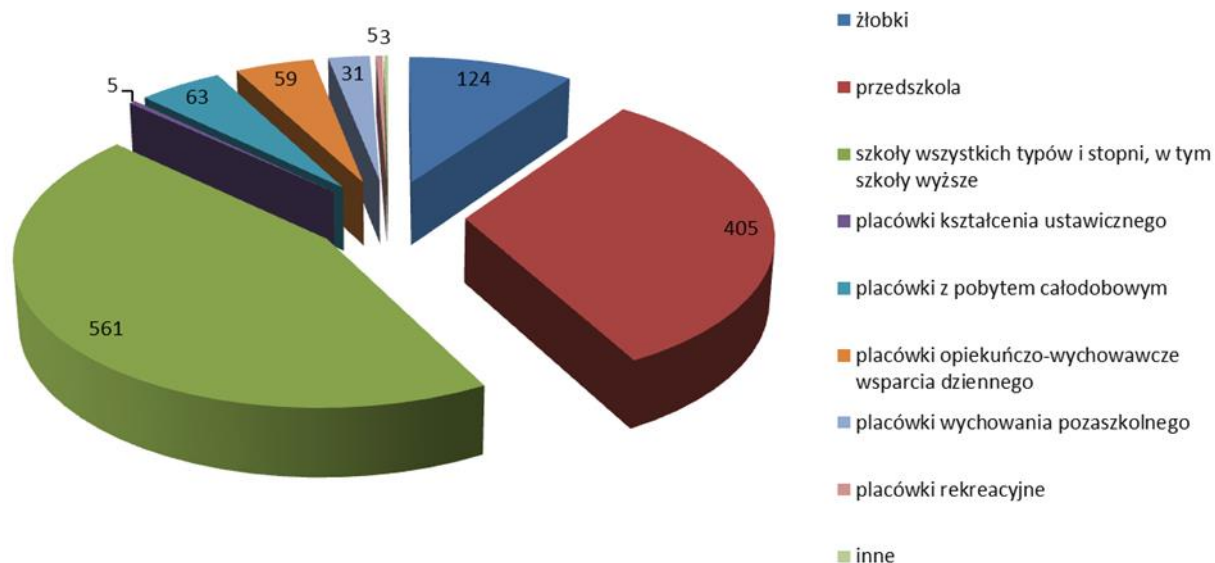

ODDZIAŁ HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY

OCENA STANU SANITARNEGO I HIGIENY PROCESÓW NAUCZANIA W PLACÓWKACH OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZYCH

Na terenie województwa podlaskiego w 2020 r. nadzorem objęto 1981 placówek, w tym 1256 placówek stałych takich jak: żłobki i kluby dziecięce - 124, przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego - 405, szkoły wszystkich typów w tym szkoły wyższe - 561, placówki kształcenia ustawicznego - 5, placówki z pobytem całodobowym - 63, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego - 59, placówki wychowania pozaszkolnego - 31, placówki rekreacyjne-5 oraz inne - 3. Ponadto w ewidencji znajdowało się 725 placówek wypoczynku dzieci i młodzieży, w tym: zimowego - 168 i letniego - 557.

W 2020 roku pion higieny dzieci i młodzieży zaangażował się w zwalczanie skutków epidemii COVID-19. Podczas działalności kontrolnej organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2020 roku wydały ogółem 149 decyzji administracyjnych, w tym: 90 merytorycznych, 59 płatniczych. Nałożono 5 mandatów karnych na kwotę 1100 zł.

Wykres 24. Ewidencja placówek

Baza lokalowa i stan sanitarno-techniczny stałych placówek oświatowo-wychowawczych

W ramach nadzoru skontrolowano 298 stałych placówek oświatowo-wychowawczych oraz 212 placówek zimowego i letniego wypoczynku. Oceniano ich stan sanitarno-techniczny oraz posiadaną infrastrukturę do uprawiania sportu i rekreacji. Podczas wypoczynku baczna uwagę

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny dzieci i młodzieży

zwracano na bieżącą czystość i porządek, oraz warunki do utrzymania higieny osobistej. Podczas kontroli kompleksowych sprawdzono na ile uczniowie szkół mają dostępność do profilaktycznej opieki medycznej w szkole, jakie są warunki przechowywania substancji chemicznych i ich mieszanin, oraz jak zorganizowane jest dożywianie i w jakiej formie.

Przeprowadzono ogółem 672 kontrole, w tym:

- 458 kontroli placówek oświatowo-wychowawczych,
- 214 kontroli placówek wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży,
- 32 kontrole dodatkowe to jest: placówki nie ujęte w ewidencji, kontrole związane z przestrzeganiem reżimów sanitarnych oraz kontrole w związku z przygotowaniem szkół do nowego roku szkolnego.

Jak wynika z analizy sporządzonej na podstawie materiałów własnych i otrzymanych z PSSE stan sanitarny i techniczny placówek stałych utrzymuje się na dobrym poziomie.

Tabela 25. Zmiany w infrastrukturze nadzorowanych placówek

Rodzaj placówki		Liczba placówek								
		nowo oddanych w nowych obiektach	nowo otwartych w obiektach istniejących	Istniejących przeniesionych do nowych obiektów lub z rozbudowaną bazą dydaktyczną	zlikwidowanych	po remontach generalnych całych obiektów	z nowo oddanymi obiektami sportowymi	z modernizowanymi blokami sportowymi	z nowo otwartymi blokami żywienia	z modernizowanymi blokami żywienia
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Żłobki	01	5	6	1	0	0	0	0	6	0
Przedszkola	02	3	8	5	9	1	0	0	2	0
Szk. Podst.	03	0	3	1	11	1	0	1	0	0
Licea	04	0	2	0	0	0	0	0	0	0
Ponadpodstawowe szkoły	05	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Szkoły specjalne samodzielne	06	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Szkoły policealne	07	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zespoły szkół ogółem	08	0	5	0	1	0	0	0	0	0
Szkoły wyższe	09	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pozostałe placówki	10	0	0	0	0	1	0	0	0	0
OGÓLEM	11	8	37	8	21	3	0	1	8	0

Dodatkowe wyjaśnienia do powyższej tabeli w szczególności wiersz 11:

Kolumna 2

Wiersz 11 – (13) – 1 świetlica środowiskowa w pow. grajewskim, 1 placówka opiekuńczo-wychowawcza w pow. łomżyńskim, 1 bursa w pow. sokólskim, 3 świetlice środowiskowe, 2 domy

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny dzieci i młodzieży

dziecka oraz 2 placówki opiekuńczo-wychowawcze w pow. suwalskim, 1 bursa szkolna, 1 specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy oraz 1 zespół placówek opiekuńczo-wychowawczych w pow. zambrowskim.

Kolumna 5

Wiersz 11 – (1) -1 szkoła muzyczna w powiecie augustowskim.

Organizacja procesów nauczania

Podczas prowadzonego nadzoru sanitarnego pracownicy inspekcji sanitarnej analizowali także higienę procesów nauczania. Oceniano dostosowanie mebli do wzrostu uczniów, zwracano uwagę na oznakowanie mebli, odpowiednie ich zestawienie i stan techniczny.

Sprawdzono również rozkłady zajęć lekcyjnych, zwracając szczególną uwagę na równomierne obciążenie zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia. Z punktu widzenia higieny osoby odpowiedzialne za kształtowanie środowiska szkolnego powinny stworzyć warunki do prawidłowego rozwoju psychofizycznego ucznia. Pomocne będą w tym prawidłowo zaprojektowane miejsca do nauki dobrane do wzrostu każdego ucznia i prawidłowo opracowany plan lekcji, uwzględniający zasady higieny pracy umysłowej ucznia.

Warunki higieny procesów nauczania w szkołach charakteryzują wyniki:

- oceny wyposażenia sal zabaw/lekcyjnych w meble dostosowane do wzrostu przedszkolaków,
- oceny prawidłowości układania tygodniowych rozkładów zajęć w szkołach.

Tabela 26. Ocena warunków higieny procesów nauczania w szkołach

Rok	Umeblowanie pomieszczeń do nauki				Tygodniowe rozkłady zajęć			
	Dostosowanie do wzrostu		Meble niedostosowane		Skontrolowano		Niewłaściwe	
	Liczba zbadanych uczniów	Ilość szkół	Liczba uczniów	Ilość szkół	Oddziałów	Ilość szkół	W ilu oddziałach	Ilość szkół
2019	16024	301	202 1,26%	4 1,32%	2592	400	57 2,19%	15 3,75%
2020	4045	95	0	0	565	96	5 0,88%	1 1,04%

Oceny dostosowania mebli do wzrostu uczniów dokonano w szkołach samodzielnych i wchodzących w skład zespołów szkół. Ogółem przeprowadzono ją w 95 szkołach, w tym:

- 75 samodzielnych szkół podstawowych
- 20 zespołach szkół.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny dzieci i młodzieży

Tygodniowe rozkłady zajęć oceniono w 96 szkołach, w tym w:

- 76 samodzielnych szkółach podstawowych,
- 1samodzielnym liceum ogólnokształcącym,
- 1 technikum,
- 1 branżowej szkole,
- 17 zespołach szkół.

Ponadto pracownicy Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych dokonali oceny dostosowania mebli do wzrostu dzieci w 80 przedszkolach/innych formach wychowania przedszkolnego.

Tabela 27. Ocena warunków higieny procesów nauczania w przedszkolach

Rok	Umieblowanie sal zabaw w przedszkolach			
	Dostosowanie do wzrostu		Meble niedostosowane	
	Liczba zbadanych dzieci	Ilość przedszkoli	Liczba dzieci	Ilość przedszkoli
2019	8258	296	22	1
2020	2789	80	0	0

Dożywianie uczniów

Tabela 28. Dożywianie uczniów w szkołach podstawowych

Szkoły podstawowe	Liczba uczniów w szkołach	Placówki skontrolowane w których										Liczba uczniów korzystających z posiłków dofinansowanych
		Wydawanie ciepłych posiłków						Organizowanie śniadań		Podawanie napoju		
		Liczba placówek			Liczba uczniów korzystających			Liczba placówek	Liczba uczniów korzystających	Liczba placówek	Liczba korzystających	
		ogółem	Obiady pełne	Posiłki jednodaniowe	ogółem	z obiadów pełnych	z posiłków jednodaniowych					
2019	64596	223	171	52	34521 53%	30576 88,57%	3945 11,42%	21	1043 1,61%	172	27005 41,80%	75397 11,67%
2020	13380	80	62	18	7202 53,82%	5923 82,24%	1279 17,75%	2	50 0,37%	44	4580 34,23%	1923 14,37%

W 2020 roku skontrolowano 95 samodzielnych szkół podstawowych. W 80 szkołach zapewniono uczniom możliwość spożywania ciepłego posiłku. Z ciepłych posiłków w szkołach podstawowych korzystało ogółem 7202 uczniów, co stanowi 53,82 % ogółu uczniów. Z danych przedstawionych w tabeli wynika, że 5923 uczniów miało możliwość spożycia pełnego obiadu, co stanowi 82,24% ogółu uczniów. Tylko 1279 uczniów spożywało posiłki jednodaniowe, co stanowi 17,75% ogółu. Natomiast 0,37 % uczniów szkół podstawowych miało możliwość zjedzenia śniadania zorganizowanego przez szkołę.

Tabela 29. Dożywianie uczniów w liceach ogólnokształcących

Licea Ogólnokształcące	Liczba uczniów w szkołach	Placówki skontrolowane w których										Liczba uczniów korzystających z posiłków dofinansowanych
		Wydawanie ciepłych posiłków						Organizowanie śniadań		Podawanie napoju		
		Liczba placówek			Liczba uczniów korzystających			Liczba placówek	Liczba uczniów korzystających	Liczba placówek	Liczba korzystających	
		ogółem	Obiady pełne	Posiłki jednodaniowe	ogółem	Z obiadów pełnych	Z posiłków jednodaniowych					
2019	5702	8	8	0	472	472 8,27%	0	0	0	0	0	472 8,27%
2020	612	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny dzieci i młodzieży

W 2020 roku skontrolowano 11 samodzielnych liceów ogólnokształcących. W żadnych z tych placówek nie przeprowadzono oceny lub nie było prowadzone dożywianie w formie ciepłych posiłków, śniadań i wydawania napoi.

Nadzór nad szkołami wyższymi

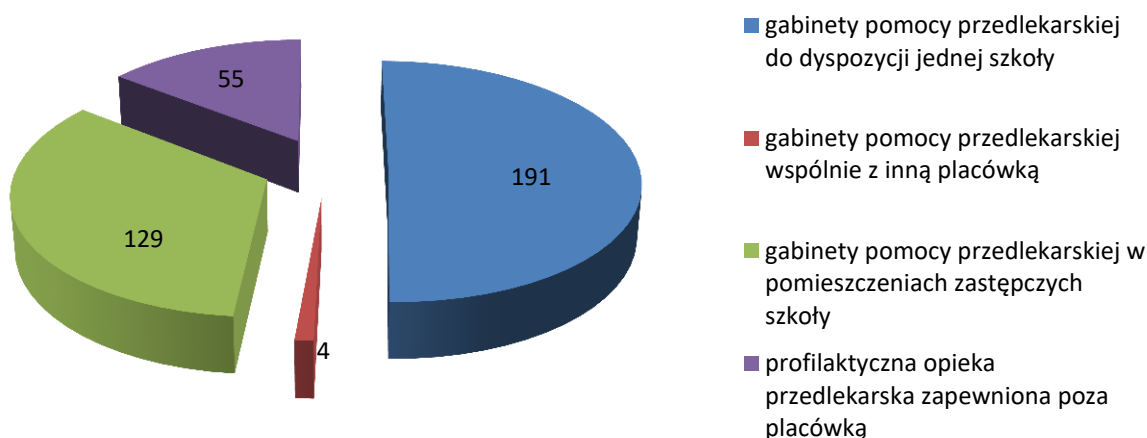
W roku 2020 na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało 15 uczelni wyższych, w tym 8 uczelni publicznych i 7 uczelni niepublicznych. Placówki te zlokalizowane są w 46 obiektach. W roku sprawozdawczym nie kontrolowano wyższych uczelni.

Warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach

Tabela 30. Gabinety profilaktyki i pomocy przedlekarskiej

Rodzaj placówek		Liczba placówek		Liczba szkół posiadających gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej			Liczba szkół, w których poznu zapewniono w pomieszczeniach zastępczych na terenie placówki	Liczba szkół, w których poznu jest świadczona poza terenem placówki	
		w ewidencji	skontrolowanych	ogółem	w tym gabinety				
					do dyspozycji, jednej szkoły	wspólne z inną placówką w tym samym obiekcie			
1		2	3	4	5	6	7	8	
Szkoły funkcjonujące samodzielnie	szkoły podstawowe	1	344	95	43	43	0	47	5
	licea ogólnokształcące	2	38	11	6	5	1	0	5
	technika	3	8	1	1	1	0	0	0
	branżowe szkoły I i II stopnia	4	7	3	2	2	0	0	1
	szkoły specjalne	5	16	2	0	0	0	0	2
	szkoły policealne	6	6	3	0	0	0	0	3
Zespoły szkół	ogółem	7	127	29	22	22	0	6	1
OGÓŁEM		8	546	144	74	73	1	53	17

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonali oceny warunków sprawowania opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach. Na 144 skontrolowanych placówek 74 posiadało gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, w tym do własnej dyspozycji - 73, a wspólnie z inną placówką - 1. W pozostałych szkołach profilaktyczną opiekę zdrowotną zapewniono w pomieszczeniach zastępczych lub poza terenem placówki.

Wykres 25. Gabinety profilaktyki i pomocy przedlekarskiej

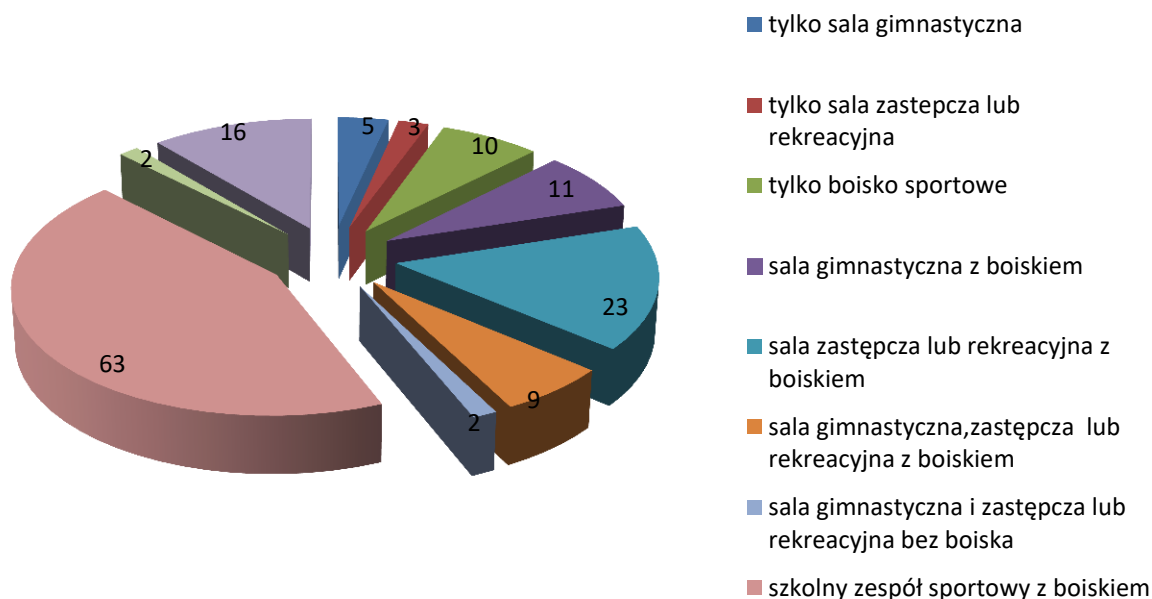
Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego

Tabela 31. Korzystanie z infrastruktury do zajęć wychowania fizycznego w szkołach

Rok	Liczba placówek		Liczba placówek posiadających										Liczba placówek nie posiadających warunków do prowadzenia wychowania fizycznego
	w ewidencji	skontrolowanych	tylko			salę gimnastyczną z boiskiem	salę zastępczą/rekreacyjną z boiskiem	salę gimnastyczną i salę zastępczą /rekreacyjną		szkolny zespół sportowy			
			salę gimnastyczną	Salę zastępczą/rekreacyjną	boisko szkolne			z boiskiem	bez boiska	z boiskiem	bez boiska		
2019	596	387	3 0,77%	19 4,90%	36 9,30%	28 7,23%	75 19,37%	17 4,39%	1 0,25%	174 44,96%	5 1,29%	29 7,49%	
2020	546	144	5 3,47%	3 2,08%	10 0,69%	11 7,63%	23 15,97%	9 6,25%	2 1,38%	63 43,75%	2 1,38%	16 11,11%	

W wyniku kontroli przeprowadzonych w 144 szkołach stwierdzono, iż wystarczające warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego posiadało 128 szkół natomiast 16 nie posiadało warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.

Ponadto z informacji zebranych w czasie kontroli wynika, że w szkołach niezależnie od posiadanej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego część uczniów ćwiczyła na korytarzach. Ustalono również, że szkoły, w których stwierdzono brak warunków lub niewystarczające warunki do prowadzenia wychowania fizycznego korzystały z infrastruktury poza placówką.

Wykres 26. Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach

Ocena warunków wypoczynku dzieci i młodzieży

W 2020 roku na obszarze województwa podlaskiego zarejestrowano ogółem 725 zgłoszeń o zamiarze organizacji wypoczynku, w tym 557 turnusów wypoczynku letniego oraz 168 turnusów wypoczynku zimowego. W województwie podlaskim łącznie ze zorganizowanego wypoczynku skorzystało 8329 uczestników. Podczas wypoczynku letniego i zimowego przeprowadzono ogółem 214 kontrole.

Wypoczynek zimowy na terenie województwa podlaskiego zorganizowany był w okresie od 20 stycznia do 2 lutego 2020 roku. Z zebranych danych wynika, iż podczas ferii zimowych wypoczywało 2859 dzieci i młodzieży. Pracownicy inspekcji sanitarnej przeprowadzili 64 kontrole. (załącznik nr 1 – wypoczynek zimowy). Natomiast podczas wypoczynku letniego wypoczywało 5470 dzieci i młodzieży. Pracownicy inspekcji sanitarnej przeprowadzili 150 kontrole (załącznik nr 2 – wypoczynek letni).

Wzorem lat ubiegłych podejmowano działania edukacyjne propagujące właściwe zachowanie podczas wypoczynku letniego i zimowego. Zajęcia odbywały się przy współpracy różnych instytucji takich jak: policja, straż pożarna, straż miejska.

Podsumowanie

Rok 2020 za sprawą pandemii i kryzysu był rokiem trudnym dla dzieci i młodzieży. Pandemia koronawirusa zmusiła do szybkiego dostosowania się do nowej rzeczywistości, a co za tym idzie konieczność umacniania kompetencji cyfrowych. Dyrektorzy szkół, kadra nauczycielska a przede wszystkim uczniowie poznali system nauki zdalnej. Natomiast placówki, które pomimo koronawirusa były otwarte, wprowadziły natychmiast wytyczne sanitarne, które pozwalały i nadal umożliwiają funkcjonowanie powyższych placówek w reżimie sanitarnym.

ODDZIAŁ
ZAPOBIEGAWCZEGO
NADZORU SANITARNEGO

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

Zadaniem Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego jest podejmowanie działań mających na celu zapewnienie właściwego stanu sanitarno – zdrowotnego w obiektach oraz zapobieganie negatywnym skutkom wpływu szkodliwych i uciążliwych czynników na zdrowie ludzi na etapie planowania przestrzennego, projektowania, lokalizacji i realizacji inwestycji oraz uzyskiwania pozwolenia na użytkowanie obiektów budowlanych. Zakres kompetencji określa ustawa o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz inne ustawy i akty wykonawcze. Należy zaznaczyć, że działania w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego podejmowane są wyłącznie na wniosek zainteresowanych podmiotów lub w związku z wystąpieniami organów prowadzących postępowanie główne.

Przedmiotem działalności Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego w 2020 r. było w szczególności uzgadnianie pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych oraz wydawanie opinii dotyczących:

- miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- dokumentacji projektowych dotyczących budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych,
- odbiorów obiektów budowlanych i statków.

Uczestniczono również w postępowaniach na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko i oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w trybie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 247) oraz udzielano odstępstw od przepisów w zakresie warunków techniczno-budowlanych i przepisów określających wymogi w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

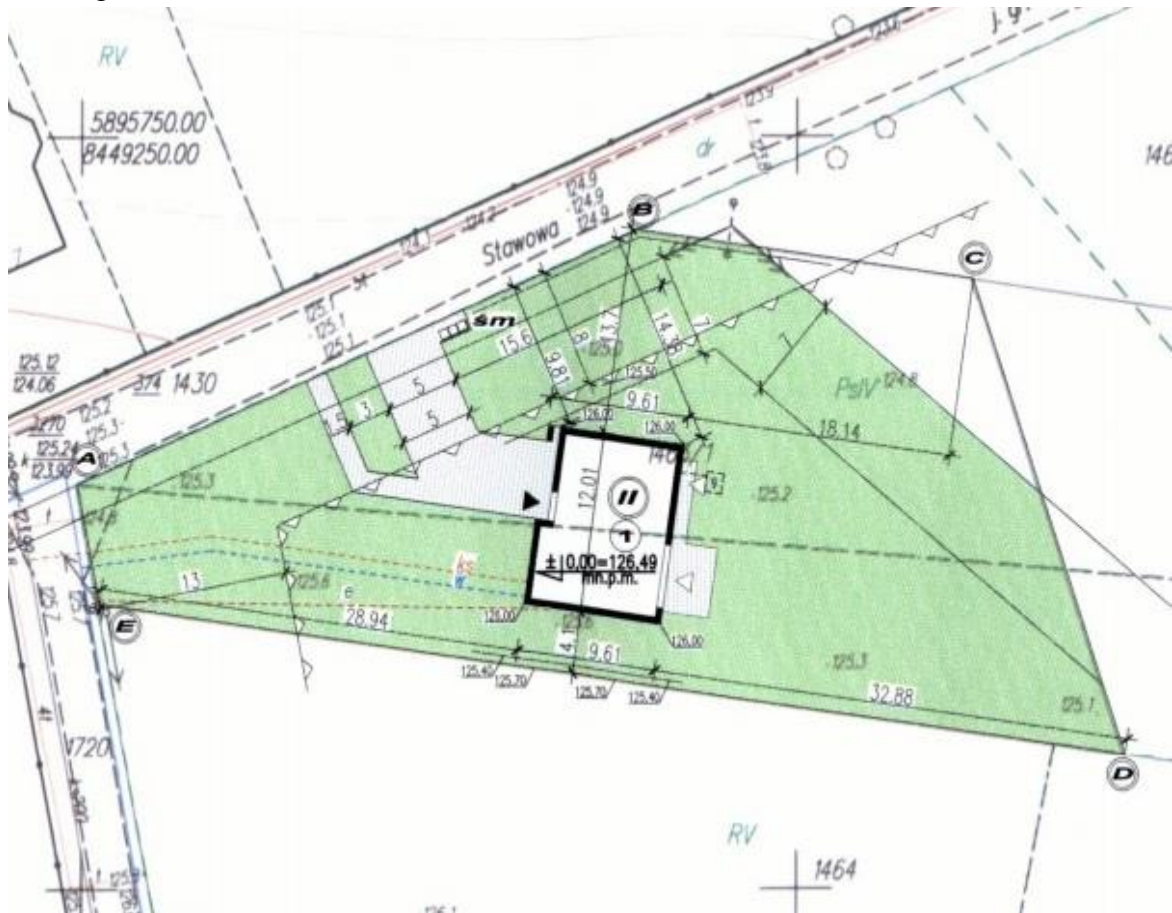
W 2020 roku ogólna liczba stanowisk zajętych w ramach Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego przez organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wyniosła 2647.

W dalszym ciągu można zaobserwować zainteresowanie gmin zmianami polityki przestrzennej i dostosowaniem jej do obowiązujących wymogów. Jednostki samorządu terytorialnego sporządzają studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i na ich podstawie opracowują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Należy zauważyć, że działania planistyczne promują przyjmowanie rozwiązań proekologicznych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki energetycznej, gospodarki odpadami, co znacząco wpływa na poprawę stanu sanitarnego miast, gmin i osiedli wiejskich. Na podkreślenie zasługuje fakt, że zapisy w planach przewidują zaopatrzenie w wodę z ujęć publicznych, odprowadzanie ścieków do kanalizacji sanitarnej, funkcjonowanie kotłowni wyłącznie na paliwo ekologiczne.

Nieodłącznym elementem przy rozpatrywaniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest analiza prognozy oddziaływania na środowisko, która uwzględnia skutki dla środowiska, w tym zdrowia ludzi, wynikające z projektowanego przeznaczenia terenu, powodowane emisją zanieczyszczeń do powietrza, wprowadzaniem ścieków do wód i do ziemi, wytwarzaniem odpadów oraz zanieczyszczeniami gleby.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego

W 2020 roku organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego działając na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r. poz. 293 z późn. zm.) zaopiniowały łącznie 90 projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 247) przywołuje organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jako kompetentne w sprawach opiniowania i uzgadniania w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz w kwestiach opiniowania w ramach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wydano:

- 31 uzgodnień dotyczących odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- 94 uzgodnienia dotyczące zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- 99 opinii do projektów polityk, strategii, planów lub programów.

W większości przypadków przeważały projekty studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Odrębną kwestię w działaniach zmierzających do zapewnienia właściwego stanu sanitarnego województwa (następny etap w procesie inwestycyjnym) stanowi określenie przez

Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego i Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego warunków realizacji szczególnej grupy inwestycji – przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, których pełną listę zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839). Najczęściej rozpatrywane przedsięwzięcia to drogi, hodowla zwierząt oraz stacje bazowe telefonii komórkowej. Podczas opiniowania zwracano szczególną uwagę na zebranie pełnej informacji o przedsięwzięciu i jego wpływie na zdrowie i życie okolicznych mieszkańców.

W ramach postępowania dotyczącego oceny oddziaływania przedsięwzięć zakwalifikowanych do mogących znacząco oddziaływać na środowisko organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wydały:

- 765 opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko,
- 4 opinie w sprawie zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko,
- 41 opinii przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- 1 opinia na etapie ponownego przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

Kolejny bardzo ważny etap w działalności inwestycyjnej stanowi uzgadnianie dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych. Uzgodnień dokonują działający na mocy upoważnienia Głównego Inspektora Sanitarnego rzeczoznawcy ds. sanitarno – higienicznych, Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego i Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zaopiniowali 50 projektów budowlanych, natomiast rzeczoznawcy ds. sanitarno - higienicznych uzgodnili 439 dokumentacji projektowych.

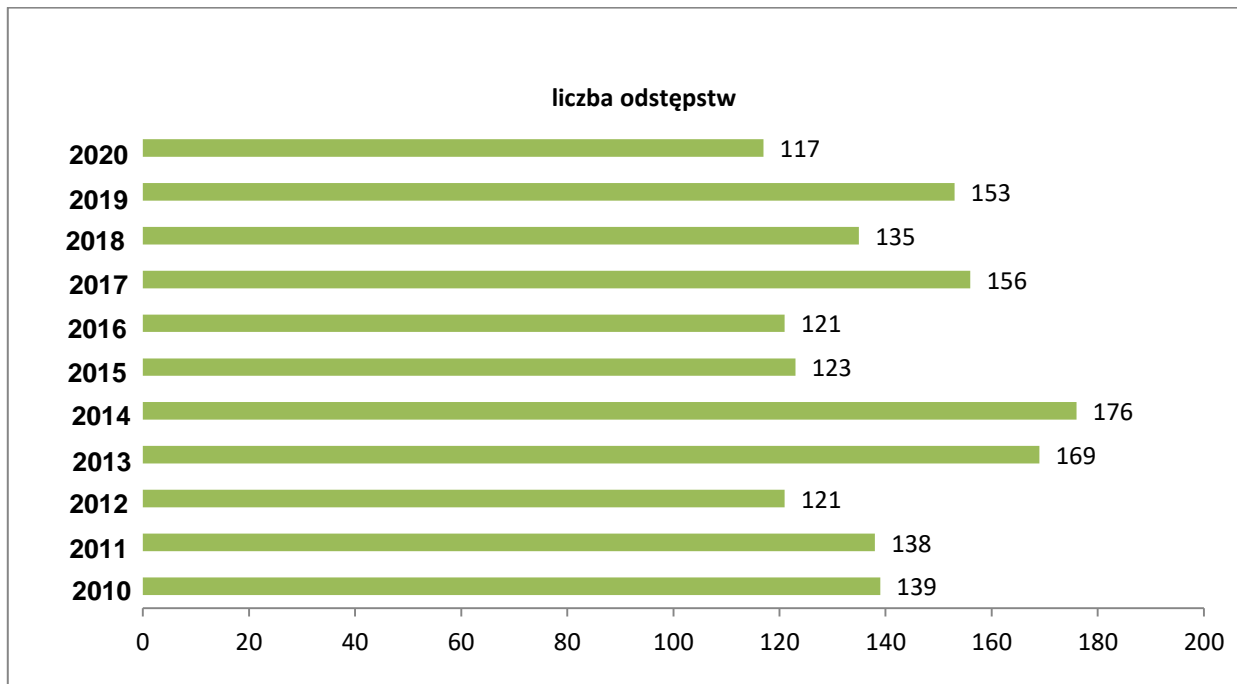
Na etapie projektowania obiektów budowlanych organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zajmowały również stanowiska dotyczące:

- zatwierdzania projektów osłon stałych i wentylacji w pracowniach wyposażonych w aparaty rentgenowskie,
- uzgadniania ekspertyz technicznych w zakresie przyjętych rozwiązań zamiennych, w związku z niespełnieniem wymagań w przepisach dotyczących warunków technicznych obiektów budowlanych,

Ocena stanu sanitarnego w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego

- wydawania zgód w zakresie odstępstw od przepisów określających warunki techniczne, jakie muszą spełniać budynki i od przepisów określających wymogi bezpieczeństwa i higieny pracy.

Stanowiska w zakresie odstępstw od warunków technicznych dotyczyły między innymi obniżenia wysokości pomieszczeń, zagłębienia poniżej poziomu terenu, braku oświetlenia naturalnego. Odnosiły się również do zmniejszenia odległości zbiorników na nieczystości ciekłe i miejsc na kontenery na odpady stałe od okien i drzwi budynków z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi. W 2020 roku wydano 117 opinii, w tym Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego wydali 3 opinie w ww. zakresie.

Wykres 27. Odstępstwa od warunków technicznych w poszczególnych latach

Ostatni etap działania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego stanowi uczestniczenie pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dopuszczaniu obiektów budowlanych do użytkowania. W 2020 roku zajęto 144 stanowiska.

Podsumowanie

W porównaniu z latami poprzednimi, w dalszym ciągu obserwuje się poprawę warunków higienicznych i zdrowotnych na różnych etapach procesu inwestycyjnego. Dotyczy to zwłaszcza dużych obiektów użyteczności publicznej, komunalnych, usługowych, zakładów pracy, służby zdrowia i oświaty, które były kontrolowane pod względem zastosowania rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo zdrowotne przyszłych użytkowników. Powyższy fakt podyktowany jest wzrostem świadomości inwestorów w zakresie dostosowania wymagań do obowiązujących przepisów prawnych.

ODDZIAŁ HIGIENY RADIACYJNEJ

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ

W Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku Oddział Higieny Radiacyjnej i Dział Laboratoryjny (Seksja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży) zajmują się sprawowaniem nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej.

W Oddziale Higieny Radiacyjnej zatrudnionych jest pięć osób upoważnionych przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku do wykonywania czynności kontrolnych. Kontrole prowadzone są w następujących zakresach tematycznych:

1. nadzór w obszarze higieny radiacyjnej, w tym:
  - kontrola zakładów, otoczenia zakładów i innych miejsc stosowania źródeł promieniowania jonizującego,
  - kontrola zakładów, otoczenia zakładów i innych miejsc użytkowania źródeł elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego,
  - prowadzenie dochodzenia w sprawach związanych ze stosowaniem źródeł promieniowania jonizującego i elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego,
  - udział w akcjach awaryjnych związanych ze stosowaniem źródeł promieniowania jonizującego i elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego;
2. dokonywanie ustaleń dotyczących kontroli;
3. sporządzanie dokumentacji w zakresie nadzoru służących do opracowywania protokołów kontroli oraz projektów wystąpień pokontrolnych.

W 2020 r. w województwie podlaskim sprawowano nadzór w zakresie higieny radiacyjnej nad 454 zakładami, w których użytkowano 805 medycznych aparatów rtg i 444 urządzenia wytwarzające pole elektromagnetyczne. W 395 zakładach stosowano wyłącznie aparaturę rentgenowską, zaś w 26 zakładach wyłącznie źródła pola elektromagnetycznego, w 33 jednostkach stosowano zarówno źródła promieniowania jonizującego jak i źródła pola elektromagnetycznego, w tym w 2 zakładach dodatkowo stosowane w celach medycznych są źródła izotopowe. Trzy pracownie PET stosują źródła izotopowe wraz z aparatami do tomografii komputerowej i rezonansem magnetycznym. Liczbę urządzeń z podziałem na rodzaj zastosowania przedstawiają tabela 32 oraz tabela 33. Tabele 34 i 35 przedstawiają strukturę wiekową użytkowanej aparatury rtg.

Tabela 32. Ogólna liczba i rodzaj aparatów rtg według ewidencji na koniec 2020 r.

Rodzaj aparatu rtg		liczba
tylko do prześwietleń	stosowane w radiologii zabiegowej naczyniowej	19
	stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej	47
	stosowane w diagnostyce bez radiologii zabiegowej	6
tylko do zdjęć		82
do zdjęć i prześwietleń		24
mammografy		8
do wewnątrzustnych zdjęć zębów		472
do zdjęć panoramicznych		98

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny radiacyjnej

densytometry	17
tomografy komputerowe	28
ambulanse rtg do zdjęć płucnych	2
mammobusy	2

Tabela 33. Ogólna liczba i rodzaj urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne 0 Hz – 300 GHz według ewidencji na koniec 2020 r.

Dziedzina zastosowań	Urządzenia i instalacje	Liczba
Ochrona zdrowia	aparaty do elektrochirurgii	196
	diatermie	61
	urządzenia MRI	15
	inne (terapia)	64
	system do hipertermii	1
Przemysł	urządzenia indukcyjne	5
	zgrzewarki	2
Radiokomunikacja i łączność	radiofoniczne	34
	telewizyjne	11
	inne	55

Tabela 34. Struktura wiekowa aparatury RTG na terenie województwa podlaskiego na koniec 2020 r.

Rok produkcji	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Liczba aparatów rtg	14	31	33	51	33	51	47	44	40	73	53
<i>Rok produkcji</i>	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Liczba aparatów rtg	39	46	37	23	55	32	24	12	14	20	5
<i>Rok produkcji</i>	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992	1991	1989	1987	1985
Liczba aparatów rtg	2	4	2	3	1	1	1	2	2	1	2
<i>Rok produkcji</i>	1983	1982	1973	Brak danych							
Liczba aparatów rtg	1	2	1	3							

Tabela 35. Wiek aparatów mammograficznych użytkowanych w województwie podlaskim – stan na koniec 2020 r.

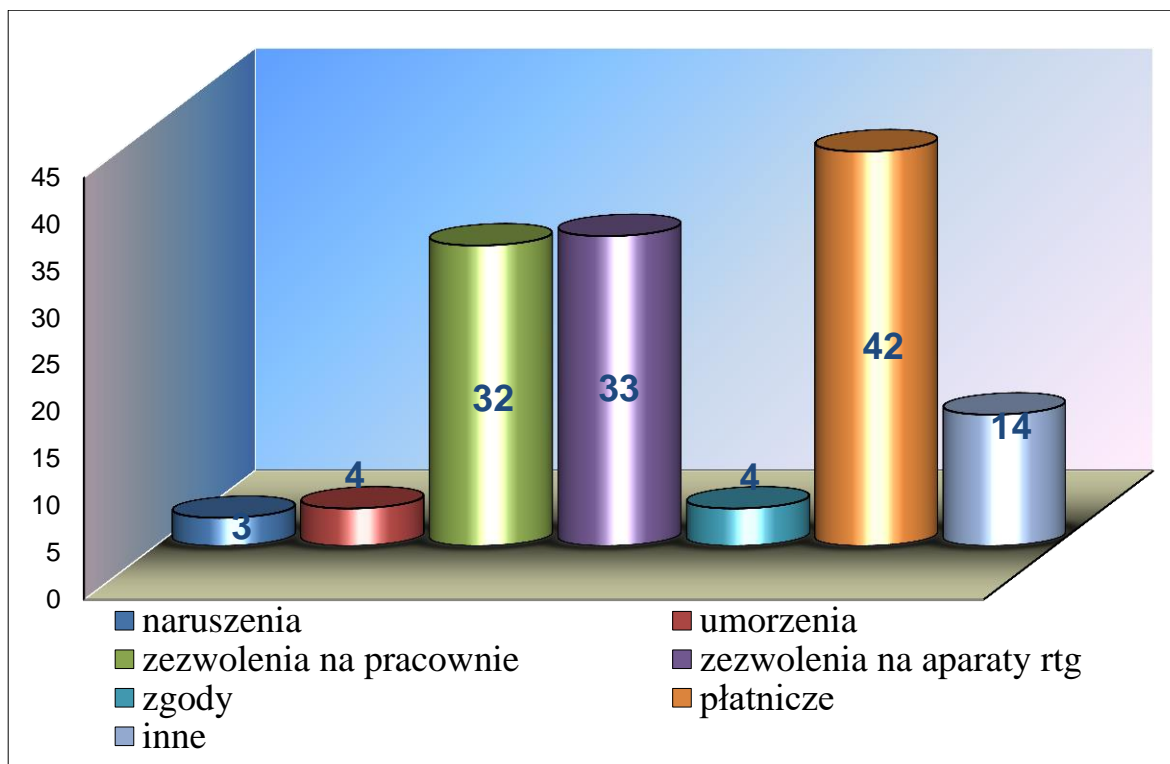
Rok produkcji	2019r	2018r	2017r	2016r	2015	2007r	2006r	2003r	2000r
Mammografy ogółem	1	1	2	1	1	1	1	1	1

Zdjęcie: nowa pracownia rezonansu magnetycznego

W 2020 r. w nadzorowanych obiektach przeprowadzono łącznie 93 kontrole, w tym 70 kontrole przeprowadzono w związku z bieżącym nadzorem sanitarnym. Podczas 6 kontrole stwierdzono naruszenia, wydano 132 decyzje administracyjne. Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał 32 decyzje zezwalające na uruchomienie pracowni rentgenowskich i 33 decyzje na uruchomienie i stosowanie aparatów rentgenowskich w celach medycznych (tabela 36 przedstawia rodzaj aparatów rtg, na które wydano zezwolenia) oraz 4 zgody na prowadzenie działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące w celach medycznych, polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu badań rentgenodiagnostycznych, badań diagnostycznych i leczenia chorób nienowotworowych oraz paliatywnego leczenia chorób nowotworowych z wykorzystaniem produktów radiofarmaceutycznych oraz zabiegów z zakresu radiologii zabiegowej. Wykres poniższy przedstawia liczbę i rodzaje decyzji wydanych w 2020 r.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny radiacyjnej

Wykres 28. Liczba i rodzaj decyzji wydanych w zakresie higieny radiacyjnej w 2020 r.

Tabela 36. Aparaty rentgenowskie, na które wydano zezwolenia w 2020 r.

Rodzaj aparatu	Liczba wydanych zezwoleń
aparat stomatologiczny do zdjęć wewnątrzustnych zębów	24
aparat stomatologiczny do zdjęć pantomograficznych i cefalometrycznych	3
aparat stomatologiczny do zdjęć pantomograficznych	2
aparat stomatologiczny do zdjęć pantomograficznych i cefalometrycznych z opcją 3D	3
aparat stomatologiczny do zdjęć pantomograficznych z opcją 3D	1
aparat zdjęciowy	2
aparaty stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej	3
tomograf komputerowy	4
aparat do badań mammograficznych	1

Zdjęcie: tomograf komputerowy

W województwie podlaskim w narażeniu na promieniowanie jonizujące stosowane w celach medycznych pracowało 2068 osób, z tego 1810 osób zostało objętych pomiarami dawek indywidualnych. W 2020 roku nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych dawek rocznych u tych osób. Na tej podstawie ocenia się, że ochrona radiologiczna na stanowiskach pracy jest właściwa. W kontakcie z polem elektromagnetycznym pracowało 2233 osoby.

W tabeli 37 przedstawiono nieprawidłowości z zakresu higieny radiacyjnej stwierdzone w 2020 roku podczas kontroli zakładów stosujących aparaturę rentgenowską w celach medycznych, a w tabeli 38 przedstawiono nieprawidłowości stwierdzone w 2020 r. podczas kontroli zakładów stosujących urządzenia wytwarzających pole elektromagnetyczne w zakresie 0 Hz-300 GHz.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny radiacyjnej

Tabela 37. Naruszenia stwierdzone podczas kontroli pracowni rtg w 2020 r.

Lp.	Temat	Liczba stwierdzonych nieprawidłowości
1.	brak certyfikatów potwierdzających przeszkolenie w dziedzinie ochrony radiologicznej pacjenta	1
2.	brak testów specjalistycznych	3
3.	brak testów podstawowych	1
4.	brak protokołu przeglądu wentylacji	1
5.	brak zaświadczeń lekarskich	3
6.	brak kontroli dozymetrycznej środowiska pracy	1
7.	brak ewidencji dawek	1
8.	brak ewidencji orzeczeń lekarskich	1

Tabela 38. Naruszenia stwierdzone podczas kontroli zakładów stosujących urządzenia wytwarzających pole elektromagnetyczne w zakresie 0 Hz-300 GHz w 2020 r.

Lp.	Rodzaj stwierdzonych naruszeń	Liczba
1.	brak aktualnych pomiarów rozkładu pola elektromagnetycznego	2

Zdjęcie: Aparat rtg do zdjęć

Dział Laboratoryjny WSSE - Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży wykonywała działania kontrolne dotyczące przeprowadzenia testów specjalistycznych kontroli jakości fizycznych parametrów aparatury rtg oraz pomiarów pól elektromagnetycznych w środowisku pracy. Kontrola dotyczyła 6 aparatów rentgenowskich oraz 5 urządzeń będących źródłami pola elektromagnetycznego. Podczas przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono negatywnych wyników.

Zgodnie z zatwierdzonymi przez Prezesa PAA harmonogramami Dział Laboratoryjny

WSSE - Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży wykonywała pomiary skażeń promieniotwórczych żywności, wody i pasz na terenie województwa podlaskiego. Wyniki oznaczeń Cs-137 z uwzględnieniem podziału na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych przedstawia tabela 39. Skażenia promieniotwórcze żywności od kilku lat utrzymują się na bardzo niskim poziomie.

Tabela 39. Wyniki oznaczeń Cs-137 z uwzględnieniem podziału na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych.

Lp.	Rodzaj próbki (produkt)	Liczba wykonanych oznaczeń Cs-137	Liczba wykonanych oznaczeń Sr-90	Liczba oznaczeń w których przekroczona była norma ¹	Przedział w jakim mieściły się wyniki oznaczeń ²
1.	Mleko	8	0	0/0	0,22 – 0,92
2.	Mięso	8	0	0	0,27 – 1,50
3.	Ryby	4	0	0	0,21 – 0,34
4.	Drób	4	0	0	0,23 – 0,27
5.	Jaja	4	0	0	0,13 – 0,22
6.	Zboża	2	0	0/0	0,34 – 1,90
8.	Warzywa	4	0	0	0,24– 2,09
9.	Owoce	2	0	0	1,43 – 1,58
10.	Woda wodociągowa	8	0	0	0,005 – 0,018
11.	Woda powierzchniowa	2	0	0/0	0,0064– 0,011
12.	Środki żywienia zwierząt	2	0	0	4,06 – 8,19

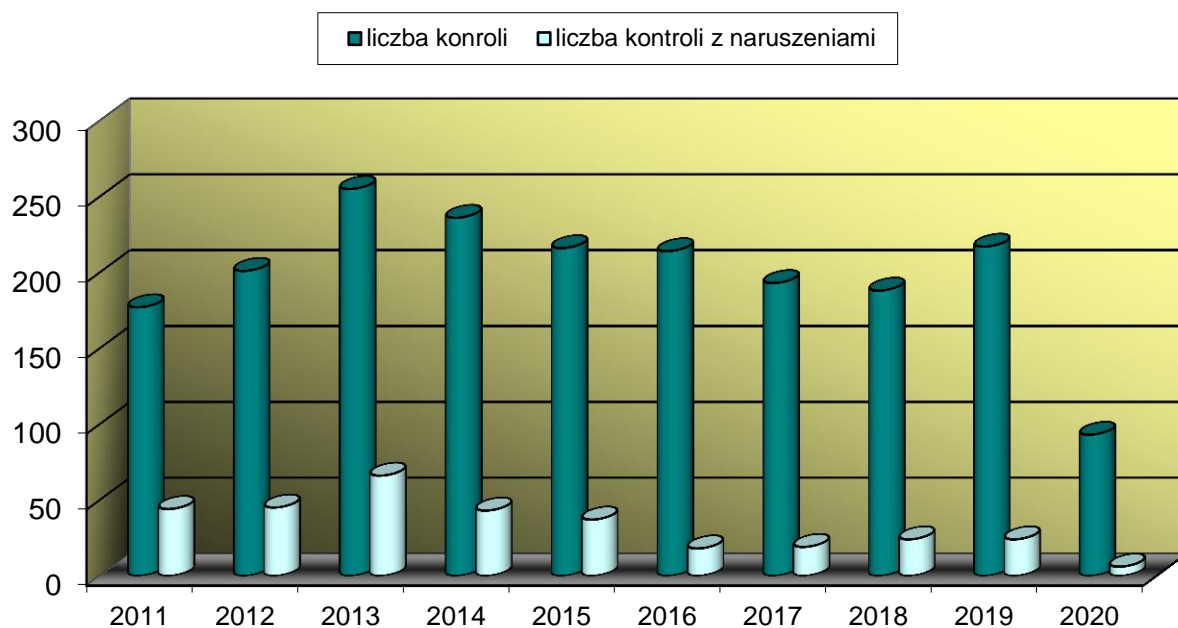
¹ Wg Rozporządzenia RADY (Euratom) Nr 2016/52 z dnia 15 stycznia 2016, określającego maksymalne dozwolone poziomy skażenia promieniotwórczego żywności i pasz po awarii jądrowej lub w innym przypadku zdarzenia radiacyjnego i Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27.04.2004 r. Dziennik Ustaw Nr 98 poz. 987, załącznik nr 1, suma nuklidów o okresie połowicznego rozpadu dłuższym niż 10 dni, w szczególności Cs-134 oraz Cs-137, nie mogą przekraczać następujących wartości: 400 Bq/kg – żywność dla niemowląt, 1000 Bq/kg – produkty mleczarskie, 1000 Bq/kg – żywność w postaci płynnej, 1250 Bq/kg – pozostała żywność, z wyjątkiem żywności o mniejszym znaczeniu.

² Bq/kg (Bq/l).

W 2011 r. przeprowadzono 177 kontroli podczas 44 stwierdzono naruszenia, co stanowi 24,86%. W 2012 r. wykonano 201 kontroli podczas 45 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 22,39% wszystkich przeprowadzonych kontroli. W 2013 r. przeprowadzono 255 kontroli podczas 66 stwierdzono naruszenia, co stanowi 25,88%. W 2014 r. przeprowadzono 236 kontroli podczas 43 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 18,22%. W 2015 r. przeprowadzono 216 kontroli podczas 37 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 17,12%. W 2016 r. przeprowadzono 214 kontroli podczas 18 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 8,41%. W 2017 r. przeprowadzono 193 kontrole podczas 19 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 9,84%. W 2018 r. przeprowadzono 188 kontroli podczas 24 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 12,76%. W 2019 r. przeprowadzono łącznie 217 kontroli, podczas 24 kontroli stwierdzono naruszenia. W 2020 r. przeprowadzono 93 kontrole, podczas 6 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 6,45%. Dane zostały zwizualizowane na wykresach 29 i 30.

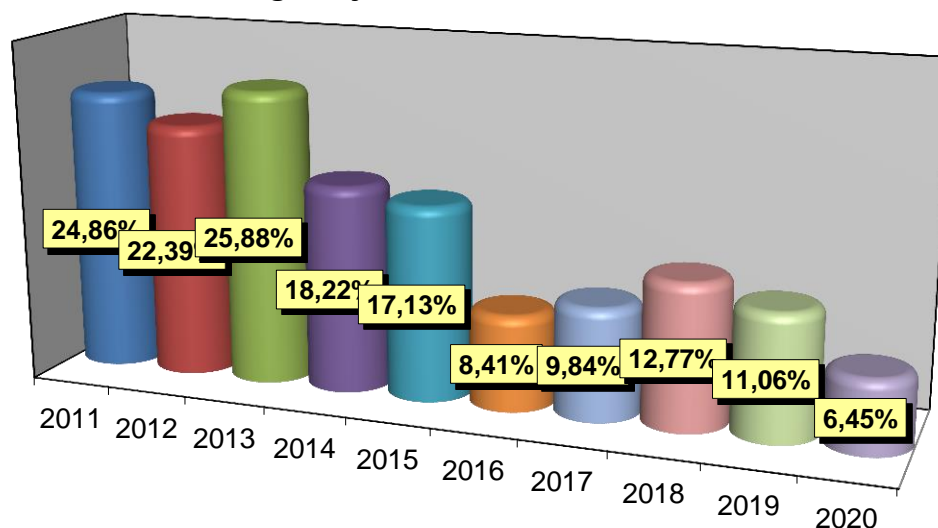

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny radiacyjnej

Wykres 29. Zestawienie wykonanych kontroli i kontroli, w czasie których stwierdzono naruszenia na przestrzeni lat 2011 – 2020

Procentowy udział kontroli z naruszeniami w ogólnej liczbie kontroli w 2020 r.

Wykres 30. Procent kontroli podczas których stwierdzono naruszenia w latach 2011-2020.

W związku z ogłoszonym stanem pandemii zmniejszyła się ilość wykonanych kontroli co nie wpłynęło znacząco na stan ochrony radiologicznej województwa.

W Województwie Podlaskim w 2020 r. zainstalowano wiele nowoczesnych aparatów rentgenowskich co pozwoliło zwiększyć zakres stosowanych procedur radiologicznych. Bardziej wyszkolony personel pracuje coraz bezpieczniej a nowoczesna aparatura pozwala na zmniejszenie dawek otrzymywanych zarówno przez pracowników jak i pacjentów, a co za tym idzie, stan higieny radiacyjnej w naszym województwie ulega stałej, systematycznej poprawie.

ODDZIAŁ PROMOCJI ZDROWIA

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA

Rok 2020 naznaczony był przede wszystkim przez pandemię COVID-19. Koronawirus rozprzestrzenił się po całym świecie. W Polsce główny ciężar walki z pandemią spadł na pracowników ochrony zdrowia oraz Państwową Inspekcję Sanitarną jako instytucję powołaną do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego. Mimo ogromu pracy związanej z pandemią nadal prowadzono działalność profilaktyczną.

Promocja zdrowia i oświata zdrowotna prowadzona przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej odgrywa kluczową rolę w promowaniu zdrowego stylu życia oraz kształtowaniu właściwych postaw i zachowań zdrowotnych mieszkańców województwa podlaskiego. Zakładane cele staramy się osiągać poprzez realizację programów edukacyjnych oraz akcji i kampanii informacyjno-edukacyjnych, organizację szkoleń tematycznych, organizację imprez środowiskowych, ekspozycję form wizualnych i upowszechnianie informacji za pośrednictwem mass mediów i portali społecznościowych. Podejmowane działania dotyczyły poniższych zakresów tematycznych.

1. Profilaktyka palenia tytoniu i chorób odtytoniowych

Działania podejmowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną w województwie podlaskim realizowane były w ramach „Podlaskiego programu zwalczania następstw zdrowotnych używania wyrobów tytoniowych i wyrobów powiązanych” oraz interwencji ogólnopolskich. Inicjatywy antytytoniowe kierowane były do różnorodnych grup odbiorców, w tym dzieci w wieku przedszkolnym, szkolnym i ich rodziców, młodzieży, kobiet w ciąży, pacjentów i ich rodzin, internautów i użytkowników mediów społecznościowych oraz ogółu społeczeństwa.

1.1. Program przedszkolnej edukacji antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”

Interwencja realizowana jest głównie w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych. Celem podejmowanych działań jest ochrona dzieci przed narażeniem na bierne wdychanie dymu tytoniowego. Przedszkolaki poznają miejsca, w których mogą zetknąć się z dymem tytoniowym oraz nabywają umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, gdy dorośli przy nich palą. Przekazywane treści programowe służą kształtowaniu właściwych postaw prozdrowotnych zarówno dzieci, jak i uczestniczących w działaniach profilaktycznych rodziców. W XII edycji programu w roku szkolnym 2019/2020 udział wzięło 4 411 dzieci w wieku 3 - 6 lat i blisko 2 000 rodziców ze 111 placówek wychowania przedszkolnego województwa podlaskiego.

1.2. Program edukacyjny „Nie pal przy mnie, proszę”

Program stanowi drugie ogniwo w cyklu programów profilaktyki tytoniowej inicjowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną i ma na celu wykształcenie u dzieci świadomej umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, w których inne osoby przy nich palą. Realizowane treści programowe pozwalają uporządkować i rozszerzyć wiedzę na temat zdrowia i zagrożeń wywoływanych przez aktywną i bierną inhalację dymu tytoniowego oraz kształtować postawę odpowiedzialności

za własne zdrowie. W roku szkolnym 2019/2020 programem objęto ponad 4000 uczniów klas I-III oraz blisko 1 000 rodziców z 65 szkół podstawowych w naszym województwie.

1.3. Program edukacyjny „Bieg po zdrowie”

W roku szkolnym 2019/2020 realizowaliśmy IV edycję ogólnopolskiego programu antytytoniowej edukacji zdrowotnej, który skierowany jest do uczniów klas IV szkoły podstawowej w wieku 9-10 lat. Główny cel programu to zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów i używania e-papierosów oraz pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego. Podstawą zajęć prowadzonych w ramach edukacji jest stymulowanie kreatywności i aktywności dzieci, nauka asertywności poprzez przeprowadzanie wywiadów z osobami niepalącymi, liczenie kosztów, jakie generuje palenie papierosów, tworzenie antyreklam używania papierosów lub komiksów z bohaterami programu. Program od początku cieszy się bardzo pozytywną opinią w placówkach. Koordynatorzy szkolni i realizatorzy

zwracali uwagę, że uczniowie bardzo aktywnie włączyli się w jego realizację, chętnie pracowali w grupach. Podkreślali również, że wartościowym elementem programu jest zaangażowanie rodziców i opiekunów do wspólnej pracy z uczniami przy wykonywaniu zadań domowych. W działaniach programowych uczestniczyło ponad 1 500 uczniów z 59 szkół podstawowych województwa podlaskiego. Ogólnie działaniami edukacyjno-informacyjnymi objęto około 3 000 osób.

1.4. Program edukacyjny „Znajdź właściwe rozwiązanie”

Głównym celem działań edukacyjnych skierowanych do młodzieży starszych klas szkoły podstawowej jest zapobieganie paleniu tytoniu. W trakcie realizacji treści programowych wzmacniane są postawy zachęcające do niepalenia, ukazywane jest funkcjonowanie ludzkiego organizmu i jego potrzeb oraz uświadamiane są mechanizmy nacisku grupowego wraz z uczeniem zachowań asertywnych. W roku szkolnym 2019/2020 w programie uczestniczyło blisko 4 000 uczniów z 74 szkół podstawowych województwa podlaskiego.

W realizację zadań profilaktycznych zaangażowało się również ponad 500 rodziców.

1.5. Światowy Dzień bez Tytoniu

Światowy Dzień bez Tytoniu, który przypada 31 maja, w 2020 roku obchodzony był pod hasłem „Ochrona młodzieży przed manipulacjami przemysłu tytoniowego”. Celem podejmowanych działań profilaktycznych było zwrócenie uwagi na szkodliwe działanie dymu tytoniowego na zdrowie dzieci i młodzieży oraz uczulenie młodocianych konsumentów tytoniu na stosowanie przez producentów podstępnych strategii mających

doprowadzić do uzależnienia młodych ludzi i pozyskania tym samym nowych odbiorców wyrobów tytoniowych. Walka z nałogiem palenia tytoniu oraz motywowanie młodych ludzi do pozostania pokoleniem wolnym od tytoniu stały się istotnym działaniem w kontekście panującej pandemii koronawirusa. Jak podkreślają naukowcy osoby palące papierosy oraz używające papierosów elektronicznych i innych nowatorskich wyrobów tytoniowych znacznie ciężiej przechodzą infekcję wywołaną wirusem SARS-CoV-2, a także częściej kończy się ona zgonem. Na terenie województwa podlaskiego odbiorcami działań informacyjno-edukacyjnych było ponad 79 000 osób.

1.6. Światowy Dzień Rzucania Palenia

Światowy Dzień Rzucania Palenia obchodzony jest corocznie w trzeci czwartek listopada. Pomysłodawcą akcji był amerykański dziennikarz Lynn Smith, który w 1974 roku zaapelował do czytelników swojej gazety, aby przez jeden dzień nie palili papierosów. W efekcie, aż 150 tysięcy ludzi spróbowało przez jedną dobę wytrzymać bez palenia. Do zerwania z nałogiem motywowali palaczy także pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, zwracając szczególną uwagę na kwestię zagrożeń zdrowotnych związanych z używaniem tytoniu i papierosów elektronicznych. Świadomość zdrowotną

społeczeństwa podnoszono poprzez kierowanie informacji profilaktycznych do placówek nauczania i wychowania oraz podmiotów leczniczych, a także poprzez zamieszczanie informacji na stronach internetowych oraz w mediach społecznościowych. Ogółem działania prozdrowotne skierowano do blisko 4 500 mieszkańców województwa.

1.7. Nadzór nad przestrzeganiem art. 5 ustawy z dnia 9 listopada 1995 roku o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych

Tworzenie stref wolnych od dymu tytoniowego jest jednym ze sposobów ograniczania palenia tytoniu oraz ochrony ludzi przed niekorzystnym wpływem inhalacji dymu tytoniowego na zdrowie. Od 15 listopada 2010 roku w Polsce zakazem palenia tytoniu objęte są pomieszczenia zakładów pracy, obiektów sportowych, jednostek oświatowych, obiektów kultury i wypoczynku, tereny podmiotów leczniczych i inne pomieszczenia, gdzie udziela się świadczeń zdrowotnych, lokale gastronomiczno-rozrywkowe, środki pasażerskiego transportu publicznego, obiekty służące obsłudze podróżnych, przystanki komunikacji publicznej oraz ogólnodostępne miejsca przeznaczone do zabaw dzieci. Zakaz dotyczy palenia wyrobów tytoniowych, a od 8 września 2016 roku także innych wyrobów tytoniowych i papierosów elektronicznych. Właściciel lub zarządzający obiektem jest obowiązany umieścić w widocznych miejscach odpowiednie oznaczenie słowne i graficzne informujące o zakazie palenia na terenie obiektu.

Ocena przestrzegania zakazu palenia tytoniu i wyrobów powiązanych leży w gestii pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej. W 2020 roku skontrolowali oni pod tym kątem 2 922 obiekty użyteczności publicznej na terenie województwa podlaskiego i w 1 przypadku stwierdzili nieprawidłowość w postaci nieumieszczenia znaku zakazu palenia.

2. Profilaktyka chorób zakaźnych

W XXI wieku choroby zakaźne nadal stanowią zagrożenie dla ludzi. Przykładem tego jest epidemia zakażeń koronawirusem, która rozpoczęła się w Polsce w marcu 2020 roku. Działania

prozdrowotne prowadzone przez Państwową Inspekcję Sanitarną w zakresie chorób zakaźnych w tym COVID 19 miały na celu zwiększenie wiedzy i świadomości społeczeństwa na temat ich etiologii oraz sposobów zapobiegania rozprzestrzenianiu się ich.

2.1. Profilaktyka zakażeń koronawirusem

W 2020 roku cały świat stanął przed ogromnym wyzwaniem, jakim jest powstrzymanie epidemii zakażeń koronawirusem. Pierwsze przypadki zachorowania pojawiły się w mieście Wuhan w Chinach pod koniec 2019 roku. W Polsce pierwszy przypadek zakażenia koronawirusem odnotowano na początku marca 2020 roku. Kiedy epidemia występuje na dużym obszarze, obejmuje wiele krajów, a nawet kontynenty mówi się o pandemii. Ma to miejsce w przypadku zakażeń koronawirusem, które wstępują masowo na całym świecie. Wirus atakuje górne drogi oddechowe, powodując przede wszystkim duszności, kaszel i wysoką gorączkę. Łatwo pomylić go ze zwykłą grypą. Zarazić się można drogą kropelkową, poprzez kontakt z wydzieliną osoby chorej. Przenika on przez błony śluzowe i szybko rozwija wewnątrz organizmu.

W Polsce główny ciężar walki z pandemią spadł między innymi na Państwową Inspekcję Sanitarną, która podejmuje szereg działań przeciwepidemicznych, zmierzających do ograniczenia rozprzestrzeniania się COVID-19. W walce z pandemią niezwykle istotne jest uświadamianie społeczeństwu jak można uniknąć zakażenia. Poprzez hasło „Zostań w domu” zalecano ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi. Szczególną opieką objęto seniorów, którzy są w grupie podwyższonego ryzyka zarażeniem SARS-CoV-2. Aby dotrzeć z tą informacją do jak największej liczby odbiorców Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego publikowała informacje na swoich stronach internetowych i portalach społecznościowych. Promowaliśmy również przestrzeganie zasady DDM (Dezynfekcja, Dystans, Maseczka), która oprócz szczepień ochronnych jest jedną ze skutecznych metod zapobiegania zakażeniom SARS-CoV-2.

Ponadto przygotowaliśmy materiały informacyjno-edukacyjne w tym zakresie, które aby dotarły do jak największej liczby odbiorców przekazywaliśmy do różnych instytucji. Współpracowaliśmy ze spółdzielniami i wspólnotami mieszkaniowymi, placówkami handlowymi, stacjami paliw, PKS NOVA, POLREGIO sp. z o.o. Podlaski Zakład w Białymstoku. We współpracy z Narodowym Funduszem Zdrowia zorganizowaliśmy akcję profilaktyczną skierowaną do dzieci i młodzieży „Ręka w rękę przeciwko wirusom – lekcja higieny z NFZ i Sanepidem”. W autobusach komunikacji miejskiej emitowany był spot na temat zasad jakie obowiązują podczas odbywania kwarantanny. W licznych wystąpieniach medialnych zachęcaliśmy mieszkańców naszego województwa do pozostania w domu oraz przypominaliśmy jak należy postępować, aby uniknąć zakażenia koronawirusem. Powyższymi działaniami objęliśmy blisko 985 000 osób.

2.2. Profilaktyka HIV/AIDS

Problematyka HIV/AIDS towarzyszy nam już ponad 30 lat. W Polsce codziennie o zakażeniu wirusem HIV dowiadują się średnio trzy osoby. Jedna trzecia z nich to ludzie młodzi poniżej 30 roku życia.

Według danych Krajowego Centrum ds. AIDS w Warszawie od wdrożenia badań, czyli od połowy lat 80 do 30 grudnia 2019 roku wykryto 25544 zakażeń HIV, AIDS zdiagnozowano u 3751 osób i odnotowano 1428 zgony. Do zdecydowanej większości zakażeń dochodzi drogą kontaktów seksualnych. Działania dotyczące profilaktyki HIV/AIDS są realizowane w oparciu o Harmonogram realizacji Krajowego Programu Zapobiegania

Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS na lata 2017-2021. Podejmowane są działania dotyczące profilaktyki zakażeń HIV wśród ogółu społeczeństwa oraz wśród osób o zwiększonym poziomie zachowań ryzykownych. Mają one na celu ograniczenie rozprzestrzeniania się zakażeń HIV, zapewnienie odpowiedniego dostępu do informacji, edukacji i usług w zakresie profilaktyki HIV/AIDS oraz promocję testowania w kierunku HIV.

W 2020 roku po raz 37 obchodzono Międzynarodowy Dzień Pamięci o Zmarłych na AIDS. Dzień ten zawsze przypada w trzecią niedzielę maja i jest poświęcony pamięci osób zmarłych z powodu HIV/AIDS. Powstał po to, aby okazać wsparcie dla osób żyjących z HIV i chorych na AIDS oraz zmobilizować społeczność lokalną do podejmowania działań zmierzających do ograniczenia zakażeń HIV. Jednym z najistotniejszych sposobów walki z HIV jest unikanie ryzykownych zachowań oraz testowanie się. HIV dotyczy wszystkich osób bez względu na płeć, orientację seksualną, wiek, czy status społeczny. Szacuje się, że w Polsce tylko 9% Polaków zrobiło test na HIV. W białostockim Punkcie Konsultacyjno – Diagnostycznym, znajdującym się przy ul. Bema 2 lok. 011, w 2020 roku wykonano 275 testów na HIV – nie stwierdzono wyniku dodatniego. 1 grudnia przypada Światowy Dzień Walki z AIDS, który jest doskonałą okazją do promowania testowania i zwrócenia uwagi społeczeństwa na problem zakażeń HIV. W tym celu w Telewizji Polskiej S.A. Oddział w Białymstoku na zlecenie Wojewódzkiej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Białymstoku w dniach 26 listopada – 31 grudnia 2020 roku emitowany był spot zachęcający do wykonania anonimowego i bezpłatnego testu w kierunku HIV. W bieżącym roku ze względu na sytuację epidemiologiczną w zakresie zakażeń koronawirusem nie realizowano bezpośrednich działań edukacyjnych skierowanych do różnych grup odbiorców. Edukację prowadzono poprzez strony internetowe oraz portale społecznościowe. Działaniami objęto ok. 98 000 osób.

2.3. Profilaktyka grypy sezonowej oraz powikłań pogrypowych

Sezon jesienno - zimowy to wzmożony okres zachorowań na gripę, czyli ostre wirusowe zakażenie górnych dróg oddechowych, wywoływane przez wirusy grypy. Przyczyną corocznych, sezonowych wzrostów zachorowań na gripę w okresie jesienno-zimowym są wirusy grypy typu A i B. Grypa przenosi się z osoby na osobę drogą kropelkową podczas kichania, kaszlu lub w wyniku bezpośredniego kontaktu ze świeżą wydzieliną z dróg oddechowych zakażonych osób.

Celem inicjatyw podejmowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną było zmniejszenie liczby zachorowań na gripę sezonową, poprzez podniesienie poziomu wiedzy w zakresie zasad higieny osobistej i profilaktykę w postaci szczepień ochronnych. Na stronach internetowych i portalach społecznościowych propagowano również zalecenia dotyczące zdrowego stylu życia i zasad postępowania w przypadku zachorowania. Powyższymi działaniami objęto ponad 11000 osób.

2.4. Promocja szczepień ochronnych

Szczepienia ochronne są najskuteczniejszą metodą zwalczania chorób zakaźnych. W znacznej mierze przyczyniły się do ogromnego skoku cywilizacyjnego jakiego doświadczyła ludzkość w ciągu ostatniego wieku. Masowe szczepienia doprowadziły do znacznego ograniczenia ryzyka zachorowania na wiele chorób zakaźnych.

Zadaniem Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest przede wszystkim promocja szczepień oraz nadzór nad ich wykonawstwem. Upowszechnianie wiedzy o znaczeniu szczepień ochronnych oraz uświadamianie społeczeństwa, w jak wielu aspektach życia codziennego szczepienia chronią nasze zdrowie odbywało się w ramach obchodów Europejskiego Tygodnia Szczepień oraz akcji „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”. Działaniami informacyjnymi w tym zakresie objęto ponad 8 000 mieszkańców województwa podlaskiego.

2.5. Profilaktyka wirusowego zapalenia wątroby

We współpracy z Fundacją „Gwiazda Nadziei” z Katowic po raz pierwszy realizowaliśmy program edukacyjny „Podstępne WZW”. Głównym celem programu jest upowszechnianie wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C wśród młodzieży szkół podstawowych i ponadpodstawowych w województwie podlaskim. Program wpisuje się w treści nauczania przedmiotów wychowania do życia w rodzinie, wychowania fizycznego i biologii. Metodyka realizacji programu opiera się na organizacji szkolenia dla realizatorów programu, przeprowadzeniu

zajęć edukacyjnych z młodzieżą oraz ewaluacji. W grudniu 2019 roku Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Białymstoku we współpracy z Fundacją „Gwiazda Nadziei” zorganizowały konferencję szkoleniową dla realizatorów programu z całego województwa podlaskiego. Podczas konferencji dyrektorzy, nauczyciele oraz pedagodzy szkolni ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego zapoznali się z założeniami programu, materiałami edukacyjnymi oraz metodyką realizacji programu. Wykład „ABC wirusowego zapalenia wątroby” wygłosił prof. dr hab. Robert Flisiak Kierownik Kliniki Chorób Zakaźnych i Hepatologii Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku. W roku szkolnym 2019/2020 w programie edukacyjnym wzięło udział około 3 000 uczniów z 29 szkół podstawowych i ponadpodstawowych. W opinii realizatorów szkolnych programu ciekawe i znakomicie opracowane materiały edukacyjne

były bardzo pomocne w realizacji nowej dla uczniów tematyki. Młodzież bardzo aktywnie uczestniczyła w zajęciach edukacyjnych. Uczniowie zadawali dodatkowe pytania i chętnie uczestniczyli w dyskusji. Z dużym zainteresowaniem oglądali spot edukacyjny i prezentację. Około 62% szkół które przystąpiły do programu, rozszerzyło swoje działania o dodatkowe formy, a 59% szkół realizujących I edycję, zadeklarowało kontynuację programu w kolejnym roku szkolnym. Z powodu zawieszenia zajęć od marca 2020 roku nie wszystkie szkoły zdążyły zrealizować treści programowe oraz przeprowadzić ankiety przed- i po- zajęciach oraz ewaluacyjne wśród uczniów. Około 12% uczniów objętych działaniami programowymi wypełniło ankiety przed zajęciami, a po zajęciach 16% uczniów. Z analizy ankiet wynika, że większość uczniów zdaje sobie sprawę, że tylko odpowiedzialne zachowania zdrowotne pomogą ochronić ich przed zakażeniem HAV, HBV i HCV. Działaniami informacyjno-edukacyjnymi objęto ponad 4 600 osób.

2.6. Profilaktyka chorób odkleszczowych

Kleszcze to jedno z najgroźniejszych dla człowieka naturalnych zagrożeń, które występuje w naszym klimacie. Mogą być powodem boreliozy lub kleszczowego zapalenia opon mózgowych. Dane Państwowego Zakładu Higieny pokazują, że w 2020 roku spośród 158 zachorowań na kleszczowe zapalenie opon mózgowych w Polsce, 78 stwierdzono w województwie podlaskim. Największą aktywność kleszcze wykazują od kwietnia do czerwca oraz od września do października, jednak ze względu na zachodzące zmiany klimatyczne, aktywność kleszczy w niektórych rejonach jest stała przez cały rok. W związku z tym Państwowa Inspekcja Sanitarna poprzez informacje na stronach internetowych, w mediach

lokalnych i na portalach społecznościowych publikowała informacje na temat zagrożeń ze strony tych pajęczaków. Ponadto realizowano program edukacyjny „Kleszcz mały czy duży – nic dobrego nie wróży”, skierowany do młodzieży i ich rodziców, którego celem była edukacja w zakresie profilaktyki chorób wywoływanych przez kleszcze oraz promowanie skutecznych metod profilaktyki kleszczowego zapalenia mózgu (szczepienia profilaktyczne) i boreliozy (stosowanie repelentów, odpowiedniego ubioru). Działaniami w zakresie profilaktyki chorób odkleszczowych objęto blisko 33 000 osób.

3. Profilaktyka uzależnień

Okres dorastania to czas, kiedy w życiu młodego człowieka zaczynają zachodzić zmiany zarówno fizyczne, jak i psychiczne. Właśnie wtedy młodzi ludzie często podejmują decyzje pod wpływem chwili i emocji – na przykład sięgają po substancje psychoaktywne. Zachowują się ryzykownie, a to pociąga za sobą negatywne konsekwencje. Dlatego tak ważne jest, aby młodzież przyswoiła takie umiejętności psychospołeczne, które prowadzą do ograniczenia podejmowanego przez nią ryzyka. W edukację tej grupy społecznej włączają się również Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmując działania zmierzające do redukcji szkód zdrowotnych spowodowanych używaniem substancji psychoaktywnych.

3.1. Program edukacyjny „Mam wybór....wybieram rozsądek”

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego, na mocy podpisanego w 2018 roku porozumienia pomiędzy Podlaskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Białymstoku oraz Komendantem Wojewódzkim Policji w Białymstoku realizowała program edukacyjny pt. „Mam wybór...wybieram rozsądek”. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej we współpracy z funkcjonariuszami Podlaskiej Policji, realizowali działania zmierzające do wzrostu wiedzy w zakresie zagrożeń związanych z używaniem środków psychoaktywnych oraz zapobieganiem i zwalczaniem zjawiska demoralizacji w środowisku dzieci i młodzieży. Przeprowadzono zajęcia edukacyjne, emisje filmów edukacyjnych. Ponadto na stronach internetowych i w mediach społecznościowych zamieszczano informacje o negatywnych skutkach używania substancji psychoaktywnych. Nauczycielom ze szkół województwa podlaskiego przekazano opracowany w Głównym Inspektoracie Sanitarnym poradnik pt. „Nowe narkotyki”.

Publikacja zawiera praktyczne wskazówki do podejmowania działań prewencyjnych na poziomie profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej w ramach działań wychowawczo-profilaktycznych w szkole i w profilaktyce domowej. Zaangażowanych w realizację interwencji programowej było 159 podmiotów. Ogółem działaniami informacyjnymi i edukacyjnymi objęto około 7 915 osób.

3.2. Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

Po raz siódmy w szkołach ponadpodstawowych województwa podlaskiego realizowany był ogólnopolski program edukacyjny pt. „ARS, czyli jak dbać o miłość?”. Program dotyczy profilaktyki używania substancji psychoaktywnych (alkoholu, tytoniu, narkotyków, nowych narkotyków) w kontekście norm i wyznawanych przez młodzież wartości. Działaniami programowymi objęto ponad 2 500 uczniów w 47 szkołach średnich województwa podlaskiego. Wzmocnieniem działań programowych były organizowane dla młodzieży spotkania edukacyjne, warsztaty z emisją filmu edukacyjnego oraz konkurs na kalendarz profilaktyczny. Działaniami edukacyjno-informacyjnymi objęto około 7 000 mieszkańców naszego województwa.

3.3. Projekt „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych substancji psychoaktywnych”

Państwowa Inspekcja Sanitarna kontynuuje realizację „Profilaktycznego programu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych substancji psychoaktywnych”. Celem

projektu jest ograniczenie używania tytoniu, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, a główną grupą docelową są kobiety w wieku prokreacyjnym, tj. między 15 a 49 r.ż. Pozostałymi beneficjentami projektu są członkowie rodzin kobiet z grupy docelowej, lekarze, nauczyciele, uczniowie szkół ponadpodstawowych, pracownicy zakładów pracy, a także ogół społeczeństwa. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmowali działania zmierzające do podtrzymywania celów projektu, m.in. poprzez realizację kampanii społecznej pt. „Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu!”, obejmując zasięgiem około 3 000 osób.

4. Profilaktyka chorób nowotworowych

Nowotwory złośliwe są chorobami występującymi w każdej populacji i o stosunkowo dużej śmiertelności. W Polsce są drugą przyczyną zgonów, po chorobach sercowo-naczyniowych. Przez wiele lat zarówno zachorowalność jak i umieralność z powodu złośliwych chorób nowotworowych rosła. Dopiero w ostatnich latach obserwuje się zahamowanie tej tendencji. Nieustannie prowadzone są badania, które z elementów codziennych zachowań, przyczyniają się do rozwoju nowotworu lub przed nim chronią. Występuje wiele czynników ryzyka. Wszystkie, poza jednym wyjątkiem promieniowaniem jonizującym – można kontrolować, a co za tym idzie można zapobiegać powszechnie występującym nowotworom.

Zadaniem pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w profilaktyce chorób nowotworowych jest podejmowanie działań utrwalających prawidłowe wzorce zdrowego stylu życia oraz zwiększenie zgłaszalności na badania profilaktyczne. Cele te osiągnęte są poprzez publikację informacji na stronach internetowych i portalach społecznościowych skierowanych do ogółu społeczeństwa oraz realizację programów profilaktycznych adresowanych do młodzieży. Jednym z działań mającym na celu zmniejszenie śmiertelności kobiet z powodu zbyt późnego wykrywania zmian nowotworowych jest program „Różowa wstążeczka”. Podczas zajęć edukacyjnych młodzież poznaje czynniki, które mogą wpłynąć na rozwój raka piersi. Prowadzona jest również nauka samobadania piersi oraz promowane jest wykonywanie regularnych badań profilaktycznych. W 2020 roku Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku włączyła się również w akcję Dzień Drzwi Otwartych Białostockiego Centrum Onkologii, zorganizowaną z okazji obchodów Światowego Dnia Walki z Rakiem, który obchodzony jest 4 lutego. Przewodnim hasłem obchodów był apel Polskiej Unii Onkologii i całego środowiska onkologów polskich o wspólne, intensywne działania na rzecz zapewnienia równego dostępu w naszym kraju, do europejskich standardów kompleksowej opieki onkologicznej. Podczas akcji prowadziliśmy konkursy wiedzy o zdrowym stylu życia, rozdawnictwo materiałów informacyjnych, poradnictwo prozdrowotne, pomiar poziomu tlenu węgla w wydychanym powietrzu. Działaniami z zakresu profilaktyki nowotworowej objęliśmy ok. 24 500 osób.

4.1. Program profilaktyki czerniaka „Znamię! Znam je?”

Świadomość w zakresie profilaktyki i czynników ryzyka czerniaka rośnie, jednak nadal stanowi on istotny problem społeczny. Według danych Krajowego Rejestru Nowotworów, czerniaki stanowią główną przyczynę zgonów z powodu nowotworów złośliwych skóry. W Polsce onkolodzy rokrocznie odnotowują około 2 500 – 3 000 przypadków zachorowań na czerniaki, z których aż 40% chorych umiera z powodu jego późnego wykrycia. Wcześniej wykryty czerniak w 90% przypadków może być całkowicie wyleczony. Działania edukacyjne odgrywają znaczącą rolę w zakresie profilaktyki czerniaka, biorąc pod uwagę fakt, że coraz częściej notuje się przypadki zachorowań na czerniaka u młodych ludzi. Przyczyną tego jest zmiana stylu życia, większa popularność solariów i moda na opaloną skórę. Czerniak skóry we wczesnym stadium jest bardzo łatwy do wyleczenia, dlatego tak ważna jest wiedza młodzieży w tym zakresie.

W ramach współpracy z Fundacją „Gwiazda Nadziei” z Katowic, Państwowa Inspekcja Sanitarna realizowała po raz pierwszy w województwie podlaskim program edukacyjny „Znamię! Znam je?”. Głównym celem interwencji jest upowszechnianie wśród młodzieży szkół podstawowych i ponadpodstawowych wiedzy z zakresu profilaktyki czerniaka. Program wpisuje się w treści nauczania przedmiotów wychowania do życia w rodzinie, wychowania fizycznego i biologii.

Metodyka realizacji programu opiera się na organizacji szkolenia dla realizatorów programu, przeprowadzeniu zajęć edukacyjnych z młodzieżą oraz ewaluacji. Podczas konferencji szkoleniowej

zorganizowanej w grudniu 2019 roku nauczyciele oraz pedagodzy szkolni ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego zapoznali się z założeniami programu, materiałami edukacyjnymi oraz metodyką realizacji programu. Wykład „Profilaktyka czerniaka” wygłosił lek. Karol Rogowski z Białostockiego Centrum Onkologii. W roku szkolnym 2019/2020 program realizowany był wśród 2 500 uczniów z 29 szkół podstawowych i ponadpodstawowych naszego województwa. Z informacji uzyskanych ze szkół wynika, że uczniowie wykazali duże zainteresowanie tematyką programu. Wiele osób po raz pierwszy dowiedziało się o tak dużej zapadalności na czerniaka w Polsce. Młodzież uświadomiła sobie również jaki wpływ na zdrowie ma intensywne opalanie naturalne jak i sztuczne w solarium.

W związku z zamknięciem placówek od marca 2020 roku, spośród 42 szkół zgłoszonych do programu, 29 placówek (ok. 70% zgłoszonych) zrealizowało program. Około 62% szkół rozszerzyło swoje działania o dodatkowe formy. Ponad 66% szkół realizujących obecną edycję, zadeklarowało kontynuację programu w kolejnym roku szkolnym. Około 22% uczniów objętych edukacją wypełniło ankiety ewaluacyjne programu. 98% ankietowanych uważało, że poruszany temat profilaktyki czerniaka jest ważny, a 94% uczniów twierdziło, że zajęcia były ciekawe. Najciekawszymi treściami programowymi wg. respondentów były: sposoby rozpoznawania czerniaka, jego miejsca występowania na ciele człowieka, szkodliwość opalania w solarium. Cieszy fakt, że spośród wszystkich uczniów uczestniczących w programie ponad 97% zna sposoby jak

uchronić się przed czerniakiem, a 94% deklaroowało, że po powrocie do domu obejrzy swoją skórę i aby uniknąć zachorowania będzie stosować się do zaleceń. 96% pytanym ucznióm wie, że solarium jest głównym czynnikiem wywołującym czerniaka. 87% respondentów po zajęciach zna cechy charakterystyczne czerniaka. 78% uczniów deklaruje, że przekaże rodzicom i znajomym zdobytą wiedzę i zachęci, aby także przebadali skórę.

5. Promocja zdrowego stylu życia

Przez wiele osób zdrowie jest rozumiane i traktowane jako brak choroby. Tymczasem eksperci z dziedziny medycyny i socjologii od dawna podkreślają, że zdrowie jest pojęciem dużo szerszym i znacznie bardziej złożonym. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) już w 1948 r. w swojej konstytucji zdefiniowała zdrowie jako stan pełnego dobrostanu fizycznego, psychicznego i społecznego, a nie tylko brak choroby lub niedomagania. Zdrowie to przede wszystkim dobra ogólna kondycja człowieka, która daje mu liczne, wymierne korzyści i umożliwia w pełni korzystanie z dobrodziejstw życia. Zdrowie w życiu każdego człowieka jest wartością nadrzędną dlatego warto wiedzieć jak o nie dbać, aby długo cieszyć się dobrym samopoczuciem i sprawnością. Według prof. dr hab. n. med. Longiny Kłosiewicz-Latoszek (Kierownik Zakładu Profilaktyki Chorób Żywieniowozależnych z Poradnią Chorób Metabolicznych w Instytucie Żywności i Żywienia) do najważniejszych czynników wpływających na zdrowy styl życia zalicza się: „zdrową dietę”, czyli bogatą w warzywa i owoce oraz z ograniczoną ilością tłuszczów pochodzenia zwierzęcego, niepalenie papierosów, prawidłową masę ciała (BMI poniżej 25 kg/m², oraz obwód pasa u mężczyzn poniżej 94 cm i u kobiet mniej niż 80 cm) i aktywność fizyczną (30 minut przez 5 dni w tygodniu). Również Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego mając na celu wspieranie prawidłowego rozwoju fizycznego i psychicznego dzieci i młodzieży, realizuje programy edukacyjne i kampanie społeczne propagujące zdrowy styl życia. Swoje działania kieruje do różnych grup wiekowych.

1.6. Skąd się biorą produkty ekologiczne

W roku szkolnym 2019/2020 ruszyła pierwsza edycja programu pt. „Skąd się biorą produkty ekologiczne?”, którego celem jest zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Program skierowany jest do dzieci w wieku 5-6 lat i ich rodziców. Okres przedszkolny jest niezmiernie ważnym etapem kształtowania się postaw determinujących aktualne i przyszłe zachowania dotyczące zdrowia. Dlatego też istotne jest edukowanie dzieci w zakresie prawidłowego żywienia już od najmłodszych lat. Utrwalone wówczas przyzwyczajenia zdrowotne i nawyki decydują o późniejszym stylu życia. Dodatkowo z badań wynika także, że żywność ekologiczna może mieć związek ze zdrowszym stylem życia. Konsumenci ekologiczni częściej dbają o dietę i aktywność fizyczną oraz cechuje ich istotnie mniejsze prawdopodobieństwo nadwagi i otyłości. Zajęcia w programie „Skąd się biorą produkty ekologiczne” realizowane były poprzez wykorzystanie dedykowanej dzieciom publikacji i filmu animowanego „Skąd się biorą produkty ekologiczne”, jak również opracowanego scenariusza zajęć dla nauczycieli i lekcji pokazowej. Uczestnicy programu

uczestniczyli w zajęciach edukacyjnych, podczas których uczyli się skąd się biorą produkty ekologiczne, dlaczego warto je wybierać, jakie są zalecenia zdrowego stylu życia oraz jak przestrzegać zasad higieny. Pierwszą edycją programu objęto 20 800 dzieci i ich rodziców z 77 przedszkoli województwa podlaskiego .

5.2 Ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę!”

Problem nadmiernej masy ciała występuje już u małych dzieci. Światowa Organizacja Zdrowia alarmuje, że jeśli obecne trendy utrzymają się, to do 2025 roku na świecie będzie ok. 70 mln dzieci do 5 roku życia z nadmierną masą ciała. Na podstawie dostępnych badań można określić, że w Polsce problem nadwagi i otyłości dotyczy około 10% małych dzieci (1-3 lata), 30% dzieci w wieku wczesnoszkolnym i niemal 22% młodzieży do 15 roku życia.

W związku z tym zapobieganie nadwadze i otyłości jest obecnie jednym z priorytetów w działaniach profilaktycznych. Podejmuje się inicjatywy, które pozwolą wyhamować niekorzystne trendy związane z problemem nadwagi i otyłości wśród dzieci i młodzieży.

Jedną z takich inicjatyw realizowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną we współpracy z Polską Federacją Producentów Żywności jest Ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę!”

propagujący zdrowy styl życia, promujący zbilansowane odżywianie oraz aktywność fizyczną. Celem programu jest edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin. W roku szkolnym 2019/2020 program realizowany był już po raz 14. Przystąpiło do niego 17038 uczniów ze 180 szkół województwa podlaskiego. Działania skierowane były do młodzieży klas V – VIII szkół podstawowych i ich rodziców. W ramach działań programowych organizowano warsztaty kulinarne, ćwiczenia w sporządzaniu jadłospisów zgodnie z zasadami zbilansowanej diety, spotkania z ekspertami z zakresu żywienia. Propagując aktywność fizyczną wśród uczniów w szkołach odbywały się zawody sportowe, wycieczki rowerowe, dodatkowe zajęcia wychowania fizycznego.

5.3 Promocja bezpiecznych zachowań zdrowotnych

„Zimowa Szkoła Bezpieczeństwa” i „Letnia Szkoła Bezpieczeństwa” to cykliczne przedsięwzięcia o charakterze profilaktyczno - edukacyjnym, podejmowane w okresie ferii zimowych i wakacji letnich. Skierowane są do dzieci i młodzieży przebywających w placówkach wypoczynku zimowego i letniego na terenie województwa podlaskiego.

Działania w ramach powyższych akcji, realizowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa podlaskiego obejmowały spotkania edukacyjne dostosowane do wieku odbiorców. Dzieci uczyły się poprzez gry i zabawy, konkursy wiedzy o zdrowiu czy rozwiązywanie quizów. Starsi uczestniczyli w zajęciach edukacyjnych i otrzymywali materiały informacyjne na temat zdrowego stylu życia. Podczas spotkań poruszane były następujące tematy: profilaktyka chorób zakaźnych w tym zakażeń koronawirusem, zasady bezpiecznego wypoczynku, racjonalne odżywianie, aktywność fizyczna, bezpieczne korzystanie z internetu. Z uwagi na ogłoszony stan epidemii dominującą formą przekazu były informacje publikowane na stronach internetowych

i portalach społecznościowych Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego. W 2020 roku powyższymi działaniami objęto blisko 64 000 dzieci i młodzieży oraz ich rodziców i opiekunów.

6. Światowy Dzień Zdrowia

Corocznie od 1950 roku 7 kwietnia obchodzony jest Światowy Dzień Zdrowia, ustanowiony przez Światową Organizację Zdrowia (WHO). Głównym celem obchodów jest zwrócenie uwagi na problemy zdrowotne występujące na całym świecie. W 2020 roku hasłem przewodnim święta było wsparcie pielęgniarek i położnych. Z uwagi na sytuację epidemiczną Państwowa Inspekcja Sanitarna włączyła się w obchody tego świata poprzez publikację informacji w mediach społecznościowych i na stronach internetowych. Ogółem działania informacyjno - edukacyjne w zakresie tematyki Światowego Dnia Zdrowia skierowano do blisko 6 500 mieszkańców naszego województwa.

Podsumowanie działalności

Wymienione programy i akcje edukacyjne koordynowane i realizowane były przez dwudziestu ośmiu pracowników pionu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego, którzy w ramach swojej działalności prowadzą również szeroką współpracę z różnymi podmiotami w swoich lokalnych środowiskach, angażując się w różnorodne przedsięwzięcia. W 2020 roku ze względu na ogłoszenie stanu epidemii, bezpośrednio inicjatywy w środowisku były znacznie ograniczone. Skupiano się przede wszystkim na działaniach informacyjno - edukacyjnych realizowanych za pośrednictwem stron internetowych, portali społecznościowych, lokalnej telewizji, radia i prasy. Są to bardzo ważne kanały komunikacji poprzez które możemy w krótkim czasie dotrzeć do dużej liczby osób z ostrzeżeniami zdrowotnymi, komunikatami i informacjami o wydarzeniach. Z postami zamieszczonymi na profilach społecznościowych Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej - Epidemiologicznej w Białymstoku w 2020 roku zapoznało się blisko 950 000 osób. Mimo zaistniałych trudności pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej realizowali w województwie podlaskim 24 interwencje programowe oraz 32 interwencje nieprogramowe. Oprócz wyżej wymienionych przedsięwzięć podejmowaliśmy również działania z zakresu higieny osobistej (profilaktyka trądziku, próchnicy zębów, wszawicy), promocji zdrowego stylu życia i zdrowia psychicznego, profilaktyki astmy, alergii, cukrzycy, wad postawy u dzieci i młodzieży. W okresie od stycznia do marca 2020 roku na zaproszenie placówek nauczania i wychowania organizowaliśmy akcje profilaktyczne w środowisku szkolnym. Do momentu wystąpienia epidemii przeprowadziliśmy 98 wizytacji interwencji programowych w podległych podmiotach.

Ponieważ pandemia wciąż trwa służby sanitarne i pracownicy ochrony zdrowotna nadal ciężko pracują i dokładają wszelkich starań, żeby zapewnić bezpieczeństwo zdrowotne w Polsce.

SEKCJA
NADZORU NAD
ŚRODKAMI ZASTĘPCZYMI

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE ŚRODKÓW ZASTĘPCZYCH I NOWYCH SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Nadzór nad środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi.

Jednym z głównych kierunków działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2020 roku było eliminowanie zagrożeń stwarzanych przez środki zastępcze i nowe substancje psychoaktywne.

Na terenie woj. podlaskiego w roku 2020 nie funkcjonowały stacjonarne punkty sprzedaży, w których wprowadzano do obrotu środki zastępcze i nowe substancje psychoaktywne.

Brak przeprowadzanych kontroli, spowodowany był zamknięciem wyżej wzmiankowanych punktów oraz zmianą sposobu ich dystrybucji poprzez zakup produktów u tzw. „dealera” i przez Internet. Do powyższego przyczyniła się także nowelizacja ustawy, która ustanowiła nową definicję środka zastępczego oraz uznała nowe substancje psychoaktywne jako narkotyki, których dystrybucja i posiadanie jest zabronione i podlega sankcjom karnym.

W ramach działań administracyjno – egzekucyjnych wydano łącznie 22 decyzje administracyjne, w tym 1 decyzję nakładającą karę pieniężną w myśl art. 52a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, na łączną kwotę 30 000 zł. Kwota wyegzekwowanych kar na dzień 31.12.2020 roku wyniosła 75 480,00 zł.

Ponadto wśród wydanych decyzji znajdują się, m. in.: decyzje umarzające postępowanie, decyzje rachunkowe, decyzja rozkładająca na raty nałożoną karę pieniężną.

Tabela 40. Postępowanie administracyjno-egzekucyjne w zakresie egzekwowania zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2020 r.

Liczba wydanych decyzji	Kwota nałożonych kar	Kwota wyegzekwowanych kar
22	30 000 zł	75 480 zł

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku, na mocy art. 34c ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii występował, z wnioskami do Sądu Rejonowego w Białymstoku o zniszczenie i przepadek na rzecz Skarbu Państwa środków zastępczych, substancji psychotropowych lub nowych substancji psychoaktywnych (NSP). W minionym roku złożono 3 wnioski i otrzymano 3 postanowienia sądu umożliwiające zniszczenie substancji zabezpieczonych w toku postępowań.

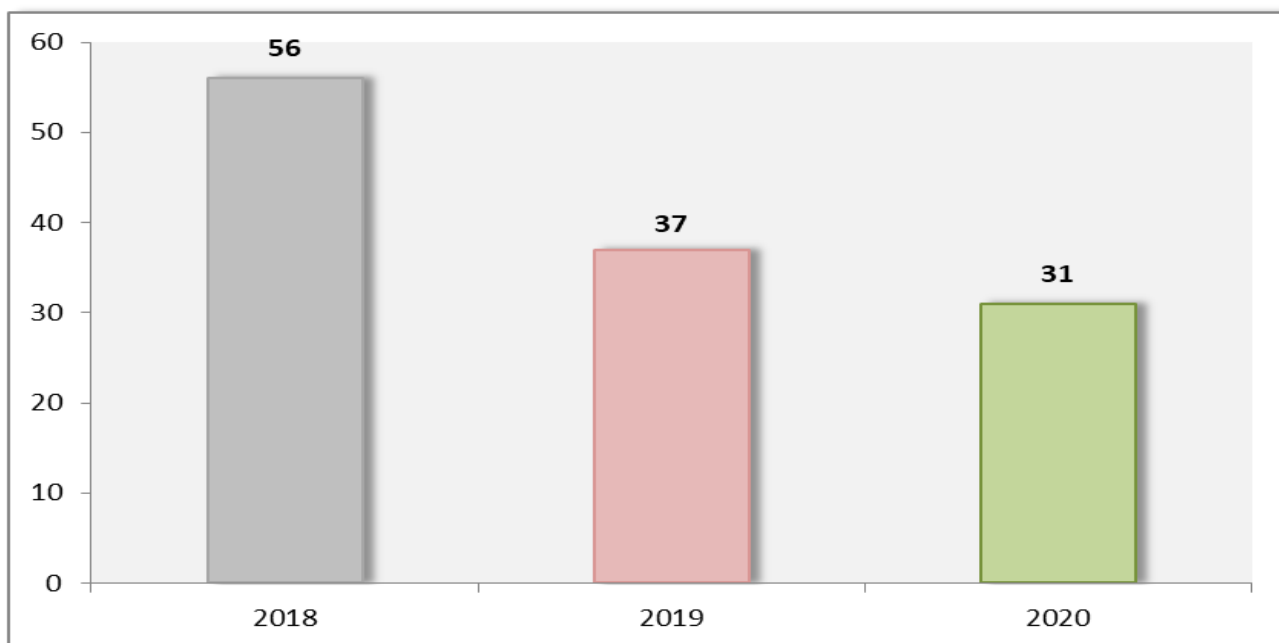
Sytuacja epidemiologiczna

Jednym z ważnych zadań w obszarze „nowych narkotyków” realizowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną jest monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w zakresie zatruć lub podejrzeń zatruć środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi. Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku we współpracy

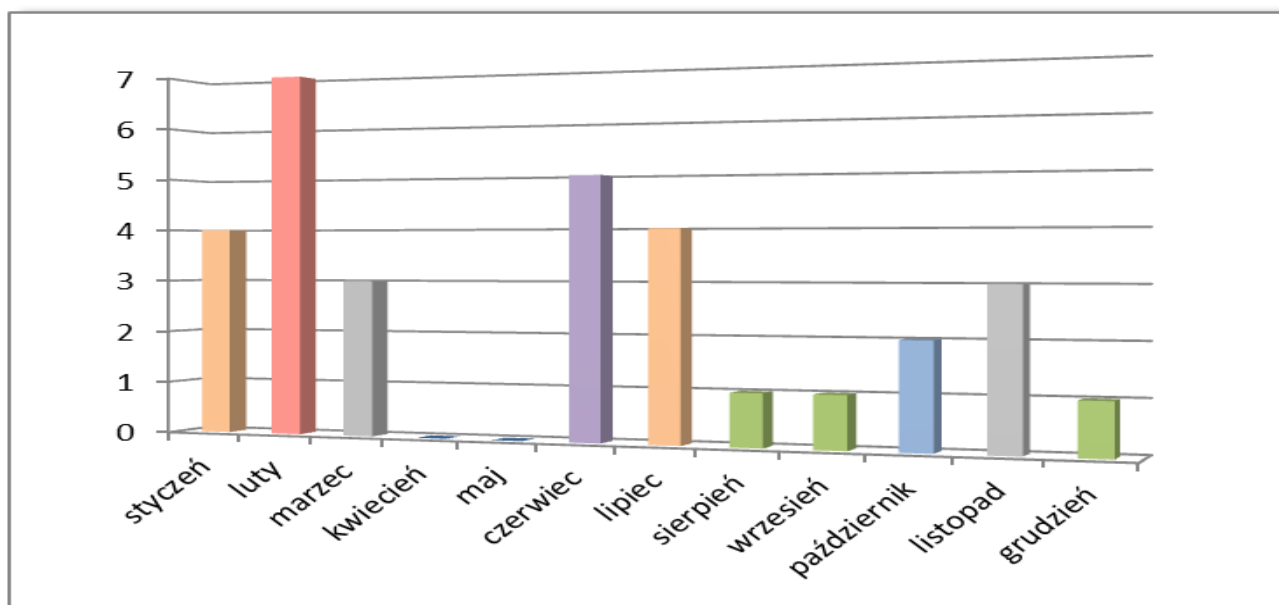
Ocena stanu sanitarnego w zakresie środków zastępczych

z podmiotami leczniczymi i Państwowymi Powiatowymi Inspektorami Sanitarnymi stale monitoruje zatrucia środkami zastępczymi i NSP.

Z zebranych danych z terenu województwa podlaskiego w roku 2020, odnotowano 31 przypadków zatruc lub podejrzeń zatruc środkami zastępczymi i NSP. Natomiast w latach ubiegłych 2018 i 2019 takich przypadków stwierdzono odpowiednio 56 i 37.

Wykres 31. Liczba przypadków podejrzeń zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi w latach 2018-2020.

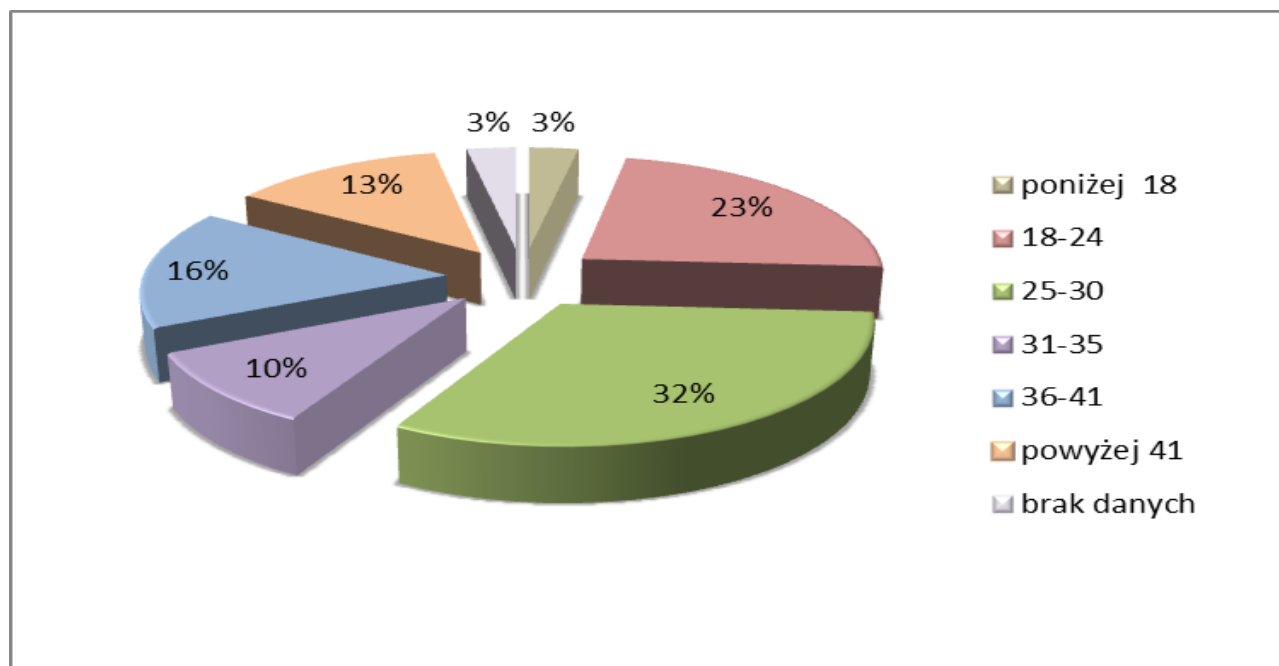

Wykres 32. Liczba przypadków podejrzeń zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi w poszczególnych miesiącach 2020 roku

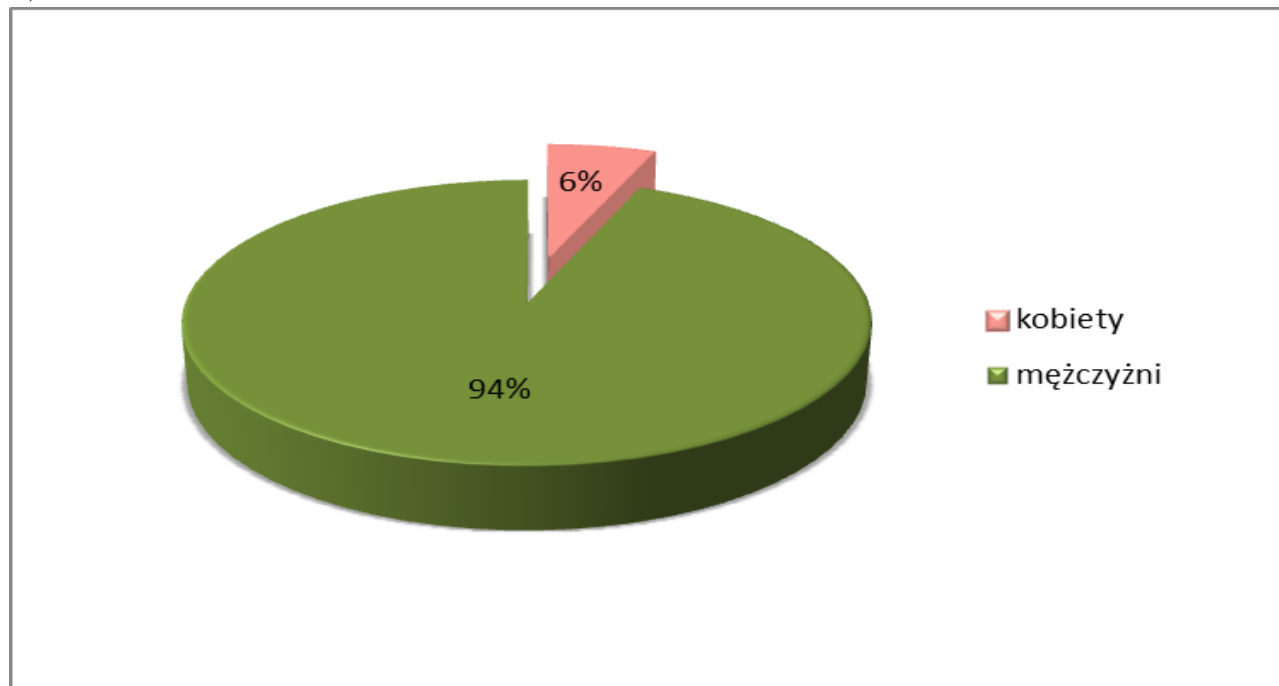
Ocena stanu sanitarnego w zakresie środków zastępczych

Wśród wszystkich zgłoszeń, które wpłynęły do Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Białymstoku 29 dotyczyło mężczyzn, co stanowi 94 % podejrzeń zatruc. Pozostałe 2 zgłoszenia przypadków zatruc odnosiło się do kobiet (6 %).

Najwyższy odsetek wszystkich zgłoszeń dotyczył kategorii wiekowej 25 – 30 lat życia 32%, następnie kategoria wiekowa 18 - 24 lata 23%. Pozostałe grupy wiekowe: osoby w wieku 36 – 41 lat 16%, powyżej 41 lat 13%, pomiędzy 31 a 35 rokiem życia 10%, poniżej 18 lat 3% wszystkich zgłoszeń w 2020 r. W przypadku jednej osoby brak było danych odnośnie wieku (3%).

a)

b)

Wykres 33. Liczba przypadków podejrzeń zatruc środkami zastępczymi w 2020 roku

- a) z podziałem na wiek
- b) z podziałem na płeć

Działania profilaktyczne i edukacyjne

Mając na celu ograniczenie zażywania substancji psychoaktywnych organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w roku 2020 podejmowały działania profilaktyczne i zapobiegawcze ściśle współpracując z jednostkami organizacyjnymi, takimi jak: placówki oświatowo – wychowawcze, podmioty lecznicze i inne instytucje.

Działania polegały, m.in. na dystrybucji materiałów edukacyjnych do szkół, placówek wypoczynku letniego i zimowego, ośrodków zdrowia, jak również podczas eventów i imprez plenerowych. Szacuje się, iż w województwie podlaskim, w okresie od stycznia do grudnia 2020 r. działaniami informacyjnymi i edukacyjnymi w zakresie profilaktyki używania środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych zostało objętych 12 365 osób.

Podczas działalności edukacyjno-profilaktycznej przedstawiciele organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego przeprowadzali warsztaty edukacyjne dla uczniów dotyczące profilaktyki używania „nowych narkotyków”. W trakcie spotkań omawiano niebezpieczeństwa jakie niesie ze sobą stosowanie środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych, przedstawiono statystyki oraz sposoby postępowania w przypadku zażycia tych substancji. Młodzież mogła wziąć udział w ćwiczeniach przy użyciu narkogogli i alkogogli, i przekonać się jak zachowuje się osoba będąca pod wpływem środków odurzających lub alkoholu. Można też było zmierzyć poziom tlenu węgla w wydychanym powietrzu przy użyciu smokerlyzera. Prowadzono szkolenia dla pedagogów, nauczycieli i dyrektorów placówek nauczania i wychowania. Podczas spotkań emitowano spoty z zakresu profilaktyki uzależnień, m.in.: z kampanii „Melanż. Oczekiwania vs. Rzeczywistość” oraz fragmenty filmu „Stop dopalaczom”. W mediach społecznościowych oraz na stronach internetowych wojewódzkiej i powiatowych stacji sanitarno – epidemiologicznych zamieszczano na bieżąco informacje dotyczące zagrożeń wynikających z używania „nowych narkotyków” oraz informacje gdzie szukać pomocy.

Podsumowanie

1. „Nowe narkotyki” wciąż są aktualnym problemem z zakresu zdrowia publicznego.
2. W 2020 roku, podobnie jak w roku poprzednim, na terenie woj. podlaskiego nie funkcjonowały stacjonarne punkty sprzedaży, w których wprowadzano do obrotu środki zastępcze lub nowe substancje psychoaktywne.
3. W roku 2020 odnotowano spadek ogólnej liczby zatruc w stosunku do lat ubiegłych.
4. Statystycznie najliczniejszą grupę, której dotyczyły zatrucia środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi stanowiły osoby pomiędzy 25 a 30 rokiem życia.
5. Niezbędna jest kontynuacja działań profilaktyczno-edukacyjnych w zakresie zagrożeń wynikających z używania środków zastępczych skierowanych do różnych grup docelowych, ze szczególnym uwzględnieniem kategorii wiekowej powyżej 25 roku życia.

DZIAŁ LABORATORYJNY
MEDYCZNE LABORATORIUM
DIAGNOSTYCZNE

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE DZIAŁU LABORATORYJNEGO

Badania laboratoryjne są ważnym elementem zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego ludności województwa podlaskiego.

Na terenie woj. podlaskiego w strukturach pionu laboratoryjnego inspekcji sanitarnej województwa podlaskiego badania wykonują trzy laboratoria:

- Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku,
- Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży,
- Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach.

Wszystkie laboratoria włączone są do zintegrowanych systemów badania wody, żywności, środowiska pracy i środowiska komunalnego.

Tabela 41. Rodzaje badań laboratoryjnych wykonywanych przez laboratoria PIS województwa podlaskiego

Lp.	Laboratorium	RODZAJE BADAŃ LABORATORYJNYCH							
		Mikrobiologiczne żywności	Fizykochemiczne żywności	Materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością	Mikrobiologiczne wody	Fizykochemiczne wody	Radiacyjne	Biologii molekularnej	Środowiska pracy
1.	Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku	+	+	+	+	+	+	+	+
2.	Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży	+	+		+	+			+
3.	Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach	+	+		+	+			

Realizowane przez laboratoria zadania wynikające z Ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 poz. 195) w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego oraz badania wykonywane zgodnie z zapotrzebowaniami społeczeństwa, przyczyniają się do ochrony zdrowia i poprawy jakości życia ludności województwa podlaskiego.

Działalność laboratoryjna oparta jest na systemie zarządzania jakością zgodnie z wymaganiami normy PN-EN ISO/IEC 17025 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących”. W 2020 roku w trakcie auditów przeprowadzonych przez Polskie Centrum Akredytacji, we wszystkich laboratoriach potwierdzono spełnienie wymagań nowej normy PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02 oraz kompetencje techniczne do wykonywania badań i pomiarów we wnioskowanych zakresach. Stosowane w laboratoriach metody badawcze w większości są akredytowane. Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku posiada zakres akredytacji nr AB 311, Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży nr AB 635, Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach nr AB 530.

W związku z ogłoszeniem na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 (Dz. U. z 2020 poz. 491 ze zm.) pracownicy Działu Laboratoryjnego WSSE w Białymstoku (w tym diagnostyki laboratoryjnej) uczestniczyli w 2020 r. w diagnostyce molekularnej laboratoryjnej COVID-19. Diagnostyki laboratoryjni oraz pozostali

pracownicy laboratorium wzmocnili obsadę (od 14.03.2020 r.) oraz stanowią zespół laboratorium COVID Medycznego Laboratorium Diagnostycznego.

W laboratoriach inspekcji sanitarnej woj. podlaskiego wykonywane są

I. badania:

- fizykochemiczne i mikrobiologiczne środków spożywczych, kosmetyków, próbek sanitarnych,
- materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- mikrobiologiczne wymazów sanitarnych,
- posiłków,
- żywności genetycznie zmodyfikowanej,
- fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody do spożycia,
- fizykochemiczne i mikrobiologiczne wód mineralnych, stołowych i źródłanych,
- fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody w pływalniach,
- mikrobiologiczne wody w kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpieli,
- powietrza wewnątrz pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi,
- szkodliwych dla zdrowia czynników chemicznych i pyłów w środowisku pracy,

II. pomiary:

- szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia czynników fizycznych występujących w środowisku pracy, w budynkach mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej,
- pól elektromagnetycznych w środowisku pracy,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich,
- pomiary dozymetryczne promieniowania X.

Badania środków spożywczych, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz struktury żywienia

Laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego wykonują badania w ramach ogólnokrajowego planu kontroli urzędowej i monitoringu, koordynowanego przez Główny Inspektorat Sanitarny, wynikające z ustawowego nadzoru oraz potrzeb społeczeństwa. Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku, Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży i Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach, w oparciu o zarządzenie PPWIS w sprawie badania żywności w systemie zintegrowanym, wykonują badania fizykochemiczne, organoleptyczne, mikrobiologiczne oraz dokonują oceny prawidłowości znakowania w zakresie:

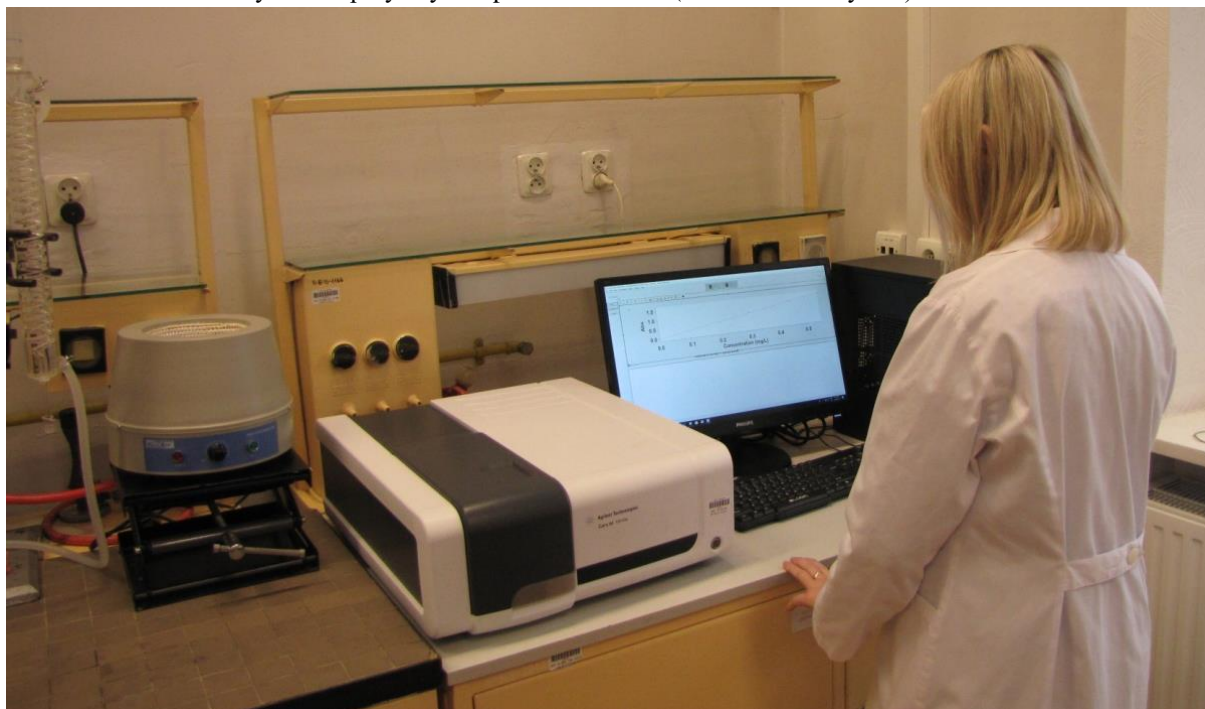
- środków spożywczych,
- posiłków,
- materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- kosmetyków,
- próbek sanitarnych.

Badania fizykochemiczne środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością przeprowadza się z wykorzystaniem technik specjalistycznych: chromatografii gazowej, chromatografii gazowej sprzężonej ze spektrometrią mas, wysokosprawnej chromatografii cieczowej, chromatografii jonowej i absorpcyjnej spektrometrii atomowej. W związku z powyższym większość badań fizykochemicznych żywności wykonuje się w Dziale Laboratoryjnym WSSE w Białymstoku.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie działu laboratoryjnego

W 2020 roku do Działu Laboratoryjnego Wojewódzkiej Stacji zakupiono spektrometr absorpcji atomowej DUO 240 (AA240FS, AA240Z) firmy Agilent Technologies służący do analizy zawartości pierwiastków (głównie metali) w próbach wody, żywności i próbkach pobranych na stanowiskach pracy. Nowy spektrometr posiada możliwość pracy techniką płomieniową (FAAS), techniką z atomizacją elektrotermiczną (ETAAS) oraz techniką z generowaniem wodorków (HGAAS).

Oznaczenia chemiczne w żywności przy użyciu spektrofotometru (fot. WSSE Białystok)

Realizując zadania w ramach zintegrowanego systemu badania żywności w województwie podlaskim w 2020 roku wykonano 11378 oznaczeń badając 2097 próbek środków spożywczych, próbek sanitarnych i zatruc pokarmowych w tym:

- 7787 oznaczeń parametrów mikrobiologicznych w 1225 próbkach,
- 2194 oznaczeń parametrów fizykochemicznych w 872 próbkach.

Dodatkowo wykonano 1397 oznaczeń cech organoleptycznych (w 1308 próbkach spośród ww.) Zbadano również 15 próbek kosmetyków oraz 107 próbek materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, wykonując 228 oznaczeń fizykochemicznych oraz 3 oceny organoleptyczne. Wykonano 38 badań sanitarnych (tj. zmiotek i wymazów sanitarnych).

W 2020 roku zbadano 7 próbek posiłków pobranych w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego. Ponadto przeprowadzono ocenę teoretyczną sposobu żywienia na podstawie zestawienia dekadowego pobranego w zakładach usług cateringowych.

Ponadto w laboratoriach stacji sanitarno–epidemiologicznych w 2020 roku wykonano 686 oznaczeń w ramach zleceń od klientów zewnętrznych (np. firm) badając 218 próbek środków spożywczych, próbek sanitarnych w tym:

- 620 oznaczeń parametrów mikrobiologicznych w 185 próbkach,
- 66 oznaczeń parametrów fizykochemicznych w 33 próbkach.

Badania wody

W ramach nadzoru nad jakością wody, zgodnie z zarządzeniem PPWIS w sprawie realizacji badań jakości wody w systemie zintegrowanym, badaniem wskaźników i parametrów wody zajmują się trzy laboratoria: Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku, Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży i Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach.

Laboratoria te wykonują:

- badania fizykochemiczne wody przeznaczonej do spożycia, naturalnych wód mineralnych, źródłanych i stołowych, wody w pływalniach,
- badania mikrobiologiczne wody przeznaczonej do spożycia, naturalnych wód mineralnych, źródłanych i stołowych, wody w pływalniach, kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpieli.

Badania chemiczne wody przy użyciu spektrofotometru (fot. WSSE Białystok)

Ogółem w 2020 roku wykonano 33135 oznaczeń w 6596 próbkach, w tym:

- oznaczeń fizykochemicznych – 21033 (2566 próbek),
- oznaczeń mikrobiologicznych – 12102 (4030 próbek).

Sekcja Badań Żywności Genetycznie Zmodyfikowanej

Metoda molekularna (PCR) jest stosowana do badań materiału roślinnego zawartego w próbkach żywności/pasz w kierunku obecności lub względnej zawartości DNA zmodyfikowanego genetycznie, do wykrywania bakterii chorobotwórczych w żywności oraz do

wykrywania obecności wirusa grypy w materiale biologicznym. Powyższe badania wykonuje się w Dziale Laboratoryjnym WSSE w Sekcji Badań Żywności Genetycznie Zmodyfikowanej.

W 2020 roku w sekcji wykonano badania 19 próbek przeprowadzając 162 oznaczenia w kierunku obecności/zawartości materiału zmodyfikowanego genetycznie. Ponadto wykonano 522 oznaczenia w kierunku obecności wirusów grypy (wspólnie z Sekcją Badań Epidemiologiczno-Klinicznych MLD) w ramach nadzoru sanitarnego i zleceń szpitali.

Badania powietrza i pomiary hałasu w budynkach mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej.

W 2020 roku przeprowadzono badania powietrza w obiektach, głównie po przeprowadzeniu prac remontowych badając 56 próbek i wykonując 504 oznaczenia czynników chemicznych.

Badania i pomiary w środowisku pracy

Badaniami czynników szkodliwych i uciążliwych występujących w środowisku pracy zajmują się pracownicy Oddziału Laboratoryjnego w Łomży i Sekcji Badań i Pomiarów w Środowisku Pracy WSSE w Białymstoku. Laboratoria te zajmują się:

- pobieraniem próbek do oceny narażenia zawodowego na czynniki chemiczne i pyły przemysłowe,
- badaniem chemicznych zanieczyszczeń powietrza na stanowiskach pracy,
- badaniem pyłowych zanieczyszczeń powietrza na stanowiskach pracy,
- badaniem czynników biologicznych w środowisku pracy,
- pomiarami hałasu słyszalnego, hałasu infradźwiękowego i hałasu ultradźwiękowego na stanowiskach pracy,
- pomiarami drgań mechanicznych o ogólnym działaniu na organizm człowieka i działających na organizm człowieka przez kończyny górne na stanowiskach pracy,
- oceną warunków termicznych oddziałujących na organizm człowieka w środowisku pracy (mikroklimat zimny, gorący, umiarkowany),
- pomiarami oświetlenia elektrycznego miejsc pracy.

W 2020 roku przeprowadzono badania stężeń czynników chemicznych na 24 stanowiskach pracy oraz czynników fizycznych na 180 stanowiskach pracy, w tym badań stężenia pyłu przemysłowego (frakcja wdychana i frakcja respirabilna) na 49 stanowiskach pracy. Wykonano 753 pomiary i oznaczenia czynników fizycznych, w tym pobrano i oznaczono 89 próbek powietrza w kierunku badania stężenia pyłu na stanowiskach pracy. W celu oceny narażenia na szkodliwe czynniki chemiczne występujące w środowisku pracy pobrano i zbadano 222 próbek, wykonując 435 oznaczeń, głównie we współpracy z Sekcją Analizy Instrumentalnej stosując techniki absorpcyjnej spektrometrii atomowej, chromatografii gazowej i chromatografii gazowej sprzężonej ze spektrometrią masową.

Badania i pomiary w zakresie higieny radiacyjnej

Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze Stanowiskami Pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży, będąca w strukturze Działu Laboratoryjnego Wojewódzkiej

Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku zajmuje się pomiarami z zakresu higieny radiacyjnej, obejmując swoim działaniem obszar województwa podlaskiego.

Sekcja wykonuje:

- pomiary pól elektromagnetycznych w środowisku pracy,
- pomiary aktywności właściwej cezu 137 i potasu 40 metodą spektrometrii gamma,
- pomiary aktywności właściwej cezu 137 i strontu 90 metodą radiochemiczną,
- pomiary dozymetryczne promieniowania X dla celów oszacowania narażenia pracowników oraz osób z ogółu ludności przebywających w otoczeniu badanego aparatu rentgenowskiego,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie radiografii ogólnej analogowej,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie fluoroskopii i angiografii,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości stomatologicznych aparatów rentgenowskich,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie mammografii analogowej.

W 2020 roku pracownicy sekcji wykonali łącznie 632 badań, w których wykonali 2024 oznaczeń. W ramach nadzoru wykonano badania 9 aparatów rentgenowskich (360 oznaczeń) oraz 92 badania rozkładu pola elektromagnetycznego w otoczeniu 23 urzędów (802 oznaczeń). Wykonano również 51 oznaczeń radiochemicznych izotopów cezu 137 i strontu 90 w paszach, wodzie i środkach spożywczych.

Podobnie jak w latach ubiegłych, pracownicy sekcji w 2020 roku brali udział w zdarzeniach radiacyjnych i monitoringu tych zdarzeń na terenie województwa podlaskiego w koordynacji z Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku.

Zgodnie z zatwierdzonymi przez Prezesa PAA harmonogramami Dział Laboratoryjny WSSE - Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży wykonywała pomiary skażeń promieniotwórczych żywności, wody i pasz na terenie województwa podlaskiego. Ilość oznaczeń Cs-137 i Sr-90 z uwzględnieniem podziału na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych przedstawia tabela poniżej. Skażenia promieniotwórcze żywności, wód i pasz od kilku lat utrzymują się na bardzo niskim poziomie.

Tabela 42. Ilość oznaczeń Cs-137 i Sr-90 z uwzględnieniem podziału na rodzaj próbki wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych.

Lp.	Rodzaj próbki	Liczba wykonanych oznaczeń Cs-137	Liczba wykonanych oznaczeń Sr-90	Liczba oznaczeń w których przekroczona była norma
1.	Mleko	8	1	0/0
2.	Mięso	8		0
3.	Ryby	4		0

Ocena stanu sanitarnego w zakresie działu laboratoryjnego

Lp.	Rodzaj próbki	Liczba wykonanych oznaczeń Cs-137	Liczba wykonanych oznaczeń Sr-90	Liczba oznaczeń w których przekroczona była norma
4.	Drób	4		0
5.	Jaja	4		0
6.	Zboża	2	1	0/0
8.	Warzywa	4		0
9.	Owoce	2		0
10.	Woda wodociągowa	8		0
11.	Woda powierzchniowa	2	1	0/0
12.	Środki żywienia zwierząt	2		0

W laboratoriach inspekcji sanitarnej województwa podlaskiego:

- pracuje kompetentny personel, posiadający wiedzę i doświadczenie zawodowe, systematycznie podnoszący swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach i konferencjach organizowanych przez jednostki zewnętrzne i organy PIS,
- badania i pomiary przeprowadzane są z wykorzystaniem specjalistycznego wyposażenia pomiarowego stosując wiarygodne metody badawcze oraz certyfikowane materiały odniesienia,
- w celu zapewnienia wysokiej jakości badań laboratoria systematycznie prowadzą wewnętrzną kontrolę jakości wyników oraz poddają się kontroli w międzylaboratoryjnych badaniach biegłości i porównaniach międzylaboratoryjnych; potwierdzeniem jakości wykonywanych badań są uzyskane certyfikaty akredytacji na badania wydane przez Polskie Centrum Akredytacji.

Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku prowadzi nadzór merytoryczny nad działalnością laboratoriów działających w systemie zintegrowanym w PSSE w Łomży i w PSSE w Suwałkach, przeprowadza szkolenia i konsultacje w zakresie pobierania próbek i wykonywania badań/pomiarów. Działalność laboratoryjna jest integralną częścią systemu zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego ludności województwa podlaskiego.

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE MEDYCZNEGO LABORATORIUM DIAGNOSTYCZNEGO

Działalność Medycznych Laboratoriów Diagnostycznych

W strukturach Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego, w ramach pionu laboratoryjnego wykonującego badania materiału klinicznego, znajdują się trzy Medyczne Laboratoria Diagnostyczne, tj.:

- Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku,
- Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży oraz,
- Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Suwałkach.

Poszczególne Sekcje tych laboratoriów (odpowiednio: Sekcja Badań Epidemiologiczno-Klinicznych, Sekcja Diagnostyki Medycznej oraz Sekcja Badań Mikrobiologicznych) wspierają działania podejmowane w celu zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno – epidemiologicznego ludności województwa podlaskiego. Łącznie w laboratoriach pracuje 25 osób (tj. diagnosty laboratoryjni, technicy i rejestratorzy medyczni), w tym 3 osoby posiadające kierunkową specjalizację z mikrobiologii.

Realizowane zadania w celu ochrony zdrowia publicznego wynikają z ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jednolity: Dz. U. z 2021 poz. 195) oraz ustawy z dnia 05 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (tekst jednolity Dz. U. z 2021 poz. 1845 z późn. zm.).

Działalność Medycznych Laboratoriów Diagnostycznych oparta jest na systemie zarządzania jakością zgodnie z wymaganiami normy PN-EN ISO 17025. W 2020 roku w trakcie auditów przeprowadzonych przez Polskie Centrum Akredytacji, w Laboratoriach w Łomży i Suwałkach potwierdzono spełnienie wymagań normy PN-EN ISO 17025 oraz kompetencje techniczne do wykonywania badań.

W MLD w Białymstoku w związku z panującą epidemią SARS-CoV-2 od 14.03.2020 r. przedstawiono całkowicie profil wykonywanych badań tylko na badania molekularne w tym kierunku i nie było technicznych możliwości poddania się auditowi zewnętrznemu w roku 2020.

Sekcja Badań Epidemiologiczno - Klinicznych MLD Wojewódzkiej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Białymstoku

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku do 13.03.2020 r. wykonywało badania materiału biologicznego (m.in. kału, wymazów z gardła i nosa, surowic) w ramach nadzoru sanitarnego oraz na zlecenie klienta zewnętrznego (w ramach sprzedaży usług zleconych). Rodzaje wykonywanych badań:

- I. bakteriologiczne w kierunku:
  - wykrywania i identyfikacji pałeczek z rodzaju Salmonella i Shigella,
  - identyfikacji szczepów Salmonella i Shigella,
  - wykrywania oraz identyfikacji pałeczek enteropatogennych Escherichia coli (EPEC), enterokrwtocznych Escherichia coli O157, Yersinia,
  - – serologiczne w kierunku wykrywania zakażeń:
  - krztuśca (Bordetella pertussis) - metodą ELISA,
  - durów i paradurów, tularemii - metodą aglutynacji probówkowej,
  - wirusa opryszczki (Herpes Simplex Virus typ 1 i typ 2) - metodą ELISA,

- rotawirusów i adenowirusów, astrowirusów, norowirusów - metodą immunochromatograficzną,
- parainfluenzy typu 1, 2 i 3, RSV, adenowirusów - metodą immunofluorescencji
- II. molekularne (tj. sekcja wykonywała etap izolacji kwasu nukleinowego z materiału biologicznego) w kierunku:
  - wirusów grypy typu A (w tym podtypu pandemicznego A/H1N1/pdm09 i A/H3N2/) oraz typu B,
- III. parazytologiczne (w tym badania gleby),
- IV. badania skuteczności procesów sterylizacji.

W zakresie badań metodą PCR Sekcja Badań Epidemiologiczno-Klinicznych Medycznego Laboratorium Diagnostycznego współpracowało z Sekcją Badań Żywności Genetycznej Zmodyfikowanej Działu Laboratoryjnego, która przeprowadza etap oznaczenia kwasów nukleinowych wirusa grypy w izolacie RNA. Badanie odbywało się metodą real-time RT-PCR w aparacie Light Cycler 96.

Sekcja Badań Epidemiologiczno-Klinicznych uczestniczy w realizacji nadzoru wirusologicznego SENTINEL polegającego na badaniu wymazów z gardła i nosa od pacjentów ambulatoryjnych, u których wystąpiły objawy grypy. Próbkę są dostarczane przez powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne województwa podlaskiego. W roku 2020 zbadano łącznie 143 próbki w kierunku wykrycia wirusów grypy, w tym 42 próbki w ramach programu nadzoru SENTINEL oraz 101 próbek w ramach sprzedaży usług zleconych (od pacjentów hospitalizowanych). Uzyskano łącznie 62 dodatnich wyników z badań molekularnych, tj.:

- Wirusa grypy typu A wykryto w:
  - 1 próbce w programie SENTINEL,
  - 2 próbkach zleconych przez szpital,
- Wirusa grypy typu A podtypu A/H1N1/pdm09
  - 8 próbkach pobranych w ramach programu SENTINEL ,
  - 12 próbkach zleconych przez szpitale.
- Wirusa grypy A/H3N2/
  - 13 próbkach pobranej w ramach programu SENTINEL
  - 26 próbach zleconych przez szpital.
- Wirusa grypy typu B badano ale nie wykryto

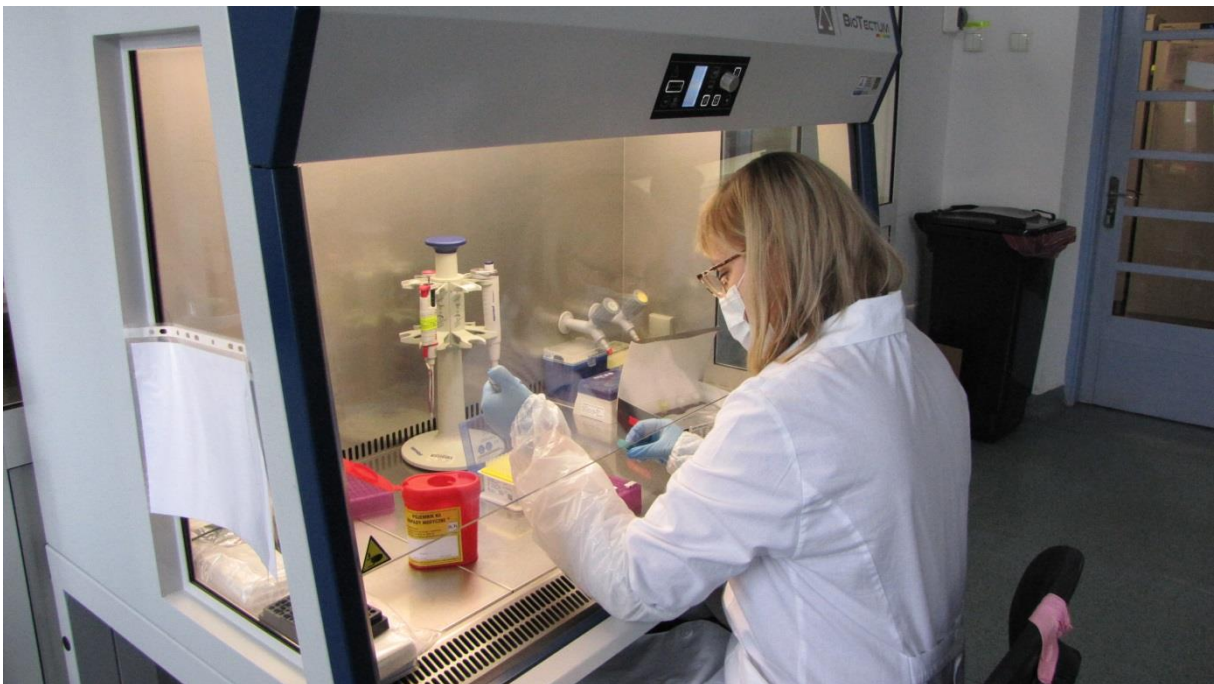
Od dnia 14.03.2020 profil Medycznego Laboratorium Diagnostycznego został całkowicie przestawiony na potrzeby badań zakażenia wirusem SARS-CoV-2 metodą molekularną (real-time RT PCR). Sekcja Badań Epidemiologiczno-Klinicznych wspomagana przez osoby z Działu Laboratoryjnego wykonała łącznie 39 269 badań (co daje 43 480 oznaczeń) wszystkie badania były badaniami nadzorowymi.

W całym (przed pandemią i w trakcie) w 2020 roku w Sekcji Badań Epidemiologiczno-Klinicznych MLD WSSE w Białymstoku przebadano łącznie 39901 próbek materiału biologicznego, wykonując przy tym 44338 oznaczeń. W ramach nadzoru sanitarnego wykonano ogółem 39 469 badań i 43 840 oznaczeń.

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne WSSE zostało wyposażone w sprzęt przeznaczony do izolacji i amplifikacji materiału genetycznego służący wykonywaniu badań real-time RT PCR w kierunku wirusa SARS-CoV-2.

Etap izolacji kwasu nukleinowego wirusa SARS-Cov-2 w aparacie Maelstrom 480. Fot. Kamil Mrozowicz

Nastawianie reakcji real-time RT PCR w komorze laminarnej Fot: Kamil Mrozowicz

Etap amplifikacji i odczytu analizy na aparacie CFX96 firmy BioRad Fot.: Kamil Mrozowicz

Sekcja Diagnostyki Medycznej MLD Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Łomży

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży wykonuje badania materiału biologicznego (m.in. kału, wymazów z kału) w ramach nadzoru sanitarnego oraz na zlecenie klienta zewnętrznego. Rodzaje wykonywanych badań:

- bakteriologiczne w kierunku:
  - wykrywania pałeczek z rodzaju Salmonella i Shigella,
  - identyfikacji szczepów Salmonella i Shigella,
- parazytologiczne,
- badania skuteczności procesów sterylizacji.

W 2020 roku w Sekcji Diagnostyki Medycznej MLD PSSE w Łomży przebadano 19387 próbek materiału biologicznego, wykonując przy tym 76 605 oznaczeń. W ramach nadzoru sanitarnego zbadano 2214 próbki i wykonano 8856 oznaczeń mikrobiologicznych.

Sekcja Badań Mikrobiologicznych MLD Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Suwałkach

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Suwałkach wykonuje badania materiału biologicznego (m.in. kału, wymazów z kału) w ramach nadzoru sanitarnego oraz na zlecenie klienta zewnętrznego. Rodzaje wykonywanych badań:

- bakteriologiczne w kierunku:
  - wykrywania pałeczek z rodzaju Salmonella i Shigella,
  - identyfikacji szczepów Salmonella i Shigella,
  - wykrywania Yersinia enterocolitica,
  - wykrywania E. coli O157, E. coli EPEC
- parazytologiczne,
- badania skuteczności procesów sterylizacji.

W 2020 roku w Sekcji Badań Mikrobiologicznych MLD PSSE w Suwałkach przebadano 10323 próbki materiału biologicznego, wykonując przy tym 27653 oznaczenia. W ramach nadzoru sanitarnego zbadano 2426 próbek i wykonano 4558 oznaczeń mikrobiologicznych.

**Medyczne Laboratoria Diagnostyczne Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego
Medyczne Laboratorium Diagnostyczne WSSE w Białymstoku:**

- zatrudnia kompetentny personel, posiadający uprawnienia diagnostów laboratoryjnych, wiedzę merytoryczną i doświadczenie zawodowe,
- kierownik posiada specjalizację z mikrobiologii lekarskiej,
- posiada odpowiednie wyposażenie pomiarowe oraz certyfikowane materiały odniesienia,
- stosuje w badaniach uznane i wiarygodne metody badawcze,
- prowadzi wewnętrzną kontrolę jakości wyników badań oraz bierze udział w badaniach biegłości,
- doskonalą system zarządzania (m.in. poprzez monitorowanie rezultatów działań, zakupy sprzętu, analizę informacji zwrotnych od klienta),
- prowadzi nadzór merytoryczny nad działalnością MLD w PSSE w Łomży i w Suwałkach.

Medyczne Laboratoria Diagnostyczne PSSE w Łomży oraz PSSE w Suwałkach:

- zatrudniają kompetentny personel, posiadający uprawnienia diagnostów laboratoryjnych,
- dwóch diagnostów posiada specjalizację z mikrobiologii (kierownicy sekcji),
- posiadają odpowiednie wyposażenie pomiarowe,
- stosują w badaniach uznane i wiarygodne metody badawcze,
- prowadzą wewnętrzną kontrolę jakości wyników badań oraz biorą udział w badaniach biegłości,
- doskonalą system zarządzania.

SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ

SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKREDETACJA DZIAŁALNOŚCI LABORATORYJNEJ W 2020r.

Dział Laboratoryjny i Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku posiada akredytację (Certyfikat akredytacji AB 311). Akredytacja jest najlepszym potwierdzeniem wiarygodności wyników. Zakres akredytacji obejmuje:

- badania biochemiczne i biologiczne wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności, produktów rolnych w tym pasz,
- badania chemiczne, analityka chemiczna produktów rolnych w tym pasz, kosmetyków i wyrobów chemicznych, wody, powietrza, ceramiki, materiałów opakowaniowych, wyrobów z tworzyw sztucznych i gum, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- badania mikrobiologiczne obiektów i materiałów biologicznych, kosmetyków, wody, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- badania kliniczne medyczne obiektów i materiałów biologicznych,
- badania dotyczące inżynierii środowiska – oświetlenia, mikroklimatu, drgań, pola elektromagnetycznego w środowisku pracy i ogólnym oraz od urządzeń a także hałasu w środowisku pracy i w środowisku ogólnym,
- badania właściwości fizycznych wody, wody do spożycia, wyposażenia medycznego, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- badanie właściwości fizycznych i pobieranie próbek powietrza,
- badania radiochemiczne i promieniowania w środowisku, produktów rolnych w tym pasz dla zwierząt, wyposażenia medycznego, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- pobieranie próbek wody do spożycia,
- badania sensoryczne materiałów opakowaniowych, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności

Akredytowane są również Oddziały Laboratoryjne: Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży (Certyfikat akredytacji AB 635) i Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Suwałkach (Certyfikat akredytacji AB 530).

Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży posiada akredytację od 30.07.2009 roku.

W zakresie akredytacji przeprowadza:

- badania chemiczne i pobieranie próbek powietrza, wody na pływalniach, wody do spożycia,
- badania chemiczne pyłów, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi – w tym żywności,
- badania dotyczące inżynierii środowiska pracy-hałas w środowisku pracy, oświetlenie, drgania,
- badania mikrobiologiczne i pobieranie próbek wody do spożycia, wody na pływalniach, wody w kąpieliskach,
- badania mikrobiologiczne obiektów i materiałów biologicznych ludzkich, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi- w tym żywności,

- badania właściwości fizycznych i pobieranie próbek powietrza, wody na pływalniach, wody do spożycia,
- badania właściwości fizycznych pyłów, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi- w tym żywności.

Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Suwałkach posiada akredytację od 07.09.2004 r.

W zakresie akredytacji przeprowadza:

- badania biologiczne wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi- w tym żywności,
- badania chemiczne wody, wody do spożycia,
- badania mikrobiologiczne materiałów biologicznych przeznaczonych do badań, wody, wody do spożycia oraz próbek środowiskowych z obszaru produkcji i obrotu żywnością, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi- w tym żywności,
- badania właściwości fizycznych wody, wody do spożycia.

Szczegółowe zakresy akredytacji znajdują się na stronach internetowych tych stacji.

Laboratoria utrzymują i rozszerzają zakresy akredytacji.

Certyfikaty akredytacji potwierdzają wysoką jakość usług świadczonych przez laboratoria zgodnych ze standardami systemu zarządzania wg normy PN-EN ISO 17025:2018-2.

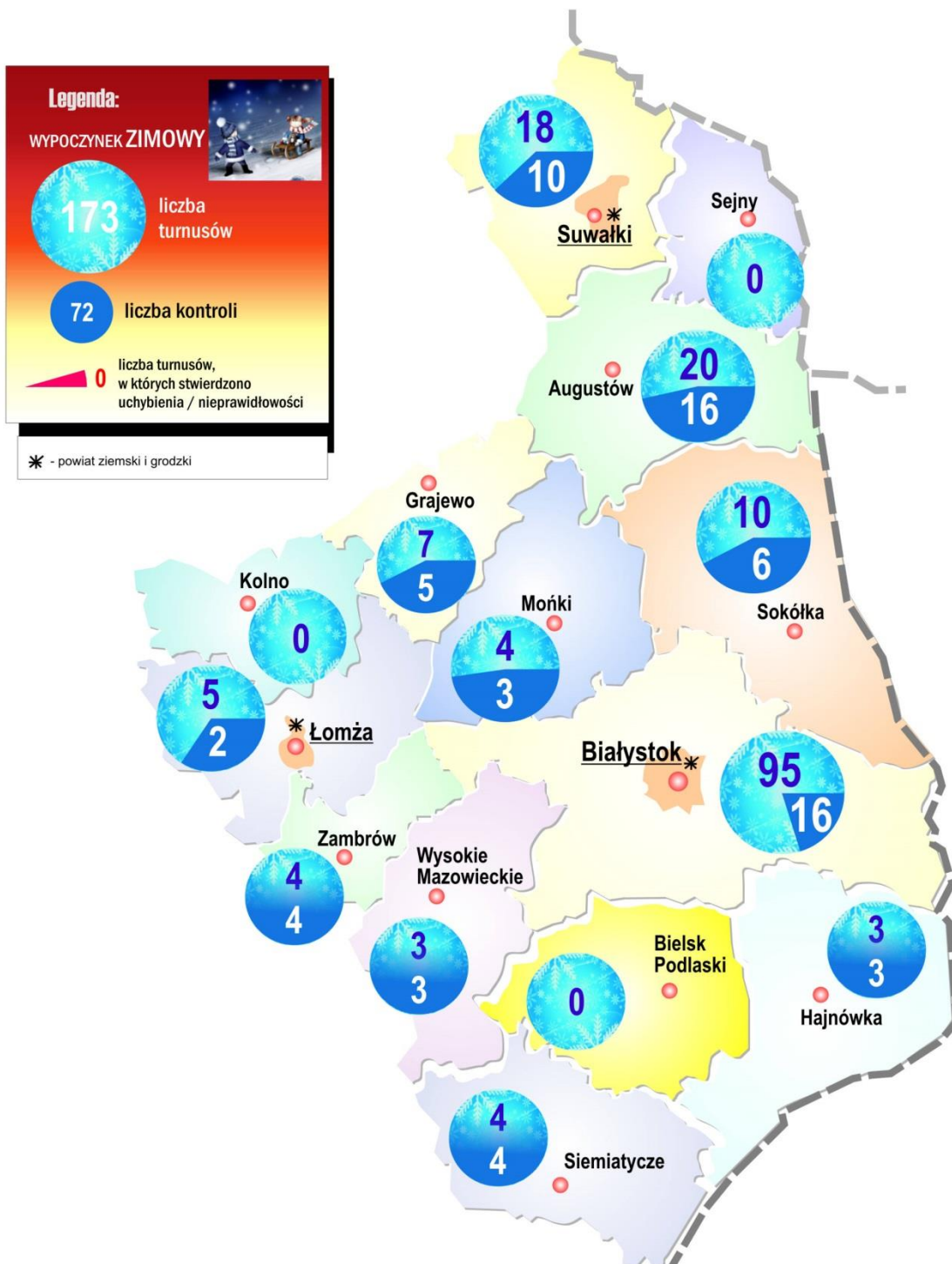
SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ W DZIAŁALNOŚCI INSPEKCYJNEJ

Funkcjonujący system zarządzania w działalności kontrolnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego oparty jest na spełnieniu wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17020 „Ocena zgodności - Wymagania dotyczące działania różnych rodzajów jednostek przeprowadzających inspekcję”. Daje to gwarancję jednolitego sposobu prowadzenia działań kontrolnych w całym województwie oraz zapewnia:

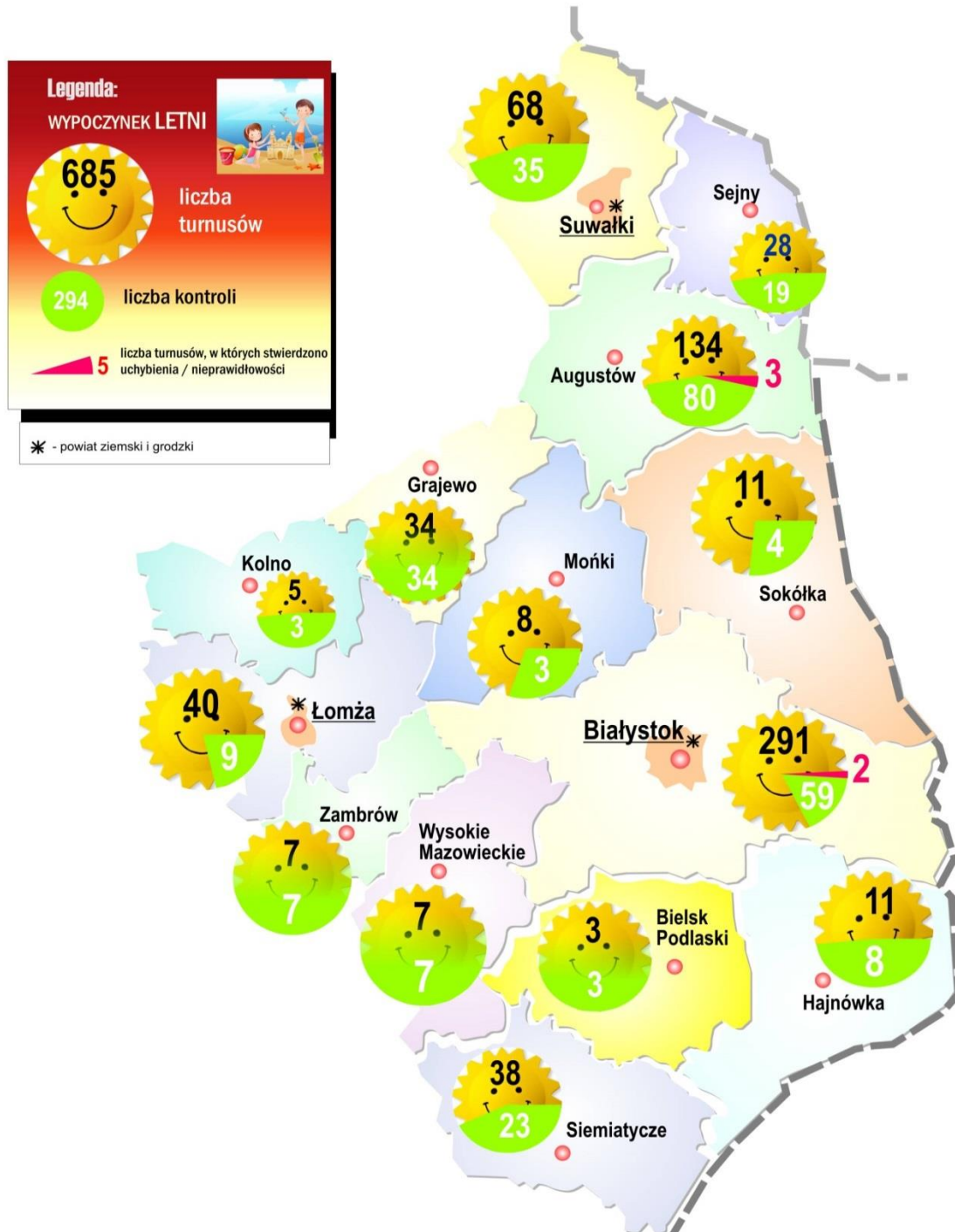
- właściwą skuteczność zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego,
- przeprowadzanie precyzyjnych i wnikliwych kontroli zgodnie z najlepszą praktyką,
- potrzebę ciągłego podnoszenia kwalifikacji pracowników, co przedkłada się w konsekwencji na wyższą jakość wykonywania zadań,
- uzyskiwanie wiarygodnych, użytecznych i odtwarzalnych wyników kontroli,
- publiczne zaufanie w odniesieniu do wiarygodności działań istotnych z punktu ochrony zdrowia ludzkiego.

Służy to ZAPEWNIENIU BEZPIECZEŃSTWA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNEGO na terenie województwa podlaskiego w obszarach działania zgodnych z ustawą o Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Wypoczynek zimowy dzieci i młodzieży zorganizowany na terenie województwa podlaskiego w 2019 roku.

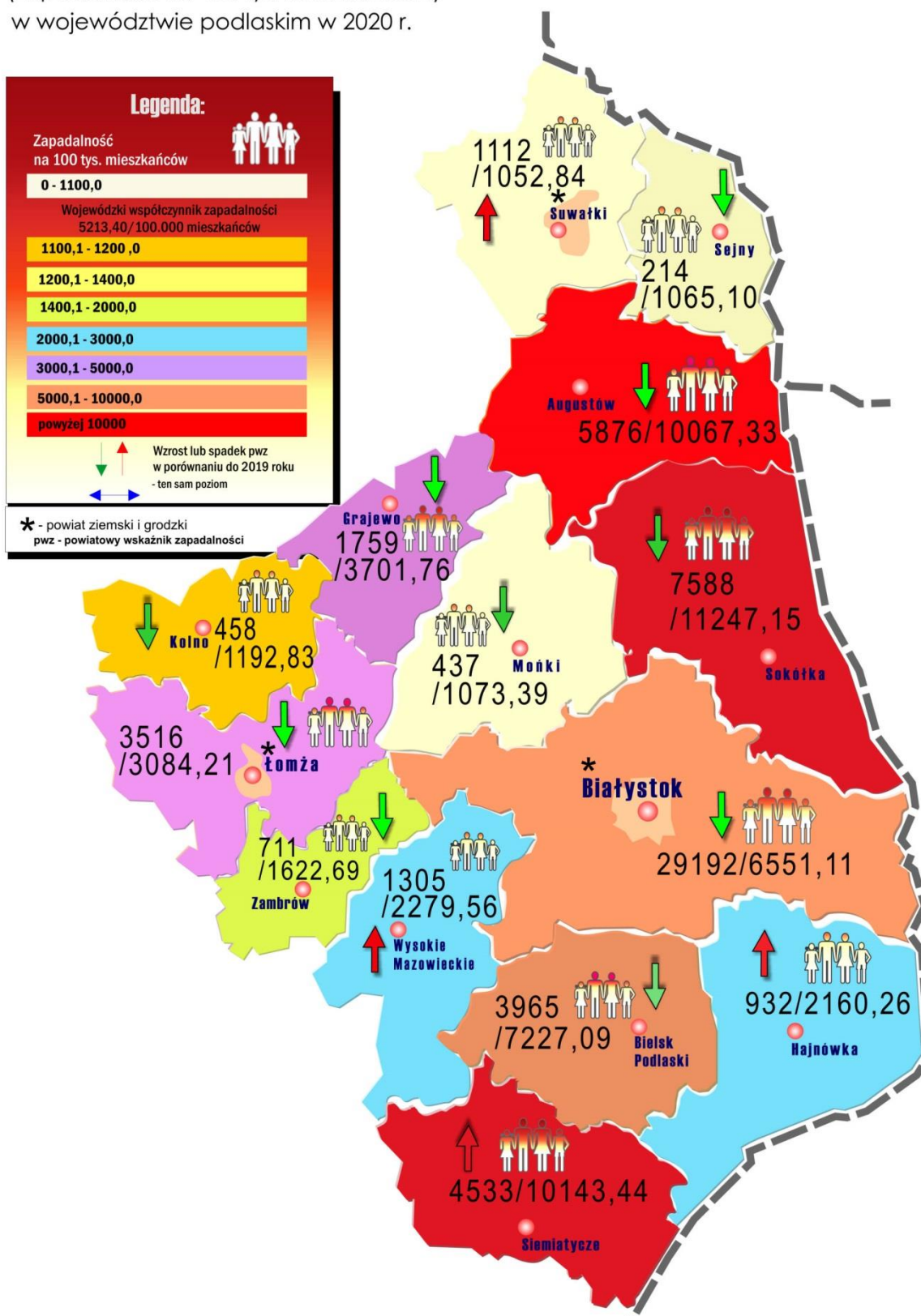
Wypoczynek letni dzieci i młodzieży zorganizowany na terenie województwa podlaskiego w 2019 roku.

ZACHOROWANIA NA GRYPĘ (podejrzania)

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

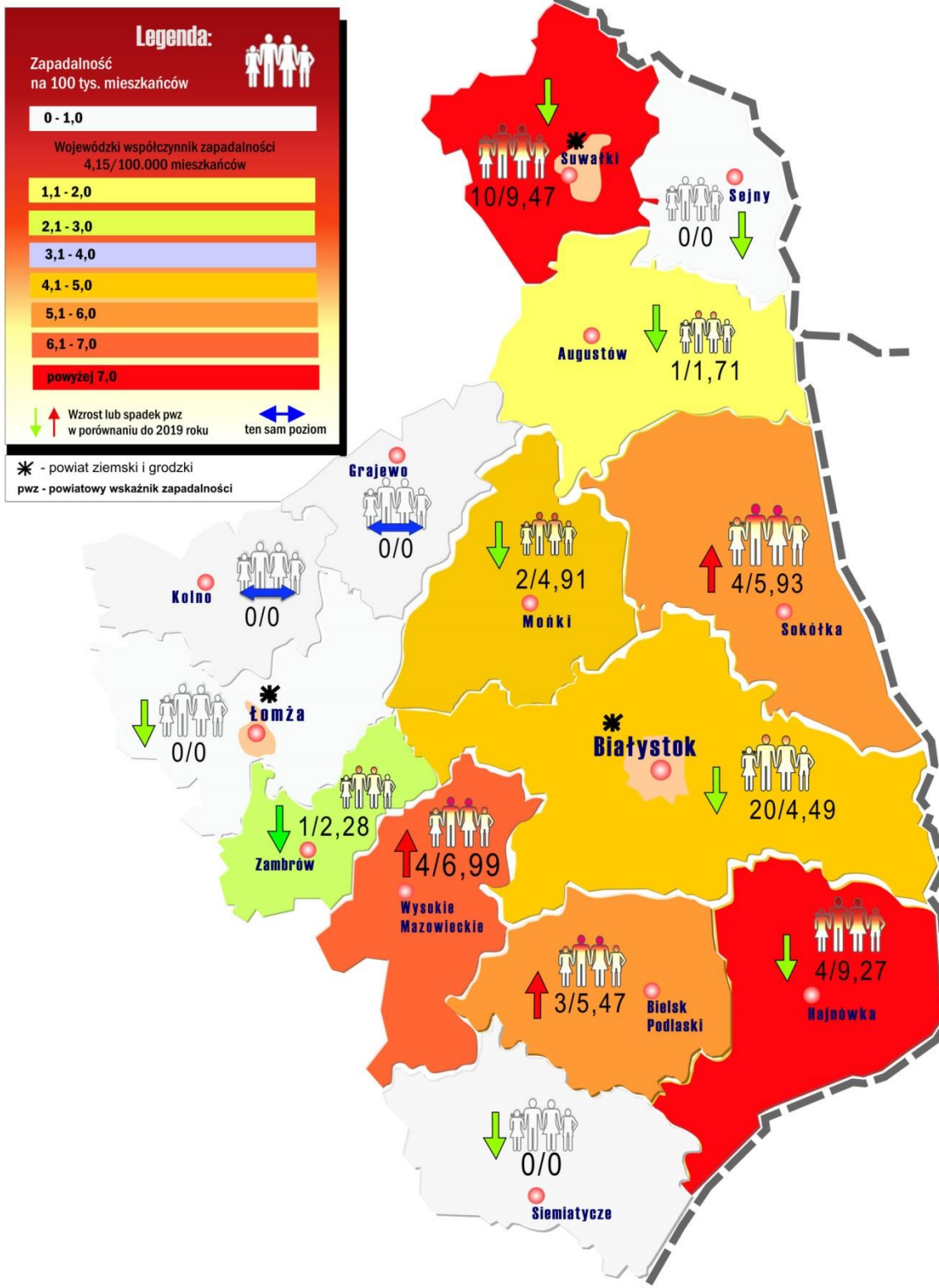
w województwie podlaskim w 2020 r.

ZACHOROWANIA NA GRYPĘ (potwierdzona)

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

w województwie podlaskim w 2020 r.

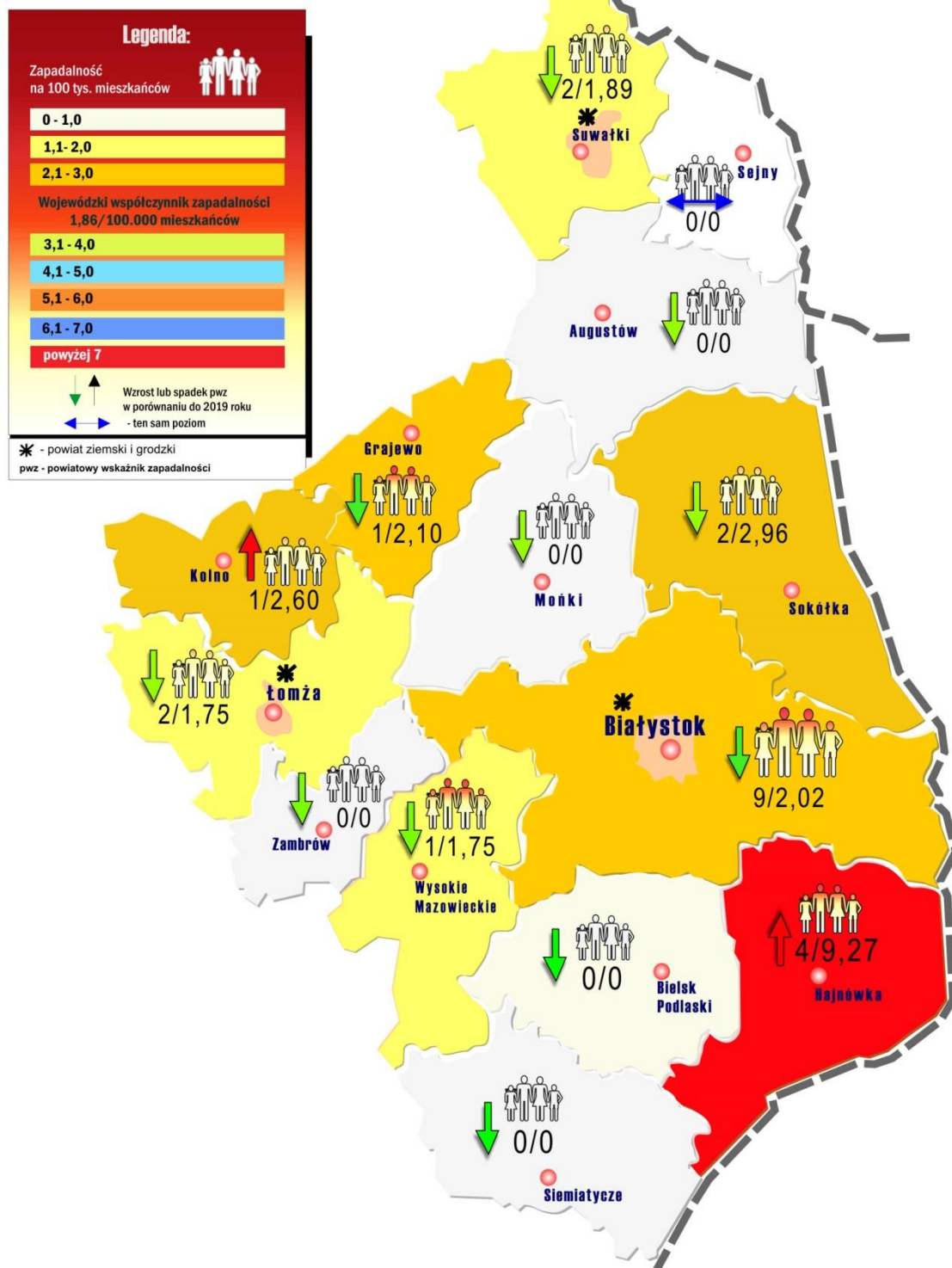

ZACHOROWANIA NA WZW typu C (wg definicji przypadku z 2014 r.)

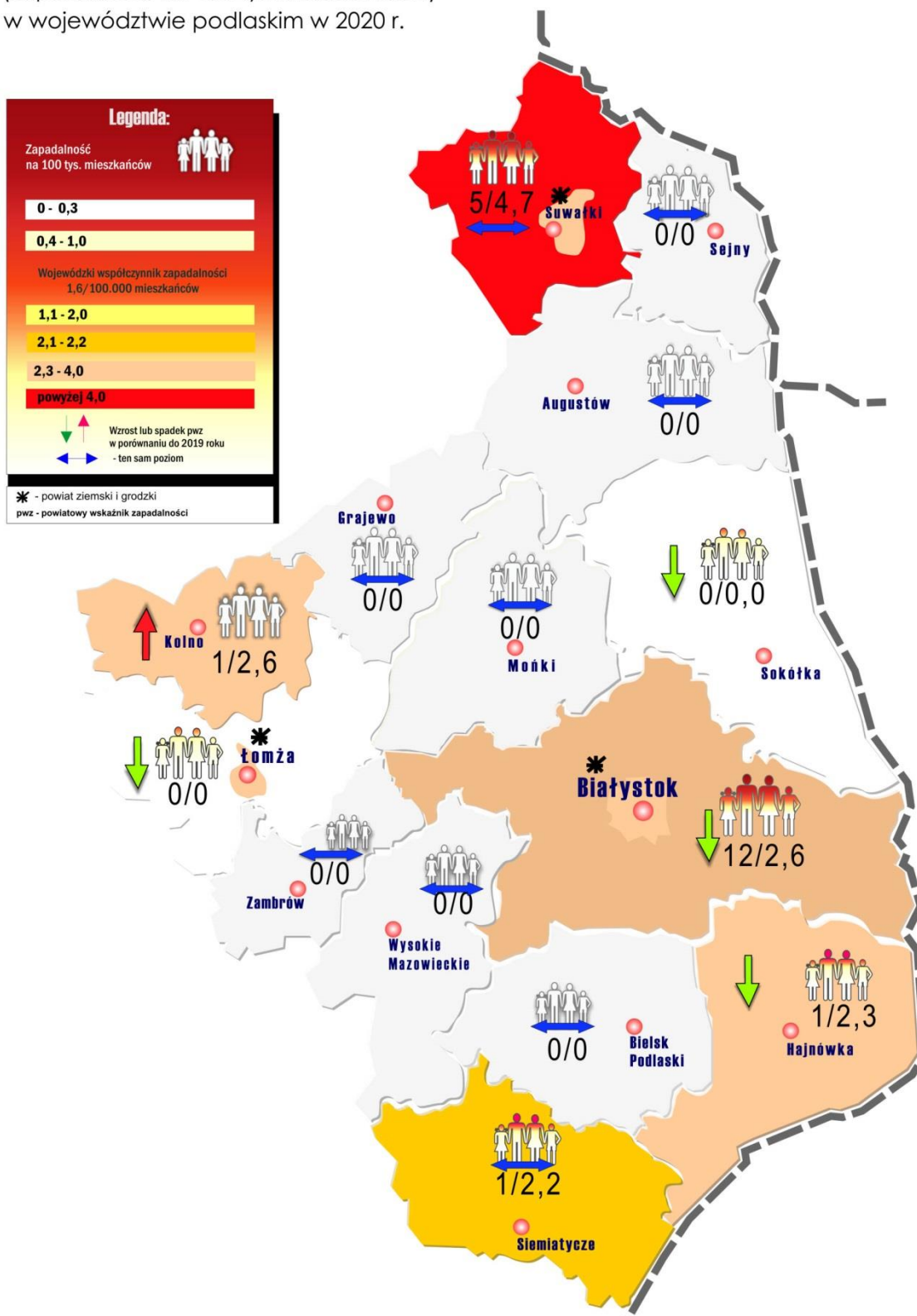
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

w województwie podlaskim w 2020 r.

NOWO WYKRYTE ZAKAŻENIA HIV

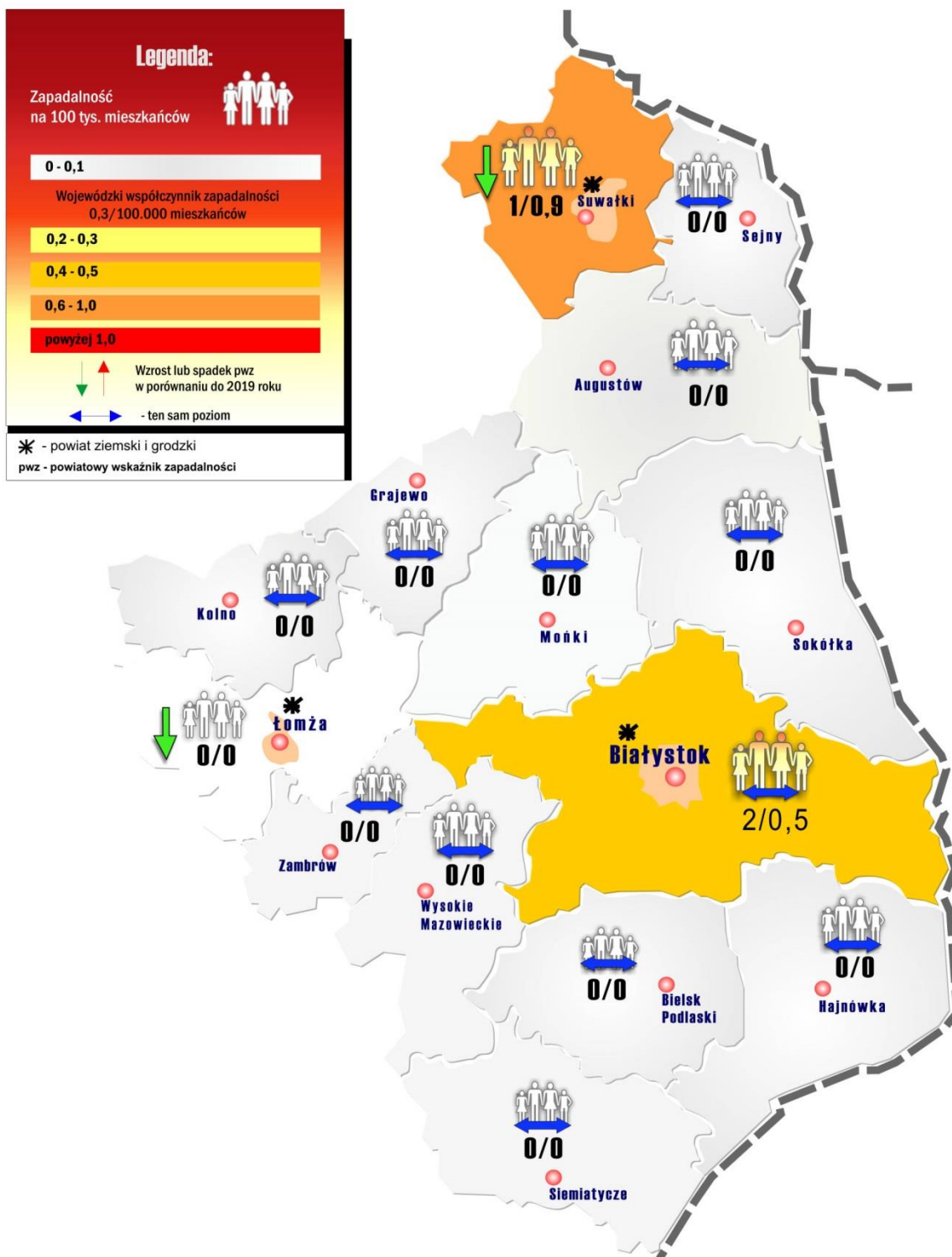
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2020 r.

AIDS - ZESPÓŁ NABYTEGO UPOŚLEDZENIA ODPORNOŚCI

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

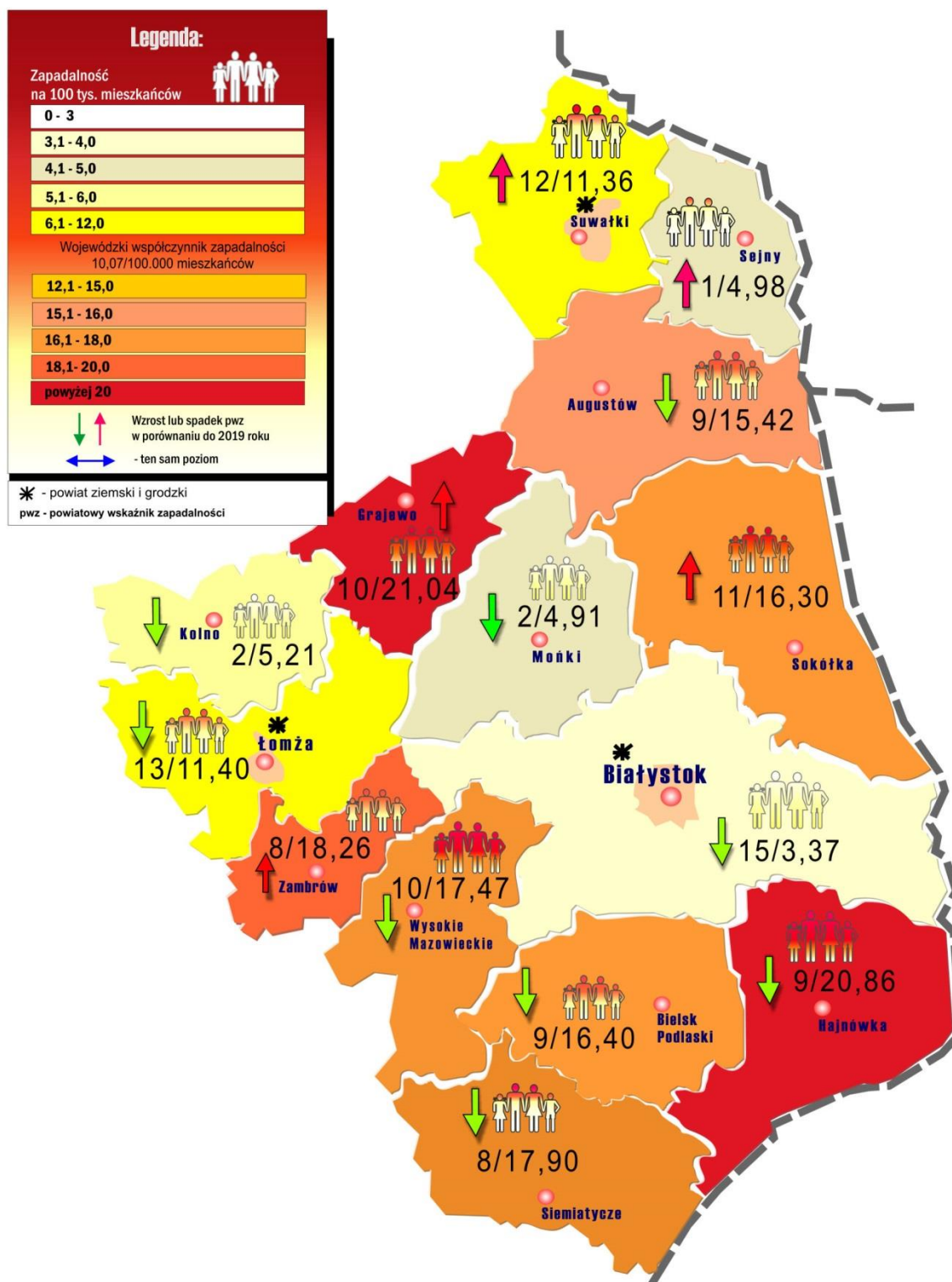
w województwie podlaskim w 2020 r.

ZACHOROWANIA NA SALMONELOZĘ - zatrucie pokarmowe

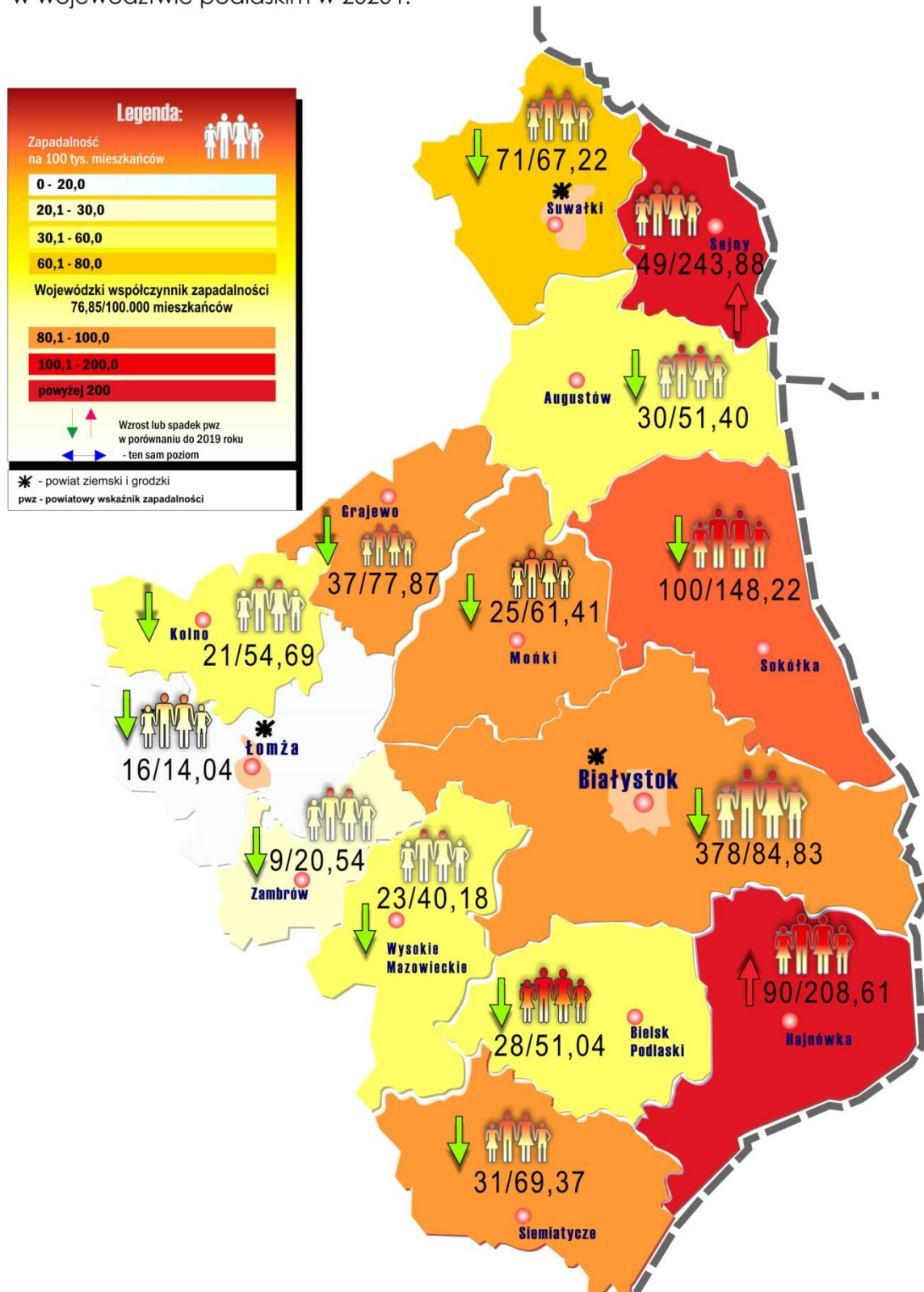
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

w województwie podlaskim w 2020 r.

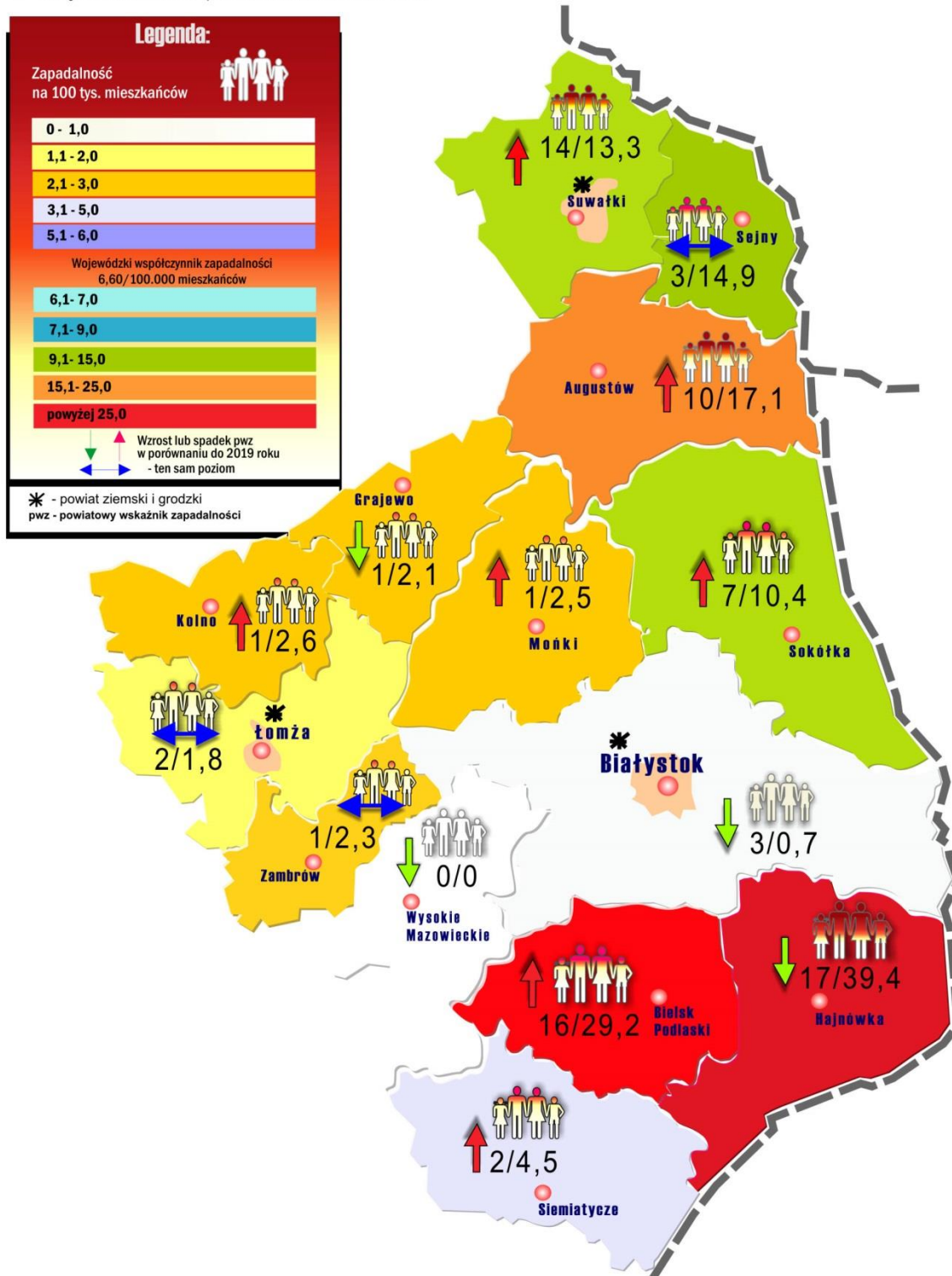
ZACHOROWANIA NA BORELIOZĘ

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2020 r.

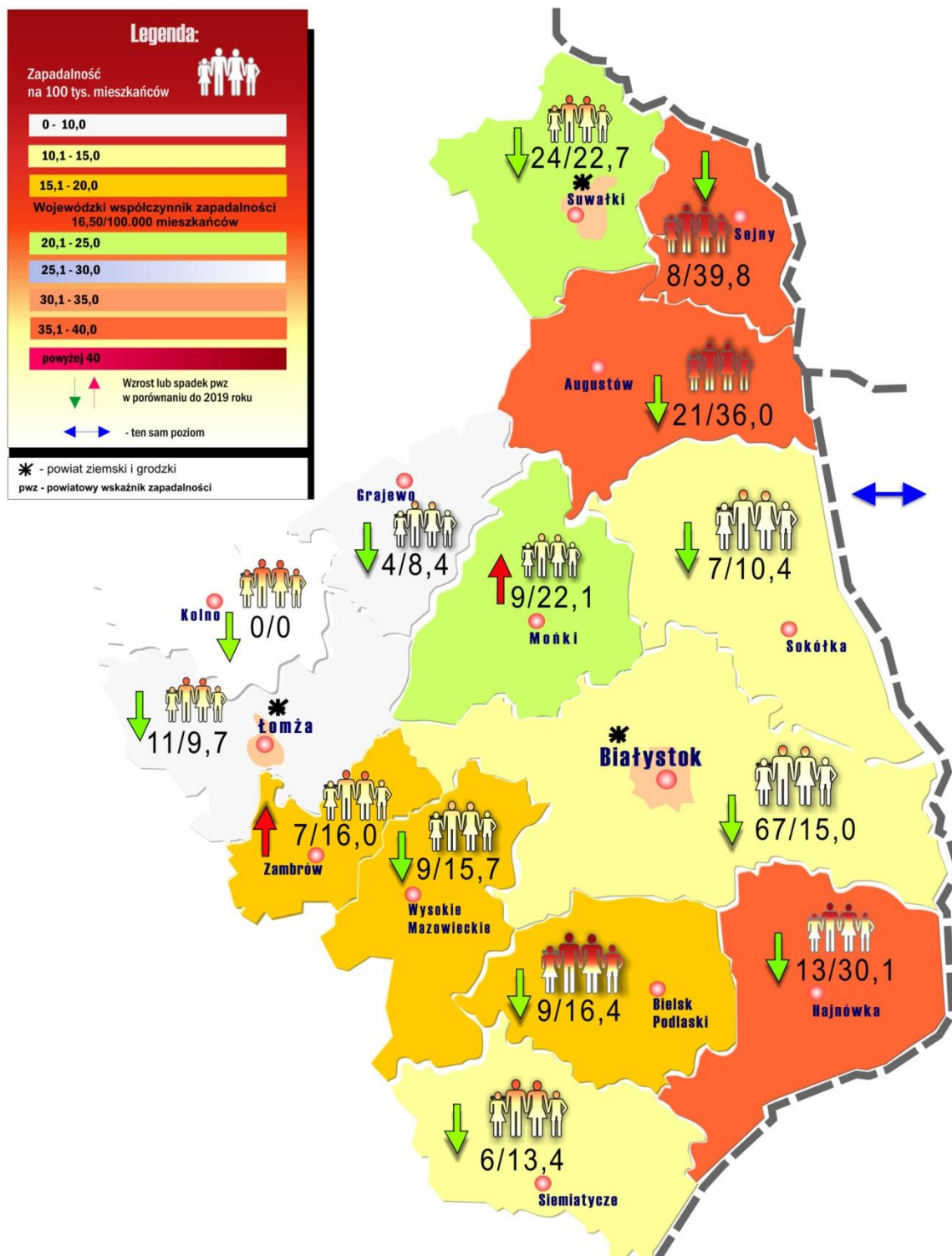
ZACHOROWANIA NA WIRUSOWE ZAPALENIE MÓZGU PRZENOSZONE PRZEZ KLESZCZE

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2020 r.

WSKAŹNIK ZASZCZEPIENIA OSÓB NARAŻONYCH NA ZAKAŻENIE WIRUSEM WŚCIEKLIZNY

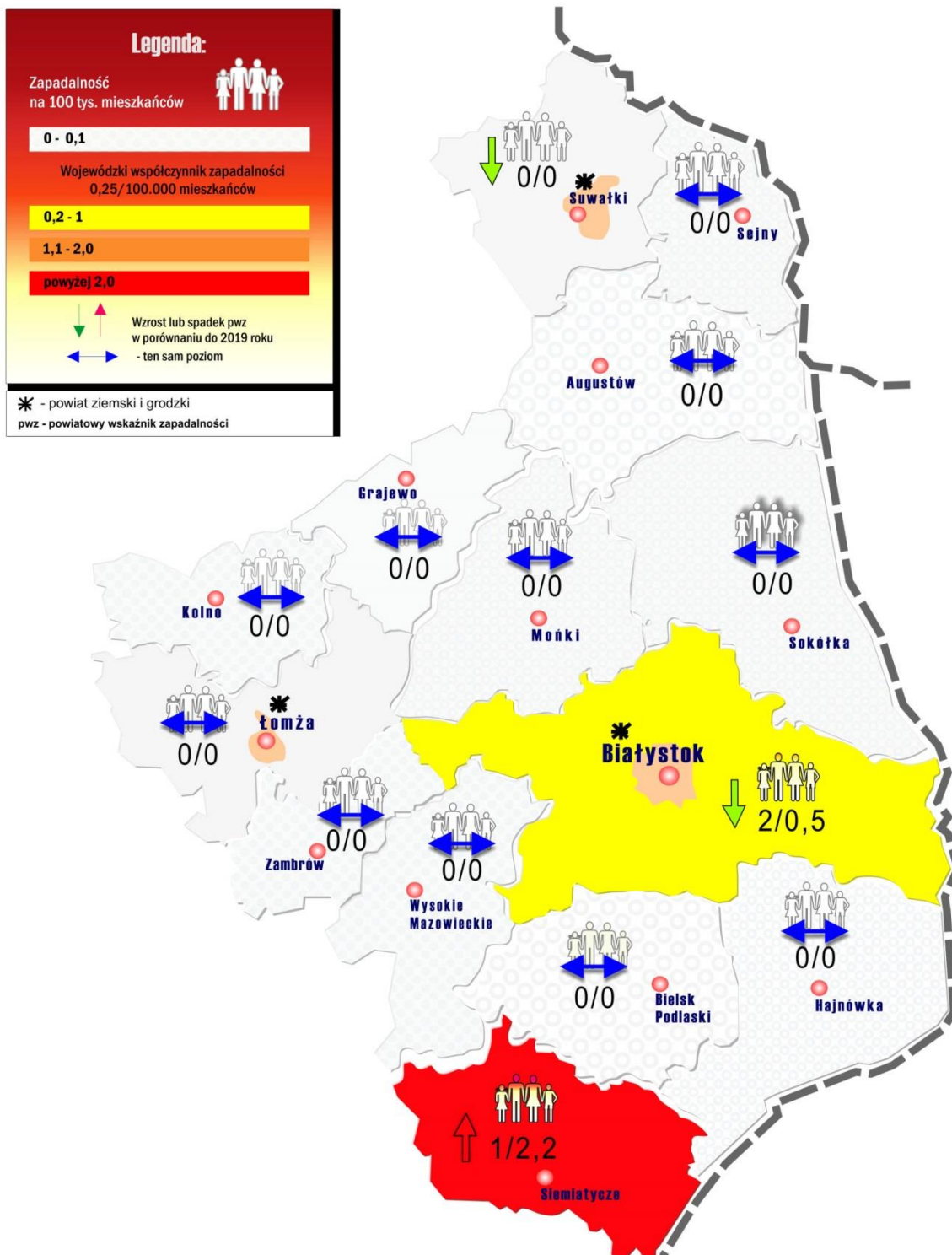
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
na terenie województwa podlaskiego w 2020 r.

ZACHOROWANIA NA CHOROBY MENINGOKOWĄ - POSOCZNICĘ

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2020 r.

ZACHOROWANIA NA CHOROBY MENINGOKOWĄ - ZAPALENIE OPON MÓZGOWYCH

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2020 r.

